

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**TEBRİZ'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BİLGİ
ARAMA DAVRANIŞLARI: BİR MODEL ÖNERİSİ**

DOKTORA TEZİ

TORAB NAJJARİ

Ankara

2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

TEBRİZ'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BİLGİ
ARAMA DAVRANIŞLARI: BİR MODEL ÖNERİSİ

DOKTORA TEZİ

TORAB NAJJARİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. H. SEKİNE KARAKAŞ

Ankara

2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

TEBRİZ'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BİLGİ
ARAMA DAVRANIŞLARI: BİR MODEL ÖNERİSİ

DOKTORA TEZİ

TORAB NAJJARİ

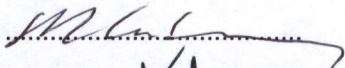
Tez Danışmanı: **PROF. DR. H. SEKİNE KARAKAŞ**

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Musa Çaldıran
Prof. Dr. H. Sekine Karakaş (Danışman)
Prof. Dr. Fikri Subaşıoğlu
Doç. Dr. Fahrettin Özdemir
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Oğuz

S. K. Karakaş
F. Subaşıoğlu
F. Özdemir
H. Oğuz

Tez Sınavı Tarihi 27.10.2016

ÖNSÖZ

Kuşkusuz her toplumun bilimsel yönden gelişebilmesi ve ilerleyebilmesi çoğunlukla o toplumun bilim politikasının, bilgi gücünün ve bilim adamlarının niteliğine ve yeterliliğine bağlıdır. Günümüz toplumlarının uluslar arasındaki sosyal, ekonomik, bilimsel ve kültürel yerini, çoğunlukla o toplumun bilim adamları, entelektüel insanları ve konu uzmanları belirlemektedir. Bu gruplar bağlı oldukları toplumun ilerleme ve gelişme yönlerini ve yollarını tasarlayarak o toplumun çeşitli alanlarda gelişimini sağlayabilmektedirler.

Her dönemde toplumun ilerleme sürecinde bilim adamlarının sorumluluğunun, diğer bireylerin sorumluluğundan daha fazla olduğu bir gerçektir. Bilim adamları toplumun gelişiminde, ilerlemesinde, bilimsel bir biçimde şekillenmesinde ve yeni bilgi üretilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bilim adamlarının bu önemli görevi en iyi şekilde yapabilmeleri kuşkusuz onların doğru, uygun, güvenilir ve isabetli bilgiyi elde edebilmelerine bağlıdır. Her insan bilgi edinme sürecinde bir takım eylemler yapabilmekte ve farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Bilgi arama sürecinde yaşanan farklı türdeki bu davranışlar, bilim adamları tarafından “bilgi arama davranışı” olarak adlandırılmaktadır.

Bilgi arama davranışı insanın doğasında olan ve vazgeçemediği davranışlarından biridir. İnsan karşılaştığı sorunların ve gereksinimlerin giderilmesi ve yeni bilgi üretebilme için bilgi arama davranışı eyleminde bulunur. Bilgi arama davranışını çoğunlukla, gereksinimlerle birlikte insanın olaylara bakış açısı ve yaşam tarzı da belirlemektedir. İnsan nüfusunun artışına paralel olarak bilginin, bilişim

teknolojilerinin ve dijital bilgi kaynaklarının kullanımı ve bunların kullanıcı sayısı da artmaktadır. Yaşanan hızlı değişim karşısında farklı kullanıcı grupları bilgi arama sürecinde çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu noktada kullanıcı gruplarının bilgi arama davranışlarının nitelikleri belirlenerek analiz edilmeli ve kullanıcıların bilgi arama sürecinde karşılaştıkları sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Her insan gereksinimlerini karşılamak ve kendi çevresini denetleyip dilediği şekilde değiştirmek ve düzenlemek için, çoğu zaman bilimsel bilgiden yararlanarak bir takım aletler, malzemeler, makineler ve ürünler üretmekte ve işlerin iyi bir şekilde yapılabilmesi için de bir takım sistemler tasarlamaktadır. Teknoloji oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından sonraki dönem bilimle teknolojinin yakınlaşmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde bilimsel bilgi üretiminin hızla artmaya başlaması, gereksinimleri karşılamak amacıyla teknolojinin ve yarattığı ürünlerin hizmete sokulması ve bununla birlikte teknolojik gelişmelerin yerleşik yaşam tarzlarını, şekillerini ve insanların diğer davranışlarını değiştirmesiyle birlikte bilgi arama davranışlarının da etkilendiği ve değişmeye başladığı görülmektedir.

Bilgi arama davranışı, bireyin bilgiye erişim sürecindeki sorun çözme tutumunun önemli bir kısmını oluşturur. Her insan karşılaştığı sorunların giderilmesi için gerekli olan bilgiyi arama davranışında bulunur. Bilgi merkezleri, bir toplumda kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında önemli rol oynayan kurumlardır. Kurum bilgi merkezlerinin temel görevi, bağlı oldukları kurumda çalışan bireylerin bilgi gereksinimlerini onları tatmin edecek şekilde hızlı, güvenilir, uygun ve istenilen bir şekilde karşılamaktır. Günümüzde, bilgi ve bilgi

kaynaklarının sürekli artışı nedeniyle bilgi merkezlerinin sahip oldukları bilgi kaynaklarıyla birlikte kullanıcılarının bilgi gereksinimlerini karşılayabilmek için kullanıcı incelemesi yaparak buna uygun bilgi kaynaklarını da elde etmeleri gerekmektedir. Bu gerçekten hareketle bilgi merkezlerinin doğru ve tutarlı bir bilgi hizmeti politikası oluşturabilmesi için, gerçek ve potansiyel kullanıcılarının bilgi arama davranışlarını ve özellikle teknolojik gelişmelerin kullanıcıların bilgi arama davranışları üzerindeki etkisini incelemesi gereklidir. Bu açıklama doğrultusunda Tebriz Üniversitesi'nden 541, Azerbaycan Terbiyet Moellem Üniversitesi'nden 146, Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nden 582, İslami Azat Üniversitesi'nden 554 ve Endüstri Sehend Üniversitesi'nden ise, 84 öğretim üyesi olmak üzere toplam 1907 öğretim üyesinin bilgi arama davranışlarının belirlenmesi araştırma kapsamı bağlamında incelenmiştir. Rasgele örnekleme yöntemiyle saptanan 354 (Sağlık bilimlerinden 140, fen bilimlerinden 136 ve sosyal bilimlerinden 78) öğretim üyesi örneklem grubunu oluşturmuştur.

Çalışmanın hazırlanması sürecinde kıymetli yardımlarını esirgemeyen başta tez danışmanım ve değerli hocam sayın Prof. Dr. H. Sekine Karakaş olmak üzere, Prof. Dr. Musa Çadircı'ya, Doç. Dr. Fahrettin Özdemirci'ye, Doç. Dr. Fatih Rukancı'ya, Yard. Doç. Dr. Hakan Anameriç'e Dr. Malik Yılmaz'a, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'ndeki diğer hocalarıma, sevgili eşime ve kızıma teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Torab Najjari

Ankara, 2010

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	I
ŞEKİLLER	XIV
TABLolar	XV
I. BÖLÜM: GİRİŞ	1
I. 1. Konunun Amacı	1
I. 2. Konunun Önemi	4
I. 3. Hipotez	8
I. 4. Kapsam	9
I. 5. Yöntem	10
I.5. 1. Veri Toplama Teknikleri	10
I.5. 2. Araştırma Evreni ve Örneklem	11
I. 6. Düzen	12
I. 7. Terimler	14
I. 8. Kaynaklar	17
II. BÖLÜM: BİLGİ MERKEZLERİ VE BİLGİ KAYNAKLARI	19
II.1. Bilgi Merkezleri	19
II. 1. 1. Çok Ortamlı Bilgi Merkezleri (Polymedia Libraries)	22
II.1. 2. Sanal Bilgi Merkezleri	23
II.1. 3. Elektronik Bilgi Merkezleri	24
II.1. 4. Dijital Bilgi Merkezleri	26
II.2. Bilgi Merkezinin Amacı	27
II.3. Bilgi Merkezi-Kullanıcı İlişkisi	28
II.3.1. Bilgi Uzmanı -Kullanıcı İlişkisi	31
II. 3.2. Bilgi Uzmanı-Kullanıcı İlişkisinde Eşitlik	33
II. 4. Bilgi Merkezi Türleri	38

II. 4. 1. Kütüphaneler	39
II. 4. 1. 1. Halk ve Çocuk Kütüphaneleri	40
II. 4. 1. 2. Okul Kütüphaneleri	41
II. 4. 1. 3. Araştırma Kütüphaneleri	41
II.4.1.3.1. Ulusal veya Milli Kütüphaneler	41
II. 4.1.3.2. Üniversite Kütüphaneleri	43
II.4.1.3.3. Özel Kütüphaneler	44
II.4.2. Arşivler	44
II. 4. 3. Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezleri	46
II. 5. Bilgi Kayıt Ortamları	47
II. 5. 1. İlk Kayıt Ortamları	47
II. 5. 2. Günümüzdeki Kayıt Ortamları	50
II. 6. Bilgi Kaynakları Türleri	59
II. 6. 1. Birincil bilgi kaynakları	59
II. 6. 2. İkincil Bilgi Kaynakları	64
II. 7. Bilgi Kanalları	67
II.7. 1. Resmi Bilgi Kanalları (Formal Information Channels)	68
II.7. 2. Resmi Olmayan Bilgi Kanalları (Informal Information Channels)	68
III. BÖLÜM: BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	69
III.1. Gereksinim Kavramı	69
III.2. İnsanın Temel Gereksinimleri	70
III.3. Bilgi Gereksinimi	75
III.4. Araştırmacıların Bilgi Gereksinimleri	77
III.5. Davranış	78
III. 5. 1. Davranış Gelişiminde Biyolojik ve Çevresel Etkenler	81

III. 5. 2. Bilgi Arama Davranışı	84
III. 5. 3. Bilgi Arama Davranışını Etkileyen Nedenler	87
III. 5. 4. Bilgi Merkezlerinde Bilgi Arama Davranışı	91
III. 5. 5. Araştırmacıların Bilgi Arama Davranışı	94
IV. BÖLÜM: BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN BİLGİ MERKEZLERİNE VE KULLANICILARIN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİ	97
IV. 1. Bilgi Teknolojileri ve Bilgi Merkezleri	97
IV. 1. 1. İnternet	100
IV.1. 2. Elektronik Posta	102
IV.1. 3. Yerel Alan Ağları (LAN)	105
IV. 1. 4. Yerel Ağlarında Kullanılan Topolojiler	108
IV.2. Bilgi Teknolojilerinin Araştırmacılara Etkisi	111
IV.3. Bilgi Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine Etkisi	116
IV.5. Bilgi Arama Sürecinde Bilgi Merkezinin Etkinliği	124
IV.6. Bilgi Arama ve Bilgi Uzmanının Etkinliği	125
IV.7. Üniversite Kütüphanelerinin Gelecekteki Durumu	127
IV.8. Üniversitede Bulunan Bilgi Uzmanlarının Gelecekteki Durumu	131
IV. 8. 1. Dijital Bilgi Sisteminin Yönetiminde Kütüphanecinin Rolü	133
IV. 8. 2. Bilgi Uzmanının Dijital Bilgi Sistemlerinde Rolü	134
IV.9. Bilgi Merkezi Tarafından Araştırmacılara Sunulan Hizmetler	139
V. BÖLÜM: ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI: TEBRİZ'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRETİM ELEMANLARI	142
V. 1. Öğretim Elemanlarının Yaşları ve Cinsiyetleriyle İlgili Bulgular	143
V. 2. Öğretim Elemanlarının Akademik Statüleri	145
V. 3. Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Önemi	147

V. 4. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Sıklıkları	149
V. 5. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanma Şekilleri	151
V. 6. Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu	152
V. 6. 1. Sağlık Bilim Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu	152
V. 6. 2. Fen Bilim Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu	153
V. 6. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu	154
V. 6. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumunun Karşılaştırılması	155
V. 7. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları	156
V. 7. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları	157
V. 7. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları	159
V. 7. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları	159
V. 7. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezi Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması	161
V. 8. Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar ..	165
V. 8. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar	166
V. 8. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar	166
V. 8. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar	168
V. 8. 4. Sağlık, Fen Ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Gereksinim Duyulan Durumlarının Karşılaştırması	168
V. 9. Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	173

V. 9. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	174
V. 9. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	174
V. 9. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	177
V. 9. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarının Kullanımı İle İlgili Bulguların Karşılaştırılması	179
V. 10. Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	182
V. 10. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	182
V. 10. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	184
V. 10. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları	184
V. 10. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynakları Kullanımlarının Karşılaştırılması	187
V. 11. Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları	190
V. 11. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları	190
V. 11. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları	192
V. 11. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları	192
V. 11. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanım Sıklıklarının Karşılaştırılması	195
V. 12. Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları	198
V. 12. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları	198
V. 12. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları	200

V. 12. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle Bilgi Arama Davranışları	203
V. 12. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışlarının Karşılaştırılması	204
V. 13. Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı	206
V. 13. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı	207
V. 13. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı	207
V. 13. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı	208
V. 13. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı İle İlgili Bulgularının Karşılaştırılması	209
V. 14. Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler	210
V. 14. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler	210
V. 14. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler	211
V. 14. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler	214
V. 14. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özelliklerin Karşılaştırılması	216
V. 15. Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları ...	218
V. 15. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları	219
V. 15. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları	220
V. 15. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları	220
V. 15. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışlarının Karşılaştırılması	221

V. 16. Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları	223
V. 16. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları	223
V. 16. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları	224
V. 16. 3. Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları	225
V. 16. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışlarının Karşılaştırılması	227
V. 17. Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler ..	228
V. 17. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler	229
V. 17. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler	231
V. 17. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler	231
V. 17. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özelliklerin Karşılaştırılması	233
V. 18. Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar	237
V. 18. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar	238
V. 18. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar	238
V. 18. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar	240
V. 18. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yolların Karşılaştırılması	242
V. 19. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Dil Sorunlarının Karşılaştırılması	245

V. 20. Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri	246
V. 20. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri	246
V. 20. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri	247
V. 20. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri	248
V. 20. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihlerinin Karşılaştırılması	249
V. 21. Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Sıklıkları	251
V. 22. Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri	252
V. 22. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri	253
V. 22. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri	254
V. 22. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri	255
V. 22. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleriyle İlgili Bulguların Karşılaştırılması	256
V. 23. Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar	257
V. 23. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar	259
V. 23. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar	259
V. 23. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar	261
V. 23. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorlukların Karşılaştırılması ...	263
V. 24. Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Sıklıklarının Karşılaştırılması	267
V. 25. Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Amaçları	268
V. 25. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Amaçları	268

V. 25. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Amaçları	269
V. 25. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Amaçları	270
V. 25. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanların İnternet’i Kullanma Amaçlarının Karşılaştırılması	272
V. 26. Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları	274
V. 26. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları	274
V. 26. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları	275
V. 26. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları	277
V. 26. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımlarının Karşılaştırılması	277
V. 27. Öğretim Elemanlarının Tarama Motorlarını Kullanımları	279
V. 27. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları	279
V. 27. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları	280
V. 27. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları	282
V. 27. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Tarama Motorlarını Kullanım Oranlarının Karşılaştırılması	282
V. 28. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının E-posta Kullanımları	284
V. 29. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının E-posta Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması	285
VI. BÖLÜM: BİLGİ ARAMA VE BİLGİ TARAMA MODELLERİ	288
VI. 1. Bilgi Arama Modelleri	288

VI. 1. 1. Wilson Modeli (1981)	291
VI. 1. 2. Krikelas Modeli (1983)	293
VI . 1. 3. Dervin, Anlamlandırma Yaklaşımı Modeli (Sense-Making Approach) 1983, 1996	295
VI. 1. 4. Ellis, 1989 ve Ellis, Cox ve Hall, 1993	297
VI. 1. 5. Kuhltau Modeli, 1991	301
VI. 1. 6. Wilson Modeli (1996)	303
VI. 2. Bilgi Tarama Modelleri	306
VI. 3. Bilgi Arama ve Tarama Arasındaki İlişki	313
VII. BÖLÜM: SONUÇ, ÖNERİLER VE BİLGİ ARAMA MODEL ÖNERİSİ	317
VII. 1. Sonuç	317
VII. 2. Öneriler	338
VII. 3. Bilgi Arama Model Önerisi	340
KAYNAKÇA	343
ÖZET	357
SUMMARY	359
EK-1: Tebriz’de Bulunan Üniversitelerin Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışını Ölçmeye Yönelik Kullanıcı Anket Formu	361

ŞEKİLLER

Sayfa No

ŞEKİL 1. YOL TOPOLOJİSİ	109
ŞEKİL 2. YILDIZ TOPOLOJİSİ	110
ŞEKİL 3. HALKA TOPOLOJİSİ	111
ŞEKİL 4. DİJİTAL KÜTÜPHANECİLERİN ARAYÜZ GÖREVLERİ, YETENEKLERİ, ONLARIN DİJİTAL ENFORMASYON SİSTEMLERİNİN YÖNETİMİNDE ROLLERİ	137
ŞEKİL 5. DİJİTAL BİLGİYE ERİŞİM VE ULAŞIM	138
ŞEKİL 6. WILSON'UN BİLGİ DAVRANIŞI MODELİ	290
ŞEKİL 7. WILSON'UN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞI MODELİ	292
ŞEKİL 8. KRİKELAS'IN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞI MODELİ	294
ŞEKİL 9. DERVİN'İN BELİRSİZ VE KARMAŞIK BİR DURUMUN AÇIKLAMA ÇERÇEVESİ	296
ŞEKİL 10. DERVİN'İN DÜZELTİMLİŞ BELİRSİZ VE KARMAŞIK BİR DURUMUN AÇIKLAMA ÇERÇEVESİ	297
ŞEKİL 11. ELLİS'İN DAVRANIŞ ÇERÇEVESİNDE AŞAMALI SÜREÇ VERSİYONU	300
ŞEKİL 12. ELLİS'İN BİLGİ ARAMA MODELİ	301
ŞEKİL 13. KUHLETHAU'NUN AŞAMALI MODELİYLE ŞEKİL 5'İN BİR KARŞILAŞTIRILMASI	302
ŞEKİL 14. WILSON'UN 1996 YILINDA SUNDUĞU BİLGİ DAVRANIŞI ...	304
ŞEKİL 15. INGWERSEN'İN BİLGİ ERİŞİM SÜRECİ MODELİ	306
ŞEKİL 16. SARACEVİC'İN BİLGİ ERİŞİM MODELİ	310
ŞEKİL 17. SPİNK'İN BİLGİ ERİŞİM SÜRECİNDE ETKİLEŞİM MODELİ	312
ŞEKİL 18. ARAŞTIRMA ALANINDA İÇ İÇE BİR BİLGİ ARAMA VE TARAMA MODELİ	313
ŞEKİL 19. İLETİŞİM VE BİLGİ ARAMA İLE İLİŞKİSİ	315
ŞEKİL 20. NAJJARİ'NİN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞI MODELİ	341

TABLO 1. ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	144
TABLO 2. ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK STATÜLERİYLE İLGİLİ BULGULAR	147
TABLO 3. ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZİNİN ÖNEMİ	148
TABLO 4. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM SIKLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	150
TABLO 5. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİNİ KULLANMA ŞEKİLLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	152
TABLO 6. SAĞLIK BİLİM DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	153
TABLO 7. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	154
TABLO 8. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	155
TABLO 9. BİLİM DALLARINA GÖRE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMUNUN KARŞILAŞTIRMASI	156
TABLO 10. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULANİM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	158
TABLO 11. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULANİM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	160
TABLO 12. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULANİM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	162
TABLO 13. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULANİM AMAÇLARININ GKARŞILAŞTIRILMASI	164
TABLO 14. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR .	167
TABLO 15. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR .	169
TABLO 16. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR .	170

TABLO 17. SAĞLIK, FEN VE BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	172
TABLO 18. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	175
TABLO 19. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	176
TABLO 20. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	178
TABLO 21. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI	181
TABLO 22. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ ..	183
TABLO 23. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ ..	185
TABLO 24. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ ..	186
TABLO 25. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	188
TABLO 26. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	191
TABLO 27. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	193
TABLO 28. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	194
TABLO 29. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	197
TABLO 30. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANIYLA İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	199
TABLO 31. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	201
TABLO 32. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	202

TABLO 33. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMCİLERİNİN ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRMASI	205
TABLO 34. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACİL BİLGİ GEREKSİNİMİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI	207
TABLO 35. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACİL BİLGİ GEREKSİNİMİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI	208
TABLO 36. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACİL BİLGİ GEREKSİNİMİNİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI	209
TABLO 37. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLİMCİLERİNİN BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ORTAM İLGİLİ BULGULAR	210
TABLO 38. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR	212
TABLO 39. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR ...	213
TABLO 40. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR	215
TABLO 41. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI	217
TABLO 42. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI	219
TABLO 43. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI	220
TABLO 44. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI	221
TABLO 45. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ BİLGİ TARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	222
TABLO 46. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	224

TABLO 47. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	225
TABLO 48. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	226
TABLO 49. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	228
TABLO 50. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	230
TABLO 51. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	232
TABLO 52. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	234
TABLO 53. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	235
TABLO 54. SAĞLIK BİLİMLERİ DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ TAKİP EDEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	239
TABLO 55. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEYEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	241
TABLO 56. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEYEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	243
TABLO 57. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEYEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	244
TABLO 58. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN KARŞILAŞTIKLARI DİL SORUNLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	246
TABLO 59. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ	247
TABLO 60. FEN BİLİMLERİ DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ	248
TABLO 61. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ	249
TABLO 62. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ	250

TABLO 63. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS/SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA SIKLIKLARI	252
TABLO 64. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULAR	253
TABLO 65. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULAR	255
TABLO 66. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULAR	256
TABLO 67. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI	258
TABLO 68. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR	260
TABLO 69. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR	262
TABLO 70. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR	264
TABLO 71. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARIYLA İLGİLİ BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI	266
TABLO 72. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA SIKLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	267
TABLO 73. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	269
TABLO 74. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	270
TABLO 75. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR	271
TABLO 76. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	273
TABLO 77. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ VERİTABANLARINI KULLANMA SIKLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	276

TABLO 78. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI	280
TABLO 79. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI	281
TABLO 80. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI	282
TABLO 81. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	283
TABLO 82. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ E-POSTA KULLANMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI .	285
TABLO 83. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ E-POSTAYI KULLANMA AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	286

I. BÖLÜM: GİRİŞ

I. 1. Konunun Amacı

Bilgi arama davranışı, etkili ve kaliteli bir problem çözme sürecinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda pek çok bilgi arama davranışı modeli ortaya çıkmıştır ve bilgi arama modellerinin çoğu bilgi arama davranışını bireysel bir eylem olarak tanımlamışlardır (Wilson, 1999: 264). Kuşkusuz bir ülkenin gelişmesi ve modernleşmesi o ülkenin bilim adamlarının, yöneticilerinin, öğretim üyelerinin ve her sektörde çalışanlarının gayretli çalışmalarıyla birlikte, yine o ülkenin bilgi üretme, bilgi elde etme, bilgiyi paylaşma ve kullanma alışkanlığına da bağlıdır. Günümüz dünyasında her ülkenin ve toplumun teknolojik, ekonomik, siyasi yapısını ve yönünü o ülkelerin yöneticileriyle birlikte bilim adamları da belirleyebilmektedir. Bu nedenle ülkelerin, bilimsel ve teknolojik gelişimi sağlayan, toplumsal ilerleme yollarını ve yöntemlerini belirleyen çoğunlukla bilim adamlarından oluşan entelektüel bir bilim grubu oluşturmaktadır.

Dün olduğu gibi bugün de toplumların gelişmesinin en önemli nedenlerinden birisi de, bilim adamlarının bilgi üretmesi, derlemesi, organize etmesi ve üretilen ve elde edilen bilginin paylaşımının sağlanmasıdır. Geçmişten günümüze ortaya çıkan bilgi kaynaklarının varlığı, toplumun ve özellikle o toplumda yaşayan bilim adamlarının bilgiye ve bilime önem verdiklerini göstermektedir. Özellikle batı dünyası ülkeleri, bilgi üretme etkinliğiyle bilgiyi toplayarak, derleyerek, depolayarak, paylaşarak ve bilgi tabanlı yeni yatırımlar yaparak ve bilim adamlarının da kitap, rapor, makale, tez, veri tabanları vd. bilgi kaynaklarına erişimlerini sağlayarak ülkelerinin ve bilimin

ilerlemesine önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Bilgi üretme, derleme, depolama, koruma ve paylaşma gibi süreçler hızlı bir şekilde değişmektedir. Gutenberg'in 1450 yılında ürettiği basım makinesi ile birlikte ve sanayi devrimi ile de büyük bir ivme kazanan bilgi ve enformasyon teknolojisindeki yenilikler günümüzde artarak devam etmektedir. Baskı tekniğinin gelişmesi o dönemde kütüphanelerin değişimine ve gelişimine neden olurken günümüzde de bilgisayar, bilgi, iletişim ve İnternet teknolojileri de bilgi merkezlerinin gelişimlerini ve hizmetlerinin niteliğini şekillendirmektedir.

Yaşamakta olduğumuz çağ "bilgi çağı" olarak adlandırılmaktadır. Bu çağda, yeni bilgi, enformasyon ve iletişim teknolojileri, geleneksel bilgi merkezlerinin yapısını değiştirerek kullanıcıları ve onların bilgi arama davranışlarını da büyük oranda etkilemiştir. Eğer bilgi merkezleri kendi rollerini korumak ve etkinliklerini istenen şekilde sürdürmek istiyorlarsa bilgi kaynaklarını dikkate almakla birlikte, kullanıcıların bilgi arama davranışlarını da dikkate almalıdır. Modern bilgi merkezlerinin en önemli misyonu, kullanıcıların bilgi gereksinimlerini zamanında, istenilen ve onları tatmin edecek biçimde uygun, hızlı ve güvenli bir şekilde karşılamaktır.

Bütün bilgi merkezlerinin temel amacı, kullanıcıların bilgiye erişim sürecini hızlandırmak ve gereksinim duydukları bilgiyi istenilen zamanda sunmaktır. Kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin, bilgi arama davranışlarının, sunulan hizmetlerdeki tatmin düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda kullanıcı odaklı bilgi hizmetlerinin planlanması tüm bilgi merkezleri veya sistemleri için gereklidir. Her bilgi merkezinin kendine ait bir kullanıcı grubu vardır. Üniversitede bulunan bilgi merkezinin yani

üniversite kütüphanesinin en önemli kullanıcı gruplarından birisi de öğretim üyeleridir.

Bu bağlamda Tebriz Üniversitesi'nde 541, Azerbaycan Terbiyet Moellem Üniversitesi'nde 146, Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde 582, İslami Azat Üniversitesi'nde 554 ve Endüstri Sehend Üniversitesi'nde ise, 84 öğretim üyesi olmak üzere toplam 1907 öğretim üyesi bulunmaktadır. Rasgele ve örnekleme yöntemiyle seçilen 354 öğretim elemanının bilgi arama davranışı araştırma kapsamında incelenmektedir.

Üniversitelerde bulunan bilgi merkezleri öncelikle kendi kullanıcılarının bilgi arama davranışlarını belirleyerek onların bilgi gereksinimlerinin karşılanmasına çaba göstermelidir. Zira bu bilgi merkezleri kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamak, eğitim ve araştırmaya destek sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığı durumu, bilgi merkezinin misyonunu yerine getirip getirmediğinin önemli bir göstergesidir. Bu çalışmada, Tebriz'deki üniversitelerde görevli (Tebriz Üniversitesi, Azerbaycan Terbiyet Moelem Üniversitesi, Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İslami Azat Üniversitesi ve Endüstri Sehend Üniversitesi) öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarını, bilgi arama sürecinde nasıl bir yöntem izlediklerini ve bunların bilgi gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öğretim elemanlarının üniversitelerindeki bilgi merkezlerinden üst düzeyde yararlanabilmelerini sağlamak için uygun, verimli ve kapsamlı bir bilgi arama modeli oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca, üniversitelerde bulunan bilgi merkezlerinin sunduğu hizmetlerin yeterli olup olmadığının belirlenmesi ve kullanıcıları tatmin etmeyen hizmetlerin verimli, uygun ve

kapsamlı hale getirilmesi için neler yapılması gerektiğine yönelik öneriler ortaya koymak da çalışmanın amaçlarındandır.

I.2. Konunun Önemi

İnsanların birbirlerinden farklı olmasının temelinde yatan kavram kişilerin sahip oldukları psikolojik ve biyolojik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Zamanla insan farklı bir özelliğe ve davranışa sahip olarak kendine özgü kişiliğini oluşturur. (Yönetim Organizasyon, 2003: 40).

Davranış, insanın gözlenebilir, ölçülebilir, yinelenebilir ve anlatılabilir bilinçli etkinlikleridir. İnsan davranışlarının ortaya çıkmasında iki önemli etken vardır. Bunların birincisi ve en önemlisi insanın kişiliğidir. Kişilik, insanın kalıtsal güçleriyle yaşadığı çevrenin etkenlerinin etkileşimli ürünüdür. Başka bir deyişle insanın kişiliği, baba ve annesinden getirdiği gizli güçleriyle çevrenin kültürel ve inanç değerlerinin etkileşimiyle biçimlenir. Çevre kişiliğin oluşumunda etkili olduğu gibi, aynı zamanda davranışın oluşumunda da önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden insan sergilediği davranışlarında kişilik özelliklerini kullanır; fakat çevresine göre de davranışlarına yön ve biçim verir. Birey diğer insanlarla karşılaştığı zaman, nasıl davranacağını içinde bulunduğu çevre ve sahip olduğu kişiliğe göre belirler.

İnsanın örgüt ortamında sergilediği davranışlar, örgüt dışı yaptığı davranışlardan ayrıldığı için bunlara örgütsel davranış denir. İnsanı etkileyen örgütsel ortam bir bütün olmakla birlikte, bu bütünü daha yakından incelemek üzere, yapay olarak, işlevsel ve toplumsal çevreye ayırmak olanaklıdır. İnsan, içinde bulunduğu çevresinde üzerine

düŖen görevini yapar ve toplumsal çevresinde de kendinden beklenen rolü oynar. İnsanın sergilediği görev ve oynadığı rol davranışları tümleşerek örgütsel davranışını oluşturur (Başaran, 2000: 11).

Bireylerin çeşitli biyolojik, psikolojik, sosyolojik bilgi gereksinimleri olmasının yanında, bunların karşılanması yardım gereksinim duyarak diğere bireylerle ve kurumlarla işbirliğine gitmesi zorunluluğu vardır. Bu işbirliği için organize edilmiş çeşitli gruplara ve merkezlere gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda bilgi merkezleri gereksinim duyulan çeşitli alanlarda bireylerin bilgi gereksinimini karşılamak üzere oluşturulmuşlardır.

Kullanıcı, derme, personel, bütçe, bina ve teknoloji, bilgi merkezini oluşturan temel unsurlardır. Bilgi merkezinin en değerli ve en önemli unsuru ise, kullanıcıdır. Diğere bir deyişle kullanıcı bilgi merkezlerinin varlık nedeni ve hizmetlerinin odak noktasıdır. Kullanıcı, bilgi gereksinimini karşılamak için bilgi merkezine gelen özel ve tüzel tüm bireylerdir.

Bilgi merkezlerinin çeşitli kullanıcı grupları bulunmaktadır. Kullanıcı gruplarının bilgi gereksinimleri, kullanıcıdan kullanıcıya farklılık göstermektedir. Üniversitede bulunan bilgi merkezlerinin kullanıcıları çeşitli kategorilerde sınıflandırılmaktadır. Örneğin, bilim adamları, öğretim üyeleri, idari personel, lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri ve üniversite dışından gelen araştırmacılar bu gruplara örnek olarak verilebilir.

Kullanıcı kavramı, en basit biçimiyle, “bilgi ve belge merkezlerinde verilmekte olan bilgi ve belge hizmetlerinden yararlanan ve yararlanma olasılığı bulunan kişi”

olarak tanımlanabilir.

Bilgi arama davranışı ise, “istenilen veya arzu edilen bilgiye basılı ve elektronik bilgi kayıt ortamları aracılığıyla erişme eylemidir”.

Tweed (1984: 272)’e göre her bilgi merkezinde memnuniyet derecesine göre üç tür kullanıcı grubu bulunmaktadır:

1. Memnun kullanıcılar: Gereksinim duydukları bilgiyi elde edebilen kullanıcılarıdır.

2. Memnun olmayan kullanıcılar: Bu tür kullanıcılar kütüphaneden veya bilgi merkezinden istedikleri bilgiyi elde edemeyen kullanıcılarıdır.

3. Mutlu kullanıcılar: Gereksinim duydukları bilgiyi istenilenden fazla elde eden kullanıcılarıdır.

Bilgi erişim süreci içerisinde, kullanıcının araştırma yapması ve/veya bir başka eylemi gerçekleştirmesi için bilgiye gereksinimi vardır. Kullanıcı bilgi gereksinimini “bilgi erişim sistemlerini” kullanarak ya kendisi doğrudan doğruya karşılamakta, ya da bu gereksinimi karşılamak için bir aracıya, bir konu uzmanına ihtiyaç duymaktadır.

Tebriz’deki üniversitelerin bilgi merkezlerinin, dermelerini geliştirmesi ve nitelikli bir hizmet politikası oluşturması için, kullanıcılarının bilgi arama davranışlarını ve özelliklerini tanıması ve saptaması gerekmektedir. Tüm bu faaliyetlerin nasıl yapılması gerektiğini konu alan çalışmanın önemi bilgi merkezlerine sağlayacağı yararlar ile paralel olarak değerlendirilebilir. Bu yararlar şunlardır:

1. Üniversite bilgi merkezlerinde etkili karar vermek için değerlendirme yapma

kapsamında;

- Programların ve sunulan hizmetlerin yeterliliğini ve yetersizliğini belirlemek,
- Öncelikli hizmetleri ve programları oluşturmak,
- Enformasyon hizmetlerini oluşturmak,
- Profesyonel hizmetlerin ve programların planlanmasına, sürekliliğine, düzeltilmesine yol göstermek,
- Bilgi merkezi bütçesinin nasıl olması gerektiğini belirlemek.

2. Kullanıcı ile bilgi sisteminin ilişkisi kapsamında;

- Kullanıcıların memnuniyet düzeyini ve onların bilgi merkezlerine ve bilgi sistemlerine yönelik ilgilerini belirlemek,
- Kullanıcıların bilgi merkezi ilişkisini belirleyerek, hizmetlerden ve programlardan haberdar olmalarını ve kullanıcı eğitimi için işbirliği yapmalarını sağlamak,
- Bilgi merkezi kullanma modeli oluşturmak,
- Kullanıcı-bilgi arasındaki uyumu sağlayarak sorunları azaltmak,
- Kullanıcının bilgi gereksinimlerini ve önceliklerini belirlemek,
- Bilgi erişime yönelik olarak kullanıcıların yeteneklerini belirlemek ve geliştirmek.

Tüm bunlar dikkate alındığında çalışmanın konusunu oluşturan üniversitelerdeki öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarının tespitinin bilgi merkezlerindeki

hizmetlerin gelişimi açısından sağladığı katkı ve önem açıkça görülebilmektedir. Bunun yanı sıra yeni teknolojilerin bilgi arama davranışı üzerindeki rolünü de göz önünde bulundurarak ideal olan modelin uygulamaya konulması üniversitelerdeki bilgi merkezlerinin hizmet düzeyini artıracaktır.

I.3. Hipotez

Araştırmanın hipotezi aşağıdaki sorular çerçevesinde şu şekilde belirlenmiştir: “Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişim ve gelişim, Tebriz’de bulunan üniversite kütüphanelerinden yararlanan öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarını etkilemektedir”.

Bu hipotez çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretim üyelerinin, bilgi teknolojilerini kullanma açısından bilgi, beceri ve ilgileri ne durumdadır?
2. Öğretim üyelerinin bilgi teknolojilerini kullanımına göre deneyimlerini göz önüne aldığımızda bilgi arama davranışları birbirinden farklı mıdır?
3. Öğretim üyelerinin bilim dallarına göre bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları birbirinden farklı mıdır?
4. Öğretim üyelerinin bilgi teknolojilerini kullanma ilgileri bilim dallarına göre birbirinden farklı mıdır?

Araştırmanın cevap vereceği alt sorular aşağıda sıralanmıştır:

- Bilgiye kimler gereksinim duyar?

- Bilgi aramanın amacı nedir?
- Bilgiye ne zaman gereksinim duyulur?
- Bilgi arama yöntemleri nelerdir?
- Bilgiye nerede gereksinim duyulur?

I. 4. Kapsam

Araştırmada bilgi, bilgi yönetimi, bilgi merkezleri, bilgi kaynakları ve türleri, bilgi arama davranışı, Tebriz’de bulunan üniversitelerinin öğretim üyelerinin bilgi arama süreçleri incelenerek karşılaşılan sorunlar ele alınmış ve bilgi kaynaklarının, bilgi uzmanının daha geniş açılımıyla bilgi merkezlerinin bu davranışlardaki rolünün ne olduğu ve ne olması gerektiği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda çalışmada, bilgi merkezlerinin, bilgi kaynaklarının ve bilgi uzmanlarının, kullanıcıların bilgi arama davranışlarına etkisi farklı açılardan değerlendirilmektedir. Ayrıca çalışmada Tebriz’deki üniversitelerde görevli öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları, bilgi merkezleri bağlamında ele alınmıştır. Bilgi arama davranışına yönelik olarak yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre bir bilgi arama davranışı modeli oluşturulmuştur. Anket kapsamında Tebriz’de bulunan aşağıdaki üniversiteler yer almaktadır.

1. Tebriz Üniversitesi,
2. Azerbaycan Terbiyet-i Moellim Üniversitesi,
3. Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi,
4. İslami Azat Üniversitesi,

5. Endüstri Sehend Üniversitesi

Araştırmamızda yukarıda belirtilen üniversitelerde çalışan öğretim üyeleriyle bilgi merkezi ilişkisini belirlemek ve bu doğrultuda, derme geliştirmek ve etkin bir hizmet politikası oluşturmak için kullanıcıların bilgi arama davranışlarını, özelliklerini ve bilgi merkezlerinden yararlanma durumlarını tanımlamak ve saptamak amaçlanmıştır. Bu araştırmada, toplam 1907 öğretim üyesinin bilgi arama davranışları ve bunların bilgi arama sürecinde nasıl bir yöntem kullandıkları incelenmekte, örneklem yöntemiyle seçilecek öğretim üyelerinin bilgi arama davranışı araştırma kapsamında ölçülmektedir.

I. 5. Yöntem

Bu çalışmada betimleme yöntemi kullanılmaktadır.

“Betimleme yöntemi, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arası etkileşimi açıklamayı hedef almaktadır. Bu şekilde, araştırma konusu ile ilgili mevcut durum nedir? Oraya nasıl gideriz? gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulmaya çalışılmaktadır” (Kaptan, 1998: 59).

I.5. 1. Veri Toplama Teknikleri: Var olan durumu ortaya koyacak ve çözüm önerisi getirmeye yarayacak veriler, veri toplama tekniklerinden yapılandırılmış görüşme ve anket kanalıyla toplanmıştır. Ayrıca veriler, basılı kaynakların saptanması,

belgelerin incelenmesi, başka araştırmaların taranıp bütünleştirilmesi ve kullanıcı araştırması ile de sağlanmıştır.

Söz konusu veri toplama tekniğinden hareketle, yerli ve yabancı literatür incelenerek, kuramsal düzeyde ve/veya bilgi merkezlerinde uygulanmış ve uygulanmakta olan bilgi arama davranışı ile ilgili çalışmalar tespit edilerek araştırmanın amacına uygun olarak kullanılmıştır.

I.5. 2. Araştırma Evreni ve örneklem: Çalışmamızın alanını, Tebriz’de bulunan üniversitelerin sağlık, fen ve sosyal bilimleri dalında çalışan ğretim üyelerinin bilgi gereksinimlerinin ve bilgi arama davranışlarının ortaya konulması ve bu süreçte bilim dalları arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların saptanması oluşturmaktadır. Öğretim yesi veya ğretim elemanı kapsamı içine, ilgili üniversitelerin fakülte ve bölümlerinde profesör doktor, doçent doktor, yardımcı doçent doktor, ğretim görevlisi, araştırma görevlisi, doktora ğrencisi ve okutman statülerinde çalışan ğretim elemanları dâhil edilmiştir.

Araştırmanın evrenini Tebriz niversitesi’nde 541, Azerbaycan Terbiyet-i Moellem niversitesi’nde 146, Tebriz Sağlık Bilimleri niversitesi’nde 582, İslami Azat niversitesi’nde 554 ve Endüstri Sehend niversitesi’nde ise 84 ğretim yesi olmak üzere toplam 1907 ğretim yesi oluşturmaktadır.

Çalışma evrenini oluşturan 5 üniversitede çalışan toplam 1907 ğretim elemanının statülerine ve çalıştıkları bölümlere göre niversite, fakülte ve bölüm bazında anket

dağılımları yapılmıştır. Her üniversitenin öğretim üyelerinin çalışmada yer alabilmesini sağlamak amacıyla, üniversiteler arasında seçim yapılmadan tamamı araştırmaya dâhil edilerek Tebriz'deki 5 üniversitenin 224 bölümde çalışmakta olan öğretim üyelerine rastgele örnekleme yönteminden yararlanarak 29 sorudan (28'i kapalı biri açık) oluşan anketten 4 tane teslim edilmiştir. Çalışma alanımızda yer alan üniversitelerin çeşitli bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının 408'i, anketin sorularına cevap verdikten sonra araştırmacıya iade etmişlerdir. Ankette yer alan sorulara verilen cevapların bazıları anlamsız olduğundan dolayı 54 anket inceleme dışı bırakılmıştır. 354 anketin verileri mercek altına alınarak her bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgiye gereksinim duyma ve bilgi arama sürecinde var olan benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir.

Rasgele örnekleme yöntemiyle saptanan 354 (Sağlık bilimlerinden 140, fen bilimlerinden 136 ve sosyal bilimlerinden 78) öğretim üyesi örneklem grubunu oluşturmuştur. Rasgele örnekleme yöntemiyle, her grup ayrı ayrı ele alınarak, o grup içinde yer alan üniversiteler ve o üniversitelerin, fakültelerinde, bölümlerinde ve araştırma merkezlerinde çalışan öğretim üyeleri; bağlı oldukları bilim dallarını temsil edecek şekilde incelenmiştir.

I.6. Düzen

Bu çalışma yedi bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm giriş bölümüdür. Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi, hipotezi, kapsamı, yöntemi, düzeni ve kaynaklar hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde; Bilgi Merkezleri başlığı altında; Bilgi Merkezinin Amacı, Bilgi Merkezi-Kullanıcı İlişkisi, Bilgi Merkezi Türleri başlığı altında; Geleneksel Bilgi Merkezleri, Kütüphaneler, Arşiv Kurumları, Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezleri, Elektronik Bilgi Merkezleri, Sanal Kütüphaneler, Elektronik Kütüphaneler, Dijital Kütüphaneler, Mültimedya Kütüphaneler, Bilgi Kaynakları başlığı altında; Basılı Bilgi Kaynakları, Elektronik Bilgi Kaynakları, Bilgi Kanalları, Resmi Bilgi Kanalları ve Resmi Olmayan Bilgi Kanalları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde; Gereksinim Kavramı, İnsanın Temel Gereksinimleri, Bilgi Gereksinimi, Araştırmacıların Bilgi Gereksinimleri, Davranış, Bilgi Arama Davranışı, Bilgi Arama Davranışını Etkileyen Nedenler, Bilgi Merkezlerinde Bilgi Arama Davranışı ve Araştırmacıların Bilgi Arama Davranışı konuları ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde; Bilgi Merkezleri ve İletişim Teknolojileri, İnternet, Elektronik Posta, Yerel Ağlar (LAN), Teknolojik Gelişme, Yeni Teknolojilerin Araştırmacılara Etkisi, Yeni Teknolojilerin Bilgi merkezlerine Etkisi, Bilgi Arama Sürecinde Bilgi Merkezinin Etkinliği, Bilgi Arama ve Bilgi Uzmanının Etkinliği, Üniversite Kütüphanelerinin Gelecekteki Durumu, Üniversitede Bulunan Bilgi Uzmanlarının Gelecekteki Durumu ve Bilgi Merkezi Tarafından Araştırmacılara Sunulan Hizmetlere ilişkin bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde; sosyal, fen ve sağlık bilimleri araştırmacılarının bilgi gereksinimleri, bilgi arama davranışları ve özellikleri anket ve görüşme yöntemi ile incelenmektedir.

Altıncı bölümde bilgi arama modelleri yer almaktadır.

Yedinci bölüm ise, araştırmanın sonuç ve öneriler kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümden sonra kaynakça ve ekler yer almaktadır.

I. 7. Terimler

Çalışmada geçen bazı temel terimlerin açıklanması konunun daha iyi anlaşılması açısından yararlı olacaktır.

Bilgi (Knowledge): Bilgiyi, *“belli bir düzen içindeki deneyimlerin, değerlerin, amaca yönelik enformasyonun ve uzmanlık görüşünün yeni deneyimlerin ve enformasyonun bir araya getirilip değerlendirilmesi için bir çerçeve oluşturan esnek bir bileşimdir. Bilgi bilenlerin [bireylerin] beyinlerinde ortaya çıkar ve orada uygulamaya geçirilir. Kuruluşlarda genellikle yalnızca belgelerde ya da dolaplarda değil rutin çalışmalarda, süreçlerde, uygulamalarda ve normlarda kendini gösterir”* (Davenport ve Prusak, 2001: 27) .

Bilgi Yönetimi (Knowledge Management): Örgütlerde öğrenme süreçlerini ve yönetim enformasyon süreçlerini de içeren bilginin sağlanması, paylaşımı ve kullanımınıdır (Çivi, 2000: 169).

Bilgi Yönetimi (Knowledge Management): 1. Örgütsel bilginin ve uzmanlığın elde edilmesi, geliştirilmesi ve kullanılması yoluyla değer yaratma sürecidir. 2. Görünmeyen varlıkları kullanarak değer yaratma sanatıdır (Sveiby, 2001: 1). 3. Bilgiyi, örgütsel performansı artırmak amacıyla yaratma, ele geçirme, paylaşma ve etkin olarak kullanma sürecidir.

Belge Yönetimi (Records Management): *“Belgelerin üretilmesiyle başlayan ve belgenin bir arşive transferiyle sonuçlanan tüm süreçlerin yönetimini içeren bir yönetim eylemidir. Belge yönetimi, belgelerin verimli ve sistematik bir şekilde üretilmesi, alınması, korunması, kullanımı ve tasfiyesi ile kurumsal aktivitelere ait bilgi ve delillerin belgelerle kayıt altına alınmasından sorumlu yönetim alanıdır. Yani kurumlarda belgelerin yaşam döngülerini sağlayan bir sürecin yönetimidir”* (Özdemirci, 2007: 2).

Bilgi Merkezi (Information Center): *“Bilgi taşıyıcılarının belli bir amaca yönelik olarak toplandığı, hiçbir kayba uğramaksızın korunduğu, arandığında en kolay bulunabilecek tarzda düzenlendiği ve optimum kullanım ile bilgi akışının kesintisiz oluşumunun sağlandığı merkezlerdir”* (Gürdal, 1990: 75).

Bilgi ve Belge Merkezi (Information and Documentation Centers): *“Çeşitli yollarla sağladığı farklı tür ve biçimdeki (formattaki) bilgi ve belgeleri, önceden belirlenmiş birtakım kurallar doğrultusunda düzenleyen ve bu bilgi ve belgelere gereksinim duyarak başvuruda bulunan kişilere, başta bilgi ve belge yönetimi alanında üniversite düzeyinde eğitim ve öğrenim görmüş olan uzmanlar olmak üzere, gerekli sayıda personel ile yüz yüze ve/ veya İnternet aracılığıyla sunan kurumdur. Milli Kütüphane, kamu sektörü ile özel sektörde faaliyet gösteren üniversite kütüphaneleri,*

halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, özel kütüphaneler, çocuk kütüphaneleri, dokümantasyon merkezleri, enformasyon merkezleri ve arşivler bu kavramın kapsamında yer almaktadır ” (Yılmaz, 2005: 7).

Bilgi Arama Davranışı (Information Seeking Behavior): Bilgiyi elde etmek ve kullanmak için bilgi kaynağını ve bilgi merkezini kullanmaya yönelik davranışa bilgi arama davranışı denir (Wilson, 2000: 49).

Bilgiye Erişim (Information Retrieval): Kaydedilmiş bilgiye seçici bir biçimde başvurarak bir bilgi merkezinde veya başka bir dermede bulunan belgelere veya belgelerin içindeki bilgiye ulaşma işine denir (Soltani ve Rastin, 2001: 55).

Bilgi Erişim Modelleri (Information Retrieval Models): Sınıflandırma, indeksleme, makine ile tarama metotlarından oluşur. Elle veya bilgisayara dayalı olarak iki şekilde yapılmaktadır (Wikipedia, 2008).

Bilgi Okuryazarlığı (Information Literacy): Bilgisayarın nasıl kullanacağından bilgiye erişime, bilginin doğasına ve teknik altyapısına, eleştirel düşünmeye, bilginin çevreyi, sosyal, kültürel ve felsefi olarak nasıl etkilediği anlamaya kadar olan konuları içeren yeni bir bilim dalıdır (Shapiro ve Hughes, 1996: 31).

Bilgi Transferi (Information Transfer): Bilginin organizasyon içinde bireyler ve farklı fonksiyonlardaki gruplar arasında taşınması ve paylaşılmasıdır. Bu transferler, kişisel olabileceği gibi mekanik ve elektronik araçlarla da gerçekleştirilebilir (Wikipedia, 2008).

Dizin (Index): Herhangi bir metnin içinde yer alan bilgi parçalarına veya bir bilgi

ortamının içinde yer alan metinlere erişimi sağlayan bibliyografik kontrol aracıdır. Bir belgeyi veya belgeler grubunu belirlemeye veya göstermeye yarayan isimler veya konular listesidir (Soltani ve Rastin, 2001: 425-426).

Katalog (Catalog): Bilgi merkezindeki tüm bilgi kaynakları, bibliyografik kimlikleri veya konuları bakımından tanıtmak ve arandıklarında bulunmalarını sağlamak üzere bilgi merkezlerinde yer numaralarını da belirterek hazırlanmış kitap, defter, demet, fiş, mikroform veya bilgisayar ortamından oluşan bütün kaynakların listesini kapsamaktadır. Bilgi merkezinde yer alan bilgi kaynakların erişimi sağlayan, ikincil tür bilgi sunan ve belli bir plana göre düzenlenmiş listelerdir (Soltani ve Rastin, 2001: 236-237).

Kullanıcı (User): En basit biçimiyle kullanıcı, bilgi ve belge merkezlerinde verilmekte olan bilgi ve belge hizmetlerinden yararlanan (gerçek) ve yararlanma olasılığı bulunan (potansiyel) kişiyi tanımlamak için kullanılmaktadır (Yılmaz, 2005: 1).

I. 8. Kaynaklar:

Araştırma kapsamında yer alan konularla ilgili olarak gerekli bilgilerin elde edilmesi için, yerli ve yabancı, basılı ve elektronik enformasyon kaynakları taranmıştır.

Çalışmada literatürün belirlemesi için Türkiye’de yer alan üniversitelerinin web siteleri ve elektronik kaynaklara erişim için konuyla ilgili veri tabanları kullanılmıştır.

Bunun dışında kullanıcı ve bilgi arama davranışı ile ilgili düzenlenmiş kongre, konferans, toplantı vb. bildirilerinin toplandığı kaynaklar da taranmıştır. Araştırma ile

ilgili güncel elektronik kaynaklara ve diğer basılı kaynaklara erişimi sağlamak için ise aşağıda sıralanan tarama motorları, basılı ve elektronik kaynaklar kullanılmıştır.

UMI (Dissertation Abstracts)

LISA

Encyclopedia of Library and Infomation Science

NEMAYE (İran’da Yayınlanan Dergilerin Tam Metin Veri Tabanı)

IRANDOC (Tez, Araştırma ve Makale Veri Tabanı)

EbscoHost içinde ERIC, Academic Search, Econlit Veri Tabanları

ISI- Web of Science

Ebrary

YÖK Tez Veri Tabanı

Türk Kütüphaneciliği Dergisi

Türkiye Bibliyografyası (1928-)

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (2000)

Türk Kütüphaneciliği Dizini (1993-2000)

II. BÖLÜM: BİLGİ MERKEZLERİ VE BİLGİ KAYNAKLARI

II.1. Bilgi Merkezleri

Bilgi merkezleri toplumların en önemli kültür ve uygarlık göstergelerinden biridir. Geçmişte olduğu gibi bugün de bilgi merkezleri bireysel ve toplumsal eğitim programlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Günümüzde bilgi, bilgi kaynakları ve bilgi merkezleri bireysel ve toplumsal yaşamın her alanında büyük bir önem taşıdığı gibi, kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin giderilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Bilgi merkezlerinin en önemli amacı, bilgi kaynaklarının sağlanması, düzenlenmesi, depolanması, dağıtılması, paylaşılması, transferi ve etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda bilgi merkezlerinin etkinlikleri, farklı bilgi merkezleri ve bilgi ağları arasında bilginin transfer edilmesi, hazır bilgiye erişimin sağlanması, erişilmiş bilginin kolaylıkla yayılması ve kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılanması üzerine odaklanmıştır. Dolayısıyla bilgi kaynaklarının hizmete sunulduğu bilgi merkezleri, kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılanmasını sağlayan kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin ve değişmelerin bilgi hizmetlerini doğrudan etkilemesiyle bilgi merkezleri, kullanıcıların bilgi gereksinimlerini hızlı, güvenli, uygun ve verimli bir düzeyde karşılayabilmektedir. Bilgi merkezleri sundukları hizmetlerle eğitim-öğretim faaliyetlerinin ve bilimsel araştırma-geliştirme çalışmalarının alt yapısının oluşumunu ve işleyişini desteklemektedir. Teknolojinin beraberinde getirdiği e-dergi, e-kitap, e-danışma ve sanal bilgi merkezleri gibi teknolojik bilgi kaynaklarının ve olanaklarının

kullanımı kullanıcının gereksinim duyduğu bilgiye daha hızlı ulaşımını sağlayarak kullanıcı memnuniyetini beraberinde getirmektedir.

Bilgi merkezleri, kağıt üzerine kaydedilmiş belgeler yanında kitap dışı materyal olarak tanımlanan ve kağıt dışında başka kayıt ortamlarını, örneğin, ses kayıtları, plaklar, fotoğraflar, manyetik bantlar, videokasetleri, CD'ler, DVD'ler, İnternet üzerinden yayılan elektronik kaynaklar vb. gibi elektronik belgeleri de bulundurmaktadır. Bu nedenle önceleri sadece “kütüphane, arşiv, dokümantasyon ve enformasyon merkezi” olarak ayrılan ve adlandırılan bu kurumların artık ortak işlevleri gereği daha kapsayıcı bir terim olan bilgi merkezi olarak adlandırılmaları daha doğru görülmektedir.

İlerleme ve değişim insanın çabasının doğal sonucudur. Kurumlar ve bireyler etkinliklerini kolaylıkla yürütebilmek için teknolojiye her alanda gereksinim duymaktadır. Bilgi merkezleri de diğer kurumlar gibi hizmetlerini hızlı, etkili ve uygun bir şekilde kullanıcılara sunabilmeleri için yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak zorundadır. Bu yüzden günümüzde toplumun ve bireylerin gereksinimine dayalı olarak yeni dijital bilgi merkezleri dünyanın her yerinde kurulmaktadır (Alipour Hafezi, 2003: 58).

Elektronik bilgi merkezleri, elektronik ortamda bilgiyi depolayarak ve gerektiğinde erişimini gerçekleştirerek kullanıcıların bilgi gereksinimini karşılayan merkezlerdir. Geçmişte farklı yöntemleri kullanan insanoğlu, günümüzde de sürekli yenilenen bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgiye erişim için yeni yöntemler geliştirmektedir. Bu yeni yöntemler, bilgi erişime farklı boyutlar getirerek bireylerin bilgiye erişimini

kolaylaştırmaktadır. Nitekim Kanamadi (2007: 1)'ye göre yeni bilgi ve iletişim teknolojileri ve bunların dijital ürünleri yaşamın her boyutunu etkilemektedir.

Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte dijital ürünlerin üretimi ve kullanımının artmasıyla dijital ve elektronik bilgi merkezleri, geleneksel bilgi merkezlerinden daha hızlı ve çarpıcı bir şekilde ilerlemekte ve gelişmektedir. Elektronik bilgi merkezlerinin yöneticileri ve çalışanları, eğitime ve araştırmaya yönelik amaçlara ulaşmak için yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanıp diğer kurumlarla rekabet etme şansını elde ederek yeni bilgi ve enformasyon çağına girmektedirler. Bu süreç bilgi merkezlerinin, yöneticilerinin ve bilgi uzmanlarının sorumluluğunu daha da artırmaktadır. Yaşanan gelişmeler doğrultusunda bilgi merkezleri kısa ve uzun vadeli programlarını ve planlarını yeniden incelemeli ve güncelleştirmelidir. Eğer gerekirse etkinliklerin yönünü değiştirmeli ve bilgi uzmanları da kendileri için uygun görülen yeni görevlerini kabul etmelidirler. Bu süreç bir dinamik süreçtir ve yeniden düzenlenmesi yararlı olacaktır. (Roitberg, 2000: 1). Sanal ve elektronik bilgi merkezleri hizmetleri bağlamında, yeni görevler, işler ve bölümler oluşmaktadır. Dolayısıyla bilgi yöneticileri gelecekte, yeni yöntemlere, sistemlere ve grup çalışmalarına gereksinim duyacaklardır.

Elektronik bilgi merkezlerinin gelişmesi, bu kurumların bilgi kaynaklarını, bilgi uzmanlarını ve hizmet sunumlarını derinden etkilemektedir. Bu değişimin hızını ve kalitesini öngörmek çok zordur; ama yaşanan gelişmelere uyum sağlama kapasitesi bilgi merkezlerinin gelecekteki konumunu ve yerini belirleyecektir.

Elektronik bilgi merkezlerinin başarısının sonucunda, bilgi merkezlerinin ödünç verme ve doküman teslim etme bölümlerinde daha az elemana gereksinim

duyulmaktadır; çünkü bilgi kaynaklarının çoğu ağ ve iletişim teknolojileri sayesinde kullanıcılara ulaşmaktadır. Öte yandan, süreli yayınlar bölümü, süreli yayınları hem basılı hem de elektronik ortamda sunabilmektedir (Roitberg, 2000: 1).

Teknolojinin hızlı değişimi ve bilgi kaynaklarının basılı formattan dijital formata dönüşmesi ve aktarılması yeni yazılımlar, yazılım paketleri ve İnternet gibi olanakların sonucunda geleneksel kütüphaneler, “Bilgi Kaynak Merkezleri”ne dönüşmektedir (Melun, 2004: 88).

II.1.1. Çok Ortamlı Bilgi Merkezleri (Polymedia Information Centers)

Polymedia sözcüğünü ilk olarak Barker 1994 yılında bilgileri ve medyaları farklı bağımsız medyalar üzerinde depolama işlemini göstermek için kullanmıştır (Capeles-Romain, 1997: 54). Kağıt, mikrofiş ve optik diskten her biri farklı bir fiziksel kayıt ortamını oluşturmaktadır. Bunların tümü polymedia belleğini oluşturur. Bu yüzden “polymedia” sözcüğü bilgiyi farklı medya ortamlarına kayıt etme olarak tanımlanmaktadır. Bu tür bilgi merkezleri çoğunlukla geleneksel kütüphane sistemlerine benzemektedirler, günümüzde bu kütüphanelerin örneği görülmektedir. Geleneksel kitapların yanı sıra videokasetler, ses kasetleri, video diskler ve optik diskler üzerinde saklanan bilgiler ve bilgisayar yazılımları bu kütüphanelerin dermelerini oluşturmaktadır.

Barker (1994: 221-229)’e göre polymedia kütüphanelerin yönetimi ve organizasyonel süreci bugünkü geleneksel bilgi merkezleri gibidir. Bu merkezlerde bilgi

arama ve bulma işlemleri geleneksel dizin, mikrofiş ve mikrofilm gibi kaynaklarla yapılmaktadır. Bu bilgi merkezleri bilgisayar teknolojisi aracılığıyla kullanıcılarına hizmet vermektedir. Bununla birlikte söz konusu bilgisayar teknolojisinden kütüphanenin otomasyon işlerinde hiçbir şekilde yararlanılmamaktadır. Çünkü otomasyonun işlevselliği ve kullanımı için bilgi uzmanlarına ve kütüphanecilere gereksinim duyulmaktadır. Bu tür bilgi merkezlerinde çalışanlar bilgi kaynaklarıyla uğraşarak ve çeşitli mekanizmaları kullanarak kütüphanenin bir kısmının elde edilmesini sağlamaktadır. Kütüphane hizmetleri için gereksinim duyulan otomasyon için öncelikle analiz yapılması ve bu doğrultuda kütüphanecilerin yaklaşımlarına önem verilmesi gereklidir.

II.1.2. Sanal Bilgi Merkezleri

Sanayi döneminde yaşanan gelişmeler nasıl insanları ve toplumları kırsal bölgelerden ayırmış ve kentsel yaşamın varoluşuna çağırmışsa, bilgi teknolojisi çağında ortaya çıkan bilgisayar, bilgi ve iletişim teknolojileri ve çalışmaları, kullanıcıları, araştırmacıları ve bilim adamlarını bilgi merkezleri yerine iş yerlerine ve evlerine bağlı çalışmaya davet etmektedir. Yayın, bilgi, iletişim ve telekomünikasyon teknolojilerindeki gelişmeler ve değişimler sosyal yaşamda meydana getirdiği değişimler kadar bilgi merkezlerinde de önemli gelişmelere neden olmaktadır. Bu bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı önemli bir sonuç da yeni bilgi üretme, depolama, saklama, düzenleme, bilgisayar vasıtasıyla arama yapma, iletme ve kullanma yöntemlerinin ortaya çıkmasıdır. Sanal bilgi, sanal bilgi kaynağı, sanal bilgi merkezi,

sanal kullanıcı, sanal üniversiteler, sanal konu uzman odaları ve sanal araştırma merkezleri gibi kavramlar varlıklarını yeni bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesine borçludurlar (Yeniçeri ve İnce, 2005: 403-404).

Sanal bilgi merkezi sisteminin varlığı, sanalın kendi özelliğine ve varlığına bağlıdır (Barker, 1994: 224). Sanal kavramının başlangıcı 1950’li yıllarda bilgisayarda olmadığı halde, sanki varmışçasına düşünülen sanal bellek kavramı ile gündeme gelmiştir. Diğer bir deyişle, sanal, kendisinde var olmayan gücü kullanmak anlamına gelmektedir (Yeniçeri ve İnce, 2005: 404). Sanal teknoloji gerçeği çeşitli alanlarda yararlı bir biçimde kullanılmaktadır. Sanal bilgi merkezleri günümüzdeki yaşamın bir gerçeğidir. Sanal teknolojiler çeşitli peyzaj, şehir, bina, büro ve bilgi alanlarında yararlı bir şekilde kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra teknoloji, sanal sınıflar, sanal laboratuvarlar, araçlar, sanal bilgi ve bilgi merkezleri yaratmıştır. Barker sanal bilgi merkezlerinin kullanımı açısından diğer bilgi merkezlerine göre birçok yarar elde edilebildiğini vurgulamaktadır. Bazı sanal bilgi merkezleri sistemi paketlenmiş CD ve DVD şeklinde ve bazıları da gelişmiş bilgisayar, iletişim, telekomünikasyon ve İnternet teknolojilerini kullanarak uzaktan erişilebilmektedir. Buna ek olarak yeni indekslere, kataloglara, dergilere ve kitaplara erişebilmek için yeni sanal bilgi merkezlerine gereksinim duyulmaktadır.

II.1.3. Elektronik Bilgi Merkezleri

Elektronik kütüphaneler ve bunların sundukları çeşitli bilgi kaynakları ve hizmetleri her geçen gün hızla artmaktadır. Birçok eğitim kurumu, elinde bulunan bilgi kaynaklarını elektronik ortamda hizmete sunabilmek için büyük çabalar harcayarak buna

yönelik çalışmalar yapmaktadır. Elektronik kütüphanelerin yaygınlaşması ve bu merkezlerde elektronik bilgi hizmetlerinin verilmesi amacıyla da İnternet'in kullanılması, bu hizmetlerin mekân ve mesafeden bağımsız olarak kullanıcılara sunulması sağlanmıştır. Nitekim Atılgan (2002: 72)'a göre bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgi kaynaklarını, bilgi merkezlerini, bilgi hizmetlerini ve kullanıcıları büyük bir biçimde etkilemektedir. Bilgiler elektronik ortamda üretilip ve sunulmaya başlanmıştır.

Elektronik bilgi merkezleri karmaşık bir sistemdir ve kendine özgü niteliklere sahiptir. Bu bilgi merkezi çok önemli alanlarda bilgisayarın kullanımını başarmış ve çeşitli çevrimiçi dizinlere (indexes), elektronik ortamda erişim olanağını da sağlamıştır. Barker (1994: 221-229)'e göre elektronik kütüphanelerin önemli bir kriteri, elektronik medyanın bilgi kaynaklarının depolama, erişim ve kullanıcılara sunulması süreçlerinde bilgisayarın kullanımınıdır. Bu etkinliğin yerine getirilebilmesi için etkili ve kapsamlı bir otomasyon programına gereksinim vardır. Bu kütüphanelerde kullanıcılar gerektiğinde bilgi uzmanlarıyla iletişim kurarak bilgi merkezinde bulunan bilgi kaynaklarıyla ilgili gerekli bilgileri elde edebilme olanağına sahiptirler.

Elektronik bilgi merkezleri, bilgi kaynaklarının sağlama işlemlerine yönelik yeni bir yaklaşımdır. Bilgiyi depolama, düzenleme ve korumaya ilişkin ortaya konulan yeni yöntemler ve kullanıcılar için yeni etkileşim yollarının bulunması, elektronik bilgi merkezleri yaklaşımının odak noktasını oluşturmaktadır.

Elektronik bilgi merkezlerini sundukları bilgi kaynağı türüne göre aşağıdaki gibi

sınıflandırabiliriz:

- a. *Çok ortamlı bilgi merkezleri*: Metin, resim, film ve diğer bilgi kaynağını barındıran elektronik bilgi merkezleridir (Capeles-Romain, 1997: 54).
- b. *Metin özelliği taşıyan elektronik bilgi merkezleri*: Bu tür bilgi merkezleri sadece metin içeriklidir (Lu and Callan, 2006: 477).
- c. *Görüntü ve ses özelliği taşıyan elektronik bilgi merkezleri*: Dermenin büyük bir kısmını resimler, kasetler ve filmler oluşturmaktadır (Anonymous, 2009: 16).
- ç. *Hipermetin özelliği taşıyan elektronik bilgi merkezleri*: Metin şeklindeki belgeler arasında geçişi sağlayan linkler de bulunmaktadır (Powell, 1994).

II.1.4. Dijital Bilgi Merkezleri

Dijital kütüphanelerin standart bir tanımı bulunmamaktadır. Dijital kütüphaneler çeşitli dijital bilgi kaynaklarını toplayarak depolamaktadırlar. Günümüzde birçok kurum dijital bilgi merkezi oluşturmak için milyonlarca dolar harcamaktadır. Son yıllarda kurumlar kendilerine ait dijital bilgi merkezleri için dijital bilgi kaynaklarını ve dermelerini geliştirmeye yönelik çeşitli araştırmalar yapmakta ve bilgi merkezlerinin etkin ve verimli bir bilgi hizmeti sunması için çaba harcamaktadırlar. Uluslar arası erişim imkanı sağlama, sayısal bilgi merkezlerinin en temel amaçlarından biridir (Xie, 2007: 861).

Dijital kütüphaneler, dermelerinin basılı olmayan yani elektronik ortamlarda depolandığı ve bilgisayar aracılığıyla bu dermelere erişimin sağlandığı kütüphanelerdir. Dijital kütüphaneler bilgi erişim sisteminin bir parçasıdır. Günümüzde “Dijital Bilgi Merkezi” sözcüğü bilgisayar sistemlerinde çeşitli alanlarda kapsamlı bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sistemlerin amacı, dijital metadata, danışma-bağlantılı sistemler, arşivler, kavramsal yönetim sistemleri (temelde endüstri aracılığıyla geliştirilmiş) kompleks sistemlere ve gelişmiş birleşik bilgi merkezi hizmetine dönüşmesidir.

Geleneksel bilgi merkezlerinde bilgi kaynağına sahip olmak o kaynağa erişim anlamına gelmektedir. Oysa elektronik bilgi merkezlerinde fiziki olarak sahip olmadığınız bir bilgi kaynağına İnternet aracılığıyla erişim sağlamak da erişim açısından bilgi kaynağına sahip olmak kadar önemlidir. Bu bağlamda elektronik bilgi merkezlerinde derme geliştirme çalışmalarının da yeni bir bakışla değerlendirilmesi gerekmektedir; çünkü elektronik bilgi merkezlerinde derme geliştirme sadece sahip olunan ve arşivlenen kaynaklarla sınırlı değildir. Bunun yanı sıra, diğer kurumlar tarafından depolanan ve arşivlenen, ancak ağlar aracılığıyla paylaşılan elektronik bilgi kaynakları, derme geliştirme çalışmaları sırasında dikkate alınmalıdır.

II.2. Bilgi Merkezinin Amacı

Kullanıcıların bilgi gereksinimlerine önem vermek, tüm bilgi merkezlerinin temel amacı ve görevidir. Bilgi merkezi, kurum içi ve kurum dışı kullanıcılarının isteklerini ve gereksinimlerini dikkate almadan kendi görevini uygun, verimli, yararlı ve kapsamlı bir

şekilde yapamaz. Bütün bilgi merkezlerinin ve bilgi üreten firmaların oluşturulmasının nedeni ve hedefi, kullanıcıların gereksinimlerini verimli bir şekilde karşılamaktır. Bilgi merkezinde sunulan bilgi hizmetlerinden yararlanan kullanıcılar ve onların memnuniyeti, bilgi merkezinin hizmetlerini değerlendirmek için önemli bir ölçüttür. Hindistan'ın kütüphanecilik ve enformasyon biliminin babası sayılan Ranghanatan, bilgi merkezlerini, gelişmekte olan canlı bir organizmaya benzeterek, kullanıcı gereksinimlerinin, bilgi merkezinin çalışmasına temel oluşturacağını belirtmiştir (Baker, 1977: 15).

En genel tanımıyla bir bilgi merkezi sınırlı ve belirli bir çevrenin ya da her tür kullanıcının yararlanması için basılı ve elektronik bilgi kaynaklarını toplayan, düzenleyen, en elverişli yararlanma ortamını yaratacak araçları ve yöntemleri kullanarak çevresindekilere ulaştıran kurumlar olarak tanımlanmaktadır(Reitz, 2007). Bütün bilgi merkezi türlerini içine almayı amaçlayan bu tanım, tek tek bilgi merkezi türleri ele alındığında niteliklerine göre değişecektir.

II.3. Bilgi Merkezi-Kullanıcı İlişkisi

Bilgi merkezleri, çeşitli yöntemler vasıtası ile topladıkları bilgi kaynaklarını kataloglama ve sınıflama gibi işlemleri kullanarak kullanıcıların erişimine sunulmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bilgi merkezleri, kullanıcılarla bilgi kaynakları arasında verimli bir ilişkinin kurulmasını sağlamak amacıyla bilgi kaynaklarını derleyip, düzenleyip kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamak için sunarlar. Bu

düzenlemedeki amaç, çeşitli yollarla toplanan ve organize edilmiş bu bilgi kaynaklarının farklı kullanıcılara uygun ve isabetli bir şekilde sunulması ve ulaştırılmasıdır. Bu nedenle, bilgi merkezinin temel görevi, kullanıcılarla bilgi kaynaklarını bir araya getirerek etkin bir bilgi sunma hizmetinin gerçekleşmesini sağlamaktır.

Kullanıcı ile bilgiyi ilişkilendirmek, bilgi merkezi ile kullanıcı arasındaki etkileşimi sağlayabilmek için, bilgi merkezleri ve özellikle bilgi uzmanları her şeyden önce kendi kullanıcılarını çok iyi tanımalı, etkileşim içinde bulunmalı ve onlara uygun bilgi hizmeti tasarlamalıdır.

Bilgi merkezleri bağlı oldukları üniversitelerin, kurumların ve araştırma merkezlerinin ayrılmaz birer parçasıdır. Bu merkezler kendi kurumlarının ve merkezlerinin yüklendikleri eğitim-öğretim, araştırma, geliştirme, ekonomik, sosyal ve kültürel görevlerini desteklemek üzere yapılandırılmışlardır. Bilgi merkezlerinin bulundukları üniversitelerde, araştırma merkezlerinde ve kurumlarda bilgi ve belge varlıklarını tanıtabilmeleri için kullanıcıları, özellikle de bilim adamları, araştırmacıları, öğretim elemanları ve öğrenciler ile sıkı, etkili ve uygun bir iletişim ve etkileşim içinde olmaları gerekmektedir. Bilgi kaynakları, bilgi merkezleri ve bilgi uzmanları ile kullanıcı arasında iyi bir iletişim kurmak ve yararlı bir etkileşim yaratmak bilgi merkezlerinin görevleridir. Doğru ve istenilen bilgiyi en kısa zamanda gereksinim duyan kullanıcıya sunmak ideal ve verimli bir bilgi hizmeti için son derece önemlidir.

Her kullanıcı bilgiye gereksinim duyduğu zaman bir kaynağa, bir uzmana veya bir bilgi merkezine başvurur ve istediği bilgiye ulaşmadığı takdirde bilgi merkezinde

Çalışanlardan yardım ister. Bu başvurunun başarılı ve başarısız olması, çoğunlukla kullanıcı ile bilgi merkezi arasındaki ilişkiye, etkileşime ve bilgi merkezinde çalışan uzmanların, desteğine bağlıdır (Green, 1993: 1). Bu nedenle bilgi merkezi, eğitim ve araştırmanın her aşamasında öğrencilere, ğretim elemanlarına, araştırmacılara ve özellikle bilgiye gereksinim duyan çeşitli kullanıcı gruplarına yardımcı olmalıdır. Botswana niversitesi bilgi merkezi-kullanıcı ilişkilerinin iyileştirilmesi için 2000 yılında “kütüphane bağlantısı” adında bir program ve uygulama yapmıştır. Bu programda bilgi uzmanı-kullanıcı ilişkisine dayalı olarak amaçlar şu şekilde belirtilmiştir: 1. Bilgi uzmanı veya kütüphaneci ile kullanıcıların ilişkisini geliştirmek. 2. Bilgi merkezi çalışanları ile bilgi merkezi kullanıcıları arasındaki ilişkileri geliştirmek. Bu doğrultuda bilgi uzmanı ile kullanıcı arasında etkili bir iletişim ve etkileşim kurabilmek için geliştirilen ve uygulanan programda aşağıdaki konuların üzerinde durulmuştur:

1. Yeni ğretim elemanlarına, öğrencilere ve idari personele kütüphane tanıtımı yapmak,
2. Üniversitede bulunan bilgi merkezlerini kullanıcılara tanıtmak,
3. Öğretim elemanlarına, öğrencilere, idari personele ve niversite dışından gelen kullanıcılara bilgi okur-yazarlığını öğretmek,
4. Bilgi merkezinin kullanıcıları için çalıştaylar düzenlemek,
5. Eğitsel kılavuzlar, malzemeler, kullanıcı rehberleri ve web sayfaları hazırlamak (Qobose, 2000: 1).

Bilgi merkezi uyguladığı bilgi ve belge hizmet politikalarını ve derlediği çeşitli bilgi kaynaklarını araştırmacılara, bilim adamlarına, öğrencilere ve diğer bir deyişle bütün kullanıcı gruplarına borçludur. Bilgi merkezinin varlık nedeni ve hizmetlerinin odak noktası kullanıcıdır. Kullanıcı olmazsa basılı ve elektronik ortamda sunulan çeşitli kaynakların ve uygulanan politikaların ve çalışmaların hiçbir değeri ve anlamı olmaz. Bu nedenle bilgi merkezinin hizmet politikası ve planlaması her zaman kullanıcıya bağlı olarak oluşturulur. Bir bilgi merkezi kullanıcıların özelliklerini, davranışlarını, gereksinimlerini ve isteklerini bilmeli, analiz etmeli ve buna göre bir bilgi hizmeti sunma stratejisi geliştirmelidir. Bazı durumlarda kullanıcı bilgi merkezinin sunduğu hizmetlere ilişkin olarak herhangi bir fikre sahip değildir, bu konuya yabancı olabilmekte veya kullanıcı kendi bilgisini ve deneyimini bilgi merkezi ile tartışmak veya paylaşmak istememektedir. Bu gibi durumlarda bilgi merkezi ile kullanıcı arasında bir kopukluk, iletişimsizlik ve etkileşimsizlik söz konusu olabilir ve bu nedenle kullanıcının gereksinimleri ve istekleri bilgi merkezince tam olarak anlaşılamayabilir. Bunun için bilgi uzmanları ve yöneticileri, bu sürecin yaşanmamasına ve kullanıcıların isteklerine ve gereksinimlerine dikkat etmeli ve bu problemin giderilmesi için yeni yöntemler ve uygulamalar kullanmalıdır.

II.3.1. Bilgi Uzmanı-Kullanıcı İlişkisi

Bilgi uzmanı, bir bilgi merkezinde bilgi işini ya da bilgi hizmetini ve kaynaklarını düzenleyen, yürüten ve sunan kişi olarak tanımlanabilir. Bilgi uzmanları, bilgi hizmetlerinin ve kaynaklarının yönetiminden yani bu kaynakların belirlenmesinden, seçilmesinden, depolanmasından ve erişiminden sorumlu olup, bu etkinliklerde

uzmanlaşmış kişilerdir. Bu nedenle bilgi uzmanlarının öncelikli görevinin, gereksinim duyulan enformasyon kaynaklarının bilgi merkezine dolayısıyla kuruma etkin bir şekilde transferini sağlamak olduğu söylenebilir. Bilgi uzmanı ya da bilgi profesyoneli genel bir ad olup, bilgi merkezinin niteliklerine ya da örgütün belirlediği bir pozisyona göre kütüphaneci, enformasyon uzmanı, dokümantalist ve arşiv uzmanı gibi değişik adlarla anılmakta ve bu kimliklerle bilgi hizmeti sunmaktadır (Yılmaz, 2008: 240).

Alkan (2006: 2)'a göre kullanıcı-bilgi uzmanı ilişkisinin yaşanması, bilgi merkezlerinin tarihten gelen, bilgiye gereksinim duyanlarla bilgi kaynakları arasında bağlantı ve iletişim kurarak bilgi ve belge hizmeti sunma görevini sürdürmenin en temel gereğidir. Geçmişten gelen ve her dönemde mesleki ve felsefi bir anlam taşıyan bu ilişkinin özünde yatan ana değerler korunarak geleceğe aktarılmalıdır. Kullanıcı-bilgi uzmanı ilişkisinin bugünün bilgi merkezi sistemlerinde yeni ve farklı boyutlarda sürdürülüyor olması, özündeki değerleri yitirmesini gerektirmez. Kaldı ki, ilişkinin gereğince yürütüldüğü de kuşkuludur.

Günümüzde toplum-bilgi merkezi ilişkisi, kullanıcı ve onun bilgi gereksinimleri üzerinde toplanan bir yapı üzerine kurulmuştur. Diğer bir deyişle kullanıcının gereksinimlerini karşılamak, bilgi merkezi hizmetlerinin odak noktasını ve temel hedefini oluşturmaktadır. Kullanıcı, bilgi merkezinin hizmet vermek üzere hedef olarak aldığı grubun üyeleri ve bilgi merkezi dermesi ve hizmetini fiilen kullanan kişiler olarak tanımlanır. İnsan-bilgi ilişkisini düzenlemekle görevli olan bilgi merkezlerinin, toplumun yapısı, davranışı, sosyal gereksinimleri ve istekleri doğrultusunda hizmet verebilmeleri, yani amaçlarına ulaşabilmeleri için kullanıcı grubunu ve niteliklerini iyi

tanımları ve onlara yönelik çalışmalar yapmaları ile mümkündür. Kullanıcı ne istiyor, profili nasıldır ve gereksinimleri nelerdir? Kullanıcının bilgi gereksinimi nasıl karşılanır? gibi soruların yanıtlarını doğru olarak belirlemek ve karşılığında hareket etmek bilgi uzmanını önde gelen görevleri arasındadır. Kullanıcısı olmayan bir bilgi merkezi ne kadar iyi bir bilgi hizmeti verirse versin, ne kadar iyi şartlara ve kapsamlı bilgi kaynaklarına sahip olursa olsun, bilgi hizmetinin gerektirdiği amaca ulaşamaz. Bu bağlamda bilgi hizmeti sunmakla yükümlü olduğu hedef kullanıcı kitlesine iyi bir bilgi hizmeti verilebilmesi için öncelikle üzerinde durulması gereken bazı noktalar vardır. Bu noktalar şunlardır:

1. Hedef kullanıcı profilini tanımak ve tanımlamak,
2. Kullanıcı gereksinimlerini analiz etmek,
3. Gereksinim duyulan her türlü bilgiyi sağlamak,
4. Bilgi merkezinin sahip olduğu mevcut tüm olanakları hedef kitleye en etkin ve verimli bir şekilde sunmak (Henczel, 2004: 32-33).

Bu noktaları dikkate alarak kullanıcıların gereksinimleri iyi bir şekilde karşılanabilir.

II. 3.2. Bilgi Uzmanı-Kullanıcı İlişkisinde Eşitlik

Bilgi uzmanının ve kullanıcının bilgi alışverişi sürecinde gerçekten eşit olduğunu vurgulamamız gerekmektedir. Bilgi uzmanı, bilgi merkezi ve kaynaklarının kullanımı

hakkında bilgili kişidir. Kullanıcı da gereksinim duyduğu bilgiyi tanımlama ve kullanma alanında yeteneklidir ve bazı durumlarda bilgi uzmanının desteğine ihtiyaç duyan kişidir. Bilgi uzmanı, sahip olduğu statü ve yapması gereken görevler doğrultusunda, kullanıcının bilgi isteklerini ve gereksinimini anlayan ve sağlayan kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Kullanıcı bilgiyi talep eden kişi olarak çalıştığı alan ve bilgi gereksinimiyle ilgili bilgi uzmanından daha çok bilgiye sahiptir. Cummins (1984: 63-64)'e göre kullanıcı bilmediği bir konu hakkında bilgiye erişebilmesi için bu konuda ona yol gösterecek bilen bir kişiye danışmalıdır. Bu kişi de kuşkusuz bilgi uzmanıdır.

Bilgi uzmanı her ne kadar üniversite derecesine ve deneyimine sahip olsa da, etkileşimde siyasal ve soysal eşitliğe inanan bir tutumla çalışmanın en iyisi olduğunu önemsemelidir. Bu durumda kullanıcı bilgi uzmanından “az” değildir, aşırı bilgi yüzünden bilgi uzmanı yardımcı pozisyonundadır. Aksi davranışta bulunmak tersini geliştirecek empatik davranışa zarar veren bir sıkıyönetimi ve kibir halini ortaya çıkaracaktır. Bu dakikada bilgi uzmanı geçici olarak alıcı olmaktan çok verici olmaktadır; fakat bu noktada kullanıcıdan üstün olmamaktadır. Her ikisi de bu durumda eşit durumdadır (Mabry, 2003: 49). Bunun yanı sıra kullanıcının bilgi gereksinimine yönelik olarak bilgi uzmanı gerekli bilgiye sahiptir. Kullanıcıya doğru ve istenilen bilgiyi sağlamak ve sunmak bilgi sunma hizmeti açısından çok önem taşımaktadır.

Bilgi alışverişinde kullanıcının da bilgi uzmanına kimi zaman yeni şeyler öğrettiğini de unutmamak gereklidir. Kullanıcı, bilgi uzmanına özel gereksinimlerle ilgili isteklerde bulunarak bilgi uzmanına iyi bir yardımcı olmasını öğretmektedir. İşbirlikçi öğrenme modelinde öğretmen öğrenciyle bir araya gelerek ona yeni şeyler

öğretme konusunda katkıda bulunur. Öğretmen-öğrenci ilişkisinde öğretmen, ilişkide daha üstün olan öğrencisinin, yorumlarını tekrarlamasına çalışmamalıdır. Öğrencinin sorununu çözmek, tamirciye araba götürmek veya doktora gitmek gibi bilgi uzmanının sorunu değildir. Bilgi uzmanı orada bir danışman durumundadır, fakat kullanıcının katkısı çok önemlidir ve etkileşim için en uygun sonucu verir (Lucas, 1993: 53-54). Genellikle kullanıcı sorununu bilgi uzmanına veya bir kütüphaneciye devretmeye çalışır, aslında çok büyük bir katkı sağlamadan onu çözmesini ister. Bu özellikle öğrencinin ödevini çok dikkatle okumadığı ve elinde ödevle geldiği böylece kütüphanecinin bunu okuyabildiği ve bir teşhis koyabildiği akademik yerlerde doğrudur. En iyi etkileşim dünyasında bu olmamalı; fakat olduğu için soruyu kullanıcıya tekrar sormaya ve gerçekten neye gereksinimi olduğu hakkındaki isteğini öğrenmeye hazırlıklı olmak gerekmektedir. Sorumluluk kullanıcı-kütüphaneci arasında eşit olarak paylaşılmalıdır; iki tarafta sorumluluktan kaçmamalıdır. Önceden de anlatıldığı gibi kütüphaneci, bilgi merkezindeki kaynaklar hakkında daha çok bilgiye sahiptir; fakat kullanıcı araştırma konusu hakkında daha fazla bilgi sahibidir. Böylece kullanıcı bilgi alışverişi ve hayat ilişkisine yaklaşımla bizim için öğretici olur. Açıkçası bu tutum etkileşimde kazanma veya kaybetmeye neden olmaz, ortak karşılaşma başarısına bağlı olarak her iki tarafta kazanan veya kaybedendir (Mabry, 2003: 50).

Kütüphanecinin ve kullanıcının amaçlarının kesiştiğini (gereksinimi karşılamak için doğru bilgiyi bulmak) ve karşılıklı davranışlarının birbirlerinin hareketlerini etkilediği dikkate alındığında kütüphaneci ve kullanıcı ilişkisi çok boyutlu bir ilişki arz eder. Eğer deneyimli bir danışma kütüphanecisi iseniz kaç kere memnuniyetsiz bir

alışverişin danışma hizmetini etkilediğini düşünün. Eğer çok etkilendiyseniz kullanıcının ne kadar fazla olabileceğini ve süreçten kimin tedirgin olabileceğini düşünün? (hepimizin bildiği gibi çoğu kullanıcı tüm yaşamları boyunca danışma masasına sadece birkaç kez yaklaşır). Bu nedenle bu yaklaşma birçok şekil alır ama temelinde iletişim birçok kanal yoluyla ilerler. İletişimin doğru çeşidi zihin rahatlığı sağlar, yanlış çeşidi ise savunma, saldırı, korku ve intikam içeren negatif duygular sağlar. Tabii ki biz her seferinde ilkinin tercih ederiz (Mabry, 2003: 51).

Ne pahasına olursa olsun kaçınmak istediğimiz etkileşimin özelliği soruyu kendimizin ve soruyu soran kullanıcının yargılama şeklidir. Soruyu yargılama ve değerlendirme kesinlikle bizim işimiz değildir. Eğer bir öğrenci desteklenmesi zor bir görüş veya çok geniş bir konu seçmişse bizim aynı materyali elde edebileceği alternatif yollar önermemiz doğrudur; fakat sorunun kendisine ve onu soran kişiye ne olursa olsun saygı duyulmalıdır. Bu özellikle dini ve politik sorular geldiği zaman çok önemlidir. Kendi ülkesinin bakış açısıyla politik bir soru araştırmak isteyen uluslararası bir öğrenci ile karşılaşmak normaldir; biz her zaman kişisel olarak sadece çeşitli ülkelerdeki devlet adamlarının ve politikacıların savundukları karşıt fikirlere inanmayabiliriz, fakat bu bizim o öğrenciyi etkilememize izin vermemelidir (Lopez, 1993-94: 18-22). Bu fikir eski bir başvuru kuralıdır: İstenen bilgiyi ver! ve kişisel fikrini ortaya koyma (Mabry, 2003: 51).

Bununla beraber eski kuraldan biraz farklı olan bir özelliğin altının çizilmesinde yarar vardır. İyi bir danışma kütüphanecisi olarak bir kişinin düşüncesini değiştirmeye çalışmamalıyız; fakat eğer ona katılmıyorsa onu yargılamaya daha eğilimli olabiliriz.

Biz yüksek sesle söylesek de söylemesek de yargılamanın kullanıcı tarafından hissedilebileceğini fark etmek çok önemlidir. Bu yüzden birini yargılamak oldukça zarar vericidir. İnsanları kesinlikle bu yolla değiştiremeyiz, ters bir durum ortaya koyarız. Bu davranışın çoğu bilinçaltında olduğundan iletişimde neden zorluk çektiğimizi anlayamayız. Kullanıcı genellikle basit olarak o kütüphaneciden “hoşlanmadığını” hisseder ve biz bu sebeple reddedilmiş hissederiz. Huzur vermemiz, yargılamamamız ve aynı amacı güttüğümüz için bir olmamız gerekir – kullanıcının ihtiyaç duyduğu bilgiyi bulacağı aracı vermek, alışverişte huzur vermek, alışverişe saygı gösterdiğimiz anlamına gelir; ilişkiyi “Ben – Siz” (Martin Buber’in söylediği gibi) (Buber, 1970) olarak yani son derece saygın olarak görürüz. Böyle davranmak nasıl vereceğimizi bilmemizden çok kabul etmemizde zorluk çıkarır; ama bu insanları kabul etmede geçerli bir egzersizdir (Mabry, 2003: 51-52).

Sizden farklı bir politik ya da dini bir görüş benimseyen bir bireyin, size ahlaki olarak ters gelse bile, bir arayıcı olduğunu unutmayın. Arama ahlaka ters bir yönde gidebilir; fakat bunu bizim söylememiz gerekmez. Kişilerin sizin hayatınızda yer almayacak şekilde araştırma yapma haklarına saygı duyun. Belki siz kendi değerlerinizde yanılıyorsunuzdur veya belki de kullanıcılarınızdan daha iyi olmayan farklı değerleri gerçekleştiriyorsunuzdur. Bir kütüphaneci olarak zihindeki şeylere – kitap öğrenme ve yüksek eğitimin zihinsel uygulaması – çok değer vermeniz mümkündür. Atletik yeteneği ve skorları ile büyük övgüler alan birine kampustaki spor figürlerini anlatmayı deneyin. Toplumun kendisi de kendi değerlerini sizinkilerden daha güçlü hale getirmeye çalışır. Bu küçük örnek birinin kişisel görüşünün tüm dünyaya

yayması tehlikesini gösterir (Mabry, 2003: 52).

Eğer yargılamazsak, her zaman yardımcı olmaya çalışırsak zaman zaman gerçekten doğada var olan kısa zamanın zevkini çıkartırız; fakat her zaman bilgi alışverişinin içinde bulunduğu anı fark etmek için var oluşlukla aynı fikirde olmamız gerekmez. Soruyu şimdi doğru cevaplamazsak başka fırsatımız olmaz. Soruyu ve soru soran kişiyi yargılasak soruyu iyi cevaplandıramayız. Geri adım atın ve bilgi merkezi kullanıcısının size yol göstermesine izin verin; ondan ipuçlarını alın ve cevaplarınız bilgi merkezi kullanıcısının gerçek gereksinimi ile aynı çizgide olsun (Mabry, 2003: 52).

II. 4. Bilgi Merkezi Türleri

Bilgi kaynaklarının ve bilgi merkezlerinin kullanımı bilgili birey ve toplum olabilmenin ön koşullarından birisidir. Bireysel ve toplumsal yaşamın önemli merkezlerinden ve kurumlarından olan bilgi merkezleri sundukları bilgi ve belge kaynakları ve verdikleri bilgi hizmetleri sayesinde bireylerin ve toplumların yaşamlarını aydın bir şekilde sürdürebilmelerine, değiştirebilmelerine, geliştirebilmelerine ve mutlu olmalarına neden olmaktadır. Bilgi kaynaklarını bilgi merkezi içinde veya dışında belirli kurallar, koşullar, belirli mekan ve zaman çerçevesi içinde kullanmak ve yararlanmak geleneksel bilgi merkezlerinin hizmet türlerinden biridir. Ancak son zamanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve değişmeler geleneksel kitap, dergi, harita ve gazete gibi bilgi kaynaklarını, bilgi merkezlerini, kullanıcıları ve kullanıcıların bilgi arama davranışlarını her alanda etkili bir şekilde değiştirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren

hızla gelişen bilgisayar teknolojisi ve 1990'lı yıllardan itibaren intranet ve İnternet ağları, bilgi kaynaklarına, kullanıcılara ve bilgi merkezlerine yepyeni bir iletişim kanalı sunmuş ve çeşitli bilgi kaynaklarına ulaşma olanağını da beraberinde getirmiştir. Çevrimiçi (online) elektronik ortamda bilgi kaynaklarını hızlı, güvenli ve ucuz bir şekilde üretme, yayınlama, ulaşma, erişme ve kullanma olanağı bilgi üreten kurumları, firmaları, bilgi merkezlerini, araştırmacıları, öğretim elemanlarını, öğrencileri, bilim adamlarını, bilgi kullanıcılarını ve özellikle toplumları, bu yeni ortama çekerek bilgi ve iletişim alanında büyük bir bilgi ve telekomünikasyon devrimi yaratmıştır (Tosun ve diğerleri, 2006: 45). Bilgi merkezi denildiğinde tek bir bilgi merkezi türü akla gelmemelidir. Günümüzde çeşitli bilgi merkezleri bulunmaktadır. Bu bilgi merkezlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

II. 4. 1. Kütüphaneler

Kütüphane, her çeşit belgenin ve bilginin basılı, görsel-işitsel veya elektronik ortamda toplandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu kurumdur. Diğer bir deyişle basılı ve elektronik ortamda üretilmiş kitap, film, plak, süreli yayın gibi her türlü düşünce ve sanat ürününü kuruluş amaç ve görevine uygun olarak toplayan, düzenleyen ve genel olarak karşılık gözetmeden ve ayırım yapmadan kullanıcıların yararına sunan kurum olarak tanımlanabilir. Çeşitli kullanıcı gruplarına kaliteli bilgi ve kaynak hizmeti sunmak bilgi merkezinin aslı görevidir. Geçmişte sadece standartlara uygun olarak tanımlanan kalite kavramı son yıllarda gereklilik olarak kabul edilmekte ve

kullanıcıların beklentilerine ve isteklerine uygunluk olarak algılanmaktadır.

II. 4. 1. 1. Halk ve Çocuk Kütüphaneleri

Halk kütüphaneleri, kadın-erkek her yaştan, her seviyeden ve her meslekten, her eğitim düzeyinden kullanıcının, çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden, ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sağlayarak, bölgesinin kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik kalkınmasına yardımcı olan kurumlardır. Halk kütüphanelerinin dermelerinde, uzmanlaşmaya kaçmamak üzere, her türlü konuda bilgi kaynağı bulunabilmektedir. Halk kütüphaneleri bulunduğu bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine göre kaynak ve derme geliştirme politikası oluşturmalıdır (Sağlamtunç, 1994: 132). **Çocuk kütüphanesi** ise, çocukların ve gençlerin, fikir ve ruh gelişimini sağlamak, kendi istekleri ile bilgilerini geliştirmek, onları içinde bulundukları milli varlığa çeşitli yönlerden daha yararlı hale getirmek amacıyla; bu konudaki dermeleri toplayan, düzenleyen ve hizmete sunan kütüphanelerdir. Halk ve çocuk kütüphanelerine bağlı olarak hizmet veren bir de gezici kütüphaneler bulunmaktadır. Gezici kütüphaneler, merkez ve merkeze bağlı birimlerin hizmet alanları dışında, öncelikle okuma ve kitap satın alma imkânları olmayan kullanıcıların, engelli ve özürlü grupların ve vatandaşların bulundukları yerleşim birimlerine çeşitli taşıtlarla kütüphane, bilgi ve belge hizmeti götüren ve sunan birimlerdir.

II. 4. 1. 2. Okul Kütüphaneleri

Okul kütüphaneleri ilköğretim, ortaöğretim ya da lise içinde öğrencilerin ve öğretmenlerin gereksinim duyduğu veya duyacağı bilgi kaynakları yanında kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayan eserlere yer verir. Bu tür bilgi merkezlerinin amacı eğitim programlarına uygun koleksiyonu uygun koşullarda araştırma yapmak isteyen üyelere ve kullanıcılara sunmaktır (Keseroğlu, 2004: 17).

II. 4. 1. 3. Araştırma Kütüphaneleri

Toplumun her boyutta gelişmesi, üniversiteler, araştırma merkezleri, fabrikalar, işletmeler ve sanayi kurumların içinde gelişmiş araştırma birimlerinin oluşması sonucu doğmuş bir bilgi merkezi türüdür (Keseroğlu, 2004: 16). Diğer bir deyişle belirli bir veya birkaç konudaki her türlü kayıtlı görsel, işitsel, dijital vb. bilgi kayıt ortamını derleyen ve özel kullanıcı grubuna derinlemesine bilgi yayımı hizmeti veren kütüphanelerdir.

II.4.1.3.1. Ulusal veya Milli Kütüphaneler

Ulusal kütüphaneler diğer kütüphane türleri arasında farklı bir konuma ve özelliğe sahiptir. Birçok ülkede bu kütüphaneler ülkenin bağımsızlık simgesi, kültürel milli mirası ve milli uygarlık varlık bayrağı olarak görülmektedir. Günümüzde değişik milli kütüphane türleri bulunmaktadır. Ülke yayınlarından belli sayıda derleyerek ulusal

bibliyografik denetimi sağlayan, bu ürünleri düzenli aralıklarla yayınlayan, ulusal bibliyografyaları kullanıcıların hizmetine sunan ve araştırmalara destek olan kütüphanelerdir. Milli kütüphaneler, derleme yasası gereği bahsedilen tüm yayınları bünyelerinde bulundururlar.

Milli kütüphaneleri aşığıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Milli–Halk Kütüphaneleri: Genellikle gelişmekte olan ülkelerde görülür. Halk kütüphaneleri teknolojik gelişime bağlı olarak daima gelişmektedirler. Halk kütüphaneleri verdikleri bilgi hizmetleri gerçekleştirdikleri etkinliklerle bireysel ve toplumsal gelişmeye ve değişmeye katkıda bulunan bilgi merkezidirler.

2. Milli–Parlamento Kütüphaneleri: 1800 yılında kurulan Amerikan Kongre Kütüphanesi, Kongre üyelerine bilgi hizmeti vermek için kurulmuş, aynı zamanda milli kütüphane görevini de yapmaktadır. Diğer bir örnek ise Japon – Diyet Kütüphanesidir.

Günümüzde, ABD Kongre Kütüphanesi, benzersiz bir kaynak dünyasıdır. 130 milyon’dan fazla bilgi kaynağı bu kütüphanenin koleksiyonunu oluşturmaktadır. Bu büyük bilgi merkezinde 29 milyon kitap ve diğer basılı yayınlar 460 dilde, 58 milyon el yazma eserleri ve kuzey Amerika’nın en büyük nadir kitap dermeleri, dünyanın en büyük yasal materyalleri, filmler, haritalar, gramofon plakları, müzik ve ses bantları bulunmaktadır (The Library of Congress, 2008).

3. Milli–Konu Kütüphaneleri: Bu türe örnek olarak ABD’de NLM (National Library of Medicine) Kütüphanesi gösterilebilir. Bu kütüphane dünyanın en büyük ve

bilgi açısından en zengin tıp bilgi merkezidir. Bu bilgi merkezinde 70 dilde 9 milyondan fazla bilgi kaynağı bulunmaktadır. Tıp tarihi koleksiyonu, tıp tarihinin önemli ve nadir bir dermesini oluşturmaktadır. 126 yıldan beri, Index Medicus (ki 4900'den fazla derginin özüdür) bu merkez tarafından yayınlamaktadır. Aynı zamanda günümüzde bu bilimsel tıp kaynağı, Medline veritabanı aracılığıyla İnternet üzerinden elde edilmektedir (National Library of Medicine, 2009).

4. *Milli-Özürlüler ve Engelliler Kütüphaneleri:* İran'da Körler ve İngiltere'de 1882 yılında kurulan Milli Körler Kütüphanesi gibi kütüphaneler bu türe örnek olarak verilebilir.

5. *Milli-Akademik Kütüphaneler:* Finlandiya'nın Helsinki Üniversite Kütüphanesi gibi milli üniversite kütüphaneleri.

6. *Diğer Milli Kütüphaneler:* Bunlar siyasal, ekonomik ve kültürel içinde bulunan bölgelerin kütüphanelerini kapsamaktadır (Akbulut, 1994: 145-146).

Milli kütüphaneler ülkelerin kültürel ve fikri eserleri mirasını temsil eden bilgi merkezi olarak yerine getirmesi gereken önemli görevleri ve işlevleri bulunmaktadır:

II. 4.1.3.2. Üniversite Kütüphaneleri

Üniversite temel kütüphaneleri eğitim ve araştırma amaçlarını ve işlevlerini yerine getirebilmesi için, ülkenin yüksek eğitimini yerine getirebilecek bilgi ve belgeleri bu temel amaçlar, kurallar ve koşullar çerçevesinde derleyip, toplayan, depolayan, düzenleyen ve hedeflediği gruplara sunan kütüphane türleridir.

Her üniversitenin hedeflerine ve amaçlarına, eğitim ve araştırma yaptığı konulara ve mevcut bölümlere ve bilim dallarına bağlı olarak, yerli ve yabancı bilgi kaynakları toplayan, düzenleyen, depolayan, öğretim elemanları ile öğrencilerin, idari personelin ve üniversite dışından gelen araştırmacıların ve kullanıcıların yararlanmasına sunan kurumlardır. Hizmetini kendi üniversitesi ile sınırlı tutabilir, üniversite dışından gelen bilgi isteklerini karşılaması değişik koşulları, kriterleri ve kuralları da içerebilir (Keseroğlu, 2004: 15).

II.4.1.3.3. Özel Kütüphaneler

Özel kütüphanelerin tanıtımıyla ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bazıları kütüphanenin dermesine göre, bazıları orada çalışan elemanlara göre ve bazıları da kullanıcı türüne ve sayısına göre tanıtım yapmaktadırlar. Tüm bu yaklaşımları dikkate alarak özel kütüphaneleri şöyle tanıtabiliriz: Özel kütüphaneler belli bir kişi veya kuruma ait, özel bir kullanıcı kitlesinin yararlanmasına açılmış, dermesi belirli konularla ilgili bilgi kaynaklarını kapsayan ve genel olarak araştırma türünde sayılan kütüphanedir (Mount, 1991: 2).

II.4.2. Arşivler

Arşiv sözcüğünün kökü, eski Yunanca arkheion sözcüğünün Latince'ye geçmiş hali olan archivum'dur. Anlam itibariyle arşiv; özel ve/veya tüzel kişiler tarafından üretilen

veya alınan, arşivsel değere sahip belgeleri belirli standartlar dahilinde seçme, koruma ve kullanıma sunmaktan sorumlu kurum ve bunların saklandığı yerdir. Ayrıca bu terim, çoğunlukla arşivsel değere sahip belgeleri ifade etmek için de kullanılmaktadır. Arşivler, belgelerin çıktığı yerler olan devletin, şehrin veya müessesenin, ailenin hizmetinde oluşuna göre devlet arşivi, şehir arşivi, özel arşiv, aile arşivi gibi isimler alırlar (Özdemirci, Torular, Saraç, 2009: 353; Wikipedia, 2008: Arşiv).

Arşivin tarihi, ülkelerin ve milletlerin tarihi kadar eskidir. Arşivler, devletlerin, milletlerin ve ülkelerin kültürel ve belgesel hafızaları olarak geçmişi geleceğe bağlayan kurumlardır. Bu kurumlar belgelerin değerlendirme, ayıklama, imha ve düzenleme işlemlerini yapmaktadırlar. Arşivler ülkenin, bir ulusun ve milletin tarihten gelen kimliği, tüm hatıratı, bütün fikir varlığı, hakları ve özellikleri ile onun geçmişinden bugüne ve bugünlerinden yarınlarına bağlayan güvenli ve önemli temel dayanağıdır. Diğer bir deyişle arşiv, kurumların gerçek ve tüzel kişilerin belgesel faaliyetleri sonucunda meydana çıkan, idari, hukuksal, kurumsal değeri olan ya da tekrar kullanılmak üzere üretilen her türlü görsel-işitsel, yazılı, harita, çizim vb. gibi belgelerin belli bir düzende saklandığı yerdir.

Bu kurumlarda belgelerin ayıklanması, değerlendirilmesi, korunmasına gerek kalmayan evrak ve malzemenin imha edilmesi, muhafazası gerekli malzemenin ve evrakın korunması ve belli bir belirli bir düzen içerisinde dosyalanması, arşivlenmesi ve belgelerin bilimsel yöntemlere dayalı yönetilmesi gibi işlemler yapılmaktadır. Arşivler genelde klasik arşivler ve modern arşivler olarak ikiye ayrılır. Belge yönetimi işlemleri, geleneksel kurum ve kuruluşlarda elle ve mekanik yollarla yapılırken, günümüzde

bilgisayar ve iletişim ve otomasyon sistemlerinin gelişmesi ve örgütlerin sanallaşması ve kurumlarda bulunan belgelerin dijital ortama aktarılması nedeniyle çağdaş örgütler ve kurumlar evrak ve belge yönetimini dijital ortamlarda yürütebilmektedirler. Sanal dosyalama ve arşivleme yöntemleri, sanal kurumların dosya ve arşiv yönetiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bazı yasal yükümlülüklerin belge yönetiminin resmi ve somut biçimde yürütülmesini zorunlu kılmasının dışında, belge yönetimi bilgisayarlar aracılığıyla, sanal ortamda yürütülebilmektedir (Wikipedia, 2008: Arşiv).

Günümüzde devlet arşivleri, şehir arşivleri, bucak arşivleri, noter arşivleri, dini arşivler, özel arşivler, hastane arşivleri, kartografik arşivleri, görsel-işitsel arşivler gibi çeşitli arşivler bulunmaktadır.

II. 4. 3. Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezleri

Bilgi kaynaklarının içeriğini inceleyip öz çıkarma ve indeksleme işlemlerini yapan ve özellikle bilgi yayım hizmetleri sunan herhangi bir kuruma veya işletmeye bağlı olan merkezlerdir. Konu uzmanlarına yönelik olarak özellikle teknik yayınları derleyen bilgi merkezi türlerindendir.

Belirli bir konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar, dokümantasyon merkezine başvururlar. Merkezde görevli konu uzmanları dokümantasyon merkezinin dermesini tarayarak o konuda yayımlanmış kaynakların listesi hazırlayarak araştırmacıya sunarlar. Dokümantasyon merkezinde istenen makaleler, rapor, kongre ve

konferans bildirisi gibi yayınlar fotokopi, mikrofilm ya da mikrofiş olarak sağlanabilir. Bu yayınların istenen dile çevrilmesine de yardımcı olunmaktadır (Reitz, 2007).

II. 5. Bilgi Kayıt Ortamları

Bilginin kayıtlı olduğu ortam ve madde tarihsel değişim ve gelişim içinde farklılıklar göstermektedir. Bu değişim ve gelişim mağara duvarlarından mezar taşlarına, tahta tabletlerinden taş tabletlerine, taştan kil tabletlerine, papirüsten parşömene, parşömen destelerinden el yazması kitaplara, deriden günümüzdeki kağıt ve manyetik, optik ve etkileşimli çoklu ortamlı araçlara kadar devam etmektedir (Alakuş, 2005: 144).

II. 5. 1. İlk Kayıt Ortamları: Bilginin kaydedilmesinin en önemli ögesi yazıdır. Bilginin kaydedilmesi için farklı teknolojilerin kullanmasına karşın yazı, yüzyıllar boyu bilginin kaydedilmesinde kullanılmıştır. Bilgi ve iletişim çağı olarak adlandırdığımız çağda da yazı yoğun olarak her alanda kullanılmaktadır. Bir haberleşme aracı olan yazı, kuşkusuz, kültürlü toplumların en büyük varlığı ve avantajıdır. Yazı aracılığıyla geçmiş toplumların kültür ve uygarlık hazineleri, gelecek toplumlara güvenli bir şekilde aktarılır. Tarihi çağların başlangıcı olan yazı, günümüze kadar çeşitli malzemeler ve maddeler üzerine yazılmıştır. Örneğin, eski yunanlılar seçimlerde oylarını kullanırken adlarını, çanak, çömlek parçaları üstüne ve eski mısırlılar taş ve papirüs üzerine yazarlardı.

Taş, üzerine yazı yazılan dayanıklı bir malzemedir. Mısır ve İran'daki dikili taşlara

yazılan bilgiler bunun en iyi örnekleridir. Irak'ta, Mezopotamya ve çevrelerindeki yazı malzemeleri olarak kil tabletler yüzyıllar boyu kullanılmıştır. Tarih boyunca kullanılan başka bir yazı malzemesi ise madenlerdir. Bunlardan pirinç, bakır, kurşun, tunç vb. madenleri Ön Asya ulusları, Romalılar ve diğer uluslar kullanmışlardır. Kâğıttan önce kullanılmış bir başka yazı malzemesi de ağaçtan yapılmış levhalardır. İran, Mısır, Yunan, Roma, Çin ve diğer medeniyetlerce kullanılan bu ağaç tabletlerin birbirine bağlanmasından zamanla Codex denilen kitap meydana gelmiştir. Tahta levhalar üzerine yazı yazma, kağıdın icadından sonra Avrupa'da XIV. Yüzyılın yarısına kadar sürmüştür. Uzak Doğu ve Güney Doğu'da ise bambu ağacı kabuklarına yazı yazılmaktaydı. Oldukça dayanıklı bir madde olan kemik de yazı malzemesi olarak eski çağlarda kullanılmıştır. Çin'de bulunan ve M.Ö. XIV-XIII. Yüzyıllara ait olduğu belirlenen kemik üzerideki dini metinler, ilk Çin yazılarının örnekleridir (Öcal, 1971: 65).

Çeşitli çağlarda ağaç yaprakları üzerine de yazı yazıldığı bilinmektedir. Palmiye yaprakları, yazı malzemesi olarak en çok kullanılan ağaç yaprağı olmuştur. Güney Asya'da son zamanlara kadar palmiye yaprakları üzerine yazı yazılmıştır (Öcal, 1971: 66).

Kağıttan önce en önemli yazı malzemesinden biri de papirüstür. Papirüs, Nil Deltası'nın daha çok bataklıklarda yetişen kök kalınlığı insan kolu kalınlığında, yüksekliği 3–10 m. arasında değişen bitkiden yapılan papirüs, eski çağlar boyunca Akdeniz çevresindeki ulusların yazı malzemesi olmuştur. Mısır'da Firavunlar devrinden, yani M.Ö. 3000 yılından beri kitap üretim için papirüs kağıt kullanılmıştır (Öcal, 1971:

67).

Papirüs: Papirüs, genellikle rulo (volumen) şeklindeydi. O dönemde papirüs kağıt, yapraklar halinde satılıyordu. Yazı ile dolan her yaprak, bir önce yazılmış olana soldan sağa yapıştırılarak rule elde ediliyordu. Papirüs kağıt üstünde yazılan yazı satırları, sütunlar halindeydi (Öcal, 1971: 67).

Parşömen: Bilgiyi kaydetmek ve yazı yazmak için hayvan derilerinden yararlanmak çok eski zamanlara dayanmaktadır. Özellikle küçük Asya'da deri, en yaygın ve çok önceleri kullanılan bir yazı kayıt malzemesidir. Derinin, yazı malzemesi olarak kullanılabilmesi için, önce üzerindeki tüyleri temizlenmekte ve çeşitli şekillerde beyazlatılmaktadır. Sonra daha dayanaklı olması için ısıtılmaktadır (Öcal, 1971: 67). M.S. II. Yüzyıldan itibaren yerini dahi kullanışlı bir yazı malzemesi olan parşömene bırakmıştır. Parşömen, koyun, sığır, dana ve başka cins hayvan derilerinin özel olarak hazırlanmasından meydana gelir. Parşömen çok eski çağlarda kullanılmışsa da yaygın değildi. II. Yüzyıldan başlayarak Bergama Kralı II. Eumenes devrinde Anadolu, Yunan ve Roma dünyasında kağıdın kullanılmasına kadar en çok aranan yazı malzemesi olmuştur.

Parşömen Kitap: İlk önceleri parşömenin de papirüs gibi sadece bir yüzüne yazı yazıldığı ve tüylü olan dış kısmının boş bırakıldığı sanılmaktadır. Yani rulo şeklinde de parşömen kitap yapılmıştır. Parşömen kağıtta yapılan gelişme, derinin her iki yüzüne de yazılabilmesi ve sonradan bunun defter şekline konulmasıdır. Böylece aynı sayıdaki yaprağa daha çok yazı yazılabiliyordu (Öcal, 1971: 67).

Parşömen tabakaları katlayıp, kenarlarını keserek bir forma yapıyordu. Bu formaların bir araya getirip dikilmesiyle “*Parşömen kodex*”ler meydana geliyordu. Bugünkü kitap şekliyle **codex** sözcüğü aslında ağaç kabuğu anlamına gelmektedir. Codex’e yaprak sayısına göre, ikili, üçlü, dörtlü v.b. adlar veriliyordu (Öcal, 1971: 67).

Üzerine yazı yazılan bir malzeme de kumaştır. Asya, Avrupa ve diğer kıtalarda her çağda kumaş üzerine yazı yazılmıştır.

II. 5. 2. Günümüzdeki Kayıt Ortamları

1. Kağıt: Kağıt üretimine paralel olarak yazı malzemesinin maliyetinde meydana gelen düşüş, kültürel, tarihsel ve özellikle ekonomik açıdan büyük önem taşır. Kağıt milattan bir ya da iki yüzyıl önce Çin’de icat edilmiştir. Avrupalılar kağıdı ilk kez bin yıl sonra kullandılar (Bloom, 2003: 13). Kağıt, bitkisel selülozun mekanik veya kimyasal yollarla liflendirilmesiyle veya atık kağıtların ve paçavraların yeniden liflendirilmesi ile elde edilen hamurdan üretilen, üzerine baskı yapmaya elverişli tabakadır. Kağıdın temel maddesi olan selüloz elyafı, bitkilerin hücre duvarlarını oluşturan yoğun bir maddedir. Türkçe’de kâğıt kelimesi Arapça elyaf hamurunun tokmaklanması anlamına gelen “kakaç” ya da “kakat” tan geliyor (Bloom, 2005: 13). Yapımını Araplardan öğrenen Türklerin kâğıtla tanışmaları diğer ülkelere göre çok daha geç olmuştur. Çinlilerin M.S. 105 yılında bulduğu kâğıtla Avrupalılar, İranlılar ve Araplar aracılığıyla 1200’lü yıllarda tanışıyorlar. Türkler de yine aynı şekilde Araplardan kâğıt yapımını öğrenmişlerdir. 1453’te elle imalat yapan ilk kâğıt fabrikası İstanbul’da Kağıthane’de kurulmuştur.

2. Plak: Plaklar bilgi kaynakları içerisinde ses kaydeden ya da depolayan ilk iletişim aracıdır. Sesleri kaydetmek ve kaydedilen sesleri yeniden üretmek için kullanılan termoplastik maddeden yapılmış dairesel bir levha olup gramofon ya da pikap vasıtasıyla çalınabilir. Sadece kulağa hitabeden bir araç olan plak, en çok bilgi merkezlerinin görsel-işitsel bölümünde bulunur. Taş plaklar; 1980’lerde, sert plastik maddeden yapılan, o günkü teknoloji ile ortaya çıkan ve iki tarafına da ses sinyalleri kaydedilmiş 78,26 devirde okunabilen ilk plak Taş Plaklar olarak bilinen plaklardır. Üzerinde her türlü sesin ve özellikle insan ve müzik seslerinin kaydedilmesini sağlıyordu. Üretimi ve kullanımı 1940’lı yıllara kadar devam etse de çok kırılgan olması nedeniyle kullanımı dikkat isteyen bir plak türü idi. Üretiminde kullanılan ebonit maddesinden ötürü Türkiye’de bu “taş plak” adı ile anılmıştır. Özellikle gramofon ve motoru 78,26 devri destekleyen pikaplar ile okunuyordu. Ses olayının taş plaklara kaydedilmesi ve bunun gramofon denilen özel müzik araçlarıyla çalışması ile ilgili teknik gelişmeler, o günkü koşullarda çok ilginç ve yeni bir bilgi teknolojisi olarak iletişim tarihinde yerini almıştır (Aziz, 2008: 36).

Plakların bulunuşu, sonraları ilk elektronik kitle iletişim aracı olan radyo yayınlarını da beslemiş ve desteklemiştir. Hem plaklarda yer alan müzikler radyo yayınlarında yer almış, hem de radyoda canlı yapılan yayınların kaydedilme olanağı doğmuştur (Aziz, 2008: 36).

Ses kaydetmeye ve depolamaya yarayan taş plaklar, iletişim teknolojisindeki gelişmeler sonucu, 1930’lu yıllarda yerini daha farklı, kırılmayan plastik vinileks (vinly) maddeden yapılan plaklara bırakmıştır. Bu yeni teknoloji, taş plaktaki kayıt ve saklama

zorluklarını da büyük ölçüde çözümlemiş, boyut olarak da 3 ayrı boyutta melodilik 45 rpm (singles), ile 6-8 şarkıyı kaydeden 33'lük uzunçalar (33 1/2 rpm / Long Play / LP) ve daha çok şarkıyı kaydeden 78'lik (78 rpm) olarak üretilmiştir. Üretim ve kullanım kolaylığı yeni vinileks maddeden üretilen plaklar özellikle 1950'li yıllarda tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamış ve kullanımı 1980'li yıllara ses bandı, CD (Compact Disc)'lerin bulunmasına kadar devam etmiştir. Plagın bireysel kullanımı için gerekli olan araç "gramofon" (gramophon) ile farklı boyutlarda üretilen "pikap"ların (pick-up) kullanım kolaylığı, her türlü müziğin kaydedilmesiyle geniş satış olanağı bulan bir "plak endüstrisi'nin" doğmasına da neden olmuştur (Aziz, 2008: 37).

3. Ses Bantları: Seslerin kaydedilmesi ile ilgili olarak 20. yüzyılın 2. yarısına doğru yeni bir teknik gelişme yaşanmıştır. Ses bandı ve bunu kaydeden Ses bantlarında bir diğer önemli gelişme ise 1980'li yıllarda yaşandı ve ses bantları dijital olarak yazılamaya ve okunmaya başlandı. Ses kalitesi bakımından çok daha net olan bu yeni araç, DAT (Digital Audio Tape) olarak daha çok profesyonel yaşamda kullanılmıştır (Reitz, 2007).

4. Ses Kasetleri: Seslerin yeniden üretebilmesi amacıyla tespit edildiği özel manyetik şerit, ses kasetleri bir teyp aracılığı ile kullanılır. Ses kasetleri sadece kulağa hitap ederler. İletişim teknolojilerinin gelişmesinde en önemli ilk adımlardan biri, havanın titreşmesinden ibaret olan sesin elektrik sinyaline dönüştürülmesi, diğeri de sesin veri olarak kaydedilebilmesidir. Kaydedilen sesin dinlenebilmesi için kayıta yapılan işlemler ters yöne doğru tekrarlanır. Aynı hızda hareket ettirilen şeridin üzerindeki mıknatıslı parçacıklar kaset alıcının kafası içerisindeki bobin üzerinde

elektrik akımı oluştururlar. Bu elektrik akımı, güçlendirilerek hoparlöre gönderilir. Mikrofon gibi hoparlör de, bir bobin, sabit bir mıknatıs ve diyaframdan oluşmuştur. Hoparlörün bobinine gelen elektrik akımı sabit mıknatısla birlikte ona bağlı olan diyaframı titreştirir. Bu titreşim sesin orijinal kaynağından çıkışı gibi artık kulakla algılanabilen bir hava titreşimidir (Aziz, 2008: 37).

5. Film veya Görüntü Kasetleri: Film kasetleri, video vasıtası ile kullanılır ve hem kulağa ve hem göze hitap ederler. Bantlar, her türlü sesi ve görüntüyü kaydetmeye son derece elverişlidir. Müzik parçalarının yanında çeşitli konuşmalar banda alınarak istenildiği zaman bilgi merkezlerindeki bilimsel ve kültürel faaliyetlerde kullanılabilir. Elektronik kitle iletişim araçları ile ilgili olarak televizyonda devrim yaratan bir diğer teknolojik gelişme ise, 1960'lı yıllarda televizyon yayınların yapımında, saklanması büyük devrim yaratan görüntü bandının yani kabul edilmiş adı ile videonun bulunması olmuştur. O zamana kadar ses ve görüntü plakları ve film tekniği ile üretilen, yayınlanan televizyon yayınları, bu tekniğin bulunması hem hareketli görüntü malzemesinin kaydedilmesinde, taşınmasında ve gösterilmesinde filmin yerini alarak özellikle bir yayın endüstrisi olan televizyon yayınlarına çeşitlilik ve büyük kolaylık getirmiştir. Önceleri profesyonel amaçlarla kullanılan görüntü bantları, zamanla özel, bireysel kullanımlara da olanak tanıyan gelişmeler göstermiş; küçük video kameraları ile mini görüntü kasetlerin üretilmesi ile özel yaşamalara girmiştir. Kuşkusuz bu teknoloji, aynı zamanda sinema filmlerinin de bu yöntemle çoğaltılarak, video gösterim aracı ile evlere ve eğitim merkezlerine girmesine de neden olmuştur (Aziz, 2008: 38).

6. Slayt: Üzerinde pozitif görüntü bulunan fotoğraf camı. Bu camlardaki

görüntüler, projeksiyon aracı ile bir beyaz perdeye veya beyaz duvara yansıtılır. Slayt göze hitabeden bir araçtır (Reitz, 2007).

7. Videokaset: Görüntü ile sesi aynı anda kaydeden manyetik bir bant olan videokaset, görüntü ve sesleri monitör veya televizyon alıcısına aktarılmasını sağlayan araçtır. Bu cihaz göze ve kulağa hitabeden bir görsel-işitsel bir bilgi kaynağıdır (Reitz, 2007).

8. Mikroformlar: Mikroformlar; mikrofilm, mikrofiş ve mikrokart olmak üzere üç çeşittir. Mikroform kaynakların okunabilmesi için özel mikroform okuma makineleri gereklidir. Mikroformlar yer darlığı sorununa çözüm olmuştur, ucuzdur, kaynağın kendisini koruma olanağı yaratmıştır.

a. Mikrokart: Herhangi bir yayına ilişkin özel biçimde düzenlenmiş görüntülerin küçültülerek üzerine aktarıldığı 7,5 x 12,5 cm. boyutlu kart (Belge Yönetimi..., 2009: 33).

b. Mikrofilm: Bir dizi mikro kopyadan meydana gelen film. Bir kaynağın tamamı veya bir kısmı, küçültülmüş olarak bir rulo mikrofilme sığdırılabilir. Mikrofilm sadece göze hitabeden bir araçtır, okunabilmesi için de bir özel okuma makinesine gereksinim vardır. Diğer bir deyişle herhangi bir belgeyi, yayını vb. bir küçük sinema filmi gibi bir şerit üzerine çeken, özel bir fotoğraf makinesiyle çekilmiş film (Reitz, 2007).

Fotoğrafları, planları, matbu yazıları, yazı parçalarını kısaltılmış halde depolamak, korumak veya yayınlamak için kullanılan fotoğraf filmi. Bir bilginin orijinal kaynağı,

mesela bir gazete, istenilen ebatta (16 mm, 35 mm, 70 mm, 105 mm) fotoğrafı çekilerek saklanabilir. Kısaltılmış halde korunduğunda bilgiler daha küçük yerde, daha yüksek miktarda muhafaza edilebilir. Örneğin, kısa bir film şeridinde bir kitabın filmi çekilip saklanabilir. Böylece film, kitabın kapladığı yerden çok daha az yer kaplamış olur. Mikrofilm bilgi işlem dairelerinde çok rahat kullanılmaktadır. Her mikrofilm kaydı, okuma cihazı ile hemen okunabilir veya yayınlamak üzere işlem yapılabilir. Mikrofilmin yayıncılıkta önemi büyüktür.

c. Mikrofiş: Üzerinde çok sayıda çekilmiş mikro kopya bulunan özel bir fotoğraf makinesiyle çekilmiş standart ölçülerde film tabakası. Yüzlerce sayfa metni küçültülmüş olarak bu film fişlerine geçirmek mümkündür. Bu küçültülmüş fişlerin okunabilmesi için bir mikrofiş okuma makinesine gereksinim vardır. Bu araç vasıtasıyla fişlerdeki metin, büyütülmüş olarak ekrana yansır ve mikrofiş yazıcısını kullanarak mikrofişin üzerindeki bilgilerden çıktı alabiliriz veya ekran üzerinden okuyabiliriz (Belge Yönetimi ... , 2009: 33).

9. Dijital Ortam: İnternet'in hızlı bir biçimde gelişmesi ve yaygınlaşması ve rahatlıkla kullanılması, bilgisayar, iletişim ve bilgi teknolojisine bağlı olarak süregelmekte olan yeni uygulamalara ivme kazandırmıştır. Bu teknolojik değişimlerin ve gelişimlerin eğitim-öğretim ve araştırma alanlarını da doğrudan etkilediği bir gerçektir. Bu etkinin en verimli ve yaygın biçimi bilgiye erişim yollarını göstermesidir. Elektronik yayıncılık ve yayınlar, bilimsel bilgiye erişim açısından birçok yeni olanaklar sağlamaktadır. Elektronik yayıncılık akademik dünyaya, araştırmacılarla ve konu uzmanlarına iletişim kurmak, taslakları birbirine göndermek ve geribildirim almak

olanaklarının yanı sıra, bilgi merkezlerinin çevrimiçi kataloglarına, bibliyografik, tam metin e-dergi ve e-kitap gibi bilgi kaynaklarının veri tabanlarına, elektronik e-ansiklopedilere, uygulama yazılımlarına, elektronik ön bası arşivlerine, araştırma raporlarına, teknik raporlara, e-tezlere ve e-dergilere ulaşma şansını da vermektedir.

Bilişim teknolojileri ve bu teknolojilerin CD, DVD, VCD gibi taşınabilir hafızaları ve İnternet gibi ürünleri bilgi merkezlerinin her boyutunu etkilemektedir. İnternet ve iletişim teknolojilerini kullanarak çevrimiçinden bilgi kaynaklarına ulaşma olanağının sonucunda birçok kütüphaneler ve bilgi merkezleri “Sanal Kütüphaneler” şekline dönüşmektedirler (Kamamadi ve Kumbar, 2007). Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişmeler ve gelişmelerle birlikte, bilginin basılı ortamdan elektronik ortama aktarılması giderek yaygınlaşmış, bilgisayar ve İnternet üzerinden doğrudan, uygun bilgiye en kısa zamanda ve güvenli bir biçimde ulaşmak kolaylaşmıştır. Dünyadaki kimi bilgi merkezlerinde ve kütüphanelerdeki elektronik koleksiyon ve özellikle e-dergiler, e-danışma kaynakları ve e-tam metin kitaplar için yapılan harcamaların basılı bilgi kaynaklarına göre oranı giderek artmaktadır. Web sayfaları, elektronik dergiler, ön bası arşivleri, tartışma listeleri, haber arşivleri, elektronik dergiler; Aslı basılı ama elektronik olarak da yayımlanan dergiler (paralel yayıncılık), aslı elektronik ama az miktarda da basılı yayımlananlar ve elektronik kitapları elektronik bilgi kaynakları altında gruplandırabiliriz:

a. VCD: Video CD, diğer adıyla VCD, ilk olarak Philips, JVC ve Sony’in 1993’te duyurduğu bir CD türüdür. Video CD 2. formatıyla çok kaliteli ses ve görüntü depolanabilmektedir. Bu şekilde 98 adet bölümden (track) oluşabilen ses ve video kayıt

edilebilir. VCD dijital video kaydı için MPEG-1 formatını kullanır. MPEG, Motion Picture Expert Group kelimelerinin kısaltılmasıyla oluşmuş ve özel video sıkıştırma yöntemlerini kullanan dijital veri depolama standardıdır. Bu standardı kullanarak tek bir CD üzerine 70 dakikalık tam ekran görüntü ve yüksek kaliteli ses kayıt edilebilmektedir. Başka bir deyişle 2 saat 24 dakikalık görüntüleri tek bir CD ROM üzerine kayıt edebilmektedir. İşte bu özelliklere sahip olan CD türlerine *Video CD* denilmektedir (ODTÜ Bilgisayar Topluluğu, 2008).

b. DVD: *“Dijital Video Disk veya Digital Versatile Disk olarak adlandırılan çok amaçlı yeni optik-disk teknolojisi 1996 yılında doğmuştur. DVD’nin teknik özellikleri ve yetenekleri, alışılmış disk yapısına kıyasla gerçekten devrim sayılabilecek niteliktedir. Standart CD’ler ile aynı boyutta olan DVD diskler en az 4.7 GB (gigabyte) en çok da 17 GB kapasitesi ile günümüzde yaygın kullanılan diğer ortamlara kıyasla çok büyük bir veri ve bilgi depolama ve saklama malzemesidir. DVD diskler, standart disklerin 25 katı depolama kapasitesi ve 10 katı daha hızlı erişim ve data aktarma süresi ile, her gün daha fazlasına gereksinim duyulan veri ve bilgi alanı ve hız sorunlarına büyük ölçüde çözüm olacaktır. DVD’nin fiziksel olarak standart CD’den en önemli farkı, verinin disk üzerindeki yerleşiminde ortaya çıkmaktadır. Standart CD’lerde verilerin oluşturduğu çukurların en küçüğü 0.834 mikron iken DVD’de bu boyut 0.4 mikrona inmiştir. CD üzerindeki spiral iz, 1.6 mikron aralıklarla yer alırken DVD üzerinde 0.74 mikron mesafe vardır. Böylece aynı boyutta CD, 7 kat daha fazla bilgi taşıyabilmektedir. Üreticilerin DVD diskleri 2 yüzölü olarak tasarlaması toplam kapasiteyi 2 katına 9.400 MB’a çıkarmıştır. Ayrıca her yüzeyde üst üste iki katman ile DVD kapasitesi 17.000*

MB'a çıkmaktadır. İkili katmanda, üstte yarı geçirgen (transparan) olan bir katman ve altta standart yansıtıcı katman bulunmaktadır. Lazer ışını, özel bir lens yardımı ile hem üst yarı-saydam yüzeye odaklanabilir hem de o yüzeyi aşarak alttaki yüzeye odaklanabilir. Üstteki katmanın yarı geçirgen olması nedeniyle kapasitesi daha düşüktür. DVD'nin yaratımına en büyük ihtiyaç, eğlence ve film sektöründen gelmektedir. Geleceğin tüm film endüstrisinin DVD üzerine inşa edilmesi beklenmektedir. Bir DVD diske sinemaskop boyutta ve 100Hz ile MPEG2 sıkıştırma standartlarında stüdyo kalitesinde tam bir filmi kaydetmek ve izlemek mümkündür. Aynı diske sadece görüntü değil 5+1 veya 7+1 kanal CD kalitesinde ses ve inanılmaz bir surround sound özelliği de eklenmektedir. Ayrıca; filme ait 5-8 değişik dilde seslendirme ve 32 değişik dilde altyazı da aynı diske sığdırılabilir. Yaklaşık 4 saatlik film süresi sunan çift yüzölçümlü ve iki katmanlı DVD diskler ile, aynı filmin birçok bölümünde, farklı açılardan çekilmiş sahneler de seçenekli olarak yer alabilecektir. Multi-angle ve multi-aspect denilen bu özellik ile izleyici birçok sahneyi farklı açılardan ve istediği kameranın çekimi ile izleyebilecektir; bu sırada görüntüyle sesin senkronizasyonu ve seçilen açıya göre surround özelliği de değişecektir. Bir başka yeni özellik, multi-story denilen çoklu kurgu olanağıdır. Öncelikle eğitim ve tanıtım uygulamalarında izleyici, belirli soru-cevap teknikleri ile istenilen yönde önceden kurgusu yapılmış bir senaryoyu, seçenekleri ile belirleyip izleyebilecektir. PC uyumlu DVD-ROM sürücülerin bütün bu anılan özellikleri destekleyebilmeleri için ek donanıma ihtiyaçları vardır. Üzerinde ses ayırıştırıcı DAC ve MPEG görüntü çözücü özelliği bulunan bir ek kart ile, PC'ler üzerinde DVD diskleri oynatmak mümkündür. Geriye dönük uyumluluk özelliği ile DVD-ROM

sürücüler standart CD-ROM sürücülerin okudukları tüm disk tiplerini okuyabilirler ve aynı zamanda MR özelliği ile CD-RW diskleri de okuyabilmektedirler” (Genc, 2004).

II. 6. Bilgi Kaynakları Türleri

Genel olarak yayın türlerini iki ana gruba ayırmak mümkündür. Bu iki grupta yer alan yayınlar, amaçları doğrultusunda bilgiyi sunuş ve bilgiye erişim bakımından değişik özellikler taşımaktadır. Birincil adlandırılan yayın türleri her hangi bir bilim dalında yapılan araştırma, inceleme ve gözlemleri birinci elden okurlara aktaran yayınlardır. Kitaplar, tezler, süreli yayınlar, raporlar, gazeteler, konferans ve kongre bildirileri, bilimsel ve teknik raporlar vb. birincil yayınlardır. Birinci gruba giren yayınlara birincil yayınlar denilmektedir. İkincil yayınlar ise birinci grupta yer alan yayınların bibliyografik denetimini gerçekleştiren, kısa ve çabuk biçimde kullanıcıya duyuru yapmayı amaçlayan yayınlardır. İkinci grupta yer alanlara ise ikincil yayınlar adı verilmektedir. Bunlar ise şu şekilde sıralanabilir: bibliyografalar, indeksler, öz dergileri, ansiklopediler vd. İkincil yayınlar, araştırma ve inceleme sonucunda elde edilen bilginin doğrudan kullanıcıya aktarılması yerine, bu bilgilerin ve kaynakların nerelerde yer aldığını göstermeyi amaçlar.

II. 6. 1. Birincil Bilgi Kaynakları

Birincil bilgi kaynakları doğrudan doğruya bilginin kendisini verirler. Birincil bilgi

kaynaklarını aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz bunlar:

1. Kitaplar:

a. Basılı Kitaplar: “Ciltli ya da ciltless olarak bir araya getirilmiş, basılı ya da yazılı kâğıt yapraklarının tümü”dir. (UNESCO)’ya göre basılı kitap “48 sayfadan fazla olan ürünler”dir. Diğer bir deyişle her bilgi merkezinin çalıştığı ve hizmet verdiği kuruma ve alana ait olarak dermesinin önemli bir kısmı tam metin, danışma ve referans kitapları, eski eserler, bibliyografyalar ve el yazma eserleri gibi bilgi kaynakları oluşturmaktadır (Soltani ve Rastin, 2001: 262).

a. Konuşan Kitaplar (Audiobooks): Sadece görme engelli kullanıcılara değil tüm kullanıcılara hitap eden bu kitap türü seslendirilerek kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır. Seslendirme sanatçıları kitapları radyofonik bir biçimde seslendirmekte ve ses etkileme ile kitaplar zenginleştirilmektedir. Kitaplar kullanıcılara CD, MP3 ve kaset formatlarında sunulabildiğı gibi bugün bu tür kaynaklar İnternet ortamında çevrimiçi olarak da yayınlanabilmektedir (Genc, 2004).

c. E-kitap: E-kitap, elektronik ortamda üretilmiş veya basılı ortamdan elektronik ortama aktarılmış, yayınlanmış ve bu ortamda kullanılan çeşitli protokoller, donanımlar, yazılımlar ve özellikle bilgisayar teknolojisi sayesinde izlenebilen metin, resim, film ve sesleri barındıran bir medya veya multimedia formatıdır (Reitz, 2007).

Son yıllarda günden güne e-kitapların hem üretimi hem de kullanım oranı artmaktadır. Çoğunlukla sözlükler, ansiklopediler, bibliyografyalar ve rehberler gibi danışma kaynaklar elektronik ortamda ve formatta kullanıcıların hizmetine

sunulmaktadır. E-kitaplar, iletişim ve bilgi teknolojileri sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Bu değişmelerin ve gelişmelerin son aşamasını kitap yayıncılığı, üretimi ve kullanma alanında devrimsel bir nitelik taşıyan elektronik kitaplar oluşturmaktadır. E-kitap, elektronik ortamda yayınlanmış ve bu ortamda kullanılan çeşitli protokoller ve yazılımlar ile bunları kullanan bilgisayarlar sayesinde izlenebilen metin, resim, film ve sesleri barındıran bir medya formatıdır. Okunabilen ifadesi yerine izlenebilen denilmesinin en önemli nedeni, bu kitaplarda sadece resim ve metin bulunmaması, aynı zamanda yayının amacına yönelik olarak içinde film, animasyon ve ses gibi çoklu ortam figürlerine rastlanabilmesidir. Yazılım, donanım, standart ve protokol bileşenlerinden oluşan e-kitaplar, günümüzde eğitim, yayıncılık ve bilgi hizmetleri alanlarında gelişme göstermekte ve zaman geçtikçe daha geniş ve çeşitli kullanıcı kitlesine hitap etmektedir. (Anameriç ve Rukancı, 2003: 147). Günümüzde Roget's Thesaurus ve U. S. Gazetteer gibi elektronik danışma kaynakları İnternet üzerinden elde edilebilmektedir. Herkes bu kaynakları tarama motorlarını kullanarak bulabilmektedir. West's Legal Directory gibi bazı danışma kaynaklarının kullanımı için şifre gereklidir. Britanica Ansiklopedisi gibi diğer bazı kaynakların kullanımı sadece abone olan kullanıcılara açıktır (Tiwari, 2002: 5).

2. Süreli Yayınlar:

Süreli yayınlar, düzenli ya da düzensiz aralıklarla ancak kesintisiz olarak ortak bir isim altında yayımlanan dergi ve gazete gibi kaynaklardır. İnsanların ve kurumların sürekli artan bilgi gereksinimlerinin karşılanabilmesi için, bilgi ve dokümantasyon

merkezlerinin büyük bir kısmını yerli ve yabancı çeşitli konularda dergi, gazete, rapor, yıllık vb. gibi bilgi kaynakları oluşturmaktadır (Soltani ve Rastin, 2001: 87).

E-dergi, basılı formdaki dergilerin, bilgisayar ortamında veya İnternet üzerinde PDF formatında sunulması şeklinde yayınlanan bir bilgi kaynağıdır (Reitz, 2007).

3. Tekyazı veya Monografiler: Belirli bir konuyu sistematik olarak ve bütünüyle inceleyen eserlerdir. Tek ya da birkaç yazarlı olabilirler. Diğer bir deyişle süreli olmayan tek veya birkaç parçadan oluşan bir konu hakkında ayrıntılı incelemelerin yer aldığı özgün araştırma niteliği taşıyan bir ya da birkaç yazar tarafından hazırlanan yayın türüdür (Sefercioğlu, 2003: 122).

4. Derleme Eserler: Derleme eserler, bir yazarın değişik konulardaki çalışmaları, bilimsel olarak değerli çalışmaları ve/veya farklı yazarlara ait farklı çalışmalarıdır.

5. Teknik Yayınlar: Kullanımı yaygın olmayan kaynaklardır. Dar bir kullanıcı kitlesi vardır (alanında uzman kişiler gibi), gri yayınlar olarak da bilinirler.

6. Resmi Yayınlar: Kitap ya da broşür boyutlarında, hizmet içi amaç taşınması gerekir. Raporlar, planlar, bütçe listeleri, istatistikler vb. gibi yayınları kasamaktadır.

7. Arşiv Belgeleri: İdari ve/veya entelektüel kullanımı için saklanıp düzenlenen arşivsel değere sahip olan belgelerdir (Özdemirci, Torunlar, Saraç, 2009: 353). İleriye dönük kullanım değeri olan belgeler, her türlü resmi yazılı belge, resim, plan, harita, ses bandı vb., tapu tahrir defterleri, mühimme defterleri, ru'us defterleri, şer'i siciller, vakfiyeler vb.

8. Harita: Haritanın temel işlevi, haritası olduğu bölgenin topografyası ya da bu bölge ile mekansal olarak ilişkili diğer konular (bölgenin jeomorfolojisi, iklimi, jeolojisi, trafiği, yerüstü ve yeraltı maden kaynakları, değişik konu açılarından ekonomisi vb.) hakkında bilgi vermektir. Bu haliyle harita, insandan (haritayı üreten- kartograf) insana (harita kullanıcısı) mekansal referanslı bilgi aktaran, genel olarak basılı bir iletişim kaynağıdır (Reitz, 2007).

9. Fotoğraf: Fotoğraf, doğada mevcut gözle görülebilen maddi varlık ve şekilleri, ışık ve bazı kimyasal maddeler yardımıyla ışığa karşı duyarlı hale getirilmiş film, kağıt veya her hangi bir madde üzerine saptayan fiziksel ve kimyasal bir işlemdir. Kelime Yunanca ışık anlamına gelen "photos" ve yazı anlamına gelen "graphes" kelimelerinden oluşmaktadır. Yani ışıkla yazmak anlamına gelmektedir. Fotoğrafçılık uluslararası bir dildir ve modern hayatta üçüncü bir göz vazifesi görür. Fotoğrafçılık bakmakla görmenin ayrı ayrı şeyler olduğunu kanıtlar. Fotoğraf bugünkü gelişme devrinde bir bilim ve diğer bilim kollarının da hiç şüphesiz en büyük yardımcısıdır (Aziz, 2008: 33).

Fotoğraf, bilgi araçları teknolojisinde önemli bir araçtır. Matbaanın bulunuşu ile yazılı olarak aktarılan mesajlar, fotoğrafın bulunuşu ile görsel olarak da verilmeye başlamıştır. Fotoğrafın bulunuşu, o zaman kadar bu işlevi yerine getirmeye çalışan ve sanatsal bir alan olarak kabul edilen resim sanatının yerini alan bir buluş olarak kabul edilmiştir. Nesilden nesile kültürün görsel aktarımını sağlayan resim sanatı, fotoğrafın bulunuşu ile biraz işlev değiştirmiş. Picasso'nun deyimi ile fotoğrafın bulunuşu, resim sanatını özgürleştirmiş, yeni akımların bulunmasına neden olmuştur.

10. Web Sayfaları: Elektronik HTML veya diğer formatta yazılıp ve web

server’de depolanmış sayfaları kapsamaktadır. Web sayfaları günümüzde dünyanın her tarafında çok farklı amaçlara kullanılan ve hizmete sunulan bilgi kaynağı haline gelmiştir. Kişisel bilgisayarların kullanımının hızla artışı ve insanların bilgisayarların iletişimi için daha kolay yöntemleri aradığı bu dönemde web sayfaları büyük bir boşluğu doldurmuştur (Reitz, 2007).

II. 6. 2. İkincil Bilgi Kaynakları: İkincil bilgi kaynakları, birincil kaynakların adresini gösteren ve erişimini sağlayan kaynaklardır. Bu kaynaklar bilginin kendisini içermezler, bu nedenle kullanıcıları yönlendirici nitelikte kaynaklardır.

1. Bibliyografyalar (Bibliographies): Bibliyografya, materyallerin bir bilgi merkezinde bir araya getirilmiş dermeden farklı olarak içerik yönünden herhangi bir özellikle sınırlandırılmış listedir. Bir bibliyografya, belirli bir ülkede, yayımlanmış belirli bir konuda, belirli bir biçimde ya da içeriği birçok diğer faktörle sınırlandırılabilen materyalleri listeleyebilir. Bibliyograflar basılı yada bilgisayar veri tabanları şeklinde olabilir (Rukancı, 2005: 138 ; Rowley, 1996: 6). Diğer bir deyişle bibliyografya, yayın listesi anlamına gelir. Bir yada birkaç konuda veya bir coğrafi bölgede yapılmış olan yayınların neler olduğunu saptamaya yarar. Bilgi kaynağının hangi bilgi merkezinde olduğunu bazen gösterir bazen de göstermezler.

2. Kataloglar (Catalogs): Katalog terimi, bilim adamlarınca farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin Harrod's Librarians Glossary'de katalog şöyle tanımlanmaktadır: “*Kitapların ve kitap dışı materyallerin listesi ya da bazı kesin*

kurallara göre düzenlenmiş listelerdir. Katalolar, koleksiyonların kaynaklarını, kütüphaneyi ya da kütüphaneler grubunu kaydeder ve gösterir” (Harrod's ..., 1995: 110). Kitapların, dergilerin, haritaların, tez ve diğer bilgi kaynaklarının kapsamlı, sistematik ve alfabetik olarak bir listesini veya bir bilgi merkezinin, bir kurumun, bilgi kaynaklarının sistematik listesi. Diğer bir deyişle kataloglar bilgi kaynağının kimliğini, adresini ve yerini gösterirler. Süreli yayın katalogları, toplu kataloglar ve milli katalogları kapsamaktadır.

Bilgi merkezindeki tüm bilgi kaynaklarını, bibliyografik kimlikleri veya konuları bakımından tanıtmak ve arandıklarında bulunmalarını sağlamak üzere bilgi merkezlerinde yer numaralarını da belirterek hazırlanmış kitap, defter, demet, fiş, mikroform veya bilgisayar ortamından oluşan bütün kaynakların listesini kapsamaktadır. Bilgiye dayalı örgütlerde yer alan yapıtların onlara tekrar erişmemizi sağlayan ve ikincil tür bilgi sunan; belli bir plana göre düzenlenmiş listeleridir (Soltani ve Rastin, 2001: 236-237).

3. Öz Dergileri (Abstracts): Bir kitabın, raporun, makalenin, patentin, tezin, standardın vb. gibi bilgi kaynaklarının gerekli içeriğini temsil eden kaynaktır. Bu kaynaklar bibliyografik bilgi ve kısa özet içerirler. Konu başlığı, yazar adı, eser adı olmak üzere üç indeksi vardır. Bu tür kaynakların temel amaçları, teknoloji, kültür, sanat ve özellikle bilimin her alanında yeni bilgilerin kısa sürede yayılmasını sağlamak, bilim adamlarına ve araştırmacılara istedikleri bilgiler işine yarayıp yaramadığını göstererek, ona zaman kazandırır (Reitz, 2007).

4. Dizinler (Indexs): Doğrudan bilgi içermezler ve aranan bilginin adresini ve onlara ulaşabilme yerini gösterirler. Alfabetik olarak düzenlenen konu başlıkları, kişi isimleri, yer isimleri ve bunlarla ilgili cilt ve sayfa numaralarını belirlenir. Dizinler bilimsel bilginin denetiminde önemli rol oynar (Reitz, 2007). Bunlar; 1. Bir kitabın ya da derginin içindekileri (kişi, konu, yer adı vb.) sayfa numarasıyla belirten ve kitabın ya da dergi cildinin arkasında yer alan basılı ve elektronik abecesel liste. 2. Belli bir konuda çıkan kitap ve dergilerdeki yazılara ulaşımı sağlayan ve ayrı bir kitap ya da süreli yayın biçiminde çıkan yapıt. 3. Kütüphanecilik ve enformasyon bilimleri alanında belli bir bilginin ya da belgenin nerede olduğunu belirleyen düzenli liste, indeks. Diğer bir deyişle herhangi bir metnin içinde yer alan bilgi parçalarına veya bir bilgi ortamının içinde yer alan metinlere erişmemizi sağlayan bibliyografik kontrol aracı. Bir belgeyi veya belgeler grubunu belirlemeye veya göstermeye yarayan isimler veya konular listesidir (Soltani ve Rastin, 2001: 425-426).

5. Atlaslar (Atlases): Atlas belirli bir alanı ya da bütün dünyayı göstererek, coğrafya, astronomi, dilbilim, vb. bir ya da birkaç konuyu açıklamak için hazırlanmış haritalar derlemesidir. Coğrafya atlasları ilgili bölge konusunda iklim, yerbilim, bitki örtüsü ya da nüfus gibi konuları içeren tematik bilgiler de kapsayabilir. "Atlas" adını ilk olarak 16. yüzyıl'da Gerrardus Mercator, haritaların bir araya getirdiği ve kapağına dünyayı omuzlarında taşıyan atlasın resmini koyduğu kitabı için kullanmıştır (Wikipedia, 2008: Atlas).

6. Elektronik Veri Tabanları (Electronic Databases): Veri tabanı, bilgi merkezine üye olan kullanıcıların evden veya iş yerinden erişebilecekleri milyonlarca

çeşitli bibliyografik veya tam metin olarak sunulduğu önemli bir kaynaktır (Atılğan, 2002: 5). Veri tabanı sözcüğü basit olarak büyük bir veri dermesini tanımlamak için kullanılır. Diğer bir deyişle veri tabanı, kapsamlı bir tanımla kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlemiş bütünleşik bir veri dermesidir (Reitz, 2007).

II. 7. Bilgi Kanalları

İletişim ve bilgi kanalları bilginin artması ve ilerlemesi için temel bir süreçtir (Weedman, 1992: 265). Bilgi kanalları bilginin paylaşımı sürecinde önemli rol oynamaktadır (Rehman, 2005: 213). Bu iletişim yüz yüze veya resmi ve resmi olmayan bilgi kanallarını kullanarak bir insandan bir diğer insana veya bir kurumdan diğer kuruma aktarılmaktadır. Günümüzde bilgi merkezleri çeşitli bilgi kanallarını kullanarak bilgi kaynaklarını bilgi gereksinimi olan her tüzel ve özel kurumların ve kişilerin hizmetine sunmaktadırlar. Bir bilginin veya mesajın diğer bir insana veya insanlara veya bir kurumdan diğer kurumlara nasıl iletilmesi sorusuna yanıt vermek, bilgi ve iletişim kanallarını gündeme getirmektedir (Uçak, 2000: 156). Bilgi konusunda yapılan araştırmaların odak noktası bilgi arayıcıların bilgi ve iletişim kanallarının anlaması veya anlamaması üzerinde yapılmıştır (Wilson, 1999: 264). İnsanlar ve özellikle bilgi merkezlerinde çalışan bilgi ve iletişim uzmanları deneyimlerini ve bilgilerini diğer insanlarla paylaşmak için çeşitli yöntemler ve kanallar kullanmaktadırlar (Rehman, 2005: 214).

II.7. 1. Resmi Bilgi Kanalları (Formal Information Channels)

Bilgilerin bir sisteme bağılı olarak, düzenli bir biçimde resmi ve tanımlanmış kitap bibliyograflar, elektronik kitaplar, dergiler ve elektronik dergiler, yıllıklar, özler (abstracts), tam metin veya bibliyografik veri tabanları, video ve ses kasetleri, plaklar, slaytlar, filmler, CD'ler, DVD'ler, disket'ler, taşınabilir bellekler, web sayfaları, İnternet gibi ürünler resmi, iletişim kanalları olarak adlandırılabilir.

II.7. 2. Resmi Olmayan Bilgi Kanalları (Informal Information Channels)

Bir sisteme bağılı olmayan, yorumlardan hızlı etkilenebilen, konuşmaya dayalı bilgi kanalları, resmi olmayan bilgi kanalları olarak tanımlamaktadır. Genelde sözlü iletişim üzerine kurulan kurulu bu bilgi kanallarında bireylerle ilişki esastır. Resmi olmayan bilgi kanallarının içine meslektaşlarla yapılan yüz yüze görüşmeler, telefon veya mektupla yapılan tartışmalar, bireyler arasında dolaştırılan taslaklar, toplantı ve seminerler üzerine yapılan konuşmalar ve benzeri görüşmeler girmektedir (Uçak, 2000: 157).

III. BÖLÜM: BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

III.1. Gereksinim Kavramı

Gereksinim duygusu hizmetlerin ve ürünlerin seçiminde önemli rol oynamaktadır. Gereksinimin toplumlar tarafından benimsenmesi insanın çeşitli gereksiniminin önemini vurgulamaktadır. İnsanın çeşitli fizyolojik, psikolojik ve biyolojik gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimlerin nasıl karşılanacağı mevcut olanaklar doğrultusunda belirlenir. İnsanın yaşı, cinsiyeti ve sosyal düzeyi ne olursa olsun kaçınılmaz bir takım gereksinimleri vardır. Örneğin sevgi ve ilgi gereksinimi sadece çocuklara ait değil yaşlılar da kimi zaman bu davranışlara gereksinim duymaktadırlar. Gereksinim, insanda amaca yönelik bir davranışı harekete geçirerek gerekliliği doyurmayı sağlayan itici güç ya da dürtüdür. İnsan, bireysel ve toplumsal yaşamda çeşitli gereksinimlerle karşı karşıya kalmaktadır. İnsanın gereksinimlerini iradesi ve ihtiyaçları belirler ve gereksinimler sonsuzdur. Gereksinimlerinin giderilebilmesi için insanlar bir takım arayışlar içerisine girerler ve bir takım eylemler yaparlar.

Bilim adamlarınca insan gereksinimleri farklı açılardan incelenmiştir. İnsan gereksinimleri ilk kez Maslow'un "Motivasyon" kuramında ele alınmıştır (Baysal, Tekarsalan, 2004: 157). Hümanistik psikoloji olarak da isimlendirilen bu kuram ile yeni bir akım geliştirilmiştir. Bu kuramda insanın temel gereksinimleri hiyerarşik bir düzen içinde sıralanmıştır. Alt düzey gereksinimleri, fizyolojik nitelikte olan, kesinlikle

karşılanması gereken hava, susuzluk, açlık, boşaltım, vb. öncelikli olan insani gereksinimlerdir.

Tüm gereksinimlerde olduğu gibi, fiziksel ve/veya fizyolojik gereksinimler de özel bazı kişilerle etkileşim sonucu ortaya çıkar. İnsan yaşamının her aşamasında, yeni davranış yolları ve yöntemlerini öğrenir ve gereksinimlerini bu yöntemleri kullanarak karşılamaya başlar. Örneğin, bebek önceleri beslenme gereksinimini, emerek karşılamaya başlar. Daha sonraları büyüme ve gelişme süresi içinde dişlerinin çıkması sonucu ısırarak, kaşıkla yemek, bardaktan içmek gibi yeni yemek yeme alışkanlıklarını, yemekten önce, yemek sırasında ve yemekten sonra çevresindeki kişilerle etkileşimi sonucu geliştirir. Ailenin fizyolojik gereksinimlere karşı tutumu ve davranışları elbetteki çocuğun sadece bebeklik çağını etkilemez tüm ileriki yaşlarındaki bu tür gereksinimlerinin sağlıklı karşılanmasında da önemli rol oynar.

III.2. İnsanın Temel Gereksinimleri

İnsanın bireysel ve sosyal yaşamda biyolojik, sosyolojik ve kültürel çeşitli gereksinimleri bulunmaktadır. İnsanların kişisel gereksinimleri arasında güçlü bir bağlantı vardır. Bireylerin gereksinimlerini ve önceliklerini anlamak için Maslow'un geliştirdiği ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinden yararlanmak mümkündür.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi yaklaşımı iki temel varsayıma dayanmaktadır. Bu varsayımlar şunlardır:

1. İnsanın gereksinimleri bir veya kaç nedene dayanır.
2. Tatmin edilen bir gereksinim motive edici unsur olmaktan çıkar ve yerini tatmin edilmemiş başka bir gereksinime bırakır.

Maslow'un gereksinim hiyerarşisi yaklaşımı en alt düzeyden yukarı doğru hiyerarşik olarak sıralanan beş gereksinim kategorisi öngörmektedir (Şimşek, 2003: 137).

Maslow teorisi veya gereksinim hiyerarşi teorisi Amerikalı psikolog Abraham Maslow'un tarafından 1943 yılında yayınlanmış bir çalışma sonucunda ortaya çıkmış ve sonrasında geliştirilmiş bir insan psikolojisi teorisidir (Wikipedia, 2009).

Maslow'a göre insanlar daha yüksek seviyedeki gereksinimlerini tatmin etmek üzere güdülenmektedir. Bundan başka ihtiyaç doyurulduğunda artık bir güdüleyici olmaktadır. Örneğin, sendikalar daha yüksek ücretler, iş güvenliği, yardımlar ve güvenlik standartları için görüşüler. Bu pazarlık konuları doğrudan Maslow'un düşük düzeydeki ihtiyaçlarıyla ilişkilidir. Ancak fizyolojik ve güvenlik gereksinimleri tam anlamıyla karşılandığında üst düzey ihtiyaçlar (sosyal, ego ve kendini geliştirme) ağırlıklı konular haline gelir. Bununla birlikte Maslow'un hiyerarşisi oldukça basit yapıdadır ve insanın güdülenmesini tam olarak yansıtmayan bir kuramdır. Maslow'un çalışması üç önemli katkıda bulunmaktadır. Birincisi, yöneticilerin etkili olumlu destekleyiciler yaratmasına yardımcı olacak önemli gereksinim kategorilerini tanımlamaktadır. İkincisi, alt düzey gereksinimlerin üst düzey gereksinimlerden önce mutlaka karşılanması önemlidir. Üçüncüsü, Maslow yöneticilerin, kişisel gelişim ve

kendini gerçekleştirmenin önemi konusunda duyarlı olmalarını sağlamıştır (şimşek, 2003: 138)

Maslow’a insanın ihtiyaçlarını beş temel kategoride altında incelemiş, ihtiyaçları hiyerarşik olarak ele almış ve insanın en alttaki ihtiyaçlarının karşılamasının ardından bir ihtiyaçlar kategorisine doğru yöneldiği söylenmiştir. Maslow’a göre insanların farklı zamanlarda farklı gereksinimleri ortaya çıkar. Bu teoriye göre insanların gereksinimleri 5 gruba ve öncelik sırasına ayrılır:

1. *Fizyolojik gereksinimler*: Fizyolojik ihtiyaçlar temel idsel ihtiyaçlardır. Yeme, içme, barınma, uyma ve soluma gibi gereksinimler bu kategoride yer almaktadır.

2. *Güvenlik gereksinimi*: İnsanlar canlarını ve mallarını korumak için güvenlik gereksinimine ihtiyaç duyarlar.

3. *Sosyal gereksinimler*: Sevmek, sevilme, bir gruba ye olma, yardımseverlik, şefkat türündeki ihtiyaçlar bu gruba örnek gösterilebilir.

4. *Saygı veya saygınlık gereksinimleri*: İnsanlar sevmek ve sevilme dışında kendilerine saygı duyulmasını da isterler. Tanınma, sosyal statü sahibi olma ve statü kazanma, başarı ve beceri elde etme, takdir edilme, toplumda sayılma vs. gibi ihtiyaçlara yönelirler.

5. *Kendini gerçekleştirme gereksinimi*: Alt kategorilerdeki ihtiyaçlarını karşılamış olan birey son aşamada ideallerini ve yeteneklerini gerçekleştirme ihtiyaı duyar (şimşek, 2003: 137-138).

Maslow'un hiyerarşi modeline göre bireyin davranışlarına yön veren, yukarıda belirtilen gereksinimleridir. Bireysel gereksinimler, hiyerarşik bir sıra izler. Alt sıradaki gereksinimler doyurulmadıkça daha üst sıralardaki gereksinimler birey açısından fazla önem taşımaz. Bu model daha sonra, Yoshio Kondo tarafından bireyin bütün düzeylerdeki gereksinimlere aynı anda olabileceği ancak göreceli önemlerinin kişilerin yaşam standardına göre değişeceği tarzında yorumlanmıştır. Bu yorum tarzı gerçek yaşama daha uygundur. Aksi takdirde asgari ücretle çalışan ve henüz fizyolojik gereksinimlerinin zor karşılayan bir kişinin bir gruba ait olma, saygı görme gibi daha üst düzeyde gereksinimlerinin olmayacağı gibi sonuç ortaya çıkar gerçekte birey bu örnekteki daha üst düzey gereksinimlere de sahiptir, ancak fizyolojik gereksinimleri daha ön plana tutar. Bireylerin gereksinimleri, bireysel gelişim düzeyleri arttıkça artmaktadır.

Abraham Maslow'un gereksinimler hiyerarşisine baktığımızda; insan, fizyolojik ihtiyaçlarını ve güvenlikte olma ihtiyacından sonra, psiko-sosyal ihtiyaçlardan "ait olma", "sevme", "sevilme", "sosyal etkileşimler" gibi ihtiyaçlarını gidermektedir. Daha sonra "saygı ihtiyacı yani öz saygı, başarı, yeterlik ve bağımsızlık, başkaları tarafından tanınma ve saygı duyulma" gelmektedir. Bütün bu ihtiyaçlar doyurulduktan sonra, en tepede "kendini gerçekleştirme" yani bireyin sahip olduğu tüm potansiyeli etkili bir biçimde kullanabilme ihtiyacı gelmektedir (Senemoğlu, 2000: 106). Eğitim ihtiyacı da Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi içinde en üst basamakta yer alır. Örgün anlamda eğitim ihtiyacı toplumlar karmaşılaştıkça önemini artırmıştır. Fakat örgün eğitime gelinceye kadar insanoğlu her dönemde çocuk, genç ve yetişkinlerine örgün olmayan bir eğitim

vermiştir. Öğrenmenin olduğu her durumda insan davranışlarını değiştiren bir eğitim sürecinden söz edilebilir. Balık avlamaya giden babasının arkasına takılan çocuk, kendi yaşamı için eğitilmektedir. Maslow'a göre eğitimin hedefi kendini gerçekleştirmeyi ya da büyümeyi başaran sağlıklı ve mutlu bireyler oluşturmak olmalıdır (Demirel, 1997: 48).

Maslow'un "gereksinimler hiyerarşisi" teorisine göre insan, önce en önemli gereksinimini tatmin etmeye çalışır. Bu düzeydeki gereksinim karşılandığı zaman sıra bir sonrakine gelir. Açlık çeken bir insanın (gereksinim 1) çevre sağlığıyla (gereksinim 2) ya da klasik müziğin son gelişmeleriyle (gereksinim 5) ilgilenmesini bekleyemeyiz. Bu aynı zamanda şu anlama geliyor; temel gereksinimlerini (gereksinim 1,2) karşılamayıp umutsuzluğa kapılmış toplumlar, etik kaygıları (gereksinim 3,4) ikinci plana attığı için temel gereksinimleri karşılanacağı vaade edilerek kolaylıkla kandırılabilir ve etik dışı işlere yönlenebilir. Maslow'un teorisi bize toplumumuzun hayat kalitesini arttırmak için hangi noktalara öncelik vermemiz gerektiği hakkında fikir veriyor. Hedef kuşkusuz toplumun çoğunluğunu 5. gereksinim düzeyine çıkarabilmek ve bu düzeyde de mutlu edebilmektir. Bu teori, bizi aynı zamanda bir konuda uyarıyor, insan istekleri tükenmeyen bir varlıktır; bir gereksinim düzeyini karşılamak için yapılan çalışmaların sonraki düzeylerle çelişmemesi gerekir. Örneğin temel gereksinimler (gereksinim 1,2) için gerekli altyapıları kurarken çevrenin (gereksinim 2-5) sorumsuzca tahrip edilmesinin bedelini, toplumun gelecek nesilleri, eksilen hayat kaliteleriyle ağır bir şekilde ödemek mecburiyetinde kalırlar (Kütükçüoğlu, 2000: 2).

III.3. Bilgi Gereksinimi

Bilgi gereksinimi, insanın bilgi arama araştırmaları ile bilgi sistemleri arasında bir köprü kurmaktadır (Fidel, 2004: 11). Bilgi gereksinimi (information needs) bir insanın mesleki, araştırması zihni ahlaki ve dürüst yoldan ve yönden bilgi elde etme veya eğlence amaçlı sahip olması gerekenlerdir. Gereksinim öyle bir şeydir ki, bir hayvan veya insan onsuz olamaz. Bilgi gereksimi bilim adamının veya araştırmacının çalışmasını daha bir aşama ileri götürecek önemli bir parçasıdır (Uçak, 1997: 44).

İnsanlar bu dünyada çok karmaşık, tanınmamış ve çözülmemiş olaylar ve problemlerle karşı karşıya gelmektedirler. Her birey bir kullanıcı olarak çevresindeki olayları iyi bir şekilde anlamak ve karşılaştıkları problemleri bilimsel bir yöntemle çözmek veya eğlenmek amacıyla bilgiye gereksinim duyar. Bu gereksinim yalnızca bir firma veya kurum adresi veya araba motorunun düzeni ile ilgili olabilir (Tague-Sutcliffe, 1995: 23). Bilginin öneminin ve değerin ne olduğu özellikle gelişmede, problem çözmede, karar vermede ve yaşamın sade bir şekilde yürütülmesinde tüm bireylerce bilinmektedir. Bilgi, politika oluşturmada ve uygulamada, temel yapı taşlarını oluşturur. Bilgide niceliğin yanı sıra nitelik de önemlidir. Bilgi, yaşamın kalitesini artırır.

Her birey yaşamını iyi bir şekilde yürütebilmek için ve ürünlerin kalitesinden ve fiyatlarından haberdar olma veya geliştirme ve boş zamanını yararlı bir şekilde doldurma ve tatmin etme amacıyla çeşitli bilgi türlerine gereksinim duyar. Bir kişi gelecekteki mesleği ile ilgili ve o mesleğin geleceğini, çeşitli meslek türleri, yerel ve uluslararası örgütler ve onların çalışma alanları ile ilgili bilgi elde etmek zorundadır.

Meslek süreci ile ilgili her vatandaşın gereksinimi vardır. Söz konusu iş elle mi yapılmalı? Büro işi mi? Yönetimsel iş mi? Eğitimsel iş mi? Bilimsel iş mi? Bunun yanı sıra birey çalışacağı çevre ve iş kuralları ile ilgili gerekli bilgilere sahip olması gerekmektedir.

Zaman geçtikçe ve toplumlar ilerledikçe bilgi gereksinimi her alanda artmaktadır. İnsanların büyük topluluklar halinde bir araya gelmesi yönetimsel bilgi gereksinimini de gündeme getirmiştir. Burada yöneticilerin bilgi gereksinimi söz konusu değil, belki vatandaşlar da kurallar, yasalar, politikalar ve yöneticilerin karar alma gibi bilgilerle ilgili kazanımları önem taşımaktadır. Gün geçtikçe insanların bilgi gereksinimi de artmaktadır. Bu artış bir taraftan devletlerin bireylerin şahsi yaşamlarına müdahalesi diğer taraftan bireylerin demokratik bir şekilde işlerin yapılmasında işbirliği nedeni ile gündeme gelmektedir.

Ticaretin gelişmesi ile birlikte çeşitli bilgi gereksinimleri de artmaktadır. İşadamları karlı yatırımlar yapabilmek için potansiyel ve gerçek pazarları, tüketicilerin gereksinimlerini, ürünleri üreten fabrikaları bunun yanı sıra rakip tüccarların faaliyetlerinden haberdar olup çalışma alanlarını engelleyen kuralları ve yasaları tanımak ve haberdar olmak zorundadırlar. Ticaret biçimi ve mesleklerin değişimi çok eski zamanlarda kentlerde meydana gelmiştir. Her disiplin ve profesyonel meslek, kimi zaman yeni bilgi gereksinimleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bireyler de tüketici, üretici veya iş talepleri olarak hizmetler ve iş fırsatları ile ilgili gerekli bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Şehirlerin büyümesine, demokratik sistemlerin gelişmesine, ticaretin artışına, mesleklerin çoğalıp ve profesyonel hale gelmesine, boş vakit ve kamusal

ilgilerin genişlenmesine paralel olarak eğitimin zaman süresi ve boyutları da artmaktadır. Dolayısıyla çeşitli mesleklerin ve disiplinlerin bilgi gereksinimi günden güne artmaktadır (Vikery ve Vikery, 2001: 7).

1948 ve 1965 aralarında belgesel araştırmalar çoğunlukla bilgi gereksinimi konusuna odaklanmışlardır. Bu araştırmalardan biri de 1972 ve 1973'lü yıllarda ABD'nin Baltimor şehrinde "normal vatandaşların gereksinimleri" adıyla yapılmıştır. Bu araştırma aşağıdaki konuların üzerine dayanarak yapılmıştır:

1. Şehir toplumunun gereksinimleri nelerdir?
2. Bu gereksinimler nasıl karşılanır?
3. Bu gereksinimlerim memnuniyetle karşılanacağı bilimsel yöntemleri nedir?

(Wilson, 2000: 51).

III.4. Araştırmacıların Bilgi Gereksinimleri

Araştırmacının tüm faaliyetleri bilgiye bağlıdır. Bilgi uzmanları, kullanıcılar ve bilgi merkezleri arasında etkin bir ilişki kurulabilmesi, kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ortaya çıkarılması ile mümkündür. Öğretim üyeleri bilgi merkezlerini kullanan yoğun bir kullanıcı grubu olduğundan onların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanımlarının ortaya çıkarılması bilgi merkezleri için çok değerlidir. Sosyal, fen ve

sağlık bilimleri alanındaki araştırmacıların bilgi gereksinimleri, bilgi arama davranışları ve bilgi kullanım özellikleri çalıştıkları bölüme ve disipline bağlı olarak değişir.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak kullanıcıları ve özellikle araştırmacı grubunun gereksinimleri ve beklentileri de artmaktadır. Dünya çapında birçok akademik bilgi merkezi kullanıcıların gereksinim duyduğu birçok temel bilgi kaynaklarını gerek finansal gerekse de teknik yetersizlik nedeniyle erişime sunamamaktadır (Vickery ve Vikery, 2001: 146).

Araştırmacılar, bilginin üretimi için araştırma, inceleme ve değerlendirme yapan kişiler olarak çeşitli bilgilere ve bilgi kaynaklarına gereksinim duymaktadırlar. Her profesyonel araştırmacı grubu kendine has özelliklere sahiptir; ama diğer gruplarla da ortak özellikleri bulunmaktadır.

III.5. Davranış

İnsan davranışlarının bilimsel olarak incelenmesi ve davranışın inceleme teknikleri oldukça yenidir. Bireyin davranışı, davranış nedenleri, amaçları, şekilleri ve özellikleri çeşitli disiplinler tarafından fakat özellikle “davranış bilimleri” başlığı altında incelenmektedir (Soydan, 1979: 15).

İnsanın davranışı çok çeşitli biyolojik, psikolojik ve sosyolojik olaylara ve nedenlere bağlıdır. Belirli bir durumda meydana gelen davranışın açıklanması çeşitli şekillerde yapılabilmektedir. Davranışı açıklamak için yapılan araştırmalarda kullanılan

metotlar çeşitlidir. Fakat bir bütünlük içinde insan davranışlarının da iyi anlaşılması amacına yöneliktir (Baysal, Tekarsalan, 2004: 37).

Davranış bir insanın gözlenebilir, ölçülebilir, yinelenebilir ve anlatılabilir bilinçli eylemleri ve etkinliklerdir (Başaran, 2000: 11). Diğer bir deyişle davranış bir insanın değişik çevre şartlarına ve çevredeki değişmelere kendisini uydurabilme yollarından biridir. İnsanın hareketlerinin hepsi, sinir sistemi faaliyetleri ve sinirsel ve kassal bağlantılılar açısından incelenebilir. Davranış, “açık veya örtülü nitelikte olabilecek bir davranımla zincirinin belli bir sıra ve uyarlık (armoni) içinde sunulmuş hali”dir. İnsan, her gün çeşitli davranışlarda bulunur. İnsanı davranışa sevk eden bazı nedenler vardır. İnsanı çeşitli davranışlara motifler sevk eder. Motifler insanın içinden gelirler. İnsanın ve hayvanın davranışları motiflerin etkisiyle meydana gelir (Arı, Üre, Yılmaz, 1999: 169). Davranış kavramı, öncelikle insanın tek tek veya toplu olarak gösterdiği faaliyetler olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 1994: 2). Bireyler, aynı fabrikada üretilen bir ürün değildir, her bireyin veya insanın özellikleri diğerinden farklıdır. Böyle olunca bütün bireyleri standart bir üretim faktörü olarak görülmesi mümkün değildir. Bireylerin farklı olmasının temelinde yatan kavram psikolojiden kaynaklanmaktadır. Her birey, diğer bireylerden farklıdır ve zaman geçtikçe bireyler kendilerine özgü bir özelliğe ve davranışa sahip olurlar. Bu farklılıktan ötürü bireylerin temel analiz birimi olarak ele alınması gerekmektedir. Birey sadece bir biyolojik ve canlı varlık olmakla birlikte karşılaştığı değişik durumlarda farklı davranışlarda bulunan ve psikolojik, kültürel ve sosyal yönü ağır basan bir varlıktır. Bireyin her davranışı bir nedene dayanır ve bu

davranışının temelinde de başka nedenler vardır. Birey bazı olaylar karşısında tepki gösterirken bazılarına karşı tepkisiz kalabilir.

İnsan ve davranışı, psikoloji biliminin temel kavramlarını ve yapı taşlarını oluşturmaktadır. Davranış en basiti tanımıyla insanın yaptığı her türlü eylemlerdir. Bununla birlikte insanın yaptığı bazı eylemler (örneğin, büyüme) bir davranış olmadığı için davranış, sinirsel-kassal faaliyetlerin eşgüdümlü bir dizisi olarak tanımlanabilir. Bu sinirsel-kassal faaliyetler, çevredeki değişikliklere tipik bir tepki olarak ortaya çıkmakta, ya bütün vücudu ya da vücudun bir parçasını harekete geçirmektedir. İnsan koşarak, gülerken, ağlayarak veya gözlerini kırparak birer davranış örneği gösterir.

Bazı davranışlar kolaylıkla açıklanabilirken bazıları da zorlukla hatta bazen hiç açıklanmayabilir. Freud insan davranışlarının nedenlerinin bilinç, bilinçaltı ve bilinçdışı olmak üzere üç ayrı bölümden oluştuğunu ileri sürer. Bu yaklaşıma "Topografik Kuram" denir.

1. *“Bilinç, algı ve bilgilerin açık seçik izlendiği duygu, düşünce, tutum, heyecan ve davranışa ilişkin haberdarlığın bulunduğu süreçtir. Bu görüşe göre bilinç o anda yaşananları kapsar. Tüm dikkatini dersine vermiş öğrenci o anda ödevinin bilincindedir. Dersini bitirdiği an karnı açsa açlığı, uykusu gelmişse uykusuzluğu bilinçlenir. Düşünceler insanın aklından arka arkaya bir sel gibi akıp giderler. Bir anda ancak bir düşünce veya algı bilinçlidir. Oysa bilinçaltı derin bir depo gibidir”* 2. *“Bilinçaltı, gerçekliğe ilişkin sorunları çözmeye çalışmak gibi gelişmiş düşünce biçimlerinin yanı sıra düş kurma gibi ilkel süreçleri de içerir. Bilince yakın olan, hemen bilinçli olacak*

bilgiler, anılar ve düşüncelerden oluşur. Sürekli olarak bilinçle bağlantılıdır. Örneğin siz şu anda çevrenizde olan her şeyin bilincinde değilsiniz. Ne var ki bunların sözü edilir edilmez bu uyarıların bir resmi, daha doğrusu anısı bilincinizde canlanacaktır. Bilinçaltı, bilinçlenme olanağı olan anıların deposudur. Bilinçdışı zorlansa bile bilinçlenmesi yasaklanmış yaşantıların tümünü kapsar” 3. “Bilinçdışı, bilinçdışı, bilinçli algılamamanın dışında kalan tüm zihinsel olayları, dolayısıyla bilinçaltını içerir. Bunlar istendiği anda bilinç alanına çıkarılamaz. Konuşma, tutum ve davranıştaki çeşitli anlatım yolları ve simgelerle günlük davranışa yansır”. “Ruhsal dünyanın en üst bölümü olan içten ve dıştan gelen uyarıları alan ve insanı fazla uyarıdan koruyan bilinç, bunun altında ise, bilinçaltı ve bilinçdışı yatar. Freud, insanın ruhsal dünyasını tanıdıkça, bilinçdışına yüklediği birçok özelliğin id'e ait olduğunu gördü ve bu üç bölüm arasındaki yapı ayrılıklarından söz etmemeye başladı. Bilinç, bilinçaltı ve bilinçdışını enerji dağılımıyla tanımladı” (Yanbastı, 1996: 1).

III. 5. 1. Davranış Gelişiminde Biyolojik ve Çevresel Etkenler

Gelişim çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir. Psikologlar gelişim sürecine üç temel açıdan bakarlar bunlar: 1. Biyolojik süreç olarak gelişim 2. Çevrenin etkisi altında yapılaşan gelişim 3. Biyolojik ve çevre özelliklerinin birbirlerini karşılıklı etkiledikleri bir gelişim. İnsanın gelişiminde çok çeşitli etkenler rol oynamaktadır. Gelişimin doğasını anlayabilmek için değişimin altında yatan ve ona neden olan temel süreçlerin anlaşılması gerekmektedir. Bu açıların her biri gelişim olayının farklı yönlerine ağırlık

verir ve kendilerine özgü bir yaklaşım kullanır.

Gelişim kuramcılarının cevap aradığı sorular iki alt kategoride toplanabilir:

- Gelişim büyük ölçüde doğuştan getirilen kalıtsal özelliklerden mi? Yoksa çevre tarafından mı etkilenir?
- Gelişim yaşam boyu devam eden sürekli bir süreç midir? Yoksa bir seri farklı dönemlerden mi oluşmaktadır? (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 179).

Kalıtım ve çevre konusu yüzyıllar boyunca derinlemesine araştırılmıştır. Bir grup bilim adamı bireyin gelişiminde kalıtımın önemini vurgularken, diğerleri çevrenin daha etkili olduğunu öne sürmüşlerdir.

Bireyin biyolojik süreçleriyle bulunduğu çevre koşulları sürekli etkileşim halindedir. Biyolojik oluşumlar belirli bir çevrenin verdiği olanaklara bağımlı olarak biçimlenir. Çevreyle biyolojik yapının sürekli etkileşim içinde bulunduğunu kabul eden psikologlar, etkileşim süreçlerine önem vermektedirler. Bilindiği gibi olgunlaşma öğrenmeye hazır oluş (readiness for learning) dediğimiz durumu meydana getirir. Olgunlaşma bireyi hazır duruma getirmeden öğrenme gerçekleşmemektedir. Örneğin bütün çocuklar konuşmayı öğrenebilme yeteneği ile doğarlar ve belirli bir nörolojik olgunlaşma düzeyine ulaştıklarında konuşmayı çevrelerinden öğrenebilirler; ancak bazı koşullarda bu kurallar değişebilir (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 179). Örneğin bazı

hastalıklar, ilaç kullanımı, kötü besleme ve çevresel uyarıcı eksikliğine dayanan nedenlerden örtü öğrenme ve olgunlaşma zamanında gerçekleşmeyebilir.

Belli bir noktaya kadar tüm davranışlar türün evrimine özgü kalıtım ve anababadan gelen genetik yapı tarafından tayin edilmektedir. Evrimsel süreçler türün hem fiziksel yapısını tayin etmiş, hem de belli davranışlar için potansiyel (gizli güç) sağlamıştır. Anılan biyolojik yapı ile, onun fiziksel, psikolojik ve sosyal çevresi arasındaki etkileşim sonunda davranışlar meydana gelir (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 179).

Kalıtım bir organizmanın ne olduğunu değil, ne olabileceğini de belirler. Bir organizmanın ne olacağı ise kalıtım ve çevre arasındaki etkileşime bağlıdır. Bireyin sergilediği hiçbir özellik uygun kalıtım ya da çevre olmadan oluşmaz. Örneğin, zeka, mizaç ve kişilik hem kalıtım hem de çevrenin bir ürünüdür. Belli bir kişilik özelliğini doğrudan kalıtıma, bir başka kişilik özelliğini ise yalnız çevresel etkenlere bağlamak olanaksızdır. Bu nedenle kişiliğin ve zekanın gelişmesinde kalıtsal etkenler mi yoksa çevresel etkenler mi rol oynar tartışmasına girmenin anlamsızlığı ortadadır. Bu aşamada cevap aranması gereken soru, anılan etkenlerden hangisinin, ne kadar ağırlık taşıdığını tayin etmek değildir. Önemli olan genetik etkenlerle çevresel etkenlerin birbiriyle nasıl etkileşim halinde olduğunun sorusuna yanıt bulabilmektedir (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 181). Davranışların ne kadarının olgunlaşmaya, ne kadarının öğrenmeye bağlı olduğu tartışması günümüzde devam etse de araştırmalar, olgunlaşma ile öğrenme arasında çok sıkı bir bağlantı olduğunu ortaya koymuştur.

III. 5. 2. Bilgi Arama Davranışı

Bilgi arama davranışı bir süreç olarak insanın bilgiye gereksinim duyduğu andan başlayıp, bilgiyi elde edip kullanması aşamasına kadar devam etmektedir. Diğer bir deyişle bilgi arama davranışı, bir takım gereksinimleri karşılama ve amaçlara ulaşma yöntemidir. Bir bireyin bilgi arama yöntemi (bir gazeteden veya bir kütüphaneden araması gibi), elle yapılan bilgi sistemleri ile veya bilgisayar ve iletişim sistemlerine dayalı dünya çapında yapılan (web gibi) davranışları kapsamaktadır (Wilson, 2000: 49). Diğer bir deyişle bilgi arama davranışı, insan gereksinimlerinin karşılanması amacıyla bilgiye erişime ve kullanma sürecinde yapılan davranış ve yaşanan olaydır.

Bilgi merkezleri ve bilgi bilimiyle ilgili araştırma verilerinin büyük bir bölümü kullanıcı çalışmalarına odaklanır. Bu konu, Kütüphane Literatürü (Library Literature = LA), Kütüphane ve Bilgi Birikimi Özetleri (Library and Information Science Abstracts = LISA) ve Çevrimiçi Bilgisayar Kütüphane Merkezi (Online Computer Library Center = OCLC)'deki birçok bibliyografik veri tabanı ile doğrulanmıştır. Bilgi arama davranışının modellenmesi, son yıllarda araştırmacıların merak konusu olmuştur (Ocholla, 1999: 128).

Bilgi arama davranışı çalışmalarının alanı geniştir. Örneğin, öğretim görevlilerinin, öğrencilerin, idari personelin, avukatların, çiftçilerin, parlamento üyelerinin, mühendislerin, fizikçilerin ve farklı meslek, cinsiyet ve yaş gruplarının bilgi arama davranışlarını kapsar (Ocholla, 1999: 130). Bu nedenle, kullanıcı çalışmaları bilgi

arayıcısının gerçek gereksinimlerini çevreleyen belirsizliklere açıklık getirmeye yardımcı olmak üzere tasarlanır.

Yüksek seviyede belirsizliğin bilgi arama davranışının artışına neden olduğu ve belirsizlik seviyesi düştükçe bilgi arama davranışının da düştüğü savunulur. Berger ve Calabrese, Teboul ve Bruno'un hipotezine çeşitliliği ve yeniliği de ekleyerek, belirsizliği, bilgi arama davranışının ana nedeni olarak gösterip buna yönelik hipotez oluşturmuşlardır (Teboul, 1994: 190). Bu görüşlere katılırsak, bunlara bilgi arama davranışının bilgi arayan kişiyi bilgi aramaya sevk eden zorluklara (mesleki, sosyal, işsel, kariyer ve eğitimsel) başlayan bir süreç olduğunu da eklememiz gerekir. Bize göre bilgi talebi, bilginin kullanımı ve memnuniyet tanımlandıktan sonra belirsizlikler, yenilikler ve çeşitlilikler ortaya çıkar. Thwala'daki Kempson, insanlar bilgiye genellikle açık, yapısız ve rahat erişilebildiği için, resmi bilgi sağlayıcılarından çok gayri resmi bilgi sağlayıcılarını tercih ettiklerini gözlemlemiştir (Teboul, 1994: 204).

Soper'in yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, öğretim üyelerinin %51'inin yerel çevre olarak adlandırılan hazır bilgileri kullandığı ve %39'unun ise topladıkları bilgileri kullanmaktan memnun olduklarını bir rapor şeklinde yayınlamıştır. Bu öğretim grubu kişisel yayınlardan oluşan bilgi materyalleri biriktiren ve meslektaşlarının çalışmalarından oluşturdukları ev ve ofis kütüphanelerine sahip olan profesörler gibi üst düzey öğretim üyelerinden oluşmaktadır. Bu, meslektaşların ve kişisel/ofis dermelerinin (Soper'in yerel çevre diye isimlendirdiği) neden popüler bilgi kaynakları olduklarını ve kütüphaneler ve kitle iletişim araçları gibi resmi bilgi sağlayıcılarının bunları neden görünmez rakipler olarak adlandırdıklarını açıklar (Soper, 1976: 400). Son yıllarda,

örneğin modern ve iyi donanımlı akademik bilgi merkezlerinde büyük ölçüde bilgiyi kullanıcıya daha yakınlaştırdığı ve bilginin kullanılmasını arttırdığı için çevrimiçi elektronik veri tabanlarına geçişi destekleyen hizmetler oldukça teşvik edilmektedir. Bu durumda bilgi arama davranışı çalışmaları sadece resmi bilgi sağlayıcılarla sınırlandırılmalıdır, çünkü öğretim üyeleri meslektaşlarının dermeleri, kişisel/ofis dermeleri ve İnternet gibi başka kaynakları da kullanmaktadırlar. Bu akademik olmayan ortamlarda bile bilgi danışmanlığı ve komisyonculuğu üzerinde yürütülen bir çalışma kurulmuştur. Botswana özel temasların ve kitle iletişim araçlarının hala insanların bilgi için kullandıkları bilgi kaynağı tipinde baskın olduğunu belirtir. Bütün bu kaynaklar “yerel çevre” içerisinde bulunabilir (Ocholla, 1998: 24). Erişilebilirlik, hazırlık, kullanılabilirlik, memnuniyet, bireylerin karşılaştığı zorluklar, örgütler, belirsizlik, kullanıcı maliyeti, araştırma ve ele geçirme zamanı gibi bazı faktörler bilgi arama davranışını etkileyebilir. İstenen bilgiye erişim ve bu bilgiyi kullanma zevki büyüktür. Öğretim üyelerinin bilgi aramasını sağlayan bu faktörler çoktan dikkate alınmıştır. Mcquail’in kullanım ve memnuniyet teorisinde incelenen kitle iletişim araçlarına uygulanabilen genel nedenler vardır. Bunlar ilki, kişiyi rutinlerden ve sorunlardan kaçırarak ve duygusal rahatlamaya neden olan oyalamaları kapsar. İkincisi, kişisel ilişkiler, arkadaşlık ve toplumsal birlikdir. Üçüncüsü, fikir üreten liderlerin toplumsal rollerini oynamalarını sağlayan kişisel kimlik, kişisel müracaat, gerçeklik araştırması, değer güçlendirmesi ve gözetmesidir. İnsan olarak öğretim üyeleri, bilimsel araştırmalarının dışında ayrıca zevk ve merak gibi genel amaçlar için de bilgi ararlar (Fiske, 1990).

III.5. 3. Bilgi Arama Davranışını Etkileyen Nedenler

İnsanın her gereksiniminin ve davranışının bir nedeni vardır. Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı pek çok biyolojik, sosyolojik, ekonomik, teknolojik, kültürel vb. faktörlerden etkilenmektedir (Uçak, 1999: 116). Öğretim elemanlarının bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları, bağlı oldukları kurumlara, bilim dallarına, mesleki çalışma alanlarına ve bazen de toplumda yaşanan olaylara göre biçimlenmektedir.

Çeşitli olayların ve etkenlerin kullanıcıların bilgi arama davranışı üzerine etkisi, psikoloji, eğitim bilimleri, okur-yazarlık, bilgi ve belge yönetimi gibi disiplinlerde bulunan araştırmacıların inceleme ve araştırma konusu olmuştur. Her bilim dalı kendine özgü yöntemleri geliştirmektedir. Basılı ve özellikle elektronik ortamda bilgi kaynaklarının artışı, bunun yanı sıra kullanıcıların basılı ve elektronik kaynakların incelenmesine ayırdıkları zaman diliminin artışı elektronik ortam kullanıcılarının bilgi arama davranışını etkilemeye başlamıştır (Liu, 2005: 701). Kullanıcıların elektronik kaynaklarının kullanımına ayırdıkları zaman dilimindeki artış aynı zamanda elektronik bilgi kaynaklarından bilgi aramaya olan ilgiyi de artırmıştır.

Bazı bilim adamlarına göre dijital medyaların bulunuşu, bunun yanı sıra hypermetin metinlerin mahiyeti, sürekli okuma alışkanlığına bir tehdit oluşturmaktadır. Bazı bilim adamlarına göre ise, dijital bilgi kaynakları kullanıcılara çeşitli imkanlar yaratıp ve yeni olanaklar sağlamaktadır. Birkerts (1994)'e göre dijital ortamın getirdiği olanaklar ile büyümekte olan gençler, eleştirel ve uzun süreli okuma gücüne sahip olmamaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak, bilgi kaynaklarının şeklinde, ortamında ve bilgiye erişim yöntemlerinde hatta üretici kurumlarında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu nedenden ötürü bilgi merkezine gelen kullanıcı ve araştırmacı sayısı azalmaktadır. Bununla birlikte İnternet ağı sayesinde dijital bilgi kaynaklarının kullanım sayısı günden güne artmaktadır. Geleneksel bilgi merkezleri verdikleri bilgi hizmetlerinde kullanıcılara ulaşmada ve onlarla iletişim kurmada bir takım sorunlar yaşayabilmektedir (Çukadar, 2007: 277).

Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgi merkezlerini, bilim adamlarını ve özellikle çeşitli kullanıcı gruplarının bilgi arama davranışlarını, bilgiye erişim yöntemlerini ve yollarını etkilemektedir (Wilson, 2000: 49). Bilgi arama davranışı bilgi gereksinimleri bağlamında çeşitlilik gösterebilmekte ve bu davranışı etkileyen nedenlerde farklılıklar oluşabilmektedir. Bu sebeple kullanıcıların bilgi alanları ve üzerinde çalıştıkları konular birbirlerinden farklı olabildiği gibi, değişik alanlarda çalışan kullanıcıların davranışları bir disiplinden diğer disipline, bir meslekten diğer mesleğe ve bir alandan diğer alana göre de farklılık gösterebilmektedir.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi, bilgi kaynaklarının dijital ortama aktarılması ve yeni bilgilerin dijital formatta üretilip sunulması, kullanıcıların okuma, araştırma kullanma alışkanlıklarını ve davranışlarını etkilemekte ve büyük ölçüde değiştirmektedir (Levy, 1997: 202-211). Elektronik bilgi merkezlerinin gelişmesi kullanıcıları, süreksiz ve yüzeysel okumasına neden olabilmektedir. Elektronik bilgi kaynaklarının okunmasına ayrılan zamanın artışı nedeniyle, ekrandan okuma bilgi arama davranışı ortaya çıkmaktadır. Elektronik metinlere dikkatsiz göz atma zamanının artışı, anahtar

kelimelerin tanımı, bir kere okuma ve seçici bir şekilde okuma, ekran başından okuma davranışını gündeme getirmektedir (Liu, 2005: 701).

Kullanıcının davranış oluşumu ve gelişiminde genetik ve çevresel nedenler önem taşımaktadır. Kültür, toplum, sosyal sınıf üyeliği, aile ve arkadaşlar kullanıcının davranışı etkileyen çevresel nedenler arasında yer alır. Bilgi arama davranışını çoğu nedenler etkilemektedir. Bu nedenleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Çalışma alanı: Her kullanıcı bir çalışma grubu ve alanı altında yer almaktadır (örneğin, öğretim elemanları, öğrenciler, mühendisler, hekimler, iş adamları, iş görenler vb. gibi) (Kuntz, 1999: 16).

2. Toplum ve kültür: Toplum ve kültür, öğrenilmiş davranışları, gelenekleri, inanç ve değerleri nesilden nesile taşımaktadır. Kültüre bağlı olarak kullanıcının anlayışı, yaşamla ilgili düşünceleri ve fikirleri şekillendirmektedir. Her birey toplumu çevreleyen kültürün bir parçasını oluşturmaktadır. Birey, başka toplum ve kültürlerden etkileşimde bulunmadan yetiştirdiği kültürün kendisi üzerindeki etkisini anlayamaz (Baysal, Tekarsalan, 2004: 102).

3. Kullanıcının kişisel özellikleri ve karakteri: Bu etken kullanıcının zihinsel, duygusal, zekaya ilişkin, davranışsal, algı düzeyi ve yaratıcılık gibi özelliklerini kapsamaktadır. Bu tanıtım, kişilikle ilgili farklılık ve tutarlılık olmak üzere iki önemli özelliği vurgulamaktadır. Her kullanıcının düşünme, hissetme ve davranış tarzı onun diğer bireylerden farklı olmasını sağlamaktadır (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 247).

4. Siyasal sistem: Her devletin uyguladığı siyasal sistem (demokratik veya otoriter sistem), siyasal yapısı, ulus içi ve uluslararası ilişkileri, araştırmacının üzerinde çalıştığı veya çalışmak istediği konuları ve alanları etkilemektedir. Bunun yanı sıra siyasi sistem yasaklar koyarak bilgi kaynaklarının kullanımını sınırlayabilmektedir.

5. Bilginin Sunulduğu Ortam: Dijital ve sanal bilgi kaynaklarının ortaya çıkışı ve bilginin dijital ortamda üretimi, depolaması, düzenlenmesi ve İnternet üzerinden sunulması ve paylaşımı kullanıcıların bilgi arama davranışlarını derinden etkilemektedir (Capeles-Romain, 1997: 69).

6. Meslek: Belli bir mesleğe bağlı olmakla kullanıcı, kendi alanındaki bilgi sistemini kullanmaktadır. Bu alan çeşitli mesleklerde ve bilim dallarında çalışan kullanıcıların çalışma biçimini, bilgi arama, bilgi tarama, kullanma, araştırma ve yeni bilgi üretme yöntemlerini etkilemektedir (Kuntz, 1999: 16).

7. Bilgi merkezleri: Bilgi merkezleri ve uyguladıkları bilgi hizmeti politikaları ve araştırmacılara sundukları bilgi hizmetleri ve bilgiye erişim sürecinde kullanıcıların karşılaştığı problemler bilgi arama davranışını etkilemektedir. Bunun yanı sıra bilgi merkezi-kullanıcı ilişkisinin doğru veya yanlış bir şekilde yapılması da bu davranışı etkileyebilmektedir (Das, 1999: 1-2).

8. Gereksinim duyulan bilginin maliyeti: Bilgi ne kadar değerli olursa olsun, kullanıcının gereksinim duyduğu bilgiye erişebilmesinin ve kullanabilmesinin bir maliyeti vardır. Bilginin ekonomik olması için, bilginin değeri bilgi elde etme maliyetinden yüksek olmalıdır. Kullanıcının maliyeti ödeme gücüne sahip olması veya

olmaması veya bilginin değeri bilgi elde etme maliyetinden yüksek olması veya olmaması, bilgi arama davranışını etkilemektedir (Öğüt, 2003: 18).

9. Kullanıcının sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim düzeyi: Kullanıcının sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim düzeyleri bilgi arama davranışını etkilemektedir (Davranış Bilimlerine Giriş, 2002: 244).

10. Kullanıcının sosyal sınıf üyeliği: Referans grubu kullanıcının özelliklerini geliştirir ve değiştirir. Kullanıcının davranışı toplum içerisindeki rolü ve statüsü referans grubuna bağlı olarak şekillenmektedir (Baysal, Tekarsalan, 2004: 102).

11. Aile ve Arkadaşlar: Aileler davranışın ilk gelişim aşamalarında etkili olmaktadır. Aynı aile ortamında yetişen ancak farklı davranış özelliklerine sahip kardeşler davranışın farklı nedenlerden etkilendiğini de doğrulamaktadır. Aile davranış gelişiminin ilk yıllarında etkili olmakla beraber arkadaşlar daha sonraki yıllarda etkisini göstermektedir (Baysal, Tekarsalan, 2004: 103).

III.5. 4. Bilgi Merkezlerinde Bilgi Arama Davranışı

Bütün bilgi merkezlerinin var oluş nedeni ve amacı kendi kullanıcılarının bilgi gereksinimini uygun bir şekilde karşılamaktır (Uçak, 1999: 116). Yeni teknolojik gelişmelere bağlı olarak üniversite bilgi merkezlerinde meydana gelen değişiklikler kullanıcı ve bilgi uzmanı davranışlarında da olumlu ve olumsuz yansımalar meydana getirmiştir (Kaygusuz, 2004: 21).

1970’li yıllardan itibaren bilgi merkezlerine girmeye başlayan bilgi ve iletişim

teknolojilerinin bilgi merkezlerine getirdiği ilk ve en önemli değişiklik kart katalogların bilgisayar ortamına aktarılmaya başlamasıydı. Bu durum aradan geçen süre içinde çarpıcı bir şekilde gelişerek bugün artık hemen her üniversite bilgi merkezinin sahip olduğu veritabanına ve dijital bilgi kaynaklarına İnternet üzerinden 24 saat hizmet sunabilen çevrimiçi bilgi merkezi haline gelmiştir. Yüzyıllarca geleneksel bilgi merkezlerindeki bilgi kaynaklarına birkaç farklı kart katalogdan faydalanarak zorlukla erişebilen kullanıcı, kısa bir sürede evden veya işyerinden çeşitli bilgi merkezlerinin bilgi kaynaklarına erişebilir hale gelmiştir. Daha önce yazar, başlık ve konu katalogları aracılığıyla bilgi merkezinin kaynaklarına erişebilen kullanıcı, yeni bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde daha çok erişim ucundan aradığı kaynağa daha kısa bir süre içinde erişebilmektedir. Bu durumun bilgi uzmanları için en önemli yararı dünyanın diğer yerlerinde yapılan çalışmalara rahatlıkla erişebilmeleri ve değerlendirebilmeleridir. Bu bağlamda bilgi merkezinin İnternet üzerinden bilgi sunma hizmeti vermesi aşağıdaki avantajları da beraberinde getirmiştir:

- Araştırmacılar literatür taraması yapmak için onlarca cilt yayını tek tek taramak zorunda olan kullanıcılar çevrimiçi veritabanlarını kullanarak kısasa bir sürede yapabilmektedirler. Sadece bilgi merkezleri açık olduğu belli bir zaman süresi içinde yapılabilen literatür taraması günümüzde zaman ve mekan sınırı olmadan İnternet üzerinden her yerden yapılabilmektedir.
- Yine bilgi merkezinin abone olduğu e-dergi, e-kitap ve diğer dijital bilgi kaynaklarından yararlanmak için günün herhangi bir saatinde bu dergilerin elektronik versiyonlarından bilgi merkezinin web sitesi aracılığıyla

yaralanabilmektedir. Günümüzde kullanıcılar artık bilgi kaynaklarının bilgi merkezlerine gelmesini beklemek zorunda değiller. Basılı versiyonların bilgi merkezlerine gelmeden dijital versiyonlarından yaralanmak mümkün olmuştur. Bilgi merkezleri giderek basılı aboneliklerini iptal edip elektronik versiyonlara geçmektedirler. Bütün bu gelişmelerin ve değişmelerin sonuçları eğitim, araştırma, gelişme ve yayın olarak üniversite ve topluma geri dönecektir.

Artık çok sayıda üniversite bilgi merkezi tarafından sunulan bu hizmetlerin yanı sıra bazı bilgi merkezlerinde de aşağıdaki hizmetler sunulmaktadır:

1. İnternet üzerinden kitap siparişi verilmesi ve kullanıcıların siparişleri hakkında e-posta aracılığıyla bilgilendirmesi,
2. Diğer bilgi merkezlerinden çevrimiçi çeşitli bilgi kaynağı talebi,
3. İnternet üzerinden kitap rezerv edilmesi ve ödünç alınan kaynakların süresinin uzatılması,
4. Geciken yayınlar ile ayırılan yayınlar konusunda kullanıcıların e-posta aracılığıyla bilgilendirilmesi gibi e-hizmetlerin verilmesi,
5. Geciken cezaların elektronik kimlik kartları ile sanal olarak ödenmesi gibi çeşitli hizmetler bilgi merkezinin açık olmadığı zamanlarda da teknolojik olanaklardan yararlanılarak hızla ve kolayca verilmektedir.

Bilgi merkezlerine bilgi ve iletişim teknolojilerin girmesi gibi yaşanan değişimler son yıllarda sosyolojik, ekonomik, kültürel ve psikolojik değişmelere de neden olmuştur. Kullanıcılar yıllarca alışkanlıklarını ve davranışlarını kısa bir süre içinde terk ederek yeni davranış biçimleri geliştirmek zorunda kalmışlardır. Günümüzün gereği olan bu gelişmeleri ve değişmeleri genç nesiller daha kolay benimserken; daha eski nesillerin alışkanlıkları ve davranışlarını değiştirebilmeleri o kadar kolay olmamıştır. Aynı durum bilgi uzmanları ve bilgi kullanıcıları için de geçerlidir (Kaygusuz, 2004: 21).

III.5. 5. Araştırmacıların Bilgi Arama Davranışı

Öğretim üyelerinin bilgi arama davranışı özellikle bilgiye katkılarının çok takdir edildiği gelişmiş ülkelerde büyük ilgi çekmektedir. Bu konudaki gelişmekte olan ülkelerdeki, çalışmalar hakkında pek bilgi yoktur. Ancak, bu ihmal sistemin ihtiyaçlarını, sistem tasarımını ve kullanıcı memnuniyetini çözmeye yönelik bu çalışmaların katkılarını küçümsememeliyiz (Ocholla, 1999: 130).

Dijital bilgi kaynaklarının ortaya çıkışı ve bilginin dijital ortamda üretimi, depolaması, düzenlenmesi ve İnternet üzerinden sunulması bilim adamlarının davranışlarını derinden etkilemektedir. Dijital medyanın bilgi okuma ve arama davranışına etkisi, psikoloji, bilgisayar bilimi, eğitim bilimleri, okur-yazarlık araştırmaları ve bilgi yönetimi gibi bilim dallarının araştırma konuları olmuştur. Sayısal ortamda bilginin artışı ve kullanıcıların bu bilgilerin okuması için ayırdığı zaman ve dijital ortamın bireylerin bilgi arama davranışlarına etkisi, bilgi arama davranışları

araştırmalarını gündeme getirmiştir. Bazı bilim adamlarına göre dijital medyaların bulunuşu, bunun yanı sıra çeşitli dijital metinlerin dağınık olması, kullanıcıların sürekli okuma alışkanlığını tehdit etmektedir (Healy 1990; Birkerts 1994). Birkertz'e göre dijital ortamda gelişen yeni genç nesiller, bilimsel konuları uzun süre ve eleştirel okuma g   leri olmamaktadır (Liu, 2005: 701).

Basın ortamından bilgisayar ve dijital ortama geçiş, okur-yazarlığın sona ermesi anlamına gelmemektedir. Zira yeni elektronik teknoloji yeni bir bilgi okur-yazarlık, üretme ve kullanma ortamı, kullanıcılara ve özellikle bilim adamlarına kolaylıklar sunmaktadır. Dijital medya ortamları kullanıcıların bilgi arama davranışlarının değişme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bu dijital medya ortamları geleneksel medyalarla karşılaştırıldığında etkileşim, bilgiye hızlı ve kısa sürede erişme, çok ortamlı (metin, ses, resim, görsel ve işitsel) bilgilerin İnternet üzerinden sunabilme olanakları gibi önemli avantajları bulunmaktadır (Liu, 2005: 701).

Dijital bilgi okur-yazarlığı potansiyel olarak insanın bilgiye erişim ve elde etme gücünü artırmaktadır. İster bireyler dijital medyaları sevsinler ister sevmesinler, okuma ve yazmanın yeni bir tanıtıma ihtiyaç duyduğunu vurgulamalıyız. Yeni dijital medya ortamlarının kullanılması pozitif ve negatif olanakları da beraberinde getirmektedir (Liu, 2005: 702).

Basılı ve dijital medyaların kendilerine özgü avantajları ve sınırları vardır; çünkü bir medyanın belirli bir süreç içinde işlevini belirlemek merak konusu olmaktadır. Örneğin, elektronik medyalar arama konusunda faydalı olmaları yönelmektedir; ama

kağıt formatlı medyalar, pratik bilgi kullanımıyla ilgili diğer medyalara tercih edilmektedir. Okuma, sözlerin aktarılması için işlevli yöntem olarak tanımlanmaktadır. Gelişmiş bir toplum, okuma ve araştırma eylemin artışına yöneliktir (Liu, 2005: 701).

IV. BÖLÜM: BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN BİLGİ MERKEZLERİNE VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

IV. 1. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE BİLGİ MERKEZLERİ

20. yüzyılın ilk çeyreğinde radyonun ve daha sonra da televizyonun bulunması, iletişim teknolojisindeki gelişmelerin temelini oluşturmaktadır. Özellikle bu yüzyılın ilk yarısından sonra iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler sonucunda radyo ve televizyon teknolojisinin gerek üretimi, gerek yayınlanması ve gerekse de alınması ile ilgili teknolojideki yeni buluşlar, topluma yeni hizmetler sunulmasına neden olmuştur. İletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler, 20. yüzyılın son çeyreğinde akıl almaz bir hızla ivme kazanmış ve 21.yy’a “elektronik bilgi çağı” veya “bilgi çağı” adını verecek bir teknoloji ve içerikle girilmiştir. Önümüzdeki bilgi çağına damgasını vuran en önemli olgu iletişim uydularının ve bilgisayarın bulunuşu ve bu teknolojilerin bütün ülkelerde ve kurumlarda kullanılmaya başlamasıdır (Aziz, 2008: 38). Bu teknolojilerin bulunması ile kitlesel iletişim araçları olan yazılı ve görsel-ışitsel medya da hem hız, hem de içerik yönünden gelişmiştir.

İletişim teknolojisindeki buluşların kısa bir tarihçesini vermekte yarar vardır. İletişim uyduları, uydu teknolojisinin gelişimi ile ortaya çıkmıştır ve iletişim amacı ile uzaya gönderilen uydulardır. İletişim uyduları ile her türlü iletişim amaçlı mesajın uydu yolu ile alıcı tarafa ulaştırılması olanağı doğmuştur (Aziz, 2008: 39).

İletişim uyduları ile ilgili tarihçe 1957’lere kadar gider. Bu konuda ilk somut sonucu alınan çalışma, 1957 yılında Sovyetler “Sputnik 1” uydusu ile yapılmıştır. Sonraki yıllarda ise başta ABD olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinin çeşitli amaçlara

uzaya gönderdikleri iletişim uyduları izlenmiştir. Bu uydular içerisinde “TELSTAR” adlı iletişim uydusu Amerika’dan Avrupa’ya ilk canlı televizyon yayını gerçekleştirmiştir. Dünyadaki uydu iletişimin gelişmesi ise 1964 yılında batılı 11 ülkenin bir araya gelerek oluşturdukları “INTELSAT” (International Telecommunication Satellite) konsorsiyum’unun kurulmasından sonra olmuştur (Aziz, 2008: 39).

Yeni bilgi ve iletişim teknolojisinde en önemli icatlardan biri, kuşkusuz bilgisayarın bulunması ve toplumun toplum’un kullanımına sunulmasıdır. Bilgisayar önce kurumsal iletişimde daha sonra bireysel ve ticari yaşamda kullanılmaktadır. Bilgisayarın bulunuşu ve bugünkü duruma gelmesi ilgili oldukça uzun süren bir teknik çalışma süreci vardır. İlk çalışmalar 1940’lı yılların başlarına kadar gider. Bu ilk dönem, “vakum tüplü” bilgisayarın yapıldığı dönemdir. İlk programlama dili makine dilinde yapılmıştı (Aziz, 2008: 39). Bu bilgisayarlar gerek yazılım gerek, işlem ve gerekse teknik açıdan günümüzdeki sisteminden çok farklı idi.

Yüksek bilgi ve iletişim teknolojisinin bilgi sektöründe yaygın olarak kullanılmaya başlaması, bilginin çok daha geniş ölçülerde dinleyici ve izleyici kitlesine ulaşma olanağı verdi. Dijital bilginin gücü ile ulaşabildiği ve bunun sonucu olarak da etkileyebildiği bireylerin miktarı ile bilginin artışı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu gerçeklik de hesaba katıldığında “teknolojik hızlı gelişme bilginin gücüne güç katmıştır” şeklindeki bir çıkarsamaya kolaylıkla ulaşılır (Arslan, 2004).

Öncelikle bilgi iletişim teknolojilerinin neleri kapsadığını açıklığa kavuşturmalıyız. Bu alandaki çeşitli teknolojilerin birbirlerine yaklaşması (convergence) tartışması, bilgi ve iletişim teknolojileri kavramıyla doğrudan

ilişkilidir. Bilgi iletişim teknolojileri (information and communication technologies: ICTs) ekonomik bakımdan çok geniş ve güçlü bir sektöre işaret ederken sosyal bakımdan da gündelik hayatımızdaki pratiklerin neredeyse tümünü kapsar. Bilgi ve iletişim teknolojileri kavramı özellikle 1990'lardan itibaren yaygın olarak kullanılan bir kavram haline geldi. Önceleri radyo ve televizyon yayıncılığı (broadcasting), bilgi teknolojileri (information technologies: İT) ve haberleşme, bilişim (telecommunications) şeklinde ortaya çıkan üç temel teknolojik alan artık "bilgi iletişim teknolojileri" kavramıyla kapsanıyordu. Ayrıca basım (printing), yayım (publishing), çoklu ortam, yapay zeka, sanal gerçeklik gibi alanlara ilişkin teknolojilerin yanı sıra müzik, sinema ve eğlence endüstrilerinde kullanılan tüm teknolojiler de giderek bu kavramın içine dahil edildiler. Böylelikle bilgi iletişim teknolojileri bir yandan klasik ayırmda yer alan sanayi ve hizmet sektörü kavramlarının birleştiği melez (hybrid) bir sektör haline gelirken diğer yandan da, farklı, ancak birbirine giderek yaklaşarak benzeyen çok sayıda teknolojiyi kapsayarak devasa bir teknolojik alan oluşturmaktadır (Atabek, 2004).

Funda Başaran'a göre yeni bilişim teknolojileri, hem kullanıcılar arasındaki hem de kullanıcılar ile bilgi arasındaki karşılıklı iletişimi, içerisinde bulunan mikro-işlemcilerle sağlayan veya geliştiren iletişim araçlarıdır. Tanımı bir yana bırakırsak, zamansal olarak yeni ortaya çıkmış olan her iletişim teknolojisi yenidir. Basın, telgraf, radyo, televizyon, İnternet gibi teknoloji ile iletişimin bütünleştiği tüm araçlar, ilk ortaya çıktıklarında yeni olarak adlandırılmışlardır. Ancak tanıma dönersek, "yeni bilgi ve iletişim teknolojileri"nin temel özelliği zamansal olarak yeni olmaları değildir (Başaran, 2004).

Bilgi devrimi ve araştırmacıların kısa bir zaman içerisinde uygun ve isabetli bilgiye erişim gereksinimi, bilişim teknolojilerinin gelişimine de neden olmuştur. Günümüzde bilgiyi ezberleyen değil, bilgiye erişebilen, ulaşabilen, bilgiyi kullanabilen, yaratıcı düşünen bireyler gelişmeye katkı sağlamaktadırlar (Tonta, 2001: 54). Alvin Toffler'e göre gelecekte “cahil” olarak tanımlanacak kişilerin sadece “okuma yazma bilmeyen” kişiler değil “*bilgiye nasıl ulaşacaklarını bilmeyenler*” oldukları ifade edilmiştir.

IV. 1. 1. İnternet

Sürekli değişen ve gelişen bilişim teknolojileri sayesinde kurallar, uygulanan teknolojiler, kullanılan yöntemler günden güne değişmektedir. Tüm bu gelişmelerin ve değişmelerin etkilerini ancak birbirleri ile olan ilişkilerini inceleyerek iyi bir şekilde anlayabiliriz. Günümüzde bütün bilgi merkezleri tüm dünya ile bir bağlantı ve etkileşim içindedir. Yeni teknolojileri benimsemek isteyen her kurum veya kuruluş için İnternet vazgeçilmez bir unsur olmuştur. İnsanlar bu yeni teknolojiye dayanarak global bir topluluk yaratmaktadır (Yeniçeri ve İnce, 2005: 85). Bilişim teknolojilerinin yarattığı iletişim kolaylığından dolayı dünya bir köy haline dönüşmektedir. İnternet kelimesi, “*inter*” (arasında) ön eki ile “*network*” (bilişim ağı) teriminin kısaltılması olan “*net*” (ağ) teriminin birleşmesinden oluşmaktadır. (Using the İnternet ...: 1).

İnternet, tüm dünyayı saran bilgisayar ağlarının ağıdır. Diğer bir deyişle İnternet, dünyanın dört bir yanındaki bilgisayar ağlarını, veri tabanlarını, bilgi merkezlerini ve bilgisayarları birbirine bağlayan bilgisayar ağı veya ağlar ağı olarak

tanımlanır (Gülsoy, 1997: 225). “*Inter*” (arasında, birbiriyle) ile “*net*” (ağ) kelimelerinden bir arada kullanılmasıyla ağlar arası anlama sahip İnternet kelimesi meydana gelir (Tosun ve diğerleri, 2006: 18).

1962 yılında ABD askeri amaçlı kullanıma başlamasında günümüze kadar geçen süre içerisinde hayatımızın her alanına giren ve etkileyen İnternet ile birlikte iletişim dünyasında yeni bir medya kavramı ortaya çıkmış ve bu yeni medya özellikle iletişim çalışmaları üzerinde önemli etkilerde bulunmaya başlayarak işlemlerin iş yapma biçimlerini etkilemesine neden olmuştur. Yeni medya olarak adlandırılan İnternet ile birlikte artık her şey, her an ve her yerde zaman ve mekan sınırsızlığı olabilme özelliğini kazanmıştır (Çöklü, 2004; 76). Bu ortamda en çok dikkat çeken ise, gelişen bilişim teknolojisi ve İnternet sayesinde inanılmaz derecede hız kazanan ve sürekli olarak gelişen ve değişen iletişim süreçleri olmuştur ve bu teknolojilerin sayesinde dünya da bir köy haline gelmiştir. (Tosun ve diğerleri, 2006: 190).

Yeni bir medya ve iletişim aracı olarak İnternet, değişik çevreler, kurumlar ve toplumlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazılarına göre İnternet; birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğunu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. İnternet insanların her geçen gün gittikçe artan “üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve kolaylıkla erişim ve ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknoloji olarak kendini göstermektedir. İnternet her şeyin birlerle-sıfırlarla sarmalandığı evrensel bir konferans, dünyanın en büyük katalogu, her türlü bulunduğu bir market, bir televizyon, gazete, radyo, postane, telefon ve bir büyük bilgi merkezi olma özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. (Cimers,

2000: 8). Diğer bir deyişle “İnternet farklı bir sanal ve dijital ortam, farklı bir uzay, farklı bir medyalar medyasıdır (Using the İnternet...: 6-7).

Günümüzde İnternet, web ve web sayfaları, dijital bilgi kaynakları bütün ülkelerde hızlı ve sürekli olarak gelişmektedir. 1969 yılında başlayan İnternet, olası bir savaş durumunda bilişim ağının bir bölümü zarar görse dahi, ordu tarafından bilgisayarların çalıştırılabilmesi için tasarlanmış olan ve ARPANet olarak isimlendirilen askeri bir programın doğal bir sonucudur. 1980'lere gelindiğinde bilimciler, bilgi paylaşımına yönelik geniş çaplı bir bilişim ağının tahsis edilmesini istemişler ve bu ihtiyaca cevap vermek üzere NFSNet adlı bilişim ağı yaratılmıştır (Parry, 2001: 1). Daha sonra, ARPANet ve NFSNet birbirlerine ve de diğer bilişim ağlarına bağlanmak suretiyle İnternet (birbirleriyle bağlı bilişim ağı) fikrine ulaşılmıştır. Günümüzde İnternet, her gün milyonlarca insanın eriştiği binlerce bağımsız bilişim ağını içine almıştır.

IV.1. 2. Elektronik Posta

Bilgi ve iletişim teknolojisi gelişmesinin sonucunda e-posta yeni bir bilgi paylaşım aracı olarak gündeme gelmiştir (Tabata ve Mitsumori, 1999: 249). Günümüzde e-posta yararlı ve hızlı bir iletişim ve bilgi paylaşma aracı olarak bütün kullanıcılar, kurumlar ve özellikle araştırmacılar ve bilgi merkezleri tarafından kullanılmaktadır (Kuzmits, 2002: 79). Elektronik posta, bir kullanıcıdan başka bir kullanıcıya gönderilen mesajları ifade etmektedir (Özel, 2004: 73). Elektronik posta, iki ya da daha fazla kullanıcının farklı anlarda birbiri ile bilgisayar ağı üzerinden haberleşmesini ve mesaj göndermesini sağlamaktadır. Diğer bir deyişle elektronik

posta hizmeti bir ya da birden fazla kişiye mesaj göndermeyi ve bunlardan mesaj almayı kapsamaktadır (Temel Bilgi Teknolojileri, 2003: 280).

Elektronik posta hizmetini kullanmak isteyen bir kişinin öncelikle bir elektronik posta adresine ve bir elektronik posta hesabına sahip olması gerekir, ayrıca kişinin elektronik posta göndermek istediği kişinin elektronik posta adresini bilmesi gerekmektedir.

Bilgi merkezleri e-postayı kullanarak elektronik bilgi kaynaklarını, mektuplarını, makalelerini, belge ve bilgi transferi gibi bilgi hizmetlerini, kullanıcılara ve araştırmacılara kolaylıkla, zaman ve mekan sıkıntısını aşıp bu hizmetlerin tümünü dünyanın her yerinde bulunan kullanıcılara İnternet üzerinden sunmaktadırlar (Tiwari, 2002: 5).

Bilgi ağ teknolojisi diğer teknolojiler gibi sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bu gelişmeler sayesinde, yeni bir zaman ve mekan sıkıntısı olmayan ve insanları ve kurumları birleştiren bir iletişim bağı meydana getirmiştir. Bu yeni bağ insanları, kurumları farklı değerler ve farklı uzmanlığa sahip olduklarına rağmen sanal bir ortamda bir araya getirmektedir. Bu uyumsuz toplum birbirinden bağımsız değil. Her toplumun üyesi diğer toplumda da üye olmaktadır (Tabata, 1999: 250).

Üniversiteler, okullar ve özellikle bilgi merkezleri diğer kurumlar ve kuruluşlar gibi e-postayı kritik bir iş aracı olarak görür ve kullanıcılara önemli bilgi hizmeti sunma süreçlerinin birçok aşamasında bu aracı sürekli olarak kullanmaktadırlar. Ancak her yönetilen bilgi merkezi varlıkları ve değerleri, e-posta sisteminin içediği bilgileri koruma, saklama ve elden geçirme yükümlölükleri de bilgi merkezlerinin sorumluluk sahasındadır. Çünkü ister yarım gün kullanan bir kullanıcının, isterse tam

gün kullanan profesyonel kullanıcının olsun; eğer bilgi merkezi bünyesinde oluşturulan bir e-posta kuralları ve bu kurallara yardımcı bir “E-Posta Yönetim Sistemi” yoksa kullanıcıların e-posta sistemini erişimine izin verilen anda, kurumun değerlerini, geleceğini ve itibarını bir anlamda riske atmış olursunuz.

Eğitim kurumları ve bilgi merkezleri tarafından atılması gereken ilk adım, mevcut yasalara ve kurum içi düzenlemelere dayanarak “E-Posta Kuralları”nı oluşturmak ve bu kurallarla ilgili kararlarını çalışanlarına bildirmektir. Bu kurallar çerçevesinde hangi e-postaların, ne kadar süreyle saklanacağı ve hangilerinin bertaraf edileceği yazılı olarak tespit edilecektir. Bu sayede hem yasalara uyum ve işle ilgili amaçlara hizmet eden e-postaların korunması gerektiği tüm çalışanlarca bilinecek, hem de organizasyonlar değerlerini ve geleceklerini etkin bir şekilde korumayı başaracaktır.

Bundan sonra atılması gereken ikinci adım, “E-Posta Kuralları”na yardımcı, onu destekleyen ve yeri geldiğinde çeşitli fonksiyonlarını kullanarak, bilinçsizce ya da kasıtlı yapılan hatalara karşı, kurumunuzu ve çalışanlarınızı koruyan bir “E-Posta Yönetimi” aracına sahip olunmasıdır (Image Ware, 2001: E-Posta Yönetimi (E-Mail Management)).

Konuya, bilgi merkezler açısından baktığımızda, e-pota bilgi merkezi-kullanıcı iletişimde sık olarak her gün kullanılmaktadır. Örneğin, bilgi merkezi otomasyon sistemlerinde çeşitli bilgileri kullanıcıların yayın isteklerinde yayın sipariş edildiği veya sağlandığı konusunda sistemler otomatik olarak e-posta göndererek araştırmacıları bilgilendirmektedir. Kıssaca e-posta bilgi merkezi ile ilgili her türlü duyuru, afiş, bülten ve yazışmalar da kullanıcı ile iletişimde kullanılmaktadır. E-

posta ile bilgi merkezi otomasyon programında kayıtlı bulunan tüm kullanıcılara, yılbaşı, bayram gibi özel günlerde toplu e-posta gönderilerek “kullanıcı değer birliği” hatırlatılabilmektedir. Otomatik bilgilendirme (alerting) hizmetleri de günümüzde e-posta yolu ile yapılmaktadır. Günümüzde bu hizmetin SMS yönetimi ile cep telefonlarına da yapılmaktadır (Çukadar, 2007: 285).

IV.1. 3. Yerel Alan Ağları (LAN)

Yerel Alan Ağları bilgisayarlar, ağ arayüz kartları, ağ kabloları, ağ trafik kontrol cihazları ve diğer çevresel cihazlardan oluşur. Bir YAA’da bulunan araçlar, cihazlar ve bilgisayar göreceli olarak dar bir coğrafya alanında birkaç kilometreyi geçmeyen bir kampus, bina, okul, fakülte veya içine kurulan özel bir bilgisayar ağıdır (Öner, 2003: 17). Bununla birlikte, tek bir binada birden fazla sayıda da olabilir. Diğer bir ifadeyle Yerel Alan Ağları (LAN-Local Area Network) adından da anlaşılacağı üzere belli bir mekan içerisinde oluşturulmuş ağ sistemidir. Yerel Alan Ağları’nda, her hangi bir bilgisayarın kapasitesi, diğer bilgisayarlardaki bilgi kaynaklarına erişim sağlanarak genişletilir. Yerel ağların sağladıkları iletişim kapasiteleri yazıcı paylaşımı, ağ dosya sunucusuna bağlanmak, bir makineden veya bilgisayardan diğerine dosya kopyalamak veya transfer etmek gibi uygulamalar için yeterlidir ve iletim hızları oldukça yüksektir. Dar ve sınırlı bir coğrafi alanda bulunmaları dışında, YAA’ların diğer belirgin bir özelliği de tek bir kişi yada organizasyon idaresinde bulunmalarıdır. Yerel ağların fiziksel boyutlarının sınırlı olması, ağ üzerindeki maksimum iletim sürecinin de sınırlı olması ve önceden bilinmesi anlamına gelir.

Yerel ağlarda genel olarak Ethernet ve andaç halka (Token Ring) bağlantı teknolojileri kullanılır. Bu teknolojilerde bir yerel ağdaki bilgisayara takılan ağ kartları sade herhangi bir bilgisayar yerel ağ içindeki bir diğerine ulaşabilir. Ethernet ağ kartları iletilecek mesajı elektriksel sinyallere çevirerek kabloya aktarır. Aynı şekilde, mesajı alan tarafta elektriksel sinyali mesaj haline dönüştürme işlevini, ağ arayüz donanımı (Ethernet ağ kartı) gerçekleştirir.

Ethernet teknolojisi, özellikle hız ve maliyet konularında önemli artılar sağladığından, Andaç Halka teknolojisine göre daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu teknolojide, tek bir bilgisayarı hedefleyen mesajlar ağdaki bütün bilgisayarlara gönderilir. Bu nedenle mesajların, sadece istenen bilgisayara gönderilmesi için yönlendirilmelerine gerek duyulmaz. İletim sırasında, ağdaki diğer iki bilgisayar arasında bir mesaj transferi gerçekleştirilmez. Mesaj, aynı kabloya bağlı bütün bilgisayar tarafından aynı zamanda alınır ama sadece hedef bilgisayar bunu kullanır.

Ethernet'in işleyişi, konuşan birçok insanın olduğu bir odaya benzer. Odayı mesajların iletildiği kabloya, bilgisayarları da konuşan insanlara benzetebiliriz. Odada herkes bir anda konuştuğunda, kimsenin birbiriyle haberleşmediğini düşünün. Diğerleriyle haberleşecek kişi, o anda kimse konuşmuyorsa, kişinin adını ilk önce söyleyerek ardından mesajı söyleyebilir. Mesajı odadaki herkes duyar ama mesajı ilgilendiren kişi buna dikkat eder. Eğer herkes tarafından konuşulacak çok fazla şey varsa, beklemler yüzünden her kişiye konuşmak için düşen zaman da azalacaktır. Hatta'ki kişi ortamı sessiz bulup aynı anda konuşmaya başlamasıyla çakışmaların olduğu durumlar da olabilir.

Yukarıdaki örnekten anlaşılacağı gibi, aynı kabloya bağlı cihazların

haberleşmelerinde çeşitli sorunlar yaşanabilir. Çakışmalar, belirli bir zaman aralığında ağa iletilebilen mesajı sayısını ciddi bir oranda düşürebilir.

Andaç Halka teknolojisinde, bütün bilgisayar halka şeklinde birbirlerine bağlanmışlardır. Bir bilgisayar, sadece iki bilgisayara bağlıdır. Bu komşu bilgisayarlara, A ve B isimlerini verelim bilgisayarın görevi A'dan gelen mesajı, kendini ilgilendirmiyorsa B'ye göndermektir. Mesajı gönderecek bilgisayar, halka çevresinde dolaşan bir andaç mesajını bekler. Andaç, ağ iletişim sistemi tarafından halka etrafında döndürülen özel bir mesajdır. Andacı alan bilgisayar, mesajı iletme sırasının kendisinde olduğunu bilir. Göndereceği bir şey varsa gönderir, yoksa andacı diğer taraftaki bilgisayara aktarır.

Andaç Halka teknolojisiyle yapılan iletişimi, yuvarlak masa çevresinde oturan ve oturum başkanının sırayla diğerlerine söz hakkı verdiği ortama benzetebiliriz. Bir kişi konuşacaksa sıranın (andacın) kendisine oturum başkanı tarafından verilmesini bekler. Konuşma sırası kendisine gelen, yakındakinin kulağına konuşmak istediği kişinin adıyla birlikte iletme istediği mesajı söyler. Mesajı alan kişi, eğer kendisini ilgilendirmiyorsa, diğer yakındaki kişiye bunu aktarır. Halka etrafında dolaşan mesaj, en sonunda istenen kişiye ulaşır (Temel Bilgi Teknolojileri, 2003: 228-229).

Dolaylı olarak hedefe doğru gönderilen bu mesajı, Ethernet'e göre biraz daha gecikmeli olarak ulaşır. Ama yoğun kullanımda, andaç Halka teknolojisinin, Ethernet'e göre daha iyi performans gösterdiği bilinmektedir. Çünkü, halka çevresinde, birden fazla sayıda bilgisayar çifti, birbiriyle aynı anda haberleşebilir ve diğerlerinin haberleşmesi bu durumdan etkilenmez.

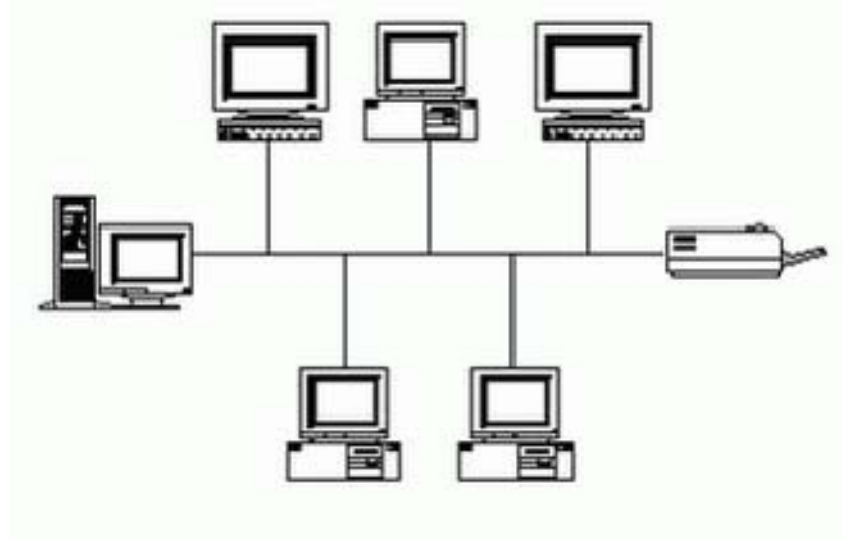
IV. 1.4. Yerel Ağlarında Kullanılan Topolojiler

Ağı oluşturan bilgisayarların birbirlerine fiziksel bağlantılarının nasıl yapılacağını belirler. Yerel ağ'larda kullanılan bağlantı biçimleri üç türe ayrılmaktadır (White, 2004: 213-217).

- Yol veya Otobüs Topoloji (Bus Topology)
- Yıldız Topoloji (Star Topology)
- Halka Topoloji (Ring Topology)

1. Yol (Bus) Topolojisi

Ortak yol topolojisinde tek bir iletişim bağlantısı (örneğin bir kablo) düğümlerin birbirleriyle iletişiminde kullanılır. Yol'un başlangıcı ve bitişi birbirine bağlı değildir. Bu topolojide her düğüme bir adres verilir ve bu yapıdaki bir ağda veri herhangi iki düğüm arasında doğrudan iletebilir. Ancak bu iletişim bir zaman biriminde yalnızca bir çift düğüm arasında gerçekleşebilir. İletişimde bulunan düğümler yol'u iletim süresince işgal eder, iletim bitince serbest bırakılırlar. Bundan dolayı her terminal (düğüm) mesaj göndermeden önce yolu kontrol ederek herhangi bir mesaj gelip gelmediğine bakar. Aynı iletişim bağlantısı tüm düğümlerce paylaşıldığı için, mesajlar gönderildiği düğümün adresiyle iletilir (Öner, 2004: 18). Yol yapısı tipik olarak bir bina içine yayılmış birçok bilgisayarın bulunduğu yerel ağlarda kullanılır. Çünkü yol topolojisi tek bir iletişim bağlantısıyla tüm ağa hizmet verebilmektedir.

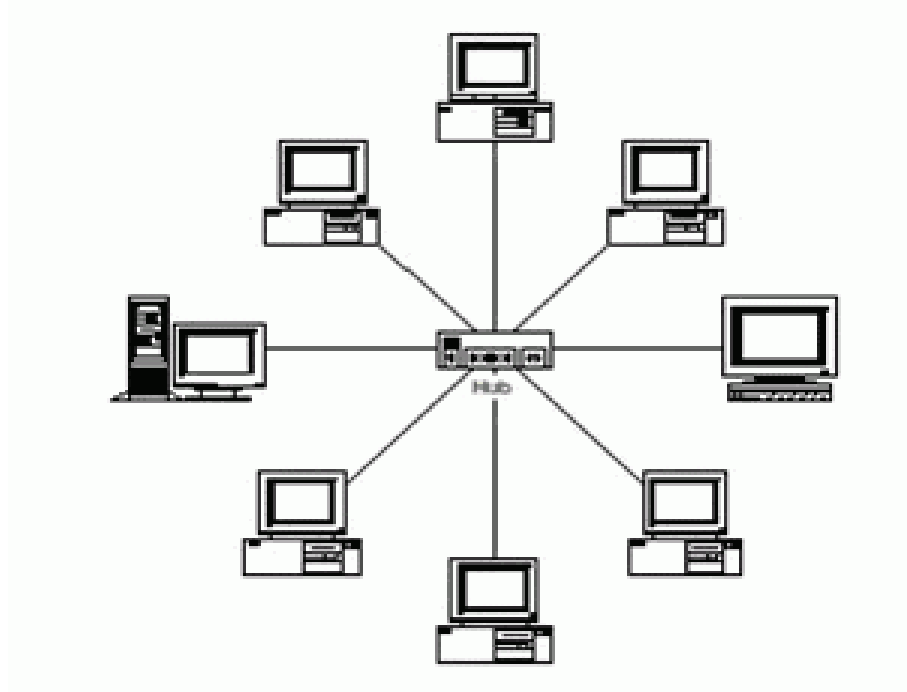
Şekil 1. *Yol Topolojisi*

2. Yıldız (Star) Topolojisi

Yıldız yerleşim biçimi topolojisinde, bilgisayarlar merkezi biçimde konuşlandırılan bir hub'a bağlı olarak çalışırlar. Bilgisayarlar tarafından üretilen sinyaller önce hub'a ulaşırlar ardından diğer bilgisayarlara ulaştırılırlar.

Yıldız yerleşim biçimde bütün bilgisayarlar bir HUB'a bağlıdır. Diğer bir deyişle bütün bilgisayarlara HUB'tan bir kablo çekilir. Bu merkezi dağıtım sistemi yıldız yerleşim biçimde her bilgisayara özel bir kablo çekilmesini böylece herhangi bir kablo arızasının sadece o bilgisayarı etkilemesi sağlar. Böylece tüm network çökmez. Ancak merkezi dağıtım birim HUB'ın bozulması durumunda ise bütün network çöker. Yıldız, en eski yerleşim biçimlerindendir. İlk olarak PBX (private Branch Exchanges) olarak adlandırılan analog ve sayısal anahtarlama aygıtları olarak karşımıza çıkmışlardır. Yıldız yerleşim biçiminde bütün istasyonlar merkezi bir noktaya bağlıdır. Buna "HUB" denir (Regan, 2004: 78). Yıldız topoloji bugün yol

veya otobüs topolojinin yerine geçmiş ve UTP (genellikle Twisted-Pair kablo) kablo ile birlikte yaygın olarak çeşitli kurumlarda ve bilgi merkezlerinde kullanılmaktadır.

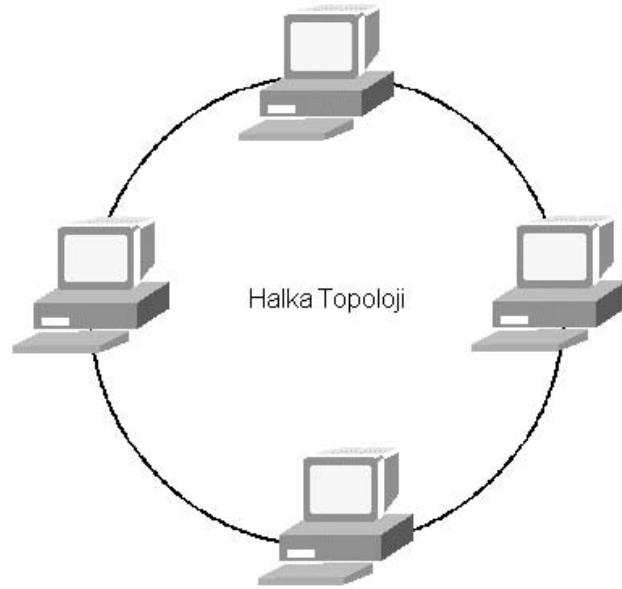

Şekil 2. Yıldız Topolojisi

3. Halka (Ring) Topolojisi

Halka yapısındaki ağlarda tek bir iletişim bağlantısıyla düğümler ağa dahil edilmektedir. İletişim bağlantısının başlangıç ve bitişleri birbirlerine bağlanmaktadır. Veriler halka boyunca dönerler. Burada, ağa dahil olan bir bilgisayarın devre dışı kalmasının sistem üzerine bir etkisi yoktur. Bilgisayarların yük paylaşımlarında birbirlerini desteklemelerini kolaylaştıran bir yapıdır. Bu tür ağlara örnek olarak Token Ring ağları verilebilir. Bu tip topolojilerde iletişim ağ içerisinde sürekli olarak dönen bir andaç (token) yardımıyla yapılır. Token, özel iletişim kodu ile iletişimi düzenler. İletişime başlamak isteyen düğüm öncelikle token'ın kendisine ulaşmasını bekler ve ulaştığında token'ı alır. Artık token serbest dolaşımdan kullanıma geçmiş

olur. Bilgi gönderildikten sonra, alıcıya gelene kadar halka etrafında dolaşır (Öner, 2004: 18-19).

Şekil 3. *Halka Topolojisi*

IV.2. Bilgi Teknolojilerinin Araştırmacılara Etkisi

Günümüzde insanlık tarihi farklı etkiler doğrultusunda şekillenen farklı dönemlerden geçmiştir. Her dönem üzerinde olan etkili güç (tarım, sanayi, bilgi vb.); kültürel, toplumsal, siyasal, ekonomik ve teknolojik yapılar ile etkileşim içerisinde olmuştur. İçinde bulunduğumuz bilgi çağı kuşkusuz tarım ve sanayi döneminden birçok açıdan farklılık göstermektedir. 20'inci yüzyılın yarısına damgası vuran “dijital devrim” ise çok daha hızlı gelişmiştir. Bu dönem kendine özgü yeni bir görünüm sergilemektedir. Teknolojinin ve özellikle bilgi ve iletişim teknolojisinin hızla değiştiği, geliştiği ve de yaygınlaştığı bilgi çağının en önemli gündem maddesi

teknolojileri ve onun kültürel, siyasal, ekonomik ve toplumsal yapıların üzerindeki etkisi ve yansımasıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim, değişim ve yaygınlaşma, konuyla ilgili farklı bakış açılarını gündeme getirmiştir. Örneğin; 1946 yılında dünyanın ilk programlanabilir bilgisayarı “ENIAC” 50 metre uzunluğunda, 3 metre yüksekliğinde, maliyeti milyonlar doları ve her saniyede 5000 işlem yapabiliyordu. 25 yıl sonra 1971’de Intel şirketi ENIAC’ın 12 katı işlem kapasitesini 200 dolar maliyeti olan mm2lik bir chip üzerinde gerçekleştirdi. Günümüzde pentium işlemcili bilgisayar sayesinde 400 milyondan fazla işlem yapılabilmektedir (Barutçugil, 2002: 21). Bugünkü gelişme hızı ile giderse, 2012 yılında bilgisayarlar sayesinde 100 milyar işleme ulaşacağı tahmin edilmektedir. İşlem kapasitelerindeki hızlı artışın yanı sıra hafızaların maliyetlerinde de çok düşüşler sağlanmaktadır. Örneğin, 1998 yılında 20 MB için 900 dolar maliyet, 1998’de 4 Gb için 300 dolar ve 2009 yılında 320 Gb için 106.40 dolar olmuştur.

Bunun yanı sıra, iletişim teknolojilerinde de geniş düzeyde hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. 1980’li yıllara kadar telefon konuşmaları sayesinde bir sayfadan az bilgi taşıyan bakır telli kablolardan yapılıyordu. 1970’li yıllarda fiber optik teknolojisinin kullanılmaya başlaması telekomünikasyon dünyasında büyük bir devrim yarattı. Günümüzde insan saçı kadar ince bir fiber optik tel, tek bir saniyede daha fazla bilgiyi aktarabilecek durumdadır ve telekomünikasyon endüstrisinde asıl rolü oynamaktadır. Bugün yüzlerce km yukarıdaki yüzlerce uydudan oluşan bir ağ, dünyanın her yerindeki okullara, üniversitelere, işletmelere, evlere ve insanlara hızlı, kaliteli ve ucuz iletişim sağlamaktadır. Dünya çapında iletişim günden güne artmaktadır. GSM (Global System for Mobile communications) telefonları 1998 yılın başında dünyada 207 milyon cep telefonu kullanıcısı bulunuyordu (Barutçugil,

2002: 21-22). Bu sayı 2005 yılı sonunda 2.14 milyarı, 2006 yılı sonunda 2.7 milyarı, 2007 yılı sonunda 3.3 milyarı aştı ve 2010 yılı sonunda 5 milyarı aşması bekleniyor (Wikipedia, 2009: Mobile phone).

Geçen yüzyılda demiryolu gelişmesinin benzer bir şeklini de sanal olarak İnternet’i oluşturan şebekelerde görmek mümkündür. Bir ülkeyi baştan başa bağlayan demiryolu ağına bağlanabilecek bir vagon, farklı kurumların sahip olduğu demiryollarını herhangi bir engelle takılmadan geçerek bir bölgeden diğer bir bölgeye nasıl ulaşıyorsa, bugün için bir bölgeden çıkan bir veri kümesi bir dizi hat sayesinde pek çok bilgi ve iletişim ağlarını geçerek hedeflediği yere ve belirlediği kullanıcıya ulaşabilmektedir (Yeniçeri, 2005: 173).

Günümüzde İnternet bütün dünya ülkelerinde sürekli olarak gelişmektedir. Web eşsiz bir araçtır. Uzmanlara göre her gün 50’den fazla yeni sitenin kurulduğu tahmin edilmektedir. İnternet teknolojisinin gelişimi daha önceden gelişen hiçbir araca benzememektedir. Nitekim USA Today’de çıkan bir yazıda radyonun 50 milyonluk bir dinleyici kitlesine 30 yılda ulaşabildiği, televizyonunun ise 13 yılda bu rakama ulaştığı belirtilmektedir. İnternet’in ise bu rakama 4 yıl gibi kısa bir sürede ulaştığı ifade edilmektedir. İnternet kullanıcılarının sayılarına bakıldığında ise bu artışın yıllar itibarıyla nasıl büyüdüğü daha kolay görülebilmektedir. 1999’un sonunda İnternet kullanıcılarının sayısı 259 milyonken, 2002 sonunda bu sayının 490 milyona, 2005 sonunda da 765 milyona ulaşmıştır (Tosun ve diğerleri, 2006: 191). 2008 yılı sonunda kullanıcı sayısı 1463632361’e ulaşmaktadır (İnternet World Stats, 2008: İnternet Usage Statistics).

Öğretim elemanları bilim adamı olarak üniversite toplumunun büyük bir

kısmını oluşturmaktadır. Bu toplumun her üyesi bir bilim dalında uzman olarak yararlı bilgiye ilgi göstermektedir.

Dijital bilgi akışı, araştırmacıların bilgi arama yöntemlerini, davranışlarını ve çalışma sınırların tamamen etkilemektedir. İnternet tabanlı teknolojilerin kullanımı hem bilgi merkezlerine ve araştırmacılara rollerini tanımlama olanağı vermektedir. Bu teknolojilerin gelişimi, kurumlarla kurumlar, bilgi merkezleriyle araştırmacılar ve öğretim elemanlarıyla öğrenciler arasında bilgi transferi sağlamaktadır (Yeniçeri ve İnce, 2005: 86). Öğretim üyeleri bilim adamı olarak üniversite toplumunun büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu toplumun her üyesi bir bilim dalında uzman olarak yararlı bilgiye ilgi göstermektedir. Araştırmacıların bilgi arama ve araştırma davranışlarını tanımlamak, değerlendirmek ve bilişim teknolojilerinin onların davranışlarına etkisini belirlemek bilgi merkezleri açısından da yararlı olacaktır.

Günümüzde kullanıcıların bilgi arama davranışları yeni bilgi ve iletişim teknolojisinden dolayı sürekli değişmektedir. Bilgi çağı, masaüstü ve dizüstü bilgisayar teknolojisi bir bilgi yönetimi aracı olarak kullanıcılara meydan okumaktadır. Günümüz üniversitelerinde her profesyonel eğitim-öğretim programında bilgi teknolojisini kullanmak kaçınılmaz hale gelmektedir.

Son yıllarda, bilgi teknolojileri tüm kurumlarda yaygınlaşmış ve bunun yanı sıra e-posta, sohbet grupları, İnternet, Intranet ve e-toplantı gibi iletişim fonksiyonları da kullanılmaya başlamıştı. Bilgi teknolojisinin ilerlemesi, genel bir bilgi teknoloji kavramı olarak telekomünikasyonu ve bunun yanı sıra hesaplama işlemlerini de kapsamaktadır. (Calhoun, 2002: 294). Telekomünikasyonun ve bilgisayarın bir birine bağlı olarak yaygınlaşması bilgi teknolojisi iş yerlerinde ve evlerde yeni bir iş çevresi

yaratmaktadır.

Bilgi arama insan faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturur. Bu faaliyetler yeni bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve değişimlerden etkilenmektedir. Araştırmacıların bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları da teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişmektedir. Yeni bilişim teknolojileri araştırmacıların ve özellikle bilim adamlarının bilgi arama yöntemlerini, onların arasındaki ilişkiyi, araştırmanın yürütülmesi ve sonuçların dağıtımı gibi süreçleri de etkilemektedir. Öyle görünüyor ki sürekli teknolojik değişen ve gelişen toplumda bilgi depolama, erişim ve erişilen bilgiyi değerlendirme gibi bilgi okuryazarlığı yetenekleri de değişmektedir. Yararlı bilgi okuryazarlığı, etkili bir bilgi arama davranışına ve uygun bilgiyi tanıma ve erişimine neden olmaktadır. Uygun bir bilgi arama davranışı, bilgi arama, erişim ve uygulama sürecini kapsamaktadır.

Araştırmacıların bilgi arama ve araştırma davranışlarını tanımlamak, değerlendirmek ve bilişim teknolojilerinin onların davranışlarına etkisini belirlemek bilgi merkezleri için önem taşımaktadır.

Bilişim teknolojileri akademik çalışmalarını üç kategori altında etkilemektedir: (a). Karar alma süreci ile araştırmacıların ilişkisi; (b). Karar alma sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanmak; (c). Profesyonel bireylerin karar alma sürecinde kullanımı.

Eğitim programlarının sürekli değişmesi, yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin buluşuyla üst düzey veritabanı yönetimi, kullanıcı arayüzü dizaynı ve telekomünikasyon gibi bilgi okur yazarlığı konularını da gündeme getirmiştir. Bu değişimler bilgiye bağlı olarak sürekli üniversitelerin eğitim programlarını da

etkilemektedir.

Günümüzde bilgi uzmanları e-postayı kullanarak elektronik dergi ve elektronik kitap gibi elektronik metinlerin kolaylıkla bilgi merkezi e-postasından öğretim elemanlarının e-postasına aktarılmasına olanak sağlamıştır. Bu teknoloji çeşitli disiplinler altında çalışan öğretim elemanlarını etkilemektedir.

IV.3. Bilgi Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine Etkisi

Teknolojik gelişmelerin etkisiyle bilgi merkezinin rolü, sorumlulukları, kullanıcıların beklentileri ve bilgi merkezlerinde sunulan hizmetler artmakta ve değişmektedir. Son yıllara kadar bilgi merkezinin kaynaklarından ve hizmetlerinden yararlanmak isteyen kullanıcılar mekan olarak bilgi merkezine gelmek zorunda idiler. Ancak bilişim teknolojileri ve özellikle İnternet'in sayesinde bu dünya küçük bir köy haline gelmektedir. Bu durum bilgi merkezlerinin işlevlerini, hizmetleri ve kullanıcıların bilgi kaynaklarına erişim yollarını, yöntemlerini ve davranışlarını derinden değiştirmektedir. Teknolojinin yeni yarattığı dijital ve sanal ortamdan etkilenerek kullanıcıların da araştırma, öğrenme ve bilgi kullanma davranışları ve bilgi kullanma yöntemleri değişmeye başlamıştır (Dempsey, 2006, 1-22).

Geçmişte geleneksel bilgi merkezlerinin derme geliştirme politikaları temelde bilgi kaynakların bilgi merkezi içinde kullanıma göre tasarlanıp, şekilleniyordu. Ancak bilişim teknolojisinin ve elektronik yayıncılığın gündeme gelmesi ve yayıncıların çok sayıda bilimsel dergiyi konsorsiyal lisans anlaşmalarıyla kendi web sayfalarından bilgi merkezi kullanıcılarına rahatlıkla sunması geleneksel bilgi merkezlerini kendi kendine yetmeye çalışan kurumlar olmaktan çıkarmaya

başlamıştır (Tonta, 2007: 353).

Son yıllara kadar bir bilgi merkezi, dermesinde bulunan bilgi kaynaklarını kendine özgü kullanıcılarına sunuyordu. Ama son zamanlarda bu kaynaklar ortak tanımla standartlarını tanıyan Z39.50 meta-arama mekanizmaları aracılığıyla başka bilgi merkezlerinin kullanıcılarına da bu hizmet verilmeye başlandı (Tonta, 2007: 353).

Üniversitelerin bilgi merkezleri tüm dünyada kayıtlı bilgiye güvenilir kurumlar olarak başlangıçtan bu yana bilimsel iletişimin önemli parçası olmuştur. Özellikle son 30 yıldır bilişim teknolojisinin etkisi ile bilgi merkezlerini yapısı ve bilgi hizmetleri büyük ölçüde değişmesine rağmen üniversitelerin bilgi merkezleri bugüne kadar rakipsiz özelliklerini korumuşlardır. Bilgiye hızlı ve güvenilir şekilde erişim olmak açısından, bugün üniversite bilgi merkezleri bilişim teknolojisinin etkisiyle temel görevlerini yerine getirmede bu özelliklerini kaybetmemektedirler

Son yıllarda bilgi merkezlerini etkileyen en önemli olgu, bilişim teknolojilerindeki değişimler ve gelişmeler olmuştur. Bu teknolojilerin bilgi merkezlerine etkisi 1960'li yıllardan itibaren başlamıştı. Bilgisayar teknolojisi de 1970'li yıllardan itibaren geniş düzeyde bilgi merkezlerinde kullanılmaya başlamıştır (Çelik, 2000: 43).

Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin, İnternet'in çerçevelediği sanal dünyayı da içine alarak 1990'lı yıllardan itibaren hızla gelişmesi toplumların her alanda olduğu gibi bilgi merkezlerini de yakından etkilemiştir. Bilgi ve iletişim toplumunda doğru giden değişimler ve hızlı ilerleyen gelişmeler katlanarak, bilgi merkezleri arasında diğer kurum ve kuruluşlar gibi yeni işbirliği yapma gereğini de beraberinde

getirmiştir (Tosun ve diğerleri, 2006: 59). Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri aynı zamanda bilgi merkezlerinin yöneticilerini, bilgi uzmanlarını ve kullanıcıların karşısında da yeni bir dönemin kapılarını açmıştır.

İnternet'in hızlı ve çarpıcı bir şekilde gelişmesi, yaygınlaşması ve milli sınırların ortadan kalkması bilgi merkezleri alanlarını da diğer alanlar gibi geniş ve yararlı bir şekilde etkilemiştir. Dünyanın her ülkesinden ve her yerinden zaman ve mekan sıkıntısı olmadan, insanların ve özellikle kullanıcıların aynı ağ üzerinde bir araya gelebilme ve kolaylıkla her türlü bilgi ve bilgi kaynağına ulaşma ve kullanma kapasitesini artıran İnternet, uluslararası bilgi ve iletişim pratiklerini tabana yayılmasını sağlayarak ulus devletin sınırlarını da zorlamaktadır. Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerin altında biçimlenen bilgi merkezleri yeni bilgi ve iletişim kullanımı konusunda da eğitim almış profesyonellerden oluşan bilgi ve iletişim uzmanlarının kilit rolü kuşkusuz okulları, üniversiteleri ve bilgi merkezlerini yakından etkilemektedir. Bir yandan sayısı hızla artan belge, bilgi ve iletişim ağları, diğer yandan marjinalize grupların kendilerini dijital ve sanal ortama taşıyarak yeni kamusalıklar inşa etmeleri, bilgi merkezleri arasındaki dayanışmanın giderek uluslar üstü hale gelmesi etkiyi artıran, dinamiklerdir (Tosun ve diğerleri, 2006: 59).

Bilişim teknolojilerinin bilgi merkezlerinde geniş düzeyde kullanılmaya başlaması bu merkezlerde önemli gelişmelere ve değişmelere neden olmuştur. Bu gelişmeleri ve değişimleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

a. Bilginin kayıtlı olduğu ortam tarihsel gelişim içinde farklılıklar göstermektedir. Bunun yanı sıra bilgi merkezlerinin koleksiyonunda değişiklikler olmuş, basılı kayıt ortamlarının yanı sıra e-dergi, e-kitap, e-patent ve e-makale gibi

dijital bilgi kaynakları da koleksiyonun büyük ve önemli bir bölümünü oluşturmaya başlamıştır. Bu değişmeler, bilgi merkezlerinin derme yönetiminde ve hizmet politikasında da önemli değişmelere neden olmuştur. Dünyamız, Gutenberg'in buluşu olan matbaayla ilk bilgi ve belge patlamasından sonra günümüz bilgi toplumunda ikinci bir bilgi-belge patlaması dönemi yaşanmaktadır. Bu ikinci olayın nedeni ise, bilgi ve iletişim teknolojisindeki yaşanan yeni gelişmeler oluşturmaktadır (Kurulgan, 2005: 189).

b. Bilgi merkezlerinin kullanıcı hizmetlerinde çeşitlilik ve iş akışında da hız sağlamıştır. Basılı kaynak dolaşımı yerine, bilişim teknolojilerden yararlanarak bilgi dolaşımına önem verilmiş, bilgi kullanıcının ve araştırmacının evinde ve iş yerinde masasına ulaştırılmıştır. Geleneksel bilgi merkezlerinde bir bilgi kaynağına sahip olmak ve bu bilgi kaynağın içeriğine ve onun kullanımına sadece bir kullanıcı tarafından erişilmesini garantilemektedir. Bilgi merkezinin o kaynağına sahip olmadığı durumlarda, kullanıcılar istedikleri kaynağı başka bilgi merkezlerinde aramak zorundadırlar. Ama, günümüzde kullanıcılar bilişim teknolojisini kullanarak çeşitli bilgi kaynaklarına kolaylıkla erişebilmektedirler. Bu tür kaynaklara İnternet üzerinden erişebilmek ve kullanabilmek, bu kaynakları merkez dermesinde bulundurmak kadar önem kazanmaktadır.

Bilgi hizmetlerinde bilişim teknolojisi kullanımı bilgi uzmanına zaman kazandırarak, kullanıcı ile daha yakından ilgilenmesine, kullanıcı isteklerini ve sorunlarını saptamak suretiyle onlara daha uygun hizmet sunmak için önlem almaya yönelik çalışmalar yapmasına olanak sağlamaktadır. Buna paralel olarak bilgi merkezi, bilişim teknolojisinden yararlanarak çok düşük maliyetle yakındaki veya

uzak bölgelerde yaşayan kullanıcılara yeni ve kaliteli hizmet sunabilmektedir (Yalvaç, 1994: 57).

Bilgi teknolojisi aracılığıyla geliştirilen bilgi tabanlı siteler, kullanıcılara ve özellikle yöneticilere karar alma gibi süreçlerde güçlükler kazandırmaktadır. Örneğin; yeni bilgi sistemleri, kullanıcıların bilgiye erişim konusunda yetersiz kaldığında, onlara danışmanlık hizmeti vererek, onlara bilgiye erişim sürecinde ve tercihlerinin özelleştirmelerine fırsat tanımaktadır (Lakos ve Gray, 2000).

c. Geleneksel bilgi merkezi işlemleri geleneksel bilgi kaynaklarının düzenlenmesi, bilginin düzenlenmesi şekline dönüşmüş otomatik dizinleme, kavramsal dizin (thesaurus) gibi kavramlar önem kazanmıştır (Atılgan, 2007: 242).

ç. Bilişim teknolojileri işbirliği ve bilgi kaynağı paylaşımı açısından da bilgi merkezlerini gerçekten etkilemektedir. Bilgi merkezleri arasında işbirliği konusunda önemli ve yararlı gelişmeler olmuş, bilişim teknolojilerinin kullanılması ile kütüphaneler arası ödünç verme, derme geliştirme, ortak kataloglama, kaynak israfı ve insan gücü kaybı en aza indirilmiştir (Atılgan, 2007: 242).

Bilgi ve enformasyon mesleğinin temelinde yatan işbirliği ve merkezler arası kaynak paylaşımı ve standartlaşma ilkesi ile bilgi kaynakların etkin kullanma ve kaynak yetersizliğini önleme konusundaki çalışmalar, geleneksel sisteme göre daha büyük hız ve kullanım kolaylığı sağlamıştır. Standartlaşma bilgi merkezlerini her boyutta etkileyerek kullanılan teknikleri ve yöntemleri basitleştirmekte, iyileştirmekte ve uyumlu hale getirmektedir (Yalvaç, 1994: 55-56).

Günümüzde bilgi merkezlerinde kullanılmakta olan bilişim teknolojileri

merkezlerin sadece kendi dermelerinden yararlanma sınırlamasından kurtulmalarını da beraberinde getirmektedir. Geleneksel bilgi merkezlerinde ödünç verme ve işbirliği çalışmaları geniş düzeyde hızlandırarak ve kendi aralarında ağlar ve konsorsiyumlar oluşturarak çeşitli oluşumlar içinde ortak projeler geliştirmekte ve sorunlarını tartışarak etkin çözüm aramaktadırlar (Anameriç ve Rukancı, 2004: 336-337).

d. Elektronik yayıncılık, çevrimiçi tarama gibi olanaklar, bilginin talep edilmesi ve hizmete sunulması ile yeni kullanıcı profiline oluşturup ve hizmet politikasının geliştirmesine etken olmuştur (Atılğan, 2007: 242).

e. Geleneksel bilgi merkezlerinde bilgi kaynaklarının mülkiyeti sürekli olarak bilgi merkezine ait olmuştur. Ama günümüzde çeşitli mülkiyet düzeyi bilgi merkezlerinde uygulanmaktadır. Örneğin elektronik bilgi kaynakları sınırlı bir zaman ve mekan içerisinde bilgi merkezine ait olmaktadır ve bu sınır dışında elektronik kaynakların kullanımı olumsuz hale gelmektedir.

f. Geleneksel ve elektronik bilgi kaynakların hızlı artışı ve İnternet üzerinden milyonlarca dijital kaynağın çeşitli kullanıcı gruplarına sunulması, bilgi uzmanlarının yararlı bilgi kaynakların tanımlamasını, düzenlemesini ve paylaşımın işlemlerini zorlaştırmaktadır (Fattahi, 2005: 42).

h. Ulusal ve uluslararası ağların gelişmesi ve özellikle ağlar ağı İnternet yeni bir çevrimiçi (online) bilgi erişim yolunu gündeme getirmektedir. Bu teknoloji yeni yazılım ve donanım masraflarına neden olmaktadır (Fattahi, 2005: 42).

i. Kullanıcıların bilgi merkezlerinden beklentileri artmaktadır. Bu nedenle bilgi

uzmanlarını yararlı bilgi sistemleri ve bilgi hizmetleri yaratmakla ilgili sorumlulukları da artmaktadır (Fattahi, 2005: 42).

j. Bilişim teknolojilerinin bina açısından da etkilemekte ve yeni imkanlar sağlamaktadır. Bilişim teknolojileri, mesafeleri ortadan kaldırmak suretiyle geleneksel bilgi merkezleri binalarına olan bakış açısını da değiştirmektedir. Bilişim teknolojisi ile dijital bilgi merkezleri, çevredeki geleneksel bilgi merkezinden daha yakın bir konumdur. İnternet üzerinden dijital bilgi merkezlerine evden ve iş yerinden erişim sağlanabilmektedir (Hooper, 2001: 72; Kurulgan, 2004: 190). Bilişim'in sağladığı olanaklar, bilgi merkezlerinin işleyişi ve yönetimi açısından bulunan yere ilişkisini de azaltmaktadır. Yönetim, planlama, çeşitli hizmetlerin sunulması ve yönlendirilmesi ve yerine getirilmesi farklı yerlerden ve zamanlarda yapılabilmektedir. Bu yüzden post-modern dünyada bilgi merkezi tek bir yer değil, tam tersine her yer anlamını temsil etmektedir (Bozkurt, 2000: 94-95; Kurulgan, 2005: 190).

Bilişim teknolojisinin kullanımı ayrıca, bilgi merkezi binalarının geleneksel önemini ortadan kaldırmakta ve geleneksel kayıt ortamlarına dayalı belgelerin depolama ve yer sıkıntısı sorunlarını da en aza indirmektedir. Örneğin, Kaliforniya Üniversitesi'nin 9 kampusta bulunan geleneksel bilgi merkezlerine eklenen kağıda dayalı belgeler için, her yıl 19.3 km'lik raf ilave edilmesi gerekmektedir (Buckland, 2002). Kaliforniya Üniversitesi bilgi uzmanları, her ne kadar belgeleri ayıklama işlemine tabi tutsa da, bilgi merkezleri binaları belirli bir süre sonra binaların kullanılmaz duruma gelmesine engel olmayacaktır. Bu durumlar da bilgi uzmanlarının en iyi yardımcısı olan bilişim teknolojisi, yer daralmasını engelleme

konusunda, kağıt ortamındaki belgeleri dijital ortama aktararak büyük depoların ve uzun rafların azalmasını sağlamaktadır (Yurdadoğ, 1997: 75-76; Kurulgan, 2005: 190).

k. Bilişim teknolojisinin bilgi uzmanlarını, bilgi yöneticilerini ve bilgi merkezinde çalışanları derinden etkilemekte ve yeni imkanlar sağlamaktadır. Bilişim teknolojisi, bilgi merkezlerindeki bilgi uzmanların ve yöneticilerin tekdüze işlerin yapılmasına ayırdıkları zamanı önemli ölçüde azaltmaktadır. Örneğin, bilgi merkezlerinde geleneksel olarak sipariş ve demirbaş, katalog kartların basımı ve çoğaltılması, ödünç verme ve ödünç sürecinde olan belgelerin dizinlenmesi, basılı kataloglardan çeşitli kaynakların taranması, süreli yayınların taranması, yönetim kararlarında rapor ve istatistiklerin hazırlanması, bilgi merkezinde çalışanların ve kullanıcıların denetlenmesi gibi işler kısa bir sürede bilişim teknolojisi sayesinde gerçekleştirilmektedir. Böylece mevcut çalışanlarla daha çok iş yapılmakta ve çalışanın zamanı ve sayısında tasarruf sağlanmaktadır (Kurulgan, 2005: 190).

Bilişim teknolojisi, çalışanların sayısındaki artışları engellemekle birlikte, çalışanların niteliğini ön plana çıkarmaktadır. Bilişim teknolojilerinin, kullanımı için bilgi merkezlerinde çalışan uzmanların belirli niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bilgi uzmanlarının yeterli bilgi/belge yönetimi yanında, bilgisayar kullanımı, bilgisayar ağları ve veri tabanları gibi alanlarda da yeterli bilgiye sahip olmaları gereklidir.

Bilişim teknolojisinin diğer bir etkisi yeni elektronik, sanal ve dijital bilgi merkezlerinin kavramların gündeme gelmesidir. Bilgi yönetimi literatüründe araştırmacılar ve bilim adamları tarafından bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanımı

sonucu meydana çıkan dijital, kağıtsız, duvarsız ve sanal bilgi merkezi ve bunun yanı sıra bilgi otoyolu gibi terimlerine yönelik pek çok makale ve araştırma yapıldığı görülmektedir.

Günümüzde dünya çapında ve özellikle gelişmiş ülkelerde bu yeni sanal ve dijital teknoloji kurumlar ve bireyler tarafından kullanılmaktadır. Bu yeni ortamın amacı, bilişim teknolojisinin sağladığı tüm olanaklardan yararlanarak, zaman ve mekan sıkıntısını ortadan kaldırarak kullanıcı fiziksel bir bilgi merkezine gitmeden sanki bir gerçek bilgi merkezine gitmiş gibi, çevrimiçi katalog taraması, rafların arasında dolaşması, istenen belgelerin okunması, kitapların ve dergilerin sayfalarının açılıp okunması, görsel ve işitsel kaynakların izlenip ve dinlenmesi gibi işlemlerin dijital ve sanal ortamda yapılmasını oluşturmaktadır (Kurulgan, 2005: 177).

IV.5. Bilgi Arama Sürecinde Bilgi Merkezinin Etkinliği

Her bilgi merkezinin temel işi ve felsefesi bilgi ile kullanıcıları bir araya getirip buluşturmaktır. Bu nedenledir ki bilgi sağlanır, üretilir, düzenlenir, depolanır ve çeşitli kullanıcı gruplarına çeşitli yöntemlerle sunulur (Uçak, 2008: 21).

Bilgi çağında, bilgi merkezleri bilgi toplumunun önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bilgi merkezleri kurumların iç ve dış bilgi kaynaklarının deposu hazinesi olarak ana kurumun belirtilen amaçlara ulaşabilmeleri için bilgi toplama, düzenleme ve kullanıcılarının hizmetine sunma işlemlerinin yapmaktadırlar. Özellikle bilgi ve bilgi kirliliği çağının başlamasına paralel olarak 1950 ve 1960'li yıllardan beri fakat bilgi uzmanları isabetli ve isabetsiz bilgileri bulma, ayıklama,

düzenleme, paketleme ve ilgili kullanıcı gruplarına iletme ve sunma gücüne ve yeteneğine sahip olmaktadır. Bunun yanı sıra söz konusu bilgi hizmeti sunan bilgi merkezlerinde kullanıcıların boşuna zaman ve mali harcamaları da önlenmektedir (Kingma, 1996: 175).

Kurumların bilgi merkezlerinde çeşitli bilgi kaynakları bulunmaktadır. Ülkelerin her boyutta ilerlemesi bilgi merkezlerinin kullanma durumuna bağlı olduğun çeşitli araştırmaların çalışmaları sonucunda belirtilmiştir. Bilgi merkezlerinin gelişimi bağlı oldukları toplumun bilimsel ilerlemesine bağlıdır. Yaşadığımız dünya sürekli değişmektedir. Dolayısıyla araştırmacılara bilgi merkezlerinde bulunan bilimsel bilgilere gereksinim duymaktadırlar ve bilimsel çalışmalarını bu bilgilere dayanarak yapmaktadırlar. Üniversitelerin bilgi merkezleri kayıtlı bilgiye erişimde temel kurumlar olarak başlangıçtan bu yana bilimsel iletişimin önemli parçasını oluşturmaktadır (Uçak, 2008: 128).

Bilgi merkezleri eğitim-araştırma kurumları olarak toplumların gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Üniversite işlevlerinin başında, kuşkusuz araştırma, eğitim-öğretim işlevi gelmektedir. Araştırmacılar araştırma sürecinde bilgi merkezinde depolanan, düzenlenen ve korunan bilgi kaynaklarını kullanarak yeni bilgileri oluşturmaktadır. Bilgi merkezi üniversitenin ve araştırma kurumlarının kalbini oluşturmaktadır. Bilgi merkezinin yetersizliği eğitim ve araştırma kurumlarını zor durumda bırakır.

IV.6. Bilgi Arama ve Bilgi Uzmanının Etkinliği

Bilgi uzmanları, araştırmaları yönetmekte, bilginin sağlanmasında ve organize edilmesinde anahtar rol oynamaktadırlar. Bilgi uzmanları, teknolojik gelişmelerin

etkisiyle meydana çıkan görevleri ve sorumlulukları gerçekleştirme yönünde büyük çaba göstermektedirler.

Son yirmi yılın başında bilgi ve iletişim teknolojisi ve İnternet'in bilgi merkezleri ve bilgi uzmanları üzerinde ne gibi bir etki yapacağını çok az bilgi uzmanı tahmin edebilmişti. Bilgi uzmanlarının mesleki misyonlarını yerine getirebilmek için bilgi ve iletişim teknolojilerine duydukları gereksinim o kadar artmıştır ve o kadar uyum sağlamıştır ki, artık bu insanlar bilgi ve iletişim teknolojilerinden önce bu işleri nasıl yaptıklarını unutmuşlardır.

Bugün bilgisayar teknolojisi, basılı ortamda üretilen bilgi ve belgelerin dijital formata aktarılmasına ve arşivlenmesine olanak sağlamıştır ve ancak bu büyük bilgi ve iletişim teknolojisi sayesinde her zaman her yerden dijital bilgi kaynaklarına ulaşma sürecini olanak sağlamıştır. Dijital ve sanal bilgi merkezlerin gelişmesiyle birlikte, kullanıcılar çeşitli bilgi kaynakları kullanmak ve incelemek için bir yerden bir yere gitmek zorunda kalmayacaktır. Bilgi ve bilgi kaynaklarına ulaşma herkes için, her yerden ve her zaman mümkün olacağını

Günümüzde teknolojik gelişmelere ve değişmelere paralel olarak kullanıcı profili değişmektedir. Ortaya çıkmakta olan dijital ve sanal bilgi uzmanının donatılması gerekmektedir. Sorunlarını gün geçtikçe güncelleyen, üstün başarılar ve yetenekle donatılmış bilgi uzmanına gereksinim duyulmaktadır. Bu uzmanlar sadece klasik yayınlara değil, çok çeşitli, biçim, içerikli ve ortamlı bilgi kaynaklarını yöneten ve bunun yanı sıra çeşitli ve geniş kullanıcı gereksinimlerini karşılayan uzmanlardır. Yeni bilgi uzmanının, klasik bilgi yönetimi yöntem ve teknikleri yanında, İnternet'e bağlı, ya da diğer elektronik ve sanal ortamlara dayalı yoğun

bilgiye, yeteneğe ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir (Üstün, 2004: 162).

Dempsey'ye göre bilgi ve iletişim teknolojileri, kullanıcı ve onun araştırma ve öğrenme üzerine etkisi doğrudan bilgi merkezi sistemleri ve hizmetlerine olan etkisinden daha büyük olacağını öngörmektedir. Bu nedenle bilgi merkezlerinin kısa zaman içerisinde kullanıcıların bulunduğu yerlerde hizmet sunmaları gerekmektedir (Tonta, 2007, 362). Bilgi merkezlerinin bu misyonu yapabilmeleri için “içlerini dışarı çıkarılması” yani bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini ağ ve İnternet üzerinden sunmaları gerekmektedir.

IV.7. Üniversite Kütüphanelerinin Gelecekteki Durumu

Elektronik bilginin üretimi, düzenlenmesi, depolanması ve yayınlanması önemli ve büyük bir olay olarak geleneksel bilgi merkezlerinin önüne çıkmaktadır. Üniversitede bulunan bilgi merkezleri üniversitede üretilen bilgilere bir bilgi deposu oluşturarak bu bilgilerin resmi bir biçimde yayınlamadan önce İnternet üzerinden kullanıcılara sunabilmektedirler. Üniversitede üretilen bilgilerden bir veritabanı oluşturmak ve bu bilgilere açık bir biçimde erişim sağlamak bilgi merkezinin bilgi paylaşma sürecinin yakınlaştırmak ve onlarla bilgi üreten araştırmacıların arasında iyi bir ilişki kurabilmektedir.

Araştırma bilgilerin yanı sıra öğretim elemanları eğitim-öğretim kaynaklarını da üretmektedirler. Bilgi merkezleri de kullanıcılara bu türlü bilgilere erişim sağlayarak önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli dijital bilgilerin bilgi merkezini tarafından yayınlanması kullanıcılara yeni bir erişim sağlamanın yanı sıra çeşitli bilgi

kaynağı sunmaktadır.

Üniversite de bulunan bilgi merkezlerinin geleceği gerçekten toplumun ve özellikle üniversitenin geleceğine bağlıdır. Günümüzde bulunan üniversiteler karşılaştığı problemleri çözebilmesi için çeşitli yöntemler ve yeni bilgi ve iletişim teknolojisini kullanmak zorundadır. Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri bilgi merkezlerine çeşitli olanaklar ve fırsatlar sunmaktadır (Çelik, 2000: 42).

Bilgi merkezlerinin geleceğine ilişkin çeşitli sorunlar tartışılmaktadır. Bunlardan bazılarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Gelecekte fiziksel olarak bir merkezi bilgi merkezine gerek olacak mı?
- Elektronik ortamda üretilen bilgi ve belge ürünleri, geleneksel kitap, gazete, dergi vb. gibi bilgi kaynaklarını ortadan kaldırmak gücüne sahip olacak mı?
- Zaman geçtikçe artan uzman bilgi sistemler ve yazılımlar yüzünden geleneksel bilgi merkezlerinin varlığına gerek kalacak mı?
- Yayınların ve bilgilerin büyük çoğunluğu dijital ortamda olup ve çevrimiçi ve İnternet üzerinden yayınlanacaksa büyük bilgi merkezleri binalarına gerek var mı? (Çelik, 2000, 44).

Bu durum bilgi merkezlerinin bilimsel iletişim ortamında geleneksel işlevlerini sürdürerek var olmalarını zaman geçtikçe olanaksız hale getirmektedir. Günümüzde bilgi merkezleri elektronik bilgi kaynaklarının abonelik ücretlerinin yüksek olması nedeniyle elektronik ortamda bilgiye erişimini ve dağıtımını kontrol etmektedirler.

Ayrıca üniversitelerin bilgi merkezleri sahip oldukları derme dışına çıkarak kullanıcılara yeni fırsatlar yaratmaktadırlar (Uçak 2000: 129). Ancak üniversitelerin bilgi merkezleri sahip oldukları rolü sürdürebilmek için sadece derme düzenlemesi değil, hızlı değişen ortama uygun olarak aracı özelliğini koruyabilecek becerilere gereksinim duymaktadırlar. Üniversite bilgi merkezleri kullanıcıların ve özellikle araştırmacıların gereksinimlerine cevap verebilmek için bilgi kaynaklarının yanı sıra bilişim teknolojilerini kullanarak hizmetlerini de dijital ortama taşımak zorundadırlar.

Hızla değişen elektronik gelişmeleri göz önüne aldığımızda, üniversitelerin bilgi merkezlerinin geleceği nasıl olacak? sorusu gündeme gelmektedir. Tarih boyunca insanlığın temel amacı bilimsel bilgi birikimini koruyup, iletmek ve bunun yanı sıra yeni gelişmeleri göz önünde tutarak aynı amaçla varlıklarını ve hizmetlerini devam ettirebilmeleri mümkün müdür? Champbell (2006: 1-8; Uçak, 2000: 129)'e göre üniversite bilgi merkezlerinin gelecekteki varlıklarını ve hizmetlerini değişime uyarlayabilmeleri ile yakından ilgilidir. Bunun için üniversitelerin bilgi merkezlerinde yapılması gerekenler şunlardır:

1. Bilgi uzmanları için nitelikli eğitim ortamları sağlanması,
2. Sanal ve dijital bilgi hizmetlerinin çeşitli kullanıcı gruplarına verilmesi,
3. Bilgi okuryazarlığı ve iletişim eğitimlerine ağırlık verilmesi,
4. Dijital ve sanal ortamda kaynak üretimi, seçimi, yönetimi ve derme oluşturulması,
5. Arşiv malzemelerin dijital ortama aktarılması,

6. Elektronik kurum arşivlerinin tasarlanması, oluşturulması ve yönetilmesi (Uçak, 2000: 129).

21'inci yüzyıl bilgi merkezi, yeni ve eskinin, gerçek bina ve sanal yapının, bir arada yürütüldüğü bir yüzyıl olacaktır. Binalar ihtişamı, fiziksel yapılar önemini ve değerini yitirecektir. Yerine elektronik ve sanal alt yapılar ya da bilgi otoyolları önem kazanacaktır (Üstün, 2004: 162-163).

Son yıllarda bilgi merkezlerini en fazla etkileyen olay, kuşkusuz teknolojik gelişmeler ve değişimler olmuştur. İnternet'in ortaya çıkışı ve yarattığı etkin hız bilgi merkezleri üzerindeki yansımalar çok boyutlu bir hale gelmektedir (Yeniçeri ve İnce, 2005: 172). Önceleri, bilgi merkezlerinin iş yoğunluğunu hafifletmede ve bilgi merkezlerarası kaynak paylaşımı sağlamada bir fırsat olarak görülen teknolojik araçlar, bir yandan da bilgi merkezlerinin varlığını tehdit eder duruma gelmeye başlamışlardır. Çünkü yeni bilişim teknolojilerinden yararlanan araştırmacılar, örneğin bilgi merkezinin kaynaklarına başvurmaksızın, gereksinim duydukları bilgilerin bir kısmını sağlayabilmektedirler. Bu durum karşısında, bilgi merkezlerinin bağlı oldukları üniversite yöneticileri şu soruları sormaya başlamışlardır: (Ruschoft, 1997: 321).

1. Araştırmacılar gereksinimlerini İnternet'ten sağlamaya başladıklarına göre, bilgi merkezlerine bu kadar bütçe ve kaynak ayırmaya, yeni kütüphanelere ve bilgi merkezleri binalarına gerek var mıdır?

2. Elektronik yayınlar, kağıdı ve buna bağlı olarak kitabı, dergiyi, gazeteyi ve diğer basılı bilgi kaynaklarını ortadan kaldıracak mıdır?

3. Gittikçe artan uzman sistemler yüzünden geleneksel bilgi merkezlerinin varlığına gerek kalacak mıdır?

4. Merkezi bilgi merkezi sisteminin devamına gerek var mıdır?

5. Bilgi merkezlerinin gelecekteki kullanımı nasıl olacaktır?

Üniversitelerin bilgi merkezleri böyle sorulara karşı hazırlıklı olmalıdırlar. Öğrenci ve öğretim elemanlarının eğitim-öğretim ve araştırma etkinliklerine yönelik bilgi gereksinimlerini en iyi kendilerinin karşılayabileceğini göstermelidirler (Ruschoft, 1997: 321).

Dünyada bilgi hizmetlerinin gelişimi günden güne artmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bilgi, kalkınma için enerji kadar önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda bilgi ve iletişim sektöründe çalışan nüfusun artması bunun en önemli göstergelerindendir.

IV.8. Üniversitelerde Bulunan Bilgi Uzmanlarının Gelecekteki Durumu

Günümüzde yaşanan hızlı gelişmeler bilgi hizmetlerinin ana ögesini oluşturan bilgi uzmanının rol ve sorumluluklarını, çeşitli yönlerden etkilemektedir. Teknolojik gelişmelerin ve değişmelerin yanı sıra, sosyal ve kültürel öğeler bu alanda önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda bilgi uzmanının eğitimi sürekli gündeme gelmektedir. Bilgi uzmanı eğitimi konusunda bugüne kadar çok şey söylenmiş ve yazılmıştır.

Bilgisayara ve telekomünikasyona dayalı teknolojiler bilgi merkezlerini ve bilgi uzmanlarını derinden etkilemektedir. Bilgi merkezlerinde bu teknolojilerin etkisi

günden güne bilgi merkezi faaliyetleri, bilgi merkezlerarası ağ düzenlemesini, bilgi uzmanlarının eğitimi konularını ve uzmanların anlayışlarını değiştirmektedir. Son yıllarda dijital bilginin artışı, elektronik teknolojinin gelişimi ve İnternet'in yaygınlaşması ile sayısal bilgi merkezleri, çok ortamlı ve tam metin bilgiler çeşitli kurumlar tarafından üretilmekte ve kullanıcı gruplarına sunulmaktadır.

Yeni bilgi merkezlerinin yapısının temel kısmını yapay zeka oluşturmaktadır. Dijital bilgi merkezleri çok ortamlı bulunan bilgi kurumları olarak yetenekli ve becerili bilgi uzmanlarına gereksinim duymaktadır. Dijital bilgilerin ve bilgi merkezlerinin artışı dijital bilgi uzmanlarına yeni fırsatlar oluşturmakla geleneksel bilgi merkezlerine ve bilgi uzmanlarına meydan okumaktadır.

Dijital bilgi uzmanları gerçekten kullanıcılara yararlı dijital bilgi merkezleri oluşturabilmektedirler. Bir kütüphaneci bir bilgi uzmanı olarak dijital bilgi merkezini yönetme, organize etme, dijital danışma hizmetleri, elektronik bilgi hizmetleri, CD, İnternet ve çok ortamlı medyaların kullanma yeteneğine ve gücüne sahip olması gerekmektedir. Dijital bilgi uzmanı, kullanıcılarının dijital öz, dizin, tam-metin veri tabanları ve dijital görsel-işitsel kaynaklarına erişiminde önemli rol oynamaktadır.

Kısa bir zaman diliminde uygun bilgiye ulaşmak, araştırma, bilginin istenildiği biçimde üretmek yetkisine sahip olmak dijital bilgi merkezinin temel ihtiyaç yapı taşlarını oluşturur (Sreenivasulu, 2000: 12).

Yeni uluslararası dijital bilgi merkezlerinin kuruluşu bu kurumların dijital bilgi kaynaklarının yönetimi için yeni bir “dijital bilgi uzmanı” mesleğine gereksinim duydukları görülmektedir.

IV. 8. 1. Dijital Bilgi Sisteminin Yönetiminde Dijital Kütüphanecinin Rolü

Küresel dijital bilgi merkezlerinin birleşmesi ve dünya çapında kurulan bilgi merkezleri, dijital bilgi kaynaklarını yönetebilmek için yeni bir meslek adını “dijital bilgi uzmanı” olarak gündeme getirmektedir. Bu devasa dijital kütüphaneler bilgi depolarıyla birleşmektedir. Teknolojik değişimler ve gelişmelerden dolayı dijital bilgi uzmanlarının aşağıdaki becerilere ve yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir:

- Dijital bilgi merkezlerinin yönetimi;
- Dijital bilgiyi ve enformasyonu organize etmesi;
- Bilgisayarlarda saklanan bilgileri yayınlaması;
- Dijital danışma hizmetleri gibi hizmetlerin dijital ortamda sunulması;
- Bilgi depolarını birleştirerek, bilgi madenini oluşturmak;
- Bilgilerin ve belgelerin dijital formata dönüştürülmesi, dijital bilginin depolama işlemleri, dijital bilginin saklanması;
- Dijital belgeleri ve bilgiyi (knowledge) kataloglaması; ve sınıflama;
- Dünya çapında dijital bilgiye tüm kullanıcılara erişim ve ulaşım imkanı sağlama; (Sreenivasulu, 2000: 13).

Sreenivasulu’ya göre dijital bilgi sisteminin yönetimi sürecinde dijital bilgi uzmanlarının ve dijital kütüphanecilerinin rol oynadığını ve bu mesleğin önem kazanacağını vurgulamaktadır.

IV. 8. 2. Bilgi Uzmanının Dijital Bilgi Sistemlerinde Rolü

Dijital bilgi sistemlerinin yönetimi, bilgi uzmanının bilgi, beceri, yetenek ve bakış açısı ve bunun yanı sıra bilgiyi üretmek, depolamak, analiz etmek, çok ortamlı dijital (metin, resim, ses) bilgiyi yayınlamak yeteneklerine sahip olmasına bağlıdır. Dijital bilgi uzmanının rolünü iyi bir şekilde anlamak için aşağıdaki konuların üzerinde durmamız gerekmektedir:

a. Bilgi uzmanı süper bilgi anayollarının (information superhighway) sorumlusudur

Süper bilgi anayolları bir rüyaya benzemektedir. Bu hayal iki kablolu ve kablosuz telefon ve bilgisayar ağlarının çeşitli bilgilerin transfer kanalı olarak gündeme gelmektedir. İnsan çeşitli bilgi telekomünikasyon, kablolu televizyon, İnternet ve cep telefonu gibi bilgi kanallarını kullanarak bilgi hizmetlerinin kullanıcılara sunmaktadır (Sreenivasulu, 2000: 13).

b. Bilgi uzmanı küresel/evrensel dijital kütüphanelerin koruyucusudur

Dijital bilgi merkezi, gerçekten evrensel dijital bilgi merkezine geçici bir dönem olarak tanınmalıdır. Geniş bir düzeyde bilgi dağıtımını ve etkin bir depo olarak her yerden, düzenlemiş dizin, özet tekniklerini yararlanarak erişilebilmektedir. O duvarsız kütüphanenin veya ulusal kütüphanenin sınırlarıdır (Sreenivasulu, 2000: 14).

c. Dijital bilgi uzmanı insanla makine arasında uyum sağlar

Dijital bilgi uzmanı bilginin sayısallaştırılması, depolanması, yayılması,

arşivin yönetimi ve sayısallaşmış bilgiye ağı üzerinden son kullanıcıya erişim sağlanması sürecinde görev yapmaktadır. Bilgisayar ve sayısal bilgi uzmanı, dijital bilginin işleminde ve dağıtımında birbirine bağlı ve etkileşim içindedirler (Sreenivasulu, 2000: 13).

ç. Yürütme, tarama ve süzme

Gelecekteki dünyaya uyum sağlayabilmek insan-yardımları ile dünya ağı üzerinden bilgiye hızlı ve güvenli bir biçimde erişim sağlamakla mümkün olacaktır. Dijital bilgi uzmanı bir uzman olarak dijital bilgi kaynaklarını kullanarak yürütme, tarama ve süzme gibi işlemleri yaparak dijital danışma hizmetleri, elektronik bilgi hizmetleri gibi hizmetleri sunabilecekler (Sreenivasulu, 2000: 14).

d. Dizinleme ve çok ortamlı arama

Bir çok ortamlı dijital bilgi merkezinin kaynakları standart bir şekilde dizinlenip erişilmez, ama ast-doküman dizinlemesi ve özetleme teknikleri kağıttan oluşan dokümanların üzerinde yapılır (Sreenivasulu, 2000: 14).

e. Dijital bilgi uzmanı, bilgi (knowledge) ve veri madencisidir

Dijital bilgi uzmanının, verileri madeninin ve bilginin (knowledge) bulması ve kullanıcıların bilgi gereksinimlerini dijital bilgi merkezinden seçip çıkarması için sınırlı bilgiye (knowledge) ihtiyaç duymaktadırlar (Sreenivasulu, 2000: 14).

f. Dijital bilgi uzmanı, bilgi arama ve erişimin koordinasyonudur

Dijital bilgi uzmanı, arama motorları ve özet yapılarıyla ilgili ve bunun yanı sıra dijital bilgi uzmanını belirlenmiş bilgi isteklerine başarılı bir şekilde

karşılanması için bilgi istekleriyle bilgi arama sistemleri arasında kapsamlı bilgiye sahip olmaları gerekmektedir (Sreenivasulu, 2000: 14).

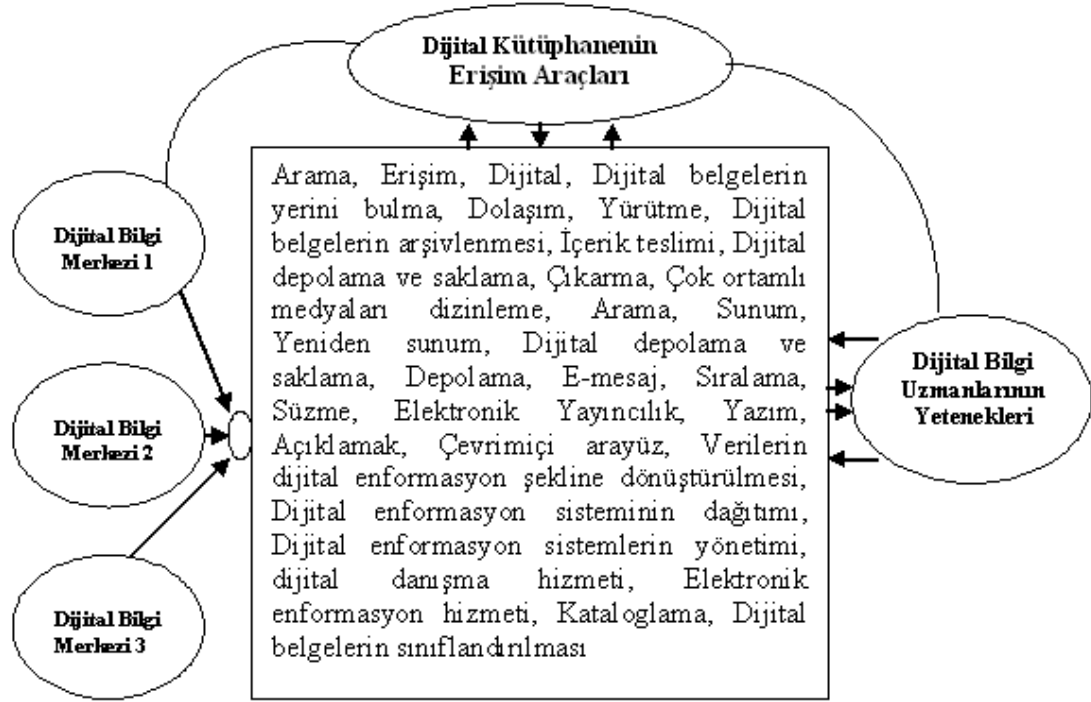
g. Dijital bilgi uzmanının dijital bilgi sisteminin yönetiminde ara yüzü yetkileri ve rolü

Dijital bilgi merkezinde, dijital bilgi uzmanının temel rolü kullanıcı ile bilgiyi bir araya getirmesidir. Dijital bilgi merkezinin bilgiye erişim araçları gerçekten bir araç olarak bilgiye hızlı erişimi sağlayan bilgi ve iletişim teknolojilerinden ibarettir (Sreenivasulu, 2000: 14; Kikuchi et al., 1996:).

ğ. Dijital bilgiye erişim yöntemleri

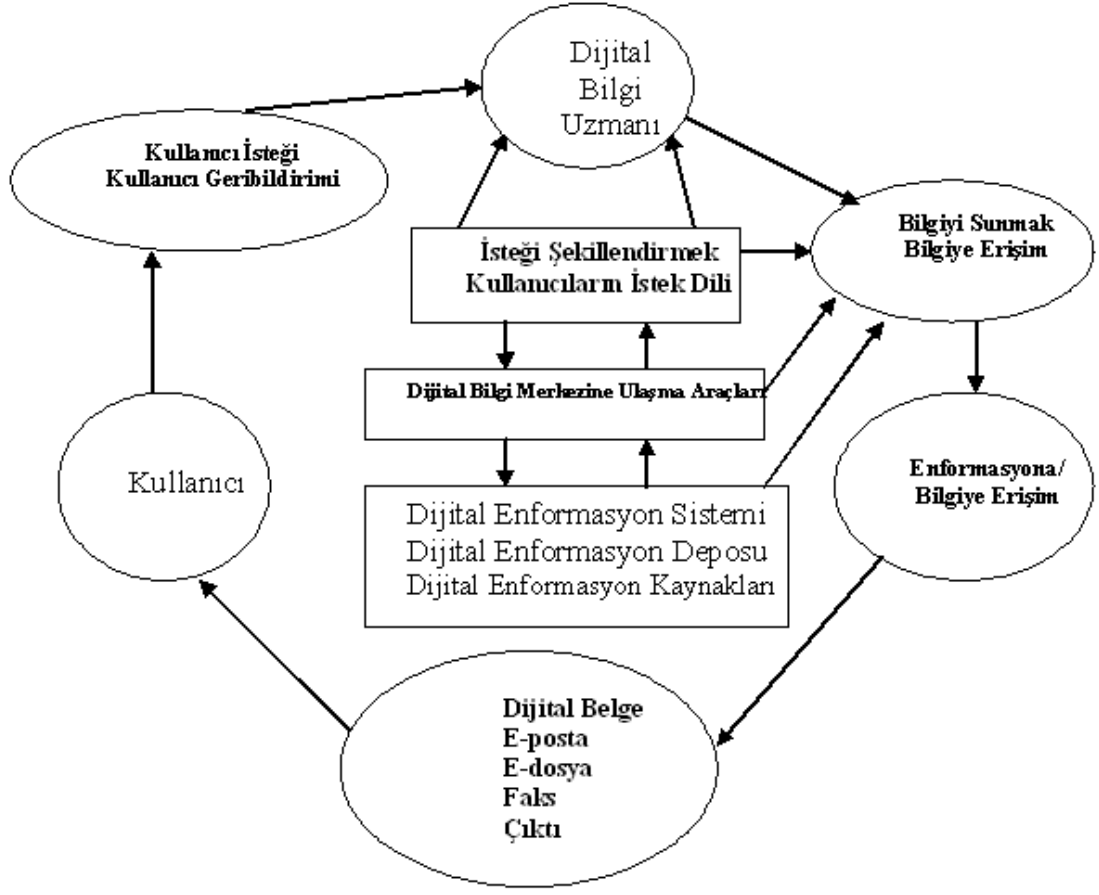
Metadata ve tam metin arama gibi bilgiye erişim teknikleri bulunmaktadır. Dijital bilgi uzmanı, olarak dijital bilgi merkezinin bilgi kaynaklarından nelere erişebileceğini ve nelere erişilemeyeceğini, anlayan kişi kastedilmektedir. (şekil 4’e bakınız) (Sreenivasulu, 2000: 14).

1. Dijital bilgi merkezinin erişim araçlarını kullanarak dijital bilgiye erişim: Dijital bilginin dijital bilgi sistemlerinde depolanmasına, aranmasına ve erişimine kullanılan yöntemler erişim metodu olarak adlandırılmaktadır. Dijital ortamda bilgiye erişimde kullanılan teknolojiler dijital enformasyon sisteminin içinden “dijital kütüphanenin erişim araçlarıdır” (Sreenivasulu, 2000: 14).

Şekil 4. Dijital kütüphanecilerin arayüz görevleri, yetenekleri, onların dijital enformasyon sistemlerinin yönetiminde rolleri (Sreenivasulu, 2000: 15).

2. Cep telefonu aracılığıyla bilgiye erişim; bir gelecek vizyonu: Kullanıcıların her yerden bilgiye erişim olanağı bireysel olarak rekabetçi bir şekilde gittikçe “mobile” dünyasında artmaktadır. Veri dosya paylaşım sistemleri; ilişkisel veritabanı, nesne uyarlı veritabanı ve diğer bilgi depoları, mobile bilgisayarlara da yüklenebilen yazılımları kullanarak dijital bilgilere erişilebilmektedir (Sreenivasulu, 2000: 14).

Şekil 5. Dijital bilgiye erişim ve ulaşım (Sreenivasulu, 2000: 14).

Günümüzde bilgi uzmanının aşağıdaki gereken niteliklere sahip olması gerekmektedir:

- Örgütsel yönetim yeteneği;
- Kurumsal ve kişisel partnerlik, konsensüs ve iletişim yeteneği;
- Pazarlama ve kullanıcı hizmetleri yönetimi yeteneği;
- Güncel ve geleceğe ait hizmet yönetim liderliği;
- İyi bir araştırma yönetim yeteneği;

- Etkili bir anlatım yeteneği;
- Kendini motive etme ve ekip ruhu oluşturma yeteneği;
- Kendini yenileme ve değişime açık olma yeteneği;
- Yabancı dil bilgisi yeteneği;
- Esnek yapılı, açık sözlü, sabırlı ve meslek etiği değerlerine bağlı olma yeteneği
- Teknoloji yeteneği (veri tabanı yönetimi, web tasarım, İnternet vb. bilgilere donatılmış)
- Tüm ayrıntılar için iyi bir hafızaya sahip olma yeteneği (Üstün, 2008: 40).

IV.9. Bilgi Merkezi Tarafından Aştırmacılara Sunulan Hizmetler

Her bilgi merkezinin amacı çeşitli kullanıcı gruplarına bilgi hizmeti sunmaktır. Bu hizmetler iki bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi teknik hizmetler, ikincisi ise, kullanıcı hizmetleridir. Her iki tür hizmetinin de sadece nicelik bakımından değil, nitelik bakımından da yeterli olması gerekir (Ersoy, 1998: 452).

Kullanıcı hizmeti, bir bilgi merkezinin bilgiye erişim ve ulaşım sürecinde tüm sağladıkları olanakları kapsamaktadır. Bilgi merkezleri verdikleri bilgi hizmeti ile birlikte aynı zamanda birer eğitim ve araştırma merkezi olarak da işlev görmektedir. Diğer bir deyişle bilgi merkezi araştırma ve eğitim merkezinin kalbidir. Özellikle

üniversite bilgi merkezlerinin öğrenme ve araştırma merkezi olarak hem eğitim ve araştırma tarafından ve hem uluslararası literatürde kabul edilmiştir (Atılgan, 2007: 243).

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve değişmelerle birlikte bilgi merkezlerinde ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerde birçok değişim ve gelişim yaşanmaktadır (Çukadar, 2007: 279). Günümüzde bilgi merkezleri aracılığıyla kullanıcı grupları bilişim teknolojilerini kullanarak elektronik ortamda çeşitli e-dergi, e-kitap ve e-gazete gibi bilgi kaynaklarına erişebilmektedirler.

Her bilgi merkezlerinin asıl amacı hedef kullanıcı gruplarına bilgi hizmeti sunarak bu grupların iyi bir şekilde bilgi gereksinimlerini karşılamaktır. Yaşadığımız bilgi ve iletişim çağında bilgi merkezleri, 21. yüzyıl gereklerine uygun hizmet politikası tasarlamak ve iyi bir şekilde bilgi hizmeti sunmak zorundadır. Bu durum bilgi merkezlerinin görevini, yükünü ve sorumluluklarını günden güne artırmaktadır. Çağımızda bilgi merkezleri, çeşitli kullanıcı gruplarının gereksinimleri ile ilgili olarak analiz edilmiş, ayrılmış, sınıflandırılmış özel gereksinimler ve istekler doğrultusunda odaklanmış bilgileri sunmak durumundadır. Bilgi merkezleri bilgi hizmet politikası tasarlamak sürecinde her şeyden önce, yeni bilgi kayıt ortamlarını tanımlamak zorundadırlar. Denilebilir ki son yıllarda, bilgi kayıt ortamları değişmeye uğramış ve klasik basılı ürünlere yeni dijital ve sanal ortamlar da eklenmiştir. Önce, plak, bant ve film gibi materyallerin bilgi kayıt ortamı olarak kullanımı gerçekleşmiş, daha sonra da disket, videokasetler, VCD, DVD ve HDD gibi dijital bilgi kayıt ortamları gündeme gelmiştir öte yandan günden güne elektronik ortamdaki bilgilerin üretimi ve kullanımı da artmaktadır. Bilgi merkezlerinde, bilgi hizmetine teknoloji

ürünleri karışsa da, geleneksel bilgi hizmetlerinde yer alan hizmet ruhu kaybedilmemelidir (Üstün, 2004: 158-159).

Günümüzdeki bilgi hizmeti anlayışı, kullanıcı gereksinimi ve sunulan hizmetlerden duyulan memnuniyeti ön plana çıkaran kullanıcı odaklı bir anlayıştır. 21. yüzyıldaki bilgi merkezi ile 100 yıl öncesinin bilgi merkezi arasında kayıt ortamı ve hizmet anlayışı açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır (Üstün, 2004: 162). Geleneksel bilgi merkezlerinde hedef, derme geliştirmek ve bilgi kaynaklarını korumaktı. Bilgi çağında ise bu anlayış terk edilmektedir.

Her bilgi merkezinin başarı derecesi, hedef kullanıcı grubuna verilen hizmetle ve onlarla kurulan iletişim ve ilişkilerle ölçülür. Yani hizmeti sunan ve hizmeti alan insanlar arasındaki iyi ilişki ve iletişim, başarının ölçüsüdür. Çünkü bilgi merkezinin varlık nedeni ve hizmetlerin odak noktası kullanıcıdır.

V. BÖLÜM: ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI: TEBRİZ'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRETİM ELEMANLARI

Araştırmamızın beşinci bölümünde, Tebriz'deki üniversitelerin (Tebriz Üniversitesi, Azerbaycan Terbiyet Moellem Üniversitesi, Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İslami Azat Üniversitesi ve Endüstri Sehend Üniversitesi) sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının bilgi gereksinimleri, bilgi arama davranışları, bilişim teknolojilerinin öğretim elemanlarının üzerindeki etkisi ve bu süreçte meydana çıkan özellikler ile ilişkin bulgular yer almaktadır.

Gerekli olan bulguları elde edebilmek için sağlık, fen ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama ve kullanma davranışlarına ilişkin 29 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Ankette yer alan sorular 4 kısımdan oluşmaktadır. I. Kısımda öğretim elemanlarının demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik ve onların akademik unvanları ile ilişkin sorular yer almaktadır. II. Kısımda öğretim elemanlarının bilgi merkezi kullanım özellikleriyle ilişkin sorulara yer verilmiştir. III. Kısımda öğretim elemanlarının bilgi kaynağı kullanımları ve bilgi arama davranışlarına ilişkin sorular bulunmaktadır. Son olarak IV. Kısım ise, öğretim elemanlarının İnternet, veritabanları ve e-posta kullanımlarına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Anket aracılığıyla elde edilen bulgulara dayanarak her bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgiye gereksinim duyma ve bilgi arama sürecinde var olan benzerliklerin ve farklılıkların belirlenmesi ve ortaya çıkması incelenmektedir. Bunun yanı sıra belirtilen üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarına uygulanan

anket ve yapılan görüşmeler sayesinde meydana çıkan sonuçlar, sağlık, fen ve sosyal bilim dallarına ilişkin belirli unvan ve başlıklar altında tablolar üzerinde Excel yazılımı kullanılarak verilmektedir. Anketin sorularında yer alan her seçeneğin oranı, sayı ve yüzde olarak açık ve anlaşılır bir biçimde verilmekte ve tablolarda yazılan sonuçlar yorumlanarak değerlendirilmektedir. Tablolardaki sonuçlar da her bilim dallına bağlı olan öğretim elemanları ayrı ayrı ve karşılaştırma yapmaya olanak sağlayan bir şekilde ele alınmaktadır.

V. 1. Öğretim Elemanlarının Yaşları ve Cinsiyetleriyle İlgili Bulgular

Anketin birinci sorusunda sağlık, fen ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının yaşlarıyla ilgili bir soru sorulmuştur. Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarının verdikleri yanıtlara göre sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %18.6'sı, fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %12.5'i ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %16.5'i 25-30 yaş arasındadırlar.

Gruplar içinde 31-35 yaş arasında yer alan öğretim elemanları her üç bilim dalında da birbirine yakın bir orandadır. Oran olarak fen bilimcilerin %26.5'i, sosyal bilimcilerin %25.7'si ve sağlık bilimcilerin %24.3'ü bu yaş grubunda yer almaktadır.

36-40 yaş arasında yer alan öğretim elemanları en çok %27.1 oranıyla sağlık bilimcileridir. Fen bilimcileri %25 oranıyla ikinci sırada ve sosyal bilimciler %14.1 oranıyla sağlık ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarına göre düşük bir düzeyde üçüncü sıradadır.

Tablo 1. ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Yaş	Sağlık		Fen		Sosyal	
	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %
25–30	(18) 12.9	(8) 5.7	(10) 7.4	(7) 5.1	(9) 11.5	(4) 5.0
E ve K	(26) 18.6		(17) 12.5		(13) 16.6	
31–35	(22) 15.7	(12) 8.6	(30) 22.1	(6) 4.4	(13) 16.7	(7) 9.0
E ve K	(34) 24.3		(36) 26.5		(20) 25.7	
36–40	(21) 15.0	(17) 12.1	(32) 23.5	(2) 1.5	(9) 11.5	(2) 2.6
E ve K	(38) 27.1		(34) 25.0		(11) 14.1	
41–45	(12) 8.6	(11) 7.9	(23) 16.9	(0) 0.0	(18) 23.2	0 0.0
E ve K	(23) 16.5		(23) 16.9		(18) 23.2	
46–50	(9) 6.4	(5) 3.6	(14) 10.3	(0) 0.0	(8) 10.3	0 0.0
E ve K	(14) 10.0		(14) 10.3		(8) 10.3	
51–55	(3) 2.1	(0) 0.0	(9) 6.6	(0) 0.0	(3) 3.8	(1) 1.3
E ve K	(3) 2.1		(9) 6.6		(4) 5.1	
56–60	(2) 1.4	(0) 0.0	(3) 2.2	(0) 0.0	(3) 3.8	0 0.0
E ve K	(2) 1.4		(3) 2.2		(3) 3.8	
61–65	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	0 0.0
E ve K	0 0.0		0 0.0		(1) 1.3	
Toplam	(87) 62.1	(53) 37.9	(121) 89.0	(15) 11.0	(64) 82.1	(14) 17.9
Toplam: Erkek ve Kadın	(140) 100		(136) 100		(78) 100	

Bilim dalları arasında 41-45 yaş grubu içinde en fazla yer alanlar %23.2

oranyla sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimcileri yakın bir düzeyde %16.9 ve %16.5 oranıyla bu grupta ikinci ve üçüncü çoğunluğu oluşturmaktadır.

46-50 yaşları arasında yer alan öğretim elemanları her üç bilim dalında da birbirine yakın bir seviyededir. Fen ve sosyal bilimcilerin %10.3'ü ve sağlık bilimcilerin %10'u bu yaş gurubunda bulunmaktadır.

Fen bilimcilerin %6.6'sı, sosyal bilimcilerin %5.1'i ve sağlık bilimcilerin %2.1'i 51-55 yaş grubu arasında görölmektedir.

56-60 yaş grubu her üç bilim dalında da aşağı seviyededir. Sosyal bilimcilerin %3.8'i, fen bilimcilerin %2.2'si ve sağlık bilimcilerin %1.4'ü bu grubu oluşturmaktadır.

Sosyal bilimcilerin %1.3'ü 61–65 yaş grubu arasında görölmektedir. Sağlık ve fen bilimcileri bu yaş grubunda yer almamaktadırlar.

Araştırmaya katılan kitlenin %76.8'ini (272) erkekler ve %23.2'sini (82) bayanlar oluşturmaktadır.

Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının yaşlarıyla ilgili bulgular Tablo 1 'de yer almaktadır.

2. Öğretim Elemanlarının Akademik Statüleri

Sağlık, fen ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının akademik statüleri ile ilgili bulguların elde edilebilmesi için anketin ikinci sorusunda öğretim

elemanlarının statüleriyle ilgili bir soru sorulmuştur. Tablo 2’de yer alan sonuçlara göre sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %3.7’si, fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %2.9’u profesör doktor statüsüne sahiptirler. Sosyal bilimler dalında bu statüye sahip olan hiçbir öğretim elemanı görülmemektedir.

Bilim dalları arasında doçent doktor statüsüne sahip olanlar bir ağırlıkta olarak %15.4 oranıyla sağlık ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Fen bilimler dalında bu statüye sahip olan öğretim elemanları %11.4 ile son sırada gelmektedirler.

Yardımcı doçent doktor statüsüne sahip olan öğretim elemanları %55.9 oranıyla sağlık bilimcileri arasındadır. Fen bilimcilerin %42.9’u ve sosyal bilimcilerin %39.7’si bu statüye sahiptirler.

Öğretim görevlisi statüsüne sahip olan öğretim elemanları gruplar arasında %39.7 oranıyla en çok sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında görülmektedir. Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %33.6’sı ve sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %19.8’i öğretim görevlisi statüsüne sahiptir.

Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %8.5’i, sağlık bilimler dalında çalışanların %3.7’si ve sosyal bilimler dalında çalışanların %1.3’ü doktora öğrencisi statüsünde yer almaktadırlar.

Son olarak bilim dalları arasında okutman statüsüne sahip olan elemanlar az bir kitleden oluşmaktadır. Oran olarak sosyal bilimler dalında çalışan öğretim

elemanlarının %3.9'ü, sağlık bilimler dalında çalışanların %1.5'i ve fen bilimler dalında çalışanların %0.7'si okutman statüsünde çalışmaktadırlar.

Tablo 2. ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK STATÜLERİYLE İLGİLİ BULGULAR

ÖĞRETİM ÜYELERİN AKADEMİK STATÜLERİ İLGİLİ BULGULAR	Sağlık		Fen		Sosyal	
	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %	Erkek (Sayı) %	Kadın (Sayı) %
Profesör Doktor	(5) 3.7	(0) 0.0	(4) 2.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0
Doçent Doktor	(21) 15.4	(0) 0.0	(10) 7.1	(6) 4.3	(12) 15.4	(0) 0.0
Yardımcı Doçent Doktor	(71) 52.2	(5) 3.7	(48) 34.3	(12) 8.6	(26) 33.3	(5) 6.4
Öğretim Görevlisi	(18) 13.2	(9) 6.6	(19) 13.6	(28) 20.0	(24) 30.8	(7) 9.0
Doktora Öğrencisi	(5) 3.7	(0) 0.0	(4) 2.8	(8) 5.7	(0) 0.0	(1) 1.3
Okutman	(2) 1.5	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 2.6	(1) 1.3
Toplam	(122) 89.7	(14) 10.3	(86) 61.4	(54) 38.6	(64) 82.1	(14) 17.9
Toplam: Erkek ve Kadın	(140) 100		(136) 100		(78) 100	

3. Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Önemi

Tablo 3'te sunulan sonuçları dikkate aldığımızda, bilim dalları arasında bağlı oldukları üniversitenin bilgi merkezini çok önemli bulan %29.3 oranıyla sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimcileri %21.7 oranıyla ve fen bilimcileri %20.6 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralarda görülmektedir.

Gruplar arasında bilgi merkezini önemli görenler %54.2 oranıyla en fazla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %42.3 oranıyla ikinci ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları %38.2 oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 3. ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZİNİN ÖNEMİ

BİLGİ MERKEZİNİN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE ÖNEMİ	Sağlık (Sayı) %	Fen (Sayı) %	Sosyal (Sayı) %
Çok Önemlidir	(41) 29.3	(28) 20.6	(17) 12.5
Önemlidir	(76) 54.2	(52) 38.2	(33) 24.1
Orta Düzeyde	(5) 3.6	(2) 1.5	(1) 0.7
Kısmen	(18) 12.9	(54) 39.7	(25) 18.5
Fikrim Yok	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.5
Toplam	(140) 100	(136) 100	(78) 100

Üniversiteye bağlı olan bilgi merkezlerini bilim dalları arasında en çok, kısmen önemli görenler %39.7 oranıyla fen bilimcileridir. Sosyal bilimcilerin %32.1'i ve sağlık bilimcilerin %12.9'ü bu tür bilgi merkezlerini önemli bulmaktadırlar.

Son olarak bu soru ile ilgili bir fikir olmayanların oranı sosyal bilimler dalında %2.6'dır, sağlık ve fen bilimler dalında fikri olmayan hiçbir öğretim elemanı görünmemektedir.

4. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Sıklıkları

Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarının bilgi merkezi kullanım sıklıkları ile ilgili bulguları meydana çıkarabilmek amacıyla anketin dördüncü sorusunda bu elemanların bilgi merkezini kullanım sıklıkları sorulmuştur. Tablo 4’de yer alan sonuçları dikkate aldığımızda bilgi merkezini her gün en fazla kullananlar %17.9 oranıyla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %6.6 oranıyla ve sosyal bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %5.1 oranıyla yakın bir düzeyde ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir.

Haftada bir kez bilgi merkezini kullananlar, her gün kullananlar grubunda olduğu gibi %34.9 oranıyla sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimciler %30.8 ve fen bilimcileri %26.5 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklıkları sırasında görülmektedir.

Gruplar arasında iki haftada bir kez bilgi merkezini kullananlar %23.6 oranıyla sağlık bilimcileridir. Fen bilimcilerin %22.1’i ve sosyal bilimcilerin 16.7’si bilgi merkezini iki haftada bir kez kullanmaktadırlar.

Bilgi merkezinden ayda bir kez yararlananlar ağırlıklı olarak %25.7 oranıyla fen ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %17.9’u bilgi merkezinden ayda bir kez yararlanmaktadırlar.

Bilim dalları arasında bilgi merkezini üç ayda bir kez en çok kullanan öğretim elemanları %10.3 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Fen bilimcilerin %6.6’si ve sağlık bilimcilerin %4.3’ü bilgi merkezinden ayda bir kez yararlanmaktadır. Altı ayda bir

bilgi merkezinin kullanımı her üç bilim dalında düşük düzeyde olmasına rağmen fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %10.3', sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %2.6'si ve sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %1.4'ü bilgi merkezini altı ayda bir kez kullanmaktadırlar.

Tablo 4. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM SIKLIKLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ MERKEZİ KULLANIM SIKLIĞI	Sağlık (Sayı) %	Fen (Sayı) %	Sosyal (Sayı) %
Her Gün	(25) 17.9	(9) 6.6	(4) 5.1
Haftada Bir Kez	(49) 34.9	(36) 26.5	(24) 30.8
İki Haftada Bir kez	(33) 23.6	(30) 22.1	(13) 16.7
Ayda Bir Kez	(25) 17.9	(35) 25.7	(20) 25.7
Üç Ayda Bir Kez	(6) 4.3	(9) 6.6	(8) 10.3
Altı Ayda Bir Kez	(2) 1.4	(14) 10.3	(2) 2.6
Yılda Bir Kez	(0) 0.0	(3) 2.2	(5) 6.4
Kullanmıyorum	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6
Toplam	(140) 100	(136) 100	(78) 100

Aynı altı ay sıklığında olduğu gibi yılda bir kez bilgi merkezini kullanan elemanlar da aşağı seviyededir. Sosyal bilimcilerin %6.4'ü ve fen bilimcilerin %2.2'si bu sıklıkta bilgi merkezinin hizmetlerinden yararlanmak için bilgi merkezine

başvurmaktadırlar. Sağlık bilim dalında yılda bir kez bilgi merkezinden yararlanan hiçbir öğretim elemanı görülmemektedir.

Son olarak sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %2.6'sı üniversitede bulunan bilgi merkezlerinden yararlanmamaktadırlar.

V. 5. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanma Şekilleri

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi merkezini kullanma şekilleri Tablo 5'te yer almaktadır. Tabloda yer alan bulguları dikkate aldığımızda öğretim elemanları bilgi merkezinde bulunan basılı ortamdaki bilgi kaynaklarını bilgi merkezine giderek ve dijital ortamdaki kaynakları İnternet üzerinden kullanmaktadırlar. Sağlık bilimcileri %75.8 oranıyla, fen bilimcileri %69.9 ve sosyal bilimcileri %47.4 oranıyla bu şekilde bilgi merkezinde bulunan bilgi kaynaklarından ve sunulan bilgi hizmetlerinden yararlanmaktadırlar.

Gruplar arasında bilgi merkezlerine giderek en çok kullanan grup %50 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları %28.7 oranıyla ve sağlık bilimcileri %22.1 oranıyla bu tür bilgi merkezi kullanımında ikinci ve üçüncü sıralarda görülmektedirler.

Bilgi merkezini İnternet üzerinden kullanan öğretim elemanları her üç bilim dalında da çok düşük bir düzeyde gözükmemektedir. Sağlık bilimcileri arasında bu seçeneği işaretleyen elemanlarının oranı %2.1 ve fen bilimcilerin oranı %1.5'tir. Son olarak sosyal bilimcilerin %2.6'si bilgi merkezini kullanmamaktadırlar.

Tablo 5. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİNİ KULLANMA ŞEKİLLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ MERKEZİNİN KULLANMA ŞEKİLLERİ	Sağlık Sayı) %	Fen (Sayı) %	Sosyal Sayı) %
İnternet Üzerinden	(3) 2.1	(2) 1.5	0 0.0
Giderek	(31) 22.1	(39) 28.7	(39) 50.0
İnternet Üzerinden ve Giderek	(106) 75.8	(95) 69.9	(37) 47.4
Kullanmıyorum	0 0.0	0 0.0	(2) 2.6
Toplam	(140) 100	(136) 100	(78) 100

V. 6. Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları açısından bağlı oldukları üniversitelerde bulunan bilgi merkezlerinin öğretim elemanları açısından yeterlilik durumunu tespit etmek amacıyla tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarına bir soru sorulmuştur. Her bilim dalının öğretim elemanlarıyla ilgili bulgular ayrı ayrı hem de elde edilen sonuçlar karşılaştırmaya yönelik olarak sağlayan bir biçimde tablolar üzerinde her seçeneğin sayı ve yüzde olarak oranı sunulmaktadır.

V. 6. 1. Sağlık Bilim Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu

Tablo 6’da sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları açısından bağlı oldukları üniversite bilgi merkezlerinin yeterlilik durumu yansıtılmaktadır. Tabloda

yer alan bulgular dikkate alındığında sağlık bilimcilerin %27.9'ü (39) merkezi, %67.1'i (94) fakülte, %8.6'sı (12) bölüm kütüphanelerinde bulunan bilgi kaynaklarının ve sunulan bilgi hizmetlerini yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

TABLO 6. SAĞLIK BİLİM DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ

GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU

BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	Yeterli (Sayı) %	Kısmen yeterli (Sayı) %	Yetersiz (Sayı) %	Fikrim yok (Sayı) %	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Merkezi Kütüphane	(8) 5.7	(31) 22.1	(49) 35.0	(52) 37.2	(39) 27.9	(101) 72.1	(140) 100
Fakülte Kütüphanesi	(7) 5.0	(87) 62.1	(40) 28.6	(6) 4.3	(94) 67.1	(46) 32.9	(140) 100
Bölüm Kütüphanesi	0 0.0	(12) 8.6	(71) 50.7	(57) 40.7	(12) 8.6	(128) 91.4	(140) 100

V. 6. 2. Fen Bilim Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu

Fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %41.92'ü (57) merkezi kütüphanede bulunan bilgi kaynaklarının ve sunulan hizmetlerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Fakülte kütüphanesinde ise bu durum %25.8 (35), bölüm kütüphanesinde de %7.4 (10) olmaktadır.

Tablo 7 fen bilimciler açısından bağlı oldukları üniversite bilgi merkezlerinin yeterlilik durumunun bulgularını sunulmaktadır.

TABLO 7. FEN BİLİMLER BİLİM DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU

BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	Yeterli (Sayı) %	Kısmen yeterli (Sayı) %	Yetersiz (Sayı) %	Fikrim yok (Sayı) %	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Merkezi Kütüphane	(20) 14.7	(37) 27.2	(57) 41.9	(22) 16.2	(57) 41.9	(79) 58.1	(136) 100
Fakülte Kütüphanesi	(2) 1.5	(33) 24.3	(51) 37.5	(50) 36.8	(35) 25.8	(101) 74.3	(136) 100
Bölüm Kütüphanesi	(2) 1.5	(8) 5.9	(46) 33.8	(80) 58.8	(10) 7.4	(10) 92.	(136) 100

V. 6. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumu

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları açısından bağlı oldukları üniversite bilgi merkezlerinin yeterlilik durumu ile ilgili bulgular Tablo 8’de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre sosyal bilimciler grubunda %38.5 (30) kişi merkezi kütüphanende bulunan bilgi kaynaklarının ve sunulan bilgi hizmetlerinin yeterli olduğunu belirtmektedirler. Bu durum fakülte kütüphanesinde ise %28.2 (22) oranına düşmektedir. Bölüm kütüphanesindeki oran ise %7.7’si (6) olarak görülmektedir.

TABLO 8. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARI AÇISINDAN BİLGİ GEREKSİNİMİNİ KARŞILAMA SÜRECİNDE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU

BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	Yeterli (Sayı) %	Kısmen yeterli (Sayı) %	Yetersiz (Sayı) %	Fikrim yok (Sayı) %	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Merkezi Kütüphane	(2) 2.6	(28) 35.9	(39) 50.0	(9) 11.5	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100
Fakülte Kütüphanesi	0 0.0	(22) 28.2	(43) 55.1	(13) 16.7	(22) 28.2	(56) 71.8	(78) 100
Bölüm Kütüphanesi	0 0.0	(6) 7.7	(41) 52.6	(31) 39.7	(6) 7.7	(72) 92.3	(78) 100

V. 6. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanları Açısından Bilgi Merkezinin Yeterlilik Durumunun Karşılaştırılması

Tablo 9’da yer alan bulgulara baktığımızda gruplar arasında fen bilimcileri %41.9 oranıyla merkezi kütüphanede bulunan bilgi kaynaklarının ve sunulan bilgi hizmetlerin yeterli olduğunu en fazla belirten grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %38.5 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Sağlık bilimler dalındaki öğretim elemanları ise %27.9 oranıyla son sırada gelmektedir.

Fakülte kütüphanesinde ise sağlık bilimcileri %67.1 oranıyla yüksek bir düzeyde, sunulan bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini yeterli görmektedirler. Sosyal bilimcileri %28.2 oranıyla ve fen bilimcileri %25.8 oranıyla düşük bir düzeyde kaynakların ve hizmetlerin yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 9. BİLİM DALLARINA GÖRE BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMUNUN KARŞILAŞTIRMASI

BİLGİ MERKEZLERİNİN YETERLİLİK DURUMU	Sağlık Bilimcileri		Fen Bilimcileri		Sosyal Bilimcileri	
	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %	Yeterli Toplam (Sayı) %	Yetersiz Toplam (Sayı) %
Merkezi Kütüphane	(39) 27.9	(101) 72.1	(57) 41.9	(79) 58.1	(30) 38.5	(48) 61.5
Toplam (Sayı) %	(140) 100		(136) 100		(78) 100	
Fakülte Kütüphanesi	(94) 67.1	(46) 32.9	(35) 25.8	(101) 74.3	(22) 28.2	(56) 71.8
Toplam (Sayı) %	(140) 100		(136) 100		(78) 100	
Bölüm Kütüphanesi	(12) 8.6	(128) 91.4	(10) 7.4	(10) 92.	(6) 7.7	(72) 92.3
Toplam (Sayı) %	(140) 100		(136) 100		(78) 100	

Sağlık bilimcileri %8.6 oranıyla, fen bilimcileri %7.4 oranıyla ve sosyal bilimcileri %7.7 oranıyla bağlı oldukları bölüm kütüphanesinde bulunan bilgi kaynaklarını ve sunulan bilgi hizmetlerini çok düşük bir seviyede yeterli olduğu belirtmişlerdir.

V. 7. Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları

Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları incelendiğinde bilgi merkezinin bilgi gereksinimini karşılama

sürecindeki önemini iyi bir şekilde anlayabilmek için yedinci soruda öğretim elemanlarının bilgi merkezini kullanım amaçları sorulmuştur. Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarından seçeneklere önem sırasına göre yanıt vermeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında farklı bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının bilgi merkezini kullanım amaçlarının bezerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkmıştır. Bu elemanların çeşitli kullanım amaçlarının sayısı ve yüzde olarak oranları tablolar şeklinde yansıtılmaktadır.

V.7.1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları

Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi merkezini kullanım amaçlarıyla ilişkin bulgular Tablo 10'da sayı ve yüzde olarak sunulmaktadır. Bu bulgulara baktığımızda, sağlık bilimcileri bilgi merkezini en çok kitap ödünç almak, süreli yayınları izlemek, danışma kaynaklarından yararlanmak, yurt dışından yayın getirebilmek amacıyla kullanmaktadırlar. Sağlık bilimcilerin bilgi merkezi kullanımların dikkate alındığında kitap ödünç almak %98.6 (138) oranıyla en fazla kullanım sıklığı amacı olarak yer almaktadır. Süreli yayınları izlemek %61.4 (86) oranıyla ikinci kullanım sıklığı amacı sırasında, tezleri izleme %60.7 (85) ile üçüncü kullanım sıklığı amacı sırasında, danışma kaynaklarından yararlanmak %59.3 (83) oranıyla dördüncü kullanım sıklığı amacı sırasında gelmektedir.

Tablo 10. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ MERKEZİ KULANAMA AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap Ödünç Alma	(99) 70.7	(16) 11.4	(8) 5.7	(7) 5.0	(4) 2.9	(2) 1.4	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(138) 98.6	(2) 1.4	(140) 100
Sürelî Yayınları İzleme	(6) 4.3	(34) 24.3	(12) 8.6	(15) 10.7	(7) 5.0	(3) 2.1	(4) 2.9	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(86) 61.4	(54) 36.6	(140) 100
Fotokopi Çektirmek	(4) 2.9	(15) 10.7	(7) 5.0	(7) 5.0	(6) 4.3	(2) 1.4	(3) 2.1	(1) 0.7	(5) 3.6	(2) 1.4	(52) 37.1	(88) 62.9	(140) 100
Kütüphaneler Arası Hizmetlerden Yaralanma	(0) 0.0	(2) 1.4	(4) 2.9	(2) 1.4	(2) 1.4	(3) 2.1	(1) 0.7	(7) 5.0	(7) 5.0	(2) 1.4	(30) 21.4	(110) 78.6	(140) 100
Yurt Dışından Yayın Getirtebilme	(19) 13.6	(22) 15.7	(21) 15.0	(9) 6.4	(8) 5.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(82) 58.6	(58) 41.4	(140) 100
Görsel-İşitsel Materyalden Yararlanma	(0) 0.0	(4) 2.9	(9) 6.4	(3) 2.1	(8) 5.7	(5) 3.6	(4) 2.9	(3) 2.1	(4) 2.9	(3) 2.1	(43) 30.7	(97) 69.3	(140) 100
Danışma Kaynaklarından Yararlanma	(8) 5.7	(25) 17.9	(19) 13.6	(15) 10.7	(3) 2.1	(6) 4.3	(6) 4.3	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(83) 59.3	(57) 40.7	(140) 100
Yayın Taraması Yapma	(4) 2.9	(6) 4.3	(11) 7.9	(16) 11.4	(9) 6.4	(7) 5.0	(1) 0.7	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(56) 40.0	(84) 60.0	(140) 100
Tezleri İnceleme	(0) 0.0	(10) 7.1	(20) 14.3	(17) 12.1	(13) 9.3	(14) 10.0	(6) 4.3	(3) 2.1	(0) 0.0	(2) 1.4	(85) 60.7	(55) 39.3	(140) 100
İnternet Hizmetinden Yararlanma	(0) 0.0	(4) 2.9	(8) 5.7	(1) 0.7	(1) 0.7	(3) 2.1	(0) 0.0	(2) 1.4	(3) 2.1	(5) 3.6	(27) 19.3	(113) 80.7	(140) 100

V. 7. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının verdikleri yanıtlar dikkate alındığında bu grubun %99.3'ü (135) en fazla kullanım sıklığını kitap ödünç alma amacı oluşturmaktadır. Danışma kaynaklarından yararlanma amacı %59.6 oranıyla, yurt dışından yayın getirebilme amacı %58.1 (79) oranıyla ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Süreli yayınları izleme %42.6 (58) oranıyla, tezleri izleme seçeneği %41.2 (56) oranıyla, kütüphaneler arası hizmetlerden yararlanma amacı %22.1 (30) oranıyla dördüncü, beşinci ve altıncı kullanım sıklığına sahiptir. Fotokopi çekirmek amacı %19.9 (27) oranıyla, yayın taraması yapma amacı %17.6 (24) oranıyla, İnternet hizmetinden yararlanma amacı %16.2 (22) oranıyla, yedinci sıradan onuncu sıraya kadar yer almaktadır. Fen bilimcileri tarafından en az seçilen amaç görsel-işitsel materyalden yararlanma amacı olarak %10.3 (14) oranıyla son kullanım sıklığına sahiptir.

Tablo 11'de fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıyla ilgili bulgular sunulmaktadır.

V. 7. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezini Kullanım Amaçları

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi merkezi kullanım amaçlarıyla ilgili bulgular Tablo 12'de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre aynı sağlık ve fen bilimleri dalında olduğu gibi sosyal bilimler dalında da kitap ödünç

Tablo 11. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ MERKEZİ KULANAMA AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenle r (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap Ödünç Alma	(106) 77.2	(20) 14.7	(7) 5.1	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(135) 99.3	(1) 0.7	(136) 100
Sürelî Yayınları İzleme	(3) 2.2	(34) 25.0	(10) 7.4	(5) 3.7	(3) 2.2	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(58) 42.6	(78) 57.4	(136) 100
Fotokopi Çekîrtme	(0) 0.0	(5) 3.7	(8) 5.9	(2) 1.5	(3) 2.2	(7) 5.1	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(27) 19.9	(109) 80.1	(136) 100
Kütüphaneler Arası Hizmetlerden Yaralanma	(1) 0.7	(5) 3.7	(8) 5.9	(4) 2.9	(6) 4.4	(1) 0.74	(1) 0.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(30) 22.1	(106) 77.9	(136) 100
Yurt Dışından Yayın Getirtebilme	(15) 11.0	(40) 29.4	(16) 11.8	(5) 3.7	(2) 1.5	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(79) 58.1	(57) 41.9	(136) 100
Görsel-İşitsel Materyalden Yaralanma	(0) 0.0	(1) 0.7	(6) 4.4	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(1) 0.7	(2) 1.5	(2) 1.5	(14) 10.3	(122) 89.7	(136) 100
Danışma Kaynaklarından Yaralanma	(2) 1.5	(12) 8.8	(37) 27.2	(20) 14.7	(5) 3.7	(1) 0.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(81) 59.6	(55) 40.4	(136) 100
Yayın Taraması Yapma	(2) 1.5	(0) 0.0	(3) 2.2	(7) 5.1	(6) 4.4	(5) 3.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(24) 17.6	(112) 82.4	(136) 100
Tezleri İnceleme	(6) 4.4	(9) 6.6	(11) 8.1	(17) 12.5	(7) 5.1	(2) 1.5	(3) 2.2	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(56) 41.2	(80) 58.8	(136) 100
İnternet Hizmetinden Yaralanma	(1) 0.7	(1) 0.7	(4) 2.9	(3) 2.2	(6) 4.4	(4) 2.9	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(22) 16.2	(114) 83.8	(136) 100

alma amacı %96.2 (75) oranıyla birinci amaç sıklığında yer almaktadır. Süreli yayınları izleme %62.8 (58) oranıyla ikinci amaç sıklığı sırasında gelmektedir. Danışma kaynaklarından yararlanma %61.5 (48) oranıyla üçüncü sırayı oluşturmaktadır. Yurt dışından yayın getirtebilme %55.1 (43) oranıyla dördüncü sırada, tezleri izleme %42.3 (33) oranıyla beşinci sırada, yayın taraması yapma %41 (32) altıncı sırada, fotokopi çekirme %38.5 (30) oranıyla yedinci amaç sıklığı sırasında, kütüphaneler arası hizmetlerden yararlanma %17.9 (14) oranıyla sekizinci amaç sıklığı sırasında görülmektedir. İnternet hizmetinden yararlanma %16.7 (13) oranıyla ve görsel-işitsel materyalden yararlanma amacı %12.8 (10) oranıyla sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının en az kullanım amacı olarak son amaç sıklığında yer almaktadır. Son olarak bu bilimde çalışan öğretim elemanlarının %2.6'si (2) bilgi merkezini olanaklarından yararlanmamaktadırlar.

7. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Merkezi Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması

Bilim dallarına göre bilgi merkezinin kullanımının karşılaştırılması Tablo 13'de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre bu üç bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında bilgi merkezini en çok kitap ödünç alma amacıyla kullananlar %99.3 oranıyla fen bilimcileridir. İkinci sırada %98.6 oranıyla sağlık bilimcileri ve %96.2 oranıyla sosyal bilimciler yer almaktadır. Bilgi merkezinin süreli yayınları izleme amacıyla kullanan elemanlar tabloda yer alan bulgulara göre sosyal bilimciler %62.8 oranıyla ilk sıradadırlar. Sağlık bilim dalında çalışan elemanlar %61.4 oranıyla ikinci sırada ve fen bilimcileri 42.6 oranıyla üçüncü sırada yer almaktadırlar.

Tablo 12. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ MERKEZİ KULLANIM AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap Ödünç Alma	(58) 74.4	(6) 7.7	(8) 10.3	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(75) 96.2	(3) 3.8	(78) 100
Sürelî Yayınları İzleme	(3) 3.8	(27) 34.6	(9) 11.5	(4) 5.1	(2) 2.6	(1) 1.3	(1) 1.3	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(49) 62.8	(29) 37.2	(78) 100
Fotokopi Çekirme	(3) 3.8	(0) 0.0	(8) 10.3	(8) 10.3	(1) 1.3	(2) 2.6	(7) 9.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100
Kütüphaneler Arası Hizmetlerden Yaralanmak	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(3) 3.8	(1) 1.3	(5) 6.4	(2) 2.6	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(14) 17.9	(64) 82.1	(78) 100
Yurt Dışından Yayın Getirtebilmek	(5) 6.4	(19) 24.4	(7) 9.0	(3) 3.8	(7) 9.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(43) 55.1	(35) 44.9	(78) 100
Görsel-İşitsel Materyalden Yararlanmak	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(4) 5.1	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(10) 12.8	(68) 87.2	(78) 100
Danışma Kaynaklarından Yararlanmak	(3) 3.8	(16) 20.5	(16) 20.5	(6) 7.7	(5) 6.4	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(48) 61.5	(30) 38.5	(78) 100
Yayın Taraması Yapmak	(3) 3.8	(2) 2.6	(5) 6.4	(5) 6.4	(7) 9.0	(6) 7.7	(0) 0.0	(2) 2.6	(1) 1.3	(1) 1.3	(32) 41.0	(46) 59.0	(78) 100
Tezleri İncelemek	(0) 0.0	(2) 2.6	(10) 12.8	(6) 7.7	(6) 7.7	(2) 2.6	(0) 0.0	(3) 3.8	(4) 5.1	(0) 0.0	(33) 42.3	(45) 57.7	(78) 100
İnternet Hizmetinden Yararlanmak	(1) 1.3	(0) 0.0	(3) 3.8	(1) 1.3	(0) 0.0	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 3.8	(2) 2.6	(13) 16.7	(65) 83.3	(78) 100
Kullanmıyorum	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(76) 97.4	(78) 100

Fotokopi ektirmek amacıyla bilgi merkezini kullananlar, gruplar arasında sosyal bilim dalında çalışan elemanlar %38.5 oranıyla ilk sırada yer almaktadır. Sağlık bilimciler %37.1 oranıyla ve fen bilimcileri %19.9 oranıyla sonraki sıralarda görülmektedir.

Kütüphaneler arası hizmetlerden yararlanma için bilgi merkezinden yararlanan ğretim elemanları, sağlık ve fen bilim dallarında birbirine yakın bir düzeydedir. Bu oran fen bilimleri dalında %22.1 olarak sağlık bilimleri dalında da %21.4 oranındadır. Sosyal bilim dalında bu oran %17.9 olmaktadır.

Aynı kütüphaneler arası hizmetlerden yararlanma olanağı gibi yurt dışından yayın getirebilme olanağının oranı da sağlık ve fen bilim dalında birbirine yakındır. Sağlık bilimleri dalında bu oran %58.6, fen bilimleri dalında %58.1 ve sosyal bilimler dalında da %55.1 olmaktadır.

Gruplar arasında en çok görsel-işitsel materyallerden yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanan ğretim elemanları %30.7 oranıyla sağlık bilimcileri oluşturmaktadır. Bu olanağın kullanımı sosyal bilimler dalında %12.8 oranıyla ve fen bilimler dalında %10.3 oranıyla sağlık bilimler dalının ğretim elemanların oranına göre düşük düzeydedir.

Sağlık, fen ve sosyal bilim dalları arasında bilgi merkezini danışma kaynaklarından yararlanma amacıyla en çok kullananlar %61.5 oranıyla sosyal bilimler dalında çalışan ğretim elemanlarıdır. Fen bilimcileri %59.6 oranıyla ve sağlık bilimcileri %59.3 oranıyla, kullanım oranları yakın bir düzeyde gözükmektedir.

Tablo 13. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ MERKEZİ KULLANIM

AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRMASI

BİLGİ MERKEZİ KULLANIMI AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRMASI	Kitap Ödünç Almak		Sürelî Yayınları İzlemek		Fotokopi Çektirmek		Kütüphaneler Arası Hizmetlerden Yaralanmak		Yurt Dışından Yayın Getirtebilmek		Görsel-İşitsel Materyalden Yararlanmak		Danışma Kaynaklarından Yararlanmak		Yayın Taraması Yapmak		Tez İncelemek		İnternet Hizmetinden Yararlanmak	
Tercih	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler
	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(138) 98.6	(2) 1.4	(86) 61.4	(54) 38.6	(52) 37.1	(88) 62.9	(30) 21.4	(110) 78.6	(82) 58.6	(58) 41.4	(43) 30.7	(97) 69.3	(83) 59.3	(57) 40.7	(56) 40.0	(84) 60.0	(85) 60.7	(55) 39.3	(27) 19.3	(113) 80.7
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(135) 99.3	(1) 0.7	(58) 42.6	(78) 57.4	(27) 19.9	(109) 80.1	(30) 22.1	(106) 77.9	(79) 58.1	(57) 41.9	(14) 10.3	(122) 89.7	(81) 59.6	(55) 40.4	(24) 17.6	(112) 82.4	(56) 41.2	(80) 58.8	(22) 16.2	(114) 83.8
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(75) 96.2	(3) 3.8	(49) 62.8	(29) 37.2	(30) 38.5	(48) 61.5	(14) 17.9	(64) 82.1	(43) 55.1	(35) 44.9	(10) 12.8	(68) 87.2	(48) 61.5	(30) 38.5	(32) 41.0	(46) 59.0	(33) 42.3	(45) 57.7	(13) 16.7	(65) 83.3
Toplan	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

Sağlık bilim dalında tez izleme amacıyla bilgi merkezini kullanan öğretim elemanlarının oranı %60.7 olarak fen ve sosyal bilimler dalına göre yukarı düzeyde yer almaktadır. Sosyal bilimler dalında bu oran %42.3 ve fen bilimlerinde ise %41.2'dir.

Tez izleme olanağında olduğu gibi İnternet hizmetlerinden yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanan kullanıcıların oranı sağlık bilimcileri grubunun arasında %19.3 oranıyla sosyal ve fen bilimcilerinden çoktur. Bu seçeneği işaretleyen öğretim elemanlarının oranı sosyal bilimlerinde %16.7 olarak fen bilimlerinde de %16.2 olmaktadır. Tablo 13 dikkate alındığında sağlık bilimlerindeki öğretim elemanları en çok kitap ödünç almak amacıyla (%98.6) ve en az İnternet hizmetlerinden yararlanma amacıyla (%19.3) bilgi merkezini kullanmaktadırlar. Bunun yansısı fen ve sosyal bilimlerdeki öğretim elemanlarında da aynı sağlık bilimler dalında olduğu gibi kitap ödünç almak amacı %99.3 ve %96.2 oranıyla ilk sırada olmasına rağmen fen ve sosyal bilim dallarında en az görsel-işitsel materyalden yararlanma amacı %10.3 ve %12.8 oranıyla yer almaktadır.

V. 8. Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar

Sekizinci soruda araştırmamıza katılan sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının, eğitimsel-bilimsel çalışmaları sırasında bilgiye en çok gereksinim duydukları durumlar sorulmuştur. Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarından yazılan seçeneklerin arasından seçenekleri önem sırasına göre numaralandırmaları rica edilmiştir.

V. 8. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar

Tablo 14’de sunulan sonuçlar sağlık bilimcilerin bilgiye en çok gereksinim duydukları durumları göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre sağlık bilimcilerin %96.4’ü (124) en çok yeni bir alanda araştırma yapma durumu olarak belirtmişlerdir. Ders hazırlığı yaparken duyulan bilgi gereksinimi %82.1 (115) olarak sağlık bilimcilerin ikinci bilgi gereksinimi durumu sıklığında gelmektedir. Üçüncü sırada bilimsel gelişmeleri takip eden sağlık bilimcilerin oranı %70.7 (99) olarak yer almaktadır. Tez çalışması yapma durumu %70 (98) ile dördüncü sırada bulunmaktadır. Makale, kitap ve bildiri hazırlama durumu %59.3 (83) oranıyla beşinci sıradadır. Proje hazırlama dönemi, bilgi gereksinimi açısından oranı %58.6 (82) olarak bu seçeneği belirleyen sağlık bilimcileri grubunda altıncı sırada gelmektedir. Danışmanlık yapma dönemi %37.1 (52) en az gereksinim duyulan dönem olarak son sıradadır.

V. 8. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar

Fen bilimcilerin arasında en çok gereksinin duyulan durum, %91.2 (124) oranıyla yeni bir alanda araştırma yapma durumudur. İkinci sırada derse hazırlık durumu %84.6 (116) olarak yer almaktadır. Tez çalışması dönemi %61.0 (83) oranıyla üçüncü sıradadır. Makale, kitap ve bildiri hazırlama durumu %58.1 (79) oranıyla dördüncü sırada gelmektedir. Bilimsel gelişmeleri takip eden durumu seçen katılımcılar %51.5 (70) oranıyla beşinci sırada görülmektedir. Proje hazırlama

Tablo 14. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİYE GEREKSİNİM DURUMLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Derse Hazırlık Yaparken	(51) 36.4	(22) 15.7	(19) 13.6	(14) 10.0	(5) 3.6	(4) 2.9	(0) 0.0	(115) 82.1	(35) 25.0	(140) 100
Tez Çalışması Yaparken	(13) 9.3	(26) 18.6	(22) 15.7	(14) 10.0	(15) 10.7	(6) 4.3	(2) 1.4	(98) 70.0	(42) 30.0	(140) 100
Yeni Bir Alanda Araştırma Yaparken	(52) 37.1	(49) 35.0	(16) 11.4	(12) 8.6	(0) 0.0	(6) 4.3	(0) 0.0	(135) 96.4	(5) 3.6	(140) 100
Makale/Kitap/Bildiri Hazırlarken	(8) 5.7	(17) 12.1	(31) 22.1	(18) 12.9	(6) 4.3	(2) 1.4	(1) 0.7	(83) 59.3	(57) 40.7	(140) 100
Proje Hazırlarken	(4) 2.9	(9) 6.4	(24) 17.1	(25) 17.9	(16) 11.4	(4) 2.9	(0) 0.0	(82) 58.6	(58) 41.4	(140) 100
Danışmanlık Yaparken	(0) 0.0	(2) 1.4	(4) 2.9	(4) 2.9	(17) 12.1	(15) 10.7	(10) 7.1	(52) 37.1	(88) 62.9	(140) 100
Bilimsel Gelişmeleri Takip Ederken	(12) 8.6	(12) 8.6	(11) 7.9	(18) 12.9	(15) 10.7	(7) 5.0	(24) 17.1	(99) 70.7	(41) 29.3	(140) 100

dönemi %43.4 (59) oranıyla altıncı gereksinim durumunda yer almaktadır. Danışmanlık yapma dönemi en az gereksinim duyulan dönem olarak %30.1 (41) oranıyla fen bilimciler tarafından seçilmektedir. Tablo 15’de fen bilimcilerin bilgiye gereksinim durumları sayı ve yüzde olarak yansıtılmıştır.

V. 8. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye En Çok Gereksinim Duydukları Durumlar

Sosyal bilimciler sağlık ve fen bilimciler arasında olduğu gibi bilgiye en çok gereksinim duydukları durumu, %93.6 (73) oranıyla yeni bir alanda araştırma yapma durumu olarak belirtmişlerdir. İkinci sırada makale, kitap ve bildiri hazırlama dönemi olarak %83.3 (65) oranıyla gelmektedir. Derse hazırlık yapma durumu %82.1 (64) oranıyla üçüncü sıra yer almaktadır. Dördüncü sırada bilimsel gelişmeleri takip etme durumu %57.7 (45) oranıyla görülmektedir. Tez çalışması yapma dönemi %51.3 (40) oranıyla ve proje hazırlama durumu %38.5 (30) oranıyla beşinci ve altıncı sıraya yerleşmektedir. En az gereksinim duyulan durum sosyal bilimler dalında danışmanlık yapma durumu olarak %29.5 (23) oranıyla son sıradadır. Tablo 16 sosyal bilimcilerin bilgiye gereksinim duyulan durumlarını göstermektedir.

V. 8. 4. Sağlık, Fen Ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Gereksinim Duyulan Durumlarının Karşılaştırması

Sağlık, fen ve sosyal bilimcilerin en çok gereksinim duydukları durumlar Tablo 17’de yer almaktadır. Bu tabloda seçeneklerin sayısına göre ve her seçeneğin toplam

Tablo 15. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİYE GEREKSİNİM DURUMLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Derse Hazırlık Yaparken	(50) 36.8	(30) 22.1	(20) 14,7	(12) 8.8	(2) 1.2	(1) .7	(0) 0.0	(0) 0.0	(115) 84.6	(21) 15.4	(136) 100
Tez Çalışması Yaparken	(7) 5.1	(29) 21.3	(25) 18.4	(12) 8.8	(6) 4.4	(4) 2.9	.0 0.0	.0 0.0	(83) 61.0	(53) 39.0	(136) 100
Yeni Bir Alanda Araştırma Yaparken	(66) 48.5	(33) 24.3	(20) 14.7	(2) 1.5	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(124) 91.2	(12) 8.8	(136) 100
Makale/Kitap/Bildiri Hazırlarken	(10) 7.4	(15) 11.0	(23) 16.9	(22) 16.2	(6) 4.4	(2) 1.5	(1) 0.7	(0) 0.0	(79) 58.1	(57) 41.9	(136) 100
Proje Hazırlarken	(1) 0.7	(11) 8.1	(11) 8.1	(13) 9.6	(18) 13.2	(1) 0.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(59) 43.4	(77) 56.6	(136) 100
Danışmanlık Yaparken	(0) 0.0	(5) 3.7	(6) 4.4	(7) 5.1	(5) 3.7	(9) 6.6	(8) 5.9	(1) 0.7	(41) 30.1	(95) 69.9	(136) 100
Bilimsel Gelişmeleri Takip Ederken	(2) 1.5	(12) 8.8	(21) 15.4	(8) 5.9	(10) 7.4	(7) 5.1	(10) 7.4	(0) 0.0	(70) 51.5	(66) 48.5	(136) 100

Tablo 16. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİYE GEREKSİNİM DURUMLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Derse Hazırlık Yaparken	(22) 28.2	(8) 10.3	(19) 24.4	(8) 10.3	(4) 5.1	(3) 3.8	(0) 0.0	(64) 82.1	(14) 17.9	(78) 100
Tez Çalışması Yaparken	(0) 0.0	(10) 12.8	(14) 17.9	(7) 9.0	(5) 6.4	(4) 5.1	(0) 0.0	(40) 51.3	(38) 48.7	(78) 100
Yeni Bir Alanda Araştırma Yaparken	(41) 52.6	(21) 26.9	(6) 7.7	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(73) 93.6	(5) 6.4	(78) 100
Makale/Kitap/Bildiri Hazırlarken	(9) 11.5	(32) 41.0	(14) 17.9	(10) 12.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(65) 83.3	(13) 14.7	(78) 100
Proje Hazırlarken	(1) 1.3	(1) 1.3	(8) 10.3	(6) 7.7	(14) 17.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100
Danışmanlık Yaparken	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(4) 5.1	(2) 2.6	(10) 12.8	(5) 6.4	(23) 29.5	(55) 70.5	(78) 100
Bilimsel Gelişmeleri Takip Ederken	(5) 6.4	(5) 6.4	(7) 9.0	(10) 12.8	(3) 3.8	(6) 7.7	(9) 11.5	(45) 57.7	(33) 42.3	(78) 100

sıklığı göz önünde tutularak karşılaştırılmaktadır. Elde edilen bulguları dikkate alındığında sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının bilgiye en çok gereksinim duydukları dönemler yeni bir alanda araştırma yapma dönemi olarak ortaya çıkmıştır. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları %96.4 oranıyla, sosyal bilim dalında çalışan elemanları %93.6 oranıyla ve fen bilimler dalında çalışan elemanlar ise bu oran %91.2 olarak görülmektedir. Fen ve sağlık bilim dallarında çalışan öğretim elemanların derse hazırlık yapma dönemi %84.6 ve %82.1 oranıyla ikinci bilgi gereksinimi dönemlerini oluştururken sosyal bilimcilerin makale, kitap ve bildiri hazırlama dönemi %83.3 oranıyla ikinci sırada görülmektedir.

Bilimsel gelişmeleri takip etme dönemi %70.7 oranıyla sağlık bilimcilerin bilgi gereksinimlerinin üçüncü sıklık dönemini oluştururken, tez çalışması dönemi fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %61 oranıyla üçüncü bilgi gereksinimi duyulan dönemleridir. Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları ise derse hazırlık yapma dönemi %82.1 oranıyla üçüncü bilgi gereksinimi sıklığı döneminde görülmektedir.

Tez çalışması dönemi %70 oranıyla sağlık bilimcilerin dördüncü bilgi gereksinimi döneminin sıklığını gösterirken, fen bilimcileri ise makale, kitap ve bildiri hazırlama dönemi %58.1 oranıyla dördüncü gereksinim sıklığı dönemi sırasında ve sosyal bilimciler ise bilimsel gelişmeleri takip etme dönemi %57.7 oranıyla dördüncü gereksinim sıklığı döneminde yer almaktadır.

Tablo 17. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

BİLGİYE GEREKSİNİM DUYULAN DURUMLARIN KARŞILAŞTIRILMASI	Derse Hazırlık		Tez Çalışması		Araştırma		Makale/Kitap/Bildiri		Proje		Danışmanlık		Bilimsel Gelişmeler	
Tercih	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler
	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(115) 82.1	(25) 17.9	(98) 70.0	(42) 30.0	(135) 96.4	(5) 3.6	(83) 59.3	(57) 40.7	(82) 58.6	(58) 41.4	(52) 37.1	(88) 62.9	(99) 70.7	(41) 29.3
Toplam	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100
Fen	(115) 84.6	(21) 15.4	(83) 61.0	(53) 39.0	(124) 91.2	(12) 8.8	(79) 58.1	(57) 41.9	(59) 43.4	(77) 56.6	(41) 30.1	(95) 69.9	(70) 51.5	(66) 48.5
Toplam	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100
Sosyal	(64) 82.1	(14) 17.9	(40) 51.3	(38) 48.7	(73) 93.6	(5) 6.4	(65) 83.3	(13) 14.7	(30) 38.5	(48) 61.5	(23) 29.5	(55) 70.5	(45) 57.7	(33) 42.3
Toplam	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100

Makale, kitap ve bildiri hazırlama %59.3 oranıyla, proje hazırlama %58.6 oranıyla danışmanlık yapma %37.1 oranıyla sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının beşinci, altıncı ve yedinci bilgi gereksinimi sıklığı dönemlerini oluşturmaktadır. Fen bilimcileri ise bilimsel gelişmeleri takip etme dönemi %51.5 oranıyla, proje hazırlama dönemi %43.4 oranıyla ve danışmanlık yapma dönemi %30.1 oranıyla bu bilim dalının öğretim elemanlarının beşten yediye kadar bilgi gereksinim dönemlerinin sıklığını göstermektedir. Sağlık ve fen bilim dallarının yanı sıra sosyal bilimler dalında da tez çalışması dönemi %51.3 oranıyla, proje hazırlama dönemi %38.5 oranıyla ve danışmanlık yapma dönemi %29.5 oranıyla öğretim elemanlarının beşinci, altıncı ve yedinci bilgi gereksinim dönemlerinin sıklığını saptanmıştır.

V. 9. Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler yaşamın her boyutunu etkilediği gibi öğretim elemanlarının bilgi arama ve bilgi ortamı kullanma davranışlarını da etkilemektedir. Günümüzde elektronik ortamda üretilen bilgi kaynakları, kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılama açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle 10. soruda öğretim elemanlarının elektronik kitap, elektronik dergi, elektronik tez, elektronik öz ve dizin, elektronik patent, elektronik standart ve elektronik gazete gibi dijital ortamda sunulan bilgi kaynaklarının kullanımıyla ilgili tercihleri sorulmuş ve seçenekleri önem sırasına göre numaralandırılması istenmiştir.

V. 9. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Sağlık bilimcilerin elektronik bilgi kaynaklarının kullanımı ile ilgili bulguları tablo 18’de yer almaktadır. Elde edilen bulgular dikkate alındığında sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları en çok elektronik dergileri %98.6 (138) oranıyla kullanmaktadırlar. Elektronik kitap kullanımı %80 (112) oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Elektronik tez kullanımı %62.9 oranıyla sağlık bilimcilerin üçüncü kullanım sıklıklarını oluşturmaktadır. Elektronik toplantı ve bildiri metni %54.3 (76) oranıyla, elektronik öz ve elektronik dizin %52.9 (74) oranıyla, elektronik gazete %31.4 (44) oranıyla öğretim elemanların dört, beş ve altıncı bilgi kaynağı kullanım sıklıklarını oluşturmaktadır. Elektronik rapor kullanımı %25 (35) oranıyla ve elektronik patent %20 (28) oranıyla sağlık bilimcilerin yedinci ve sekizinci kullanım sıklığında gelmektedir. Elektronik standart kullanımı en az kullanılan kaynak olarak %17.9 (25) oranıyla sağlık bilimcilerin son kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

V. 9. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının elektronik bilgi kaynakları kullanımıyla ilgili bulgular Tablo 19’da görülmektedir. Tabloda yer alan bulgulara göre fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları da sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının arasında olduğu gibi en çok elektronik dergileri %94.9 (129) oranıyla ve elektronik kitapları %89 (121) oranıyla kullanmaktadırlar. Elektronik tez

Tablo 18. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ

ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Elektronik Kitap	(17) 12.1	(62) 44.3	(22) 15.7	(9) 6.4	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(112) 80.0	(28) 20.0	(140) 100
Elektronik Dergi	(111) 79.3	(21) 15.0	(5) 3.6	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(138) 98.6	(2) 1.4	(140) 100
Elektronik Tez	(0) 0.0	(16) 11.4	(47) 33.6	(13) 9.3	(10) 7.1	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(2) 1.4	(88) 62.9	(52) 37.1	(140) 100
Elektronik Öz (E- Abstracts)/E-Dizin (E-İndeks)	(12) 8.6	(21) 15.0	(15) 10.7	(19) 13.6	(6) 4.3	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(74) 52.9	(66) 47.1	(140) 100
Elektronik Toplantı Metni/E- Bildiri	(0) 0.0	(13) 9.3	(13) 9.3	(26) 18.6	(18) 12.9	(2) 1.4	(0) 0.0	(4) 2.9	(0) 0.0	(76) 54.3	(64) 45.7	(140) 100
Elektronik Patent	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(1) 0.7	(3) 2.1	(6) 4.3	(8) 5.7	(6) 4.3	(28) 20.0	(112) 80.0	(140) 100
Elektronik Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(6) 4.3	(1) 0.7	(10) 7.1	(7) 5.0	(7) 5.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(35) 25.0	(105) 75.0	(140) 100
Elektronik Standard	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(4) 2.9	(1) 0.7	(3) 2.1	(1) 0.7	(6) 4.3	(8) 5.7	(25) 17.9	(115) 82.1	(140) 100
Elektronik Gazete	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(13) 9.3	(7) 5.0	(6) 4.3	(9) 6.4	(3) 2.1	(2) 1.4	(44) 31.4	(96) 68.6	(140) 100

Tablo 19. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ

ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARIN KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Elektronik Kitap	(31) 22,8	(69) 50.7	(14) 10.3	(4) 2.9	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(121) 89.0	(15) 11.0	(136) 100
Elektronik Dergi	(99) 72.8	(24) 17.6	(6) 4.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(129) 94.9	(7) 5.1	(136) 100
Elektronik Tez	(2) 1.5	(27) 19.9	(59) 43.4	(6) 4.4	(5) 3.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(99) 72.8	(37) 27.2	(136) 100
Elektronik Öz (E- Abstracts)/E-Dizin (E-İndeks)	(3) 2.2	(3) 2.2	(18) 13.2	(25) 18.4	(11) 8.1	(3) 2.2	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(66) 48.5	(70) 51.5	(136) 100
Elektronik Toplantı Metni/E- Bildiri	(1) .7	(4) 2.9	(17) 12.5	(25) 18.4	(14) 10.3	(7) 5.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(69) 50.7	(67) 49.3	(136) 100
Elektronik Patent	(0) 0.0	(2) 1.5	(1) 0.7	(3) 2.2	(10) 7.4	(8) 5.9	(3) 2.2	(3) 2.2	(2) 1.5	(32) 23.5	(104) 76.5	(136) 100
Elektronik Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 2.2	(6) 4.4	(4) 2.9	(8) 5.9	(11) 8.1	(2) 1.5	(0) 0.0	(34) 25.0	(102) 75.	(136) 100
Elektronik Standard	(0) 0.0	(1) 0.7	(1) 0.7	(4) 2.9	(3) 2.2	(3) 2.2	(8) 5.9	(10) 7.4	(0) 0.0	(30) 22.1	(106) 77.9	(136) 100
Elektronik Gazete	(0) 0.0	(3) 2.2	(7) 5.1	(14) 10.3	(12) 8.8	(8) 5.9	(3) 2.2	(3) 2.2	(14) 10.3	(64) 47.1	(72) 52.9	(136) 100

kullanımı %72.8 (99) oranıyla ve elektronik toplantı ve bildiri metni kullanımı %50.7 (69) oranıyla fen bilimcilerin üçüncü ve dördüncü kullanım sıklıkları sırasında gelmektedir. Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları elektronik öz ve elektronik dizin kullanımlarını %48.5 (66) oranıyla ve elektronik gazete kullanımlarını %47.1 (34) oranıyla beşinci ve altıncı sırada ifade etmektedirler. Elektronik rapor kullanımı %25 (34) oranıyla ve elektronik patent %23.5 (32) oranıyla fen bilimcilerin yedinci ve sekizinci kullanım sıklığı sırasında oluşturmaktadır. Bu bilim dalında elektronik standart kullanımı %22.1 (30) oranıyla son elektronik kaynak kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır.

V. 9. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Elektronik dergi ve elektronik kitap kullanımı sağlık ve fen bilim dallarında olduğu gibi sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının en çok kullandıkları kaynaklar olmaktadır. Tablo 20’de sunulan bulgular dikkate alındığında sosyal bilimcilerin %89.7’si (70) elektronik dergilerden ve %82.1’i (64) elektronik kitaplardan yararlanmaktadırlar. Elektronik tez kullanımı %59 (46) oranıyla üçüncü kullanım sıklığı sırasında gelmektedir. Elektronik toplantı ve elektronik bildiri metni kullanımı %53.8 (42) oranıyla, elektronik öz ve elektronik dizin kullanımı %52.6 (41) oranıyla, elektronik gazete kullanımı %48.7 (38) oranıyla ve elektronik rapor kullanım sıklığı %24.4 (19) oranıyla sosyal bilimcilerin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci kullanım sıklığı sıralarında yer almaktadır. Elektronik patentler %15.4 (12) oranıyla ve elektronik standartlar %14.1 (11) oranıyla sosyal bilim dalında çalışan

Tablo 20. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ

ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Elektronik Kitap	(24) 30.8	(31) 39.7	(3) 3.8	(1) 1.3	(4) 5.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(64) 82.1	(14) 17.9	(78) 100
Elektronik Dergi	(44) 56.4	(19) 24.4	(5) 6.4	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(70) 89.7	(8) 10.3	(78) 100
Elektronik Tez	(1) 1.3	(9) 11.5	(33) 42.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(46) 59.0	(32) 41.0	(78) 100
Elektronik Öz (E-Abstracts)/E-Dizin (E-İndeks)	(3) 3.8	(5) 6.4	(9) 11.5	(17) 21.8	(5) 6.4	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(41) 52.6	(37) 47.4	(78) 100
Elektronik Toplantı Metni/E-Bildiri	(5) 6.4	(7) 9.0	(8) 10.3	(11) 14.1	(8) 10.3	(0) 0.0	(1) 1.3	(2) 2.6	(0) 0.0	(42) 53.8	(36) 46.2	(78) 100
Elektronik Patent	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(1) 1.3	(4) 5.1	(2) 2.6	(2) 2.6	(2) 2.6	(12) 15.4	(66) 84.6	(78) 100
Elektronik Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(2) 2.6	(1) 1.3	(11) 14.1	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(19) 24.4	(59) 75.6	(78) 100
Elektronik Standart	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(4) 5.1	(1) 1.3	(11) 14.1	(67) 85.9	(78) 100
Elektronik Gazete	(0) 0.0	(6) 7.7	(7) 9.0	(9) 11.5	(5) 6.4	(0) 0.0	(6) 7.7	(0) 0.0	(5) 6.4	(38) 48.7	(40) 51.3	(78) 100
Kullanmıyorum	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(77) 98.7	(78) 100

öğretim elemanlarının en az kullandıkları elektronik bilgi kaynakları olarak belirtilmektedir. Son olarak sosyal bilimcilerin %1.3'ü (1) elektronik bilgi kaynaklarını kullanmamaktadırlar.

V.9. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Elektronik Bilgi Kaynaklarının Kullanımı İle İlgili Bulguların Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının elektronik bilgi kaynağı kullanımları, kullanım sıklıklarına göre tablo 21'de tespit edilmiştir. Her üç bilim dalında elektronik dergi kullanımı en çok kullanılan elektronik bilgi kaynağı olarak görülmektedir. Sağlık bilimcilerin %98.6'sı, fen bilimcilerin %94.9'ü ve sosyal bilimcilerin %89.7'si bilgi kaynağı olarak e-dergilerden yararlanmaktadırlar.

Gruplar arasında en fazla e-kitap kullanan %89 oranıyla fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %82.1 oranıyla ikinci ve sağlık bilimleri dalında çalışan elemanlar %80 oranıyla üçüncü kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır.

Elektronik tez kullanımı %72.8 oranıyla en çok fen bilimleri dalında görülmektedir. Sağlık bilimleri dalında ise %62.9 ve sosyal bilimler dalında ise %59 olmaktadır.

Elektronik öz ve dizin kaynaklarını en fazla kullanan grup yakın bir ağırlıkta olarak %52.9 ve %52.6 oranlarıyla sağlık ve sosyal bilimci öğretim elemanlarıdır.

Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %48.5 oranıyla üçüncü kullanım sıklığı sırasında yerini almıştır.

Elektronik toplantı ve bildiri metni kullanımı tüm bilim dallarında yakın bir düzeyde görülmektedir. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %54.3'ü, sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %53.8'i ve fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %50.7'si bilgi kaynağı olarak elektronik toplantı ve bildiri metinlerini kullanmaktadırlar.

Bilim dalları arasında elektronik patent kullanımı en çok %23.5 oranıyla fen ve %20 oranıyla sağlık bilimcileri arasında gözükmemektedir. Sosyal bilimciler arasında elektronik patent kullanımı %15.4 oranıyla diğer gruplara göre düşük bir düzeyde yer almaktadır.

Elektronik rapor kullanımı her üç bilim dalında da yakın bir ağırlıktadır. Sağlık ve fen bilimcilerin %25'i ve sosyal bilimcilerin %24.4'ü bilgi kaynağı olarak elektronik raporlardan yararlanmaktadırlar.

Elektronik standart kullanımı %22.1 oranıyla en çok fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının arasındadır. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %17.9'ü ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %14.1'i elektronik standartları kullanmaktadırlar.

Son olarak elektronik gazete kullanımı %48.7 oranıyla en çok sosyal bilimler dalında görülmektedir. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %47.1'i ve sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %31.4'ü elektronik gazete kullanmaktadır.

Tablo 21. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ELEKTRONİK BİLGİ KAYNAKLARIN KULLANIM KARŞILAŞTIRMASI	E-Kitap		E-Dergi		E-Tez		E-Öz, E-Dizin		E-Toplantı Metni		E-Patent		E-Rapor		E-Standard		E-Gazete	
Tercih Edenler Tercih Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(112) 80.0	(28) 20.0	(138) 98.6	(2) 1.4	(88) 62.9	(52) 37.1	(74) 52.9	(66) 47.1	(76) 54.3	(64) 45.7	(28) 20.0	(112) 80.0	(35) 25.0	(105) 75.0	(25) 17.9	(115) 82.1	(44) 31.4	(96) 68.6
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(121) 89.0	(15) 11.0	(129) 94.9	(7) 5.1	(99) 72.8	(37) 27.2	(66) 48.5	(70) 51.5	(69) 50.7	(67) 49.3	(32) 23.5	(104) 76.5	(34) 25.0	(102) 75.0	(30) 22.1	(106) 77.9	(64) 47.1	(72) 52.9
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(64) 82.1	(14) 17.9	(70) 89.7	(8) 10.3	(46) 59.0	(32) 41.0	(41) 52.6	(37) 47.4	(42) 53.8	(36) 46.2	(12) 15.4	(66) 84.6	(19) 24.4	(59) 75.6	(11) 14.1	(67) 85.9	(38) 48.7	(40) 51.3
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

V. 10. Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Elektronik bilgi kaynakları ortaya çıkmadan önce basılı bilgi kaynakları kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılamasında büyük önem taşımaktaydı. Ama dijital ortamda üretilen ve sunulan bilgi kaynakları her kitlede olduğu gibi öğretim elemanlarının, alışkanlıklarını, davranışlarını ve yaşam tarzlarını etkilemektedir. Bu nedenle 10. soruda öğretim elemanlarının basılı bilgi kaynakları ile ilgili tercihleri sorulmuştur ve katılımcılardan önem sırasına göre seçeneklerin sıralamaları istenmiştir.

V. 10. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları basılı kaynakları içinde en çok kitabı %98.6 (98.6) oranıyla kullanmaktadırlar. İkinci sırada ise %94.3 (132) basılı dergi kullanımı yer almaktadır. Basılı tez kullanımı %67.1 (94) oranıyla üçüncü kullanım sıklığını oluşturmaktadır. Basılı toplantı ve bildiri metni %50.7 (71) oranıyla, öz ve dizin kullanım sıklığı %49.3 (49.3) oranıyla ve gazete kullanım sıklığı %36.4 (51) oranıyla dördüncü, beşinci ve altıncı kullanım sıralarında bulunmaktadır. Rapor kullanım sıklığı %31.4 (44) oranıyla yedinci sırayı ve standart kullanımı %22.1 (31) oranıyla sekizinci ve dokuzuncu sıradadır. Patent kullanımı sağlık bilimcileri tarafından en az kullanılan basılı kaynak olarak %20 (28) oranıyla son sıraya yerleşmektedir.

Tablo 22. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap	(103) 73.6	(25) 17.9	(8) 5.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(138) 98.6	(2) 1.4	(140) 100
Dergi	(28) 20.0	(92) 65.7	(9) 6.4	(3) 2.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(132) 94.3	(8) 5.7	(140) 100
Tez	(2) 1.4	(6) 4.3	(56) 40.0	(21) 15.0	(7) 5.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(94) 67.1	(46) 32.9	(140) 100
Öz (Abstracts)/Dizin (İndeks)	(2) 1.4	(9) 6.4	(19) 13.6	(18) 12.9	(15) 10.7	(0) 0.0	(6) 4.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(69) 49.3	(71) 50.7	(140) 100
Toplantı /Bildiri Metni	(0) 0.0	(0) 0.0	(16) 11.4	(22) 15.7	(15) 10.7	(9) 6.4	(5) 3.6	(4) 2.9	(0) 0.0	(71) 50.7	(69) 49.3	(140) 100
Patent	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(3) 2.1	(1) 0.7	(6) 4.3	(5) 3.6	(5) 3.6	(2) 1.4	(28) 20.0	(112) 80.0	(140) 100
Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(11) 7.9	(9) 6.4	(18) 12.9	(2) 1.4	(3) 2.1	(1) 0.7	(44) 31.4	(96) 68.6	(140) 100
Standard	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 2.1	(5) 3.6	(0) 0.0	(6) 4.3	(9) 6.4	(7) 5.0	(31) 22.1	(109) 77.9	(140) 100
Gazete	(4) 2.9	(3) 2.1	(6) 4.3	(6) 4.3	(8) 5.7	(4) 2.9	(8) 5.7	(3) 2.1	(9) 6.4	(51) 36.4	(89) 63.6	(140) 100

V. 10. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Tablo 23’de yer alan sonuçları dikkate aldığımızda, fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %100 (136) oranıyla basılı bilgi kaynağı olarak en çok kitabı kullanmaktadırlar. Dergi kullanımı %92.6 (126) oranıyla fen bilimciler arasında ikinci kullanım sıklığı sırasında görülmektedir. Basılı tez kullanımı %75 (102) oranıyla, toplantı ve bildiri metni kullanımı %44.1 (60) oranıyla, öz ve dizin kullanımı %38.2 (52) oranıyla fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında üçüncü, dördüncü ve beşinci kullanım sıklığı sıralarını gözükmemektedir. Fen bilimcileri arasında gazete kullanımı %36 (49), standart kullanımı %29.4 (40), rapor kullanımı %25 (34) oranlarıyla diğer seçeneklere göre kullanım düzeyleri aşağı bir seviyede olduğu tespit edilmektedir. Patent kullanımı fen bilimcileri arasında en az kullanılan basılı bilgi kaynağı olarak %20 (28) oranıyla kullanım sıklığı sırasının sonunda gelmektedir.

V. 10. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynaklarını Kullanımları

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının diğer bilim dallarında da olduğu gibi basılı kitap kullanımı %98.7 (77) oranıyla yüksek bir seviyede öğretim elemanları tarafından tercih edilmektedir. Basılı dergi kullanımı %93.6 (73) ve basılı tez kullanımı %70.5 (55) oranıyla sosyal bilimciler arasında ikinci ve üçüncü sıraları alırken, öz ve dizin kullanımı %59 (46) oranıyla dördüncü ve

Tablo 23. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

BASIL BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap	(91) 66.9	(39) 28.7	(6) 4.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(136) 100	(0) 0.0	(136) 100
Dergi	(39) 28.7	(70) 51.5	(12) 8.8	(3) 2.2	(1) 0.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(126) 92.6	(10) 7.4	(136) 100
Tez	(5) 3.7	(18) 13.2	(62) 45.6	(12) 8.8	(4) 2.9	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(102) 75.0	(34) 25.0	(136) 100
Öz (Abstracts)/ Dizin (İndeks)	(0) 0.0	(3) 2.2	(12) 8.8	(19) 14.0	(11) 8.1	(4) 2.9	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 1.5	(52) 38.2	(84) 61.8	(136) 100
Toplantı /Bildiri Metni	(0) 0.0	(2) 1.5	(14) 10.3	(19) 14.0	(17) 12.5	(1) 0.7	(5) 3.7	(1) 0.7	(1) 0.7	(60) 44.1	(76) 55.9	(136) 100
Patent	(0) 0.0	(2) 1.5	(1) 0.7	(5) 3.7	(7) 5.1	(5) 3.7	(3) 2.2	(3) 2.2	(2) 1.5	(28) 20.6	(108) 79.4	(136) 100
Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.5	(7) 5.1	(0) 0.0	(16) 11.8	(6) 4.4	(2) 1.5	(1) 0.7	(34) 25.0	102 75.0	(136) 100
Standard	(1) 0.7	(0) 0.0	(7) 5.1	(5) 3.7	(4) 2.9	(2) 1.5	(9) 6.6	(8) 5.9	(4) 2.9	(40) 29.4	(96) 70.6	(136) 100
Gazete	(0) 0.0	(1) 0.7	(4) 2.9	(13) 9.6	(11) 8.1	(4) 2.9	(3) 2.2	(7) 5.1	(6) 4.4	(49) 36.0	(87) 64.0	(136) 100

Tablo 24. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARININ KULLANIMI İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

BASILI BİLGİ KAYNAKLARIN KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitap	(53) 67.9	(17) 21.8	(4) 5.1	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(77) 98.7	(1) 1.3	(78) 100
Dergi	(17) 21.8	(42) 53.8	(10) 12.8	(4) 5.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(73) 93.6	(5) 6.4	(78) 100
Tez	(2) 2.6	(9) 11.5	(31) 39.7	(9) 11.5	(3) 3.8	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(55) 70.5	(23) 29.5	(78) 100
Öz (Abstracts)/ Dizin (İndeks)	(4) 5.1	(4) 5.1	(10) 12.8	(21) 26.9	(5) 6.4	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(46) 59.0	(32) 41.0	(78) 100
Toplantı /Bildiri metni	(0) 0.0	(5) 6.4	(7) 9.0	(9) 11.5	(15) 19.2	(2) 2.6	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(40) 51.3	(38) 48.7	(78) 100
Patent	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(5) 6.4	(1) 1.3	(1) 1.3	(9) 11.5	(69) 88.5	(78) 100
Rapor	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 5.1	(0) 0.0	(3) 3.8	(4) 5.1	(0) 0.0	(4) 5.1	(0) 0.0	(11) 14.1	(67) 85.9	(78) 100
Standard	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(2) 2.6	(7) 9.0	(71) 91.0	(78) 100
Gazete	(2) 2.6	(1) 1.3	(6) 7.7	(4) 5.1	(10) 12.8	(2) 2.6	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100

toplantı/bildiri metni kullananlar ise %51.3 (40) oranıyla beşinci ve basılı gazete kullanımı %38.5 (30) oranıyla altıncı kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Basılı rapor, patent ve standart kullanımı sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında düşük bir düzeydedir. Rapor kullanan öğretim elemanları %14.1 (11), patent kullananlar ise %11.5 (9) ve standart kullananlar ise %9 (7)' dur.

V. 10. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Basılı Bilgi Kaynakları Kullanımlarının Karşılaştırılması

Tablo 25'deki sonuçlara göre, basılı bilgi kaynağı olarak kitap tüm bilim dallarında en fazla kullanılan kaynaktır. Gruplar arasında kitap kullanımı %100 oranıyla en çok fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları tarafından kullanılmaktadır. Sosyal bilim dalında %98.7 ve sağlık bilim dalında %98.6 oranıyla basılı kitap kullanımı birbirine yakın bir düzeyde görülmektedir.

Aynı kitap kullanımında olduğu gibi, basılı dergi kullanımı diğer basılı kaynakların kullanımına göre tüm gruplar arasında yukarı seviyededir. Sağlık bilimcilerin %94.3'ü, sosyal bilimcilerin %93.6'sı ve fen bilimcilerin %92.6'sı basılı dergilerden yararlanmaktadırlar.

Tez kullanımı bütün bilim dalları arasında üçüncü kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Oran olarak basılı tez kullanımı fen bilimcileri arasında %75, sosyal bilimcileri arasında %70.5 ve sağlık bilimcileri arasında %67.1 oranlarından oluşmaktadır.

Tablo 25. ÖĞRETİM ELEMANLARININ BASILI BİLGİ KAYNAKLARI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

BASILI BİLGİ KAYNAKLARI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	Kitap		Dergi		Tez		Öz, Dizin		Toplantı Metni		Patent		Rapor		Standard		Gazete	
Tercih Edenler Tercih Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(138) 98.6	(2) 1.4	(132) 94.3	(8) 5.7	(94) 67.1	(46) 32.9	(69) 49.3	(71) 50.7	(71) 50.7	(69) 49.3	(28) 20.0	(112) 80.0	(44) 31.4	(96) 68.6	(31) 22.1	(109) 77.9	(51) 36.4	(89) 63.6
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(136) 100	(0) 0.0	(126) 92.6	(10) 7.4	(102) 75.0	(34) 25.0	(52) 38.2	(84) 61.8	(60) 44.1	(76) 55.9	(28) 20.6	(108) 79.4	(34) 25.0	102 75.0	(40) 29.4	(96) 70.6	(49) 36.0	(87) 64.0
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(77) 98.7	(1) 1.3	(73) 93.6	(5) 6.4	(55) 70.5	(23) 29.5	(46) 59.0	(32) 41.0	(40) 51.3	(38) 48.7	(9) 11.5	(69) 88.5	(11) 14.1	(67) 85.9	(7) 9.0	(71) 91.0	(30) 38.5	(48) 61.5
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

Basılı öz ve dizin kullanımı %59 oranıyla en çok sosyal bilimciler tarafından tercih edilmiştir. Sağlık ve fen bilimcileri %49.3 ve %38.2 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır.

Basılı toplantı ve bildiri metni kullanımı tüm bilim dallarında yakın bir seviyededir. Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %51.3'ü, sağlık bilimcilerin %50.7'si ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %44.1'i bilgi kaynağı olarak basılı toplantı ve bildiri metinlerinden yararlanmaktadırlar.

Gruplar arasında patent kullanımı en çok %20.6 oranıyla sağlık ve %20 oranıyla fen bilimcileri arasında gözükmetedir. Sosyal bilimciler arasında patent kullanımı %11.5 oranıyla diğer gruplara göre düşük düzeydedir.

Bilgi kaynağı olarak basılı raporu en çok kullanan grup %31.4 oranıyla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. İkinci kullanım sıklığında yer alanlar ise %25 oranıyla fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları ve üçüncü kullanım sıklığında yer alanlar ise en az yararlanan grup olarak %14.1 oranıyla sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır.

Basılı standartları en çok kullanan grup %29.4 oranıyla fen bilimcileridir. Sağlık bilimcilerin %22.1'i ve sosyal bilimcilerin %9'ü basılı standartlardan yararlanmaktadırlar.

Son olarak basılı gazete kullanımı %38.5 oranıyla en çok sosyal bilim dalındadır. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %36.4'ü ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %36'sı basılı gazete kullanımları tespit edilmiştir.

V. 11. Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları

Anketin 11. sorusunda sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarından danışma kaynaklarını kullanım sıklıkları sorulmuştur. Seçenekler arasında yer alan ansiklopedi, sözlük, öz ve dizin, bibliyografya, biyografi, el kitabı, yıllık, rehber, harita ve atlas arsından en çok kullandıkları danışma kaynaklarının tercih sırasına göre sıralamaları istenmiştir.

V. 11. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları

Elde edilen bulgulara göre sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları danışma kaynakları arasından en çok el kitaplarını %87.9 (123) kullanmaktadırlar. Ansiklopedi kullanım sıklığı %70 (98) oranıyla ve atlas kullanımı % 68.6 (96) oranıyla sağlık bilimcilerin ikinci ve üçüncü kullanım sıklık sıralarını oluşturmaktadır. Öz ve dizin kullanımı %50.7 (71) oranıyla, sözlük kullanımı %47.1 (66) oranıyla, rehber kullanımı %23.6 (33) ve bibliyografya kullanımı %22.1 (31) oranıyla sağlık bilimcilerin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci kullanım sıklık sıralarında yer almaktadırlar. Biyografi kullanımı %19.3 (27) oranıyla sekizinci sırada gelmektedir. Yıllık kullanımı sağlık bilimcileri tarafından en az kullanılan danışma kaynağı olarak son kullanım sıklığı sırasındadır.

Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının danışma kaynaklarını kullanımı ile ilgili bulgular Tablo 26'da sayı ve yüzde olarak sunulmaktadır.

Tablo 26. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Ansiklopedi	(39) 27.9	(8) 5.7	(35) 25.0	(12) 8.6	(3) 2.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(98) 70.0	(42) 30.0	(140) 100
Sözlük	(8) 5.7	(31) 22.1	(15) 10.7	(4) 2.9	(4) 2.9	(3) 2.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(66) 47.1	(74) 52.9	(140) 100
Öz (Abstracts)/Dizin (İndeks)	(13) 9.3	(24) 17.1	(23) 16.4	(3) 2.1	(2) 1.4	(3) 2.1	(3) 2.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(71) 50.7	(69) 49.3	(140) 100
Bibliyografya	(0) 0.0	(4) 2.9	(2) 1.4	(5) 3.6	(2) 1.4	(3) 2.1	(9) 6.4	(5) 3.6	(1) 0.7	(0) 0.0	(31) 22.1	(109) 77.9	(140) 100
Biyografi	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(3) 2.1	(2) 1.4	(4) 2.9	(5) 3.6	(5) 3.6	(4) 2.9	(27) 19.3	(113) 80.7	(140) 100
El Kitabı	(78) 55.7	(19) 13.9	(11) 7.9	(4) 2.9	(4) 2.9	(3) 2.1	(2) 1.4	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(123) 87.9	(17) 12.1	(140) 100
Yıllık	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(2) 1.4	(3) 2.1	(2) 1.4	(7) 5.0	(5) 3.6	(0) 0.0	(23) 16.4	(117) 83.6	(140) 100
Rehber	(0) 0.0	(2) 1.4	(7) 5.0	(3) 2.1	(4) 2.9	(5) 3.6	(2) 1.4	(5) 3.6	(5) 3.6	(0) 0.0	(33) 23.6	(107) 76.4	(140) 100
Harita ve Atlas	(2) 1.4	(45) 32.1	(8) 5.7	(7) 5.0	(4) 2.9	(4) 2.9	(2) 1.4	(3) 2.1	(4) 2.9	(17) 12.1	(96) 68.6	(44) 31.4	(140) 100

11. V. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları

Sağlık bilim dalında olduğu gibi el kitabı kullanımı fen bilimcileri tarafından en çok kullanılan danışma kaynağı olarak %76.5 (104) oranıyla birinci kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Ansiklopedi kullanımı %67.6 (92) oranıyla ikinci kullanım sıklığı sırasında görülmektedir. Sözlük kullanım %50 (68) oranıyla, öz ve dizin kullanımı %47.8 (65) oranıyla ve harita ve atlas kullanımı %23.5 (32) oranıyla fen bilimcilerin üçüncü, dördüncü ve beşinci kullanım sıklığı sıralarını oluşturmaktadır. Rehber kullanımı %22.1 (30) ve yıllık kullanımı %21.3 (29) oranıyla fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının altıncı ve yedinci kullanım sıklığı sırasındadır. Son olarak istatistik kullanımı ve standart kullanım eşit bir derecede %0.7 (1) oranıyla fen bilimcileri tarafından en az kullanılan danışma kaynağı olarak sekizinci ve dokuzuncu sıralarda bulunmaktadır. Fen bilimcilerin %0.7'si (1) danışma kaynaklarını kullanmamaktadırlar.

Tablo 27'de fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının danışma kaynakları ile ilgili bulguları bulunmaktadır.

11. V. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanımları

Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının danışma kaynakları ile ilgili bulguları Tablo 28'de yansıtılmaktadır. Tabloda yer alan bulguları dikkate aldığımızda ansiklopedi kullanımı %85.9 (67) oranıyla ve sözlük kullanımı %73.1

Tablo 27. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Ansiklopedi	(37) 27.2	(36) 25.5	(14) 10.3	(1) 0.7	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(92) 67.6	(44) 32.4	(136) 100
Sözlük	(17) 12.5	(24) 17.6	(16) 11.8	(10) 7.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(68) 50.0	(68) 50.0	(136) 100
Öz (Abstracts)/Dizin (İndeks)	(11) 8.1	(24) 17.6	(20) 14.7	(5) 3.7	(1) 0.7	(2) 1.5	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(65) 47.8	(71) 52.2	(136) 100
Bibliyografya	(4) 2.9	(2) 1.5	(3) 2.2	(5) 3.7	(5) 3.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(3) 2.2	(24) 17.6	(112) 82.4	(136) 100
Biyografi	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 2.2	(3) 2.2	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(5) 3.7	(12) 8.8	(124) 91.2	(136) 100
El Kitabı	(59) 43.4	(24) 17.6	(9) 6.6	(4) 2.9	(4) 2.9	(2) 1.5	(1) 0.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(104) 76.5	(32) 23.5	(136) 100
Yıllık	(5) 3.7	(2) 1.5	(10) 7.4	(2) 1.5	(1) 0.7	(0) 0.0	(5) 3.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(29) 21.3	(107) 78.7	(136) 100
Rehber	(0) 0.0	(1) 0.7	(9) 6.6	(9) 6.6	(0) 0.0	(9) 6.6	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(30) 22.1	(106) 77.9	(136) 100
Harita ve Atlas	(2) 1.5	(8) 5.9	(3) 2.2	(6) 4.4	(4) 2.9	(0) 0.0	(5) 3.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(32) 23.5	(104) 76.5	(136) 100
İstatistik	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100
Standart	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100
Kullanmıyorum	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100

Tablo 28. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Ansiklopedi	(38) 48.7	(17) 21.8	(7) 9.0	(4) 5.1	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(67) 85.9	(11) 14.1	(78) 100
Sözlük	(10) 12.8	(27) 34.6	(12) 15.4	(6) 7.7	(0) 0.0	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(57) 73.1	(21) 26.9	(78) 100
Öz (Abstracts)/Dizin (İndeks)	(9) 11.5	(9) 11.5	(13) 16.7	(4) 5.1	(7) 9.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(43) 55.1	(35) 44.9	(78) 100
Bibliyografya	(1) 1.3	(5) 6.4	(11) 14.1	(7) 9.0	(2) 2.6	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(31) 39.7	(47) 60.3	(78) 100
Biyografi	(2) 2.6	(6) 7.7	(4) 5.1	(4) 5.1	(4) 5.1	(1) 1.3	(3) 3.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(26) 33.3	(52) 66.7	(78) 100
El Kitabı	(14) 17.9	(11) 14.1	(6) 7.7	(3) 3.8	(5) 6.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(40) 51.3	(38) 48.7	(78) 100
Yıllık	(2) 2.6	(0) 0.0	(5) 6.4	(4) 5.1	(3) 3.8	(4) 5.1	(2) 2.6	(0) 0.0	(2) 2.6	(22) 28.2	(56) 71.8	(78) 100
Rehber	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(2) 2.6	(2) 2.6	(6) 7.7	(1) 1.3	(4) 5.1	(0) 0.0	(17) 21.8	(61) 78.2	(78) 100
Harita ve Atlas	(2) 2.6	(2) 2.6	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(6) 7.7	(15) 19.2	(63) 80.8	(78) 100

(57) oranıyla sosyal bilimcilerin birinci ve ikinci kullanım sıklıklarını oluşturmaktadır. Öz ve dizin kullanımı sıklığı %55.1 (43) oranıyla, elkitabı kullanımı %51.3 (40) oranıyla ve bibliyografya kullanım sıklığı %39.7 (31) oranıyla sosyal bilimcilerin üçüncü, dördüncü ve beşinci kullanım sıklıklarını kazanmaktadır. Yıllık kullanımı %28.2 (22) oranıyla, rehber kullanım %21.8 (17) oranıyla son sıralarda görülmektedirler. Harita ve atlas kullanımı %19.2 (15) sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının en az kullandıkları danışma kaynağı olarak son kullanım sırası sıklığında yerini almıştır.

V. 11. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Danışma Kaynaklarını Kullanım Sıklıklarının Karşılaştırılması

Tablo 29’da yer alan bulgular sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının danışma kaynaklarını kullanım sıklıklarını göstermektedir. Elde edilen bulgular dikkate alındığında ansiklopedi kullanımı en çok %85.9 oranıyla sosyal bilimciler arasında görülmektedir. Sağlık bilimciler arasında %70 oranıyla ve fen bilimciler arasında %67.6 ansiklopedi kullanımı karşımıza çıkmaktadır.

Ansiklopedi kullanımında olduğu gibi sözlük kullanımı %73.1 oranıyla sosyal bilimciler tarafından tercih edilmiştir. Sözlük kullanımı fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında %50 ve sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının arasında %47.1 oranıyla tercih edilmiştir.

Sosyal bilimciler danışma kaynağı olarak öz ve dizin kullanımını %55.1 oranıyla işaretlemişlerdir. Öz kullanımı sağlık bilimciler arasında %50.7 oranıyla ve

fen bilimciler arasında %47.8 oranıyla ikinci ve üçüncü sıraya yerleşmektedir.

Gruplar arasında bibliyografya kullanımı %39.7 oranıyla sosyal bilimcilerde görülmektedir. Sağlık bilimcileri arasında %22.1 ve fen bilimcileri arasında 17.6 oranıyla bilim dalları arasında ikinci ve üçüncü sırada bulunmaktadır.

Biyografi kullanımı aynı bibliyografya kullanımında olduğu gibi %33.3 oranıyla en çok sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları tarafından yapılmaktadır. Sağlık bilimciler arasında %19.3 oranıyla ve fen bilimcileri arasında %8.8 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sırasını oluşturmaktadır.

El kitabı kullanımı, sağlık ve fen bilimciler tarafından en çok kullanılan danışma kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Oran olarak el kitabı kullanımı sağlık bilimcileri arasında %87.9 ve fen bilimcileri arasında %76.5 olmaktadır. Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları ise bu oran %51.3 olmuştur.

Yıllık kullanımı sosyal bilimcileri arasında %28.2, fen bilimcileri arasında %21.3 ve sağlık bilimcileri arasında %16.4'tür.

Rehber danışma kaynakları yakın bir oranla her üç bilim dalında da kullanılmaktadır. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında rehber kullanımı %23.6, fen bilim dalında çalışan öğretim elemanların arasında %22.1 ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanların arasında %21.8 oranları görülmektedir.

Bilim dalları arasında sağlık bilimcileri atlas kaynağını %68.6 oranıyla en çok kullanan grup olarak tanımlanmaktadır. Fen bilimcileri arasında %23.5 ve sosyal bilimleri arasında %19.2 rakamları atlas ve harita kullanan kişilerin oranlarını

Tablo 29. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ DANIŞMA KAYNAKLARINI KULLANIM TERCİHLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

DANIŞMA KAYNAKLARIN KULLANIM KARŞILAŞTIRILMASI	Ansiklopedi		Sözlük		Öz / Dizin		Bibliyografya		Biyografi		El Kitabı		Yıllık		Rehber		Harita ve Atlas		İstatistik		Standart		Kullanmıyorum	
Tercih	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler	Edenler	Emmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(98) 70.0	(42) 30.0	(66) 47.1	(74) 52.9	(71) 50.7	(69) 49.3	(31) 22.1	(109) 77.9	(27) 19.3	(113) 80.7	(123) 87.9	(17) 12.1	(23) 16.4	(117) 83.6	(33) 23.6	(107) 76.4	(96) 68.6	(44) 31.4	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(92) 67.6	(44) 32.4	(68) 50.0	(68) 50.0	(65) 47.8	(71) 52.2	(24) 17.6	(112) 82.4	(12) 8.8	(124) 91.2	(104) 76.5	(32) 23.5	(29) 21.3	(107) 78.7	(30) 22.1	(106) 77.9	(32) 23.5	(104) 76.5	(1) 0.7	(135) 99.3	(1) 0.7	(135) 99.3	(1) 0.7	(135) 99.3
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(67) 85.9	(11) 14.1	(57) 73.1	(21) 26.9	(43) 55.1	(35) 44.9	(31) 39.7	(47) 60.3	(26) 33.3	(52) 66.7	(40) 51.3	(38) 48.7	(22) 28.2	(56) 71.8	(17) 21.8	(61) 78.2	(15) 19.2	(63) 80.8	(0) 0.0	(78) 100	(0) 0.0	(78) 100	(0) 0.0	(78) 100
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

göstermektedir. Ankette yer alan seçenekler dışında kullanılan danışma kaynakları sadece fen bilimcileri tarafından belirtilmiştir. Elde edilen bulgulara göre fen bilimcilerin %0.7'si istatistik ve standart danışma kaynaklarından da yararlanmaktadırlar.

Son olarak fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %0.7'si danışma kaynaklarını kullanmamaktadırlar.

V. 12. Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları

Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarının çalıştıkları alan ve meslekleriyle ilgili bilgi gereksinimlerini karşılama sürecinde yaşanan davranışlar ve bilgi arama davranışlarının saptanması için 12. soruda her bilim dalına bağlı olan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarının özelliklerini ortaya koymak ve bilgi arama sürecinde yaptıkları davranış biçimlerini belirtmek amacıyla arama sırasında dikkate aldıkları öncelikler sorulmuştur.

V. 12. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları

Sağlık bilimcilerin çalışma alanları ile ilgili bilgi arama davranışları bulguları Tablo 30'da yansıtılmaktadır. Tablodaki bulgulara baktığımızda sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları çalışma alanları ile ilgili bilgi gereksinimlerini karşılamak için %94.3 (132) oranıyla en çok elektronik kaynaklara

Tablo 30. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANIYLA İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kişisel Kaynaklar Kullanımı	(46) 32.9	(14) 10.0	(19) 13.6	(11) 7.9	(6) 4.3	0 0.0	0 0.0	(96) 68.6	(44) 31.4	(140) 100
Bölümdeki Kitaplığın Kullanımı	(3) 2.1	(25) 17.9	(14) 10.0	(6) 4.3	(6) 4.3	(2) 1.4	(4) 2.9	(60) 42.9	(80) 57.1	(140) 100
Bölümdeki Meslektaşlara Danışılması	(6) 4.3	(9) 6.4	(21) 15.0	(27) 19.3	(14) 10.0	(8) 5.7	0 0.0	(85) 60.7	(55) 39.3	(140) 100
Bölüm Dışındaki Meslektaşlara Danışılması	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(17) 12.1	(8) 5.7	(15) 10.7	(13) 9.3	(55) 39.3	(85) 60.7	(140) 100
Konuyla İlgili Yayımlanan Bilimsel Toplantıların Kullanımı	(2) 1.4	(4) 2.9	(19) 13.6	(15) 10.7	(15) 10.7	(4) 2.9	(8) 5.7	(67) 47.9	(73) 52.1	(140) 100
Merkezi ve Fakülte Kütüphanelerin Kullanımı	(17) 12.1	(48) 34.3	(29) 20.7	(8) 5.7	(5) 3.6	(8) 5.7	(4) 2.9	(119) 85.0	(21) 15.0	(140) 100
Elektronik Ortamdaki Kaynakların Yaralanma	(66) 47.1	(39) 27.9	(16) 11.4	(4) 2.9	(4) 2.9	(3) 2.1	0 0.0	(132) 94.3	(8) 5.7	(140) 100

başvurmaktadırlar. Merkezi ve fakülte kütüphanesini kullanmak %85 (119) oranıyla sağlık bilimcilerin bilgi gereksinimlerinin karşılamasında ikinci sıklığını oluşturmaktadır. Kişisel kaynaklar %68.6 (96) oranıyla üçüncü sıklık sırasında gelmektedir. Bilgi ararken bölümdeki arkadaşlarla danışılma seçeneğini işaretleyen sağlık bilimcileri %60.7 (85) oranıyla dördüncü sırada görülmektedir. Konuyla ilgili yayımlanan bilimsel toplantıların izlemesini kabul gören sağlık bilimcilerin oranı %47.9 (67) olarak beşinci sıklık sırasını oluşturmaktadır. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanların %42.9'ü (60) bölümdeki kitaplığın kullanımını ifade etmektedirler. Sağlık bilimcileri arasında bölüm dışındaki meslektaşları işaretleyen öğretim elemanları %30.9'ünü (42) oranıyla en az karşımıza çıkmaktadır.

V. 12. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışları

Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları ile bulguları Tablo 31'de sunulmaktadır. Tabloda yer alan bulgular dikkate alındığında fen bilimcileri de aynı sağlık bilimcilerinde olduğu gibi %97.8'i (133) bilgi ararken en çok elektronik ortamdaki kaynaklardan yararlanmayı tercih etmektedirler. Merkezi ve fakülte kütüphanesinin kaynaklarından ve bilgi hizmetlerinden yararlanma %87.5 (119) oranıyla fen bilimcilerin ikinci öncelik sıklıklarını oluşturmaktadır. Kişisel kaynakları bilgi arama davranışı sürecinde üçüncü kullanım sıklığında önemli bulan fen bilimcilerin oranı %73.5 (100) düzeyindedir. Bölümdeki meslektaşlara danışılmasını ve konuyla ilgili yayımlanan bilimsel toplantıların kullanımını tercih eden fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının oranı eşit

Tablo 31. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kişisel Kaynakların Kullanımı	(65) 47.8	(18) 13.2	(12) 8.8	(3) 2.2	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(100) 73.5	(36) 26.5	(136) 100
Bölümdeki Kitaplığın Kullanımı	(5) 3.7	(10) 7.4	(10) 7.4	(5) 3.7	(2) 1.5	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(34) 25.0	(102) 75.0	(136) 100
Bölümdeki Meslektaşlara Danışılması	(0) 0.0	(9) 6.6	(12) 8.8	(24) 17.6	(10) 7.4	(7) 5.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(63) 46.3	(73) 53.7	(136) 100
Bölüm Dışındaki Meslektaşlara Danışılması	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 1.5	(9) 6.6	(15) 11.0	(9) 6.6	(6) 4.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(42) 30.9	(94) 69.1	(136) 100
Konuyla İlgili Yayımlanan Bilimsel Toplantıların Kullanımı	(0) 0.0	(11) 8.1	(18) 13.2	(11) 8.1	(7) 5.1	(14) 10.3	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(63) 46.3	(73) 53.7	(136) 100
Merkezi ve Fakülte Kütüphanelerin Kullanımı	(13) 9.6	(31) 22.8	(48) 35.3	(10) 7.4	(7) 5.1	(4) 2.9	(6) 4.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(119) 87.5	(17) 12.5	(136) 100
Elektronik Ortamdaki Kaynakların Yaralanma	(51) 37.5	(51) 37.5	(19) 14.0	(6) 4.4	(2) 1.5	(1) 0.7	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(133) 97.8	(3) 2.2	(136) 100

Tablo 32. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kişisel Kaynaklar Kullanımı	(51) 65.4	(3) 3.8	(5) 6.4	(4) 5.1	(0) 0.0	(2) 2.6	(1) 1.3	(66) 84.6	(12) 15.4	(78) 100
Bölümdeki Kitaplığın Kullanımı	(1) 1.3	(22) 28.2	(5) 6.4	(5) 6.4	(3) 3.8	(0) 0.0	(1) 1.3	(37) 47.4	(41) 52.6	(78) 100
Bölümdeki Meslektaşlara Danışılması	(0) 0.0	(2) 2.6	(10) 12.8	(8) 10.3	(5) 6.4	(10) 12.8	(0) 0.0	(35) 44.9	(43) 55.1	(78) 100
Bölüm Dışındaki Meslektaşlara Danışılması	(0) 0.0	(0) 0.0	(3) 3.8	(5) 6.4	(5) 6.4	(2) 2.6	(9) 11.5	(24) 30.9	(54) 69.2	(78) 100
Konuyla İlgili Yayımlanan Bilimsel Toplantıların Kullanımı	(2) 2.6	(3) 3.8	(10) 12.8	(9) 11.5	(5) 6.4	(3) 3.8	(1) 1.3	(33) 42.3	(45) 57.7	(78) 100
Merkezi ve Fakülte Kütüphanelerin Kullanımı	(8) 10.3	(28) 35.9	(18) 23.1	(10) 12.8	(8) 10.3	(2) 2.6	(0) 0.0	(74) 94.9	(4) 5.1	(78) 100
Elektronik Ortamdaki Kaynakların Yaralanma	(16) 20.5	(17) 21.8	(24) 30.8	(6) 7.7	(2) 2.6	(1) 1.3	(0) 0.0	(66) 84.6	(12) 15.4	(78) 100

düzeyde %46.3 (63) çıkmaktadır. Bilgi gereksinimi gerektiğinde bölüm dışındaki meslektaşlarla danışmanlığı tercih eden fen bilimcileri %30.9 (42) oranıyla beşinci sırada yer almaktadır. Bölümdeki kitaplığı tercih eden fen bilimcileri bu seçeneği en az işaretleyen kitle olarak %25 (34) oranıyla yedinci sırada görülmektedir.

V. 12. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle Bilgi Arama Davranışları

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları aynı sağlık ve fen bilim dalında olduğu gibi bilgi gereksinimi gerektiğinde %97.8 (133) oranıyla en çok elektronik ortamdaki bilgi kaynaklardan yararlanmayı tercih etmektedirler. Merkezi ve fakülte kütüphanesinde bulunan bilgi kaynaklarından yararlanma %87.5 (119) oranıyla sosyal bilimcilerin bilgi gereksinimlerinin karşılamasında ikinci rolü oynamaktadır. Kişisel bilgi kaynaklarının kullanımı %73.5 (100) oranıyla üçüncü tercih sırasında yer almaktadır. Bilgi gereksinimi gerektiğinde bölümdeki arkadaşlarıyla danışma ve konuyla ilgili yayımlanan toplantıların kullanım eşit bir düzeyde olarak %46.3 (63) oranıyla dördüncü ve beşinci tercih sıklığında yer almaktadır. Bölüm dışındaki meslektaşlarla danışılma %30.9 (42) oranıyla altıncı tercih sıklığını kazanmaktadır. Bölümdeki kitaplığın kullanımı sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanların bilgi gereksinimlerinin karşılama sürecinde ez az tercih edilen seçenek olarak son kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

Sosyal bilimcilerin bilgi arama davranışlarıyla ilgili bulguları Tablo 30'da sunulmaktadır.

V. 12. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalışma Alanları İle İlgili Bilgi Arama Davranışlarının Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarının karşılaştırılması Tablo 31’de yer almaktadır. Tabloda bulunan bulgulara baktığımızda bilgi gereksiniminin karşılanmasında bilim dalları arasında sosyal bilimciler kişisel bilgi kaynaklarını %84.6 oranıyla en çok tercih eden grup olarak kaşımıza çıkmaktadır. Fen bilimcileri %73.5 oranıyla ikinci ve sağlık bilimciler %68.6 oranıyla kişisel bilgi kaynaklarını üçüncü sırada tercih etmişlerdir.

Kişisel bilgi kaynaklarının kullanımında olduğu gibi bilim dalları arasında bölümdeki kitaplığı en çok kullanan grup %47.4 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Bölümdeki kitaplığın kullanımı sağlık bilimcileri arasında %42.9 oranıyla ikinci kullanım sıklığı ve fen bilimcileri bölümdeki kitaplığı düşük düzeyde kullanan grup olarak %25 oranıyla üçüncü tercih sırasında yer almıştır.

Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları gruplar arasında %60.7 (65) oranıyla bölümdeki meslektaşlarına danışan grup olarak görülmektedir. Fen bilimcileri %46.3 oranıyla ve sosyal bilimciler %44.9 oranıyla ikinci ve üçüncü sıklık sırasında gelmektedirler.

Sağlık bilimcileri bilgi gereksiniminin karşılanmasında %39.3 oranıyla bölüm dışındaki meslektaşlarla danışmanlık girişimini en fazla tercih eden öğretim elemanlarıdır. Fen bilimciler ve sosyal bilimciler eşit bir düzeyde %30.9 oranıyla bölüm dışındaki meslektaşlarla danışmanlık yapan grup olarak ikinci sıradadırlar.

Tablo 33. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMCİLERİNİN ÇALIŞMA ALANLARI İLE İLGİLİ BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRMASI

BİLGİ ARAMA DAVRANIŞININ KARŞILAŞTIRILMASI	Kişisel Kaynakların Kullanımı		Bölümdeki Kitaplığın Kullanımı		Bölümdeki Meslektaşlarla Danışılması		Bölüm Dışındaki Meslektaşlara Danışılması		Konuyla İlgili Yayımlanan Bilimsel Toplantıların Kullanımı		Merkezi ve Fakülte Kütüphanelerin Kullanımı		Elektronik Ortamdaki Kaynakların Yaralanma	
Tercih	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(96) 68.6	(44) 31.4	(60) 42.9	(80) 57.1	(85) 60.7	(55) 39.3	(55) 39.3	(85) 60.7	(67) 47.9	(73) 52.1	(119) 85.0	(21) 15.0	(132) 94.3	(8) 5.7
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(100) 73.5	(36) 26.5	(34) 25.0	(102) 75.0	(63) 46.3	(73) 53.7	(42) 30.9	(94) 69.1	(63) 46.3	(73) 53.7	(119) 87.5	(17) 12.5	(133) 97.8	(3) 2.2
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(66) 84.6	(12) 15.4	(37) 47.4	(41) 52.6	(35) 44.9	(43) 55.1	(24) 30.9	(54) 69.2	(33) 42.3	(45) 57.7	(74) 94.9	(4) 5.1	(66) 84.6	(12) 15.4
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

Bilgi gereksiniminin karşılanmasında konuyla ilgili yayımlanan bilimsel toplantıların kullanımı her üç bilim dalında da yakın bir düzeyde yer almaktadır. Oran olarak sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %47.9'u, fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %46.3'ü ve sosyal dalında çalışan öğretim elemanlarının %42.3'ü bilimsel toplantıları kullanmaktadırlar.

Merkezi ve fakülte kütüphanesi kullanımı sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında %94.9 oranıyla önemli rol oynamaktadır. Fen bilimcilerin kütüphane kullanımı oranı %87.5 ve sağlık bilimcileri ise %85 olmaktadır.

Bilgi gereksiniminin karşılanmasında elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarından ve hizmetlerinden en çok yararlanan grup %97.8 oranıyla fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilimcileri %94.3 kullanım oranıyla ikinci kullanım sırasında ve sosyal bilimcileri %84.6 kullanım oranıyla üçüncü sırada bulunmaktadır.

V. 13. Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı

Öğretim elemanlarının acil bilgi ararken tercih ettikleri ortamı saptamak için bu elemanlardan anketin 13. sorusunda bir soru sorulmuştur. Elde edilen bulgular hem ayrı ayrı hem karşılaştırılmaya olanak sağlayan bir biçimde tablolar üzerinde sayı ve yüzde olarak sunulmaktadır.

V. 13. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı

Sağlık bilimcilerin acil bilgi aramalarıyla ilgili bulgular Tablo 34’de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre sağlık bilimcileri acil bilgiyi ararken %85 (119) oranıyla elektronik ortamı ilk kullanım sıklığı sırasında, basılı ortamı %82.1 (115) oranıyla ikinci kullanım sıklığı sırasında ve işitsel ortamı %75 (105) oranıyla üçüncü kullanım sıklığı sırasında tercih etmektedirler.

TABLO 34. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACİL BİLGİ GEREKSİNİMİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI

ARARKEN TERCİH ETTİKLERİ ORTAM	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarıyla Danışma	(29) 20.7	(16) 11.4	(60) 42.9	(105) 75.0	(35) 25	(140) 100
Basılı Kaynaklara Başvurma	(13) 9.3	(74) 52.9	(28) 20.0	(115) 82.1	(25) 17.9	(140) 100
Elektronik Kaynaklara Başvurma	(98) 70.0	(15) 10.7	(6) 4.3	(119) 85.0	(21) 15.0	(140) 100

V. 13. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksinimi Gerektiğinde Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı

Fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları da sağlık bilimler dalında olduğu gibi acil bilgi gereksinimi durumunda %97.8’i (136) elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarını tercih etmektedirler.

TABLO 35. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACİL BİLGİ GEREKSİNİMİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI

ARARKEN TERCİH ETTİKLERİ ORTAM	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarıyla Danışma	(10) 7.4	(19) 14.0	(75) 55.1	(104) 76.5	(32) 23.5	(136) 100
Basılı Kaynaklara Başvurma	(40) 29.4	(64) 47.1	(16) 11.8	(120) 88.2	(16) 11.8	(136) 100
Elektronik Kaynaklara Başvurma	(84) 61.8	(40) 29.4	(9) 6.6	(133) 97.8	(3) 2.2	(136) 100

Basılı ortamdaki bilgi kaynaklarına başvuran fen bilimcilerin oranı %88.2 (120) ve meslektaşlarla işitsel ortamda danışmanlık yapan öğretim elemanlarının oranı %76.5 (104) olmaktadır.

V. 13. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksinimi Gerektiğinde Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları sağlık ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının tam tersine basılı ortamdaki bilgi kaynaklarını %97.4 (76) oranıyla tercih etmektedirler. Elektronik ortamdaki kaynaklara başvurmak %92.3 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Meslektaşlara danışma durumu sosyal bilimler dalında %80.8 (63) oranıyla son sırada görülmektedir.

Sosyal bilimcilerin acil bilgi gereksiniminin karşılanmasında tercih ettikleri

kayıt ortamıyla ilgili bulgular Tablo 36’da yansıtılmaktadır.

Tablo 36. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ACIL BİLGİ GEREKSİNİMİ GEREKTİĞİNDE TERCİH ETTİKLERİ KAYIT ORTAMI

ARARKEN TERCİH ETTİKLERİ ORTAM	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarıyla Danışma	(12) 15.4	(12) 15.4	(39) 50.0	(63) 80.8	(15) 19.2	(78) 100
Basılı Kaynaklara Başvurma	(32) 41.0	(36) 46.2	(8) 10.3	(76) 97.4	(2) 2.6	(78) 100
Elektronik Kaynaklara Başvurma	(34) 43.6	(24) 30.8	(14) 17.9	(72) 92.3	(8) 10.3	(78) 100

V. 13. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Acil Bilgi Gereksiniminin Karşılanmasında Tercih Ettikleri Kayıt Ortamı İle İlgili Bulgularının Karşılaştırılması

Tablo 37’de sunulan bulgular dikkatte alındığında bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında meslektaşlarıyla en çok danışmanlık yapan grup olarak %80.8 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Fen bilimcileri %76.5 oranıyla ve sağlık %75 oranıyla yakın bir düzeyde karşımıza çıkmaktadır.

Gruplar arasında basılı ortamı en çok tercih eden grup %97.4 oranıyla yine sosyal bilimcileri oluşturmaktadır. Fen bilimcileri %88.2 oranıyla ve sağlık bilimcileri %82.1 oranıyla ikinci ve üçünü tercih sırasında yer almaktadır.

Fen bilimcileri elektronik ortamı en çok kullanan bilim dalı olarak %97.8 oranıyla birinci tercih sıklığı sırasında yer almaktadır. Sosyal bilimciler %92.3

oranyla ve sağlık bilimcileri %85 oranyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

Tablo 37. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLİMCİLERİNİN BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ORTAM İLGİLİ BULGULAR

ACİL BİLGİ ARARKEN TERCİ ETTİKLERİ ORTAM	Meslektaşlarıyla Danışma		Basılı Kaynaklara Başvurma		Elektronik Kaynaklara Başvurma	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(105) 75.0	(35) 25	(115) 82.1	(25) 17.9	(119) 85.0	(21) 15.0
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(104) 76.5	(32) 23.5	(120) 88.2	(16) 11.8	(133) 97.8	(3) 2.2
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(63) 80.8	(15) 19.2	(76) 97.4	(2) 2.6	(72) 92.3	(8) 10.3
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100	

V. 14. Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler

Her bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama sürecinde dikkat ettikleri özellikleri saptamak ve bilim dalları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymak için 14. soruda her grubun dikkat ettikleri özellikler sorulmuştur.

V. 14. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi ararken dikkat

ettikleri özellikleriyle ilgili bulgular Tablo 38’de yer almaktadır. Tabloda sunulan bulgulara baktığımızda sağlık bilimcileri %99.3 (139) oranıyla en çok bilginin güncel olmasına dikkat etmektedirler. Bilginin doğruluğu sağlık bilimcilerin dikkat ettikleri ikini özellik olarak %88.6 (124) oranıyla ikinci dikkat sıklığında yer almaktadır. Bilgi kaynağının güvenilirliğine dikkat eden sağlık bilimcilerin oranı %76.4 (107) olarak görülmektedir. Sağlık bilimcileri %72.9 (95) oranıyla kaynağın diline, %67.9 (95) oranıyla kaynağın erişilebilirliğine, %56.4 (79) oranıyla kapsamının uygunluğuna, %53.6 (75) dikkat etmektedirler. Bilgi kaynağının formatına ve ortamına dikkat eden sağlık bilimcilerin oranı %48.6 (68) ve son olarak daha önce kullanılan bir kaynak olması özelliğine dikkat eden sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının oranı %45 (63) olmaktadır.

V. 14. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler

Sağlık bilimcilerinin arasında olduğu gibi fen bilimcileri de %90.4 (123) oranıyla en çok bilginin güncel olmasına dikkat etmektedirler. Bilginin orijinal olmasına ve doğruluğuna dikkate eden fen bilimcileri %78.7 (107) oranıyla ikinci dikkat sırasında görülmektedirler. Bilginin erişim kolaylığına önem veren fen bilimcileri %64 (87) oranıyla üçüncü sıklık sırasındadır. Bilginin dil özelliğine dikkat eden fen bilimcileri %59.6 (81) oranıyla, yazarına ve yayıncısına dikkat eden öğretim elemanları %56.6 (77) oranıyla ve güvenilirliğine dikkat edenler %53.7 (73) oranıyla dördüncü, beşinci ve altıncı sıralarda görülmektedirler. Daha önce kullanılan kaynak olmasına dikkat eden fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %39 (53) oranıyla, formatına veya ortamına önem veren fen bilimcileri %37.5 (51)

Tablo 38. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Orijinal Olmasına	(60) 42.9	(11) 7.9	(6) 4.3	(23) 16.4	(8) 5.7	(6) 4.3	0 0.0	0 0.0	(4) 2.9	0 0.0	(118) 84.3	(22) 15.7	(140) 100
Güncel Olmasına	(27) 19.3	(48) 34.3	(39) 27.9	(10) 7.1	(8) 5.7	(4) 2.9	0 0.0	(3) 2.1	0 0.0	(1) 0.7	(139) 99.3	(1) 0.7	(140) 100
Doğruluğuna	(27) 19.3	(43) 30.7	(24) 17.1	(18) 12.9	(3) 2.1	(3) 2.1	(6) 4.3	0 0.0	0 0.0	0 0.0	(124) 88.6	(16) 11.4	(140) 100
Güvenirliğine	(8) 5.7	(17) 12.1	(38) 27.1	(15) 10.7	(19) 13.6	(2) 1.4	(5) 3.6	(3) 2.1	0 0.0	0 0.0	(107) 76.4	(33) 23.6	(140) 100
Erişim Kolaylığına	0 0.0	(10) 7.1	(10) 7.1	(17) 12.1	(29) 20.7	(15) 10.7	(2) 1.4	(8) 5.7	(4) 2.9	0 0.0	(95) 67.9	(45) 32.1	(140) 100
Diline	(14) 10.0	(2) 1.4	(14) 10.0	(21) 15.0	(16) 11.4	(13) 9.3	(8) 5.7	(7) 5.0	(3) 2.1	(4) 2.9	(102) 72.9	(38) 27.1	(140) 100
Formatına (Basılı veya Elektronik)	0 0.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(9) 6.4	(11) 7.9	(20) 14.3	(21) 15.0	(2) 1.4	(1) 0.7	0 0.0	(68) 48.6	(72) 51.4	(140) 100
Kapsamının Uygunluğuna	0 0.0	(2) 1.4	0 0.0	(9) 6.4	(5) 3.6	(13) 9.3	(15) 10.7	(19) 13.6	(10) 7.1	(6) 4.3	(79) 56.4	(61) 43.6	(140) 100
Yazarına ve Yayıncısına	0 0.0	(2) 1.4	0 0.0	(4) 2.9	(16) 11.4	(5) 3.6	(18) 12.9	(9) 6.4	(15) 10.7	(6) 4.3	(75) 53.6	(65) 46.4	(140) 100
Daha Önce Kullanılan Bir Kaynak Olmasına	(4) 2.9	(2) 1.4	(2) 1.4	(2) 1.4	(7) 5.0	(9) 6.4	(3) 2.1	(8) 5.7	(11) 7.9	(15) 10.7	(63) 45.0	(77) 55.0	(140) 100

Tablo 39. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Orijinal Olmasına	(48) 35.3	(22) 16.2	(18) 13.2	(8) 5.9	(4) 2.9	(3) 2.2	(1) 0.7	(2) 1.5	(1) 0.7	(0) 0.0	(107) 78.7	(29) 21.3	(136) 100
Güncel Olmasına	(32) 23.5	(49) 36.0	(21) 15.4	(10) 7.4	(6) 4.4	(3) 2.2	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(123) 90.4	(13) 9.6	(136) 100
Doğruluğuna	(28) 20.6	(23) 16.9	(41) 30.1	(11) 8.1	(3) 2.2	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(107) 78.7	(29) 21.1	(136) 100
Güvenirliğine	(6) 4.4	(12) 8.8	(17) 12.5	(23) 16.9	(8) 5.9	(1) 0.7	(3) 2.2	(0) 0.0	(1) 0.7	(3) 2.2	(73) 53.7	(63) 46.3	(136) 100
Erişim Kolaylığına	(5) 3.7	(8) 5.9	(6) 4.4	(24) 17.6	(21) 15.4	(12) 8.8	(5) 3.7	(2) 1.5	(1) 0.7	(3) 2.2	(87) 64.0	(49) 36.0	(136) 100
Diline	(7) 5.1	(11) 8.1	(7) 5.1	(14) 10.3	(15) 11.0	(12) 8.8	(1) 0.7	(2) 1.5	(7) 5.1	(5) 3.7	(81) 59.6	(55) 40.4	(136) 100
Formatına (Basılı veya Elektronik)	(3) 2.2	(5) 3.7	(1) 0.7	(3) 2.2	(5) 3.7	(10) 7.4	(11) 8.1	(7) 5.1	(3) 2.2	(3) 2.2	(51) 37.5	(85) 62.5	(136) 100
Kapsamının Uygunluğuna	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.5	(3) 2.2	(5) 3.7	(9) 6.6	(10) 7.4	(8) 5.9	(6) 4.4	(2) 1.5	(45) 33.1	(91) 66.9	(136) 100
Yazarına ve Yayıncısına	(1) 0.7	(3) 2.2	(18) 13.2	(8) 5.9	(9) 6.6	(10) 7.4	(8) 5.9	(8) 5.9	(7) 5.1	(5) 3.7	(77) 56.6	(59) 43.4	(136) 100
Daha Önce Kullanılan Bir Kaynak Olmasına	(6) 4.4	(2) 1.5	(2) 1.5	(8) 5.9	(5) 3.7	(4) 2.9	(2) 1.5	(7) 5.1	(8) 5.9	(9) 6.6	(53) 39.0	(83) 61.0	(136) 100

oranyla yedinci ve sekizinci dikkat sıklığı sırasında yer almaktadır. Bilginin kapsam özelliğini dikkate alan fen bilimcileri %33.1 (45) oranıyla en az önem verilen kitle olarak son sırada gelmektedir.

Fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi ararken dikkat ettikleri özellikleriyle ilgili bulgular Tablo 39’da yansıtılmaktadır.

V. 14. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özellikler

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi ararken dikkat ettikleri özellikleriyle ilgili bulgular Tablo 40’da yer almaktadır. Tablodaki bulguları dikkate aldığımızda sosyal bilimciler de bilgi ararken %85.9 (67) oranıyla bilginin doğruluğuna, %83.3 (83.3) oranıyla bilginin güncel olmasına ve % 80.8 (63) oranıyla bilginin orijinal olmasına en çok dikkat eden etmektedirler. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının arasında bilginin güvenilirliğine, diline ve erişim kolaylığına dikkat eden elemanlar %61.5 (48), 60.3 (47) ve %59 (47) oranıyla sosyal bilimcilerin dördüncü, beşinci ve altıncı dikkat sıralarında görülmektedir. Bilgi kaynağının yazarına ve yayıncısına dikkat eden sosyal bilimcileri %55.1 (43) oranıyla, formatına dikkat eden elemanlar %41 (32) oranıyla ve daha önce kullanılan bir kaynak olmasına dikkat eden elemanlar %39.7 oranıyla sonraki dikkat sıklığı sıralarında görülmektedir. Bilgi kaynağının kapsamına ve uygunluğuna dikkat eden öğretim elemanları %37.2 (29) oranıyla sosyal bilimcileri arasında en az dikkat edilen özellik olarak son sırada yer almaktadır.

Tablo 40. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULAR

BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Orijinal Olmasına	(37) 47.4	(10) 12.8	(8) 10.3	(7) 9.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(63) 80.8	(15) 19.2	(78) 100
Güncel Olmasına	(19) 24.4	(26) 33.3	(8) 10.3	(7) 9.0	(3) 3.8	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(65) 83.3	(13) 16.7	(78) 100
Doğruluğuna	(15) 19.2	(17) 21.8	(25) 32.1	(2) 2.6	(7) 9.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(67) 85.9	(11) 14.1	(78) 100
Güvenilirliğine	(0) 0.0	(9) 11.5	(8) 10.3	(19) 24.4	(4) 5.1	(5) 6.4	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(48) 61.5	(30) 38.5	(78) 100
Erişim Kolaylığına	(1) 1.3	(3) 3.8	(8) 10.3	(8) 10.3	(10) 12.8	(3) 3.8	(8) 10.3	(2) 2.6	(3) 3.8	(0) 0.0	(46) 59.0	(32) 41.0	(78) 100
Diline	(0) 0.0	(1) 1.3	(10) 12.8	(9) 11.5	(13) 16.7	(2) 2.6	(0) 0.0	(10) 12.8	(1) 1.3	(1) 1.3	(47) 60.3	(31) 39.7	(78) 100
Formatına (Basılı veya Elektronik)	(0) 0.0	(2) 2.6	(4) 5.1	(3) 3.8	(6) 7.7	(9) 11.5	(4) 5.1	(2) 2.6	(2) 2.6	(0) 0.0	(32) 41.0	(46) 59.0	(78) 100
Kapsamının Uygunluğuna	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(2) 2.6	(4) 5.1	(3) 3.8	(5) 6.4	(7) 9.0	(3) 3.8	(3) 3.8	(29) 37.2	(59) 75.6	(78) 100
Yazarına ve Yayıncısına	(3) 3.8	(2) 2.6	(7) 9.0	(6) 7.7	(5) 6.4	(8) 10.3	(4) 5.1	(1) 1.3	(5) 6.4	(2) 2.6	(43) 55.1	(35) 44.9	(78) 100
Daha Önce Kullanılan Bir Kaynak Olmasına	(3) 3.8	(6) 7.7	(0) 0.0	(6) 7.7	(3) 3.8	(3) 3.8	(2) 2.6	(1) 1.3	(1) 1.3	(6) 7.7	(31) 39.7	(47) 60.3	(78) 100

V. 14. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Dikkat Ettikleri Özelliklerin Karşılaştırılması

Bilim dalları arasında bilginin orijinal olma özelliğini en fazla dikkate alan grup %84.3 oranıyla sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimcileri %80.8 oranıyla ve fen bilimcileri %78.7 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralarda gelmektedirler.

Bilginin orijinal özelliğinde olduğu gibi gruplar arasında bilginin güncel olması özelliğine en çok önem veren grup %99.3 oranıyla sağlık bilimciler olmaktadır. Fen bilimcileri %90.4 oranıyla ve sosyal bilimcileri %83.3 oranıyla ikinci ve üçüncü dikkat sıralarında yer almaktadır.

Sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %88.6 oranıyla bilginin doğruluğuna en çok dikkat eden elemanlardır. Sosyal bilimciler %85.9 ve fen bilimcileri %78.7 oranıyla sonraki sıralarda görülmektedir.

Bilgi kaynağının güvenilirlik özelliğine en fazla dikkat eden grup %76.4 oranıyla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarında % 61.5 olan bu oran ve fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarında ise %53.7'dir.

Bilgi kaynağının erişim ve kullanım kolaylığına dikkat eden, sağlık bilimcileri arasında %67.9, fen bilimcileri arasında %64 ve sosyal bilimcileri arasında %59 oranındadır.

Bilgi kaynağını ararken kaynağın dil özelliğini en fazla dikkate alan yine %72.9 oranıyla sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları kitesidir. Sosyal

**Tablo 41. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ
ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI**

BİLGİ KAYNAĞINI ARARKEN DİKKAT EDİLEN ÖZELLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	Orijinal		Güncel		Doğruluk		Güvenirlilik		Erişim Kolaylığı		Dili		Format		Kapsam		Yazar Ve Yayıncı		Önce Kullanılan	
Tercih	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(118) 84.3	(22) 15.7	(139) 99.3	(1) 0.7	(124) 88.6	(16) 11.4	(107) 76.4	(33) 23.6	(95) 67.9	(45) 32.1	(102) 72.9	(38) 27.1	(68) 48.6	(72) 51.4	(79) 56.4	(61) 43.6	(75) 53.6	(65) 46.4	(63) 45.0	(77) 55.0
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(107) 78.7	(29) 21.3	(123) 90.4	(13) 9.6	(107) 78.7	(29) 21.1	(73) 53.7	(63) 46.3	(87) 64.0	(49) 36.0	(81) 59.6	(55) 40.4	(51) 37.5	(85) 62.5	(45) 33.1	(91) 66.9	(77) 56.6	(59) 43.4	(53) 39.0	(83) 61.0
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(63) 80.8	(15) 19.2	(65) 83.3	(13) 16.7	(67) 85.9	(11) 14.1	(48) 61.5	(30) 38.5	(46) 59.0	(32) 41.0	(47) 60.3	(31) 39.7	(32) 41	(46) 59.0	(29) 37.2	(59) 75.6	(43) 55.1	(35) 44.9	(31) 39.7	(47) 60.3
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

bilimcileri %60.3 oranıyla ve fen bilimcileri %59.6 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralara yerleşmektedirler.

Bilgi kaynağının formatına ve sunulduğu ortam özelliğine en çok dikkat eden grup %48.6 oranıyla yine sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimler dalında bu oran %41 ve fen bilimler dalında %37.5'dir.

Bilgi arama sürecinde kapsam özelliğini dikkate alan yine %56.4 oranıyla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimciler %37.2 oranıyla ve fen bilimcileri %33.1 oranıyla sağlık bilimcilere göre daha düşük bir düzeyde ikinci ve üçüncü sırada bulunmaktadır.

Bilgi kaynağının yazarına ve yayıncı özelliğine dikkat eden öğretim elemanları her üç bilim dalında yakın bir düzeydedir. Fen bilimler dalında bu özelliğe dikkat eden elemanların oranı %56.6, sosyal bilimler dalında %55.1 ve sağlık bilimler dalında %53.6'dır.

Son olarak bilgi kaynağının daha önce kullanılan bir kaynak olması özelliğini tercih eden grup %45 oranıyla en fazla sağlık bilimcilerdir. Sosyal ve fen bilimcileri arasında bu özelliğe dikkat eden öğretim elemanlarının %39.7 ve %39 oranıyla birbirine yakın bir düzeyde yer almaktadırlar.

V. 15. Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının basılı veya

elektronik ortamda yayın taraması yapma sürecinde yaptıkları tarama davranışlarının saptanması ve bu süreçte çeşitli bilim dalları arasında bezerliklerin ve farklılıkların ortaya çıkarılması amacıyla bir soru sorulmuştur. Çeşitli bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarından soruda yer alan seçeneklerin önem sırasına göre numaralandırılması rica edilmiştir.

V. 15. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları

Tablo 42’de yer alan bulgular dikkate alındığında sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %100 (140) yayın taramasını kendileri yapmaktadırlar. Bunun yanı sıra bu elemanların arasında %67.9’ü (95) kütüphaneciden ve %42.1’i (59) uzman bir kişiden tarama sürecinde yardım almaktadırlar.

Tablo 42. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI

TARAMA YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ YOLLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Taramayı Kendim Yaparım	(125) 89.3	(15) 10.7	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100
Kütüphaneciden Yardım İsterim	(12) 8.6	(60) 42.9	(23) 16.4	(95) 67.9	(45) 32.1	(140) 100
Uzman Birisinden Yardım İsterim	(3) 2.1	(26) 18.6	(30) 21.4	(59) 42.1	(81) 57.9	(140) 100

V. 15. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları

Sağlık bilimler dalında olduğu gibi fen bilimler dalında da taramayı kendileri yapan öğretim elemanlarının oranı %100 (136)'dır. Kütüphaneciden yardım alan elemanların oranı %60.3 (82) ve uzman bir kişiden yardım alanlar ise %47.8 (65) olmaktadır.

Tablo 43. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI

TARAMA YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ YOLLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Taramayı Kendim Yaparım	(126) 92.7	(9) 6.6	(1) 0.7	(136) 100	(0) 0.0	136 100
Kütüphaneciden Yardım İsterim	(9) 6.6	(51) 37.5	(22) 16.2	(82) 60.3	(54) 39.7	(136) 100
Uzman Birisinden Yardım İsterim	(1) 0.7	(35) 25.7	(29) 21.3	(65) 47.8	(71) 52.2	(136) 100

V. 15. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışları

Tablo 43'de yer alan sonuçlara göre, sosyal bilimciler de %97.4 (76) oranıyla çoğunlukla taramayı kendileri yapmaktadırlar. Bunun yansısı sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %55.1'i (43) kütüphaneciden ve %38.5'i (30) uzman bir kişiden yayın taraması yapma sürecinde yardım istemektedirler.

Tablo 44. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ TARAMA DAVRANIŞLARI

TARAMA YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ YOLLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Taramayı Kendim Yaparım	(72) 92.3	(3) 3.8	(1) 1.3	(76) 97.4	(2) 2.6	(78) 100
Kütüphaneciden Yardım İsterim	(3) 3.8	(32) 41.0	(8) 10.3	(43) 55.1	(35) 44.9	(78) 100
Uzman Birisinden Yardım İsterim	(3) 3.8	(14) 17.9	(13) 16.7	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100

V. 15. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Tarama Davranışlarının Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının yayın taraması yaparken tarama davranışlarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular Tablo 45'te sunulmaktadır. Tablodaki bulgulara bakıldığında her üç bilim dalında da öğretim elemanları çoğunlukla taramayı kendileri yapmakta oldukları görülmektedir. Oran olarak sağlık ve fen bilimcileri %100 oranıyla ve sosyal bilimcileri çok bir az farkla %97.4 oranıyla taramayı yapan gruplar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Gruplar arasında yayın taraması yapma sürecinde kütüphaneciden en çok yardım isteyen grup %67.9 oranıyla sağlık bilimcileridir. Fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları %60.3 oranıyla ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları %55.1 oranıyla kütüphaneciden yayın taraması yaparken yardım alan

gruplar olarak ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır.

Bilim dalları arasında yayın taraması yaparken uzman bir kişiden en çok yardım alan grup %47.8 oranıyla fen bilimcileridir. Sağlık bilimcileri %42.1 oranıyla ikinci sırada görülmektedirler. Sosyal bilimcileri %38.5 oranıyla bilim dalları arasında yayın taraması yapma sürecinde uzman bir kişiden en az yardım isteyen bilimler dalı olarak son sırada yer almaktadır.

Tablo 45. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN TERCİH ETTİKLERİ BİLGİ TARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

BİLGİ TARAMA DAVRANIŞININ KARŞILAŞTIRMASI	Taramayı Kendim Yaparım		Kütüphaneciden Yardım İsterim		Uzman Birisinden Yardım İsterim	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(140) 100	(0) 0.0	(95) 67.9	(45) 32.1	(59) 42.1	(81) 57.9
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(136) 100	(0) 0.0	(82) 60.3	(54) 39.7	(65) 47.8	(71) 52.2
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(76) 97.4	(2) 2.6	(43) 55.1	(35) 44.9	(30) 38.5	(48) 61.5
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100	

V. 16. Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları

Öğretim elemanları çalıştıkları alan ve meslekleri ilgili bilgi gereksinimlerini çeşitli basılı ve elektronik ortamda öz, dizin, CDROM'da ve çevrimiçinde sunulan veritabanları gibi bilgi kaynaklarını kullanarak karşılamaktadırlar. Araştırmamıza katılan öğretim elemanlarının bilgi arama sürecinde izledikleri yolları ve yaptıkları davranışları incelemek ve bilim dalları arasında öğretim elemanlarının davranışlarındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyup ve saptamak amacıyla onların bilgi arama davranışları ile ilgili beş seçenekten oluşan bir soru sorulmuştur.

V. 16. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının yayın taraması yaparken yaptıkları davranışları ile ilgili bulgular Tablo 46'da yansıtılmaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre, sağlık bilimcileri bilgi arama sürecinde çoğunlukla %96.4 (135) oranıyla veritabanlarını kullanmaktadırlar. Makalelerin kaynakçalarını arayan sağlık bilimcileri %90.7 (127) oranıyla ikinci sırada yer almaktadırlar. Dizin, öz ve bibliyografyaları taramasını yapan sağlık bilimcileri %63.6 (89) oranıyla üçüncü sıraya yerleşmektedirler. Kitapların kaynakçalarını tarayan öğretim elemanları %55 (77) oranıyla ve kütüphane kataloglarını tarayanlar ise %45 (53) oranıyla sağlık bilimciler arasında son sıralarda yer almaktadır.

**TABLO 46. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI**

YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitapların Kaynakçalarını Araştırması	(15) 10.7	(13) 9.3	(30) 21.4	(8) 5.7	(11) 7.9	(77) 55.0	(63) 45.0	(140) 100
Makalelerin Kaynakçalarını Araştırması	(56) 40.0	(53) 37.9	(8) 5.7	(5) 3.6	(5) 3.6	(127) 90.7	(13) 9.3	(140) 100
İndeksleri, Özleri (Abstracts) ve Bibliyografyaları Taraması	(15) 10.7	(25) 17.9	(34) 24.3	(15) 10.7	(0) 0.0	(89) 63.6	(51) 36.4	(140) 100
Veri Tabanlarını (CD-ROM ve Çevrim içi) Taraması	(52) 37.1	(38) 27.1	(25) 17.9	(15) 10.7	(5) 3.6	(135) 96.4	(5) 3.6	(140) 100
Kütüphane Kataloglarını Taraması	(2) 1.4	(10) 7.1	(17) 12.1	(19) 13.6	(15) 10.7	(63) 45.0	(77) 55.0	(140) 100

V. 16. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları da sağlık bilimleri dalında olduğu gibi yayın taraması yaparken çoğunlukla %90.4 (122) oranıyla veritabanlarını ve %86.8 (118) oranıyla makalelerin kaynakçalarını taramaktadırlar. Kitapların kaynakçalarını araştıran fen bilimcileri %52 (71) oranıyla, dizinleri ve özleri tarayanlar ise %50 (68) oranıyla birbirine yakın bir düzeyde üçüncü ve dördüncü

sıralarda bulunmaktadırlar. Tarama yaparken kütüphane kataloglarını kullanan öğretim elemanları %41.2 (56) oranıyla fen bilimcileri arasında en az kitleyi oluşturan grup olarak son sırada gelmektedir.

TABLO 47. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitapların Kaynakçalarını Araştırması	(19) 14.0	(13) 9.6	(19) 14.0	(11) 8.1	(8) 8.1	(1) 0.7	(71) 52.	(65) 47.8	(136) 100
Makalelerin Kaynakçalarını Araştırması	(59) 43.4	(42) 30.9	(15) 11.0	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(118) 86.8	(18) 13.2	(136) 100
İndeksleri, Özleri (Abstracts) ve Bibliyografyaları Taraması	(11) 8.1	(18) 13.2	(25) 18.4	(11) 8.1	(3) 2.2	(0) 0.0	(68) 50.0	(68) 50.0	(136) 100
Veri Tabanlarını (CD-ROM ve Çevrim içi) Taraması	(43) 31.6	(44) 32.4	(24) 17.6	(12) 8.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(122) 90.4	(14) 9.6	(136) 100
Kütüphane Kataloglarını Taraması	(4) 2.9	(11) 8.1	(13) 9.6	(8) 5.9	(20) 14.7	(0) 0.0	(56) 41.2	(80) 58.8	(136) 100

V. 16. 3. Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışları

Sosyal bilimciler de bilgi ararken %88.5 oranıyla en çok makalelerin

kaynakçalarını araştırmaktadırlar. Veritabanlarını tarayan sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları %78.2 (61) oranıyla ikinci sıraya yerleşmektedirler.

**TABLO 48. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI**

YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kitapların Kaynakçalarını Araştırması	(18) 23.1	(7) 9.0	(9) 11.5	(9) 11.5	(4) 5.1	(47) 60.3	(31) 39.7	(78) 100
Makalelerin Kaynakçalarını Araştırması	(14) 17.9	(30) 38.5	(16) 20.5	(6) 7.7	(3) 3.8	(69) 88.5	(9) 11.5	(78) 100
İndeksleri, Özleri (Abstracts) ve Bibliyografyaları Taraması	(12) 15.4	(13) 16.7	(11) 14.1	(8) 10.3	(3) 3.8	(47) 60.3	(31) 39.7	(78) 100
Veri Tabanlarını (CD-ROM ve Çevrim içi) Taraması	(23) 29.5	(19) 24.4	(14) 17.9	(4) 5.1	(1) 1.3	(61) 78.2	(17) 21.8	(78) 100
Kütüphane Kataloglarını Taraması	(11) 14.1	(9) 11.5	(9) 11.5	(7) 9.0	(10) 12.8	(46) 59.0	(32) 41.0	(78) 100

Kitapların kaynakçalarını araştıran ve öz, dizin ve bibliyografya taraması yapan öğretim elemanları eşit olarak %60.3 (47) oranıyla üçüncü sıklık sırasında

görülmektedir. Sağlık ve fen bilimleri dalında olduğu gibi tarama yaparken kütüphane kataloglarını tarayan öğretim elemanları %59 (46) oranıyla sosyal bilimciler arasında en az kitleyi oluşturmaktadır.

V. 16. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Yayın Taraması Yaparken Bilgi Arama Davranışlarının Karşılaştırılması

Tablo 49’da yer alan sonuçları dikkate aldığımızda, yayın taraması yaparken kitapların kaynakçalarını en çok araştıran %60.3 oranıyla sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında görülmektedir. Sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları %55 oranıyla ikinci ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları %52.2 oranıyla üçüncü sırada kitapların kaynakçalarını araştırmaktadırlar.

Gruplar arasında yayın taraması sürecinde en çok makalelerin kaynakçalarını araştıran %90.7 oranıyla sağlık bilimcilerdir. Sosyal bilimciler %88.5 oranıyla ikinci ve fen bilimcileri %86.8 oranıyla üçüncü sırada görülmektedir.

İndeksleri ve bibliyografyaları yayın taraması sürecinde en çok tarayan yine %63.6 oranıyla sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarına yakın bir düzeyde %60.3 oranıyla ikinci ve fen bilimleri dalında çalışan elemanları %50 oranıyla son sıraya yerleşmektedirler.

Bilim dalları arasında veri tabanları (CD-ROM ve çevrim içi) taraması yapanlar ikinci ve üçüncü seçenekte olduğu gibi %96.4 oranıyla yine sağlık

bilimcileridir. Fen bilimcilerin %90.4'ü ve sosyal bilimcilerin %78.2'si yayın taraması sürecinde veritabanlarından yararlanmaktadırlar.

Son olarak gruplar arasında yayın taraması sürecinde kütüphane kataloglarını tarayan %59 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Sağlık bilimcilerin %45'i ve fen bilimcilerin %41.2'si yayın taraması yaparken bu yöntemden yararlanmaktadırlar.

Tablo 49. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN TARAMASI YAPARKEN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

BİLİM DALLARI	Kitapların Kaynakçalarını Araştırması		Makalelerin Kaynakçalarını Araştırması		İndeksleri, Özleri ve Bibliyografyaları Taraması		Veri Tabanlarını (CD-ROM ve Çevrim içi) Taraması		Kütüphane Kataloglarını Taraması	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(77) 55.0	(63) 45.0	(127) 90.7	(13) 9.3	(89) 63.6	(51) 36.4	(135) 96.4	(5) 3.6	(63) 45.0	(77) 55.0
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(71) 52.2	(65) 47.8	(118) 86.8	(18) 13.2	(68) 50.0	(68) 50.0	(122) 90.4	(14) 9.6	(56) 41.2	(80) 58.8
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(47) 60.3	(31) 39.7	(69) 88.5	(9) 11.5	(47) 60.3	(31) 39.7	(61) 78.2	(17) 21.8	(46) 59.0	(32) 41.0
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

V. 17. Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler

Süreli yayınlar, bilimsel çalışmalarda en çok kullanılan ve güncel bilgileri sunan bilgi kaynağıdır. Süreli yayınların maliyeti diğer kaynaklara göre daha yüksektir. Dolayısıyla süreli yayınların kullanımında da bazı öncelikler ve özellikler

aranmaktadır. Süreli yayınlarda bilgi ararken bazı özellikler bilim dallarında öncelik ve değer kazanmaktadır. Bu önceliklerin ve özelliklerin bilim dalları arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri elde edebilmek için araştırmamıza katılan öğretim elemanlarından süreli yayınlarında aradıkları özellikler ile ilgili bir soru sorulmuştur ve soruda yer alan seçenekleri önem sırasına göre numaralandırmaları rica edilmiştir.

V. 17. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları süreli yayını ararken en çok %88.6 (124) oranıyla konuyla doğrudan ilgili olmasına, %87.1 (122) oranıyla süreli yayının güncel olmasına ve %80.7 (113) oranıyla yayının ISI’da yer almasında dikkat etmektedirler. Yayınlayan kurumun otorite özelliği %72.1 (101) oranıyla, yayının citation indekslerde yer alması özelliği %64.3 (90) oranıyla ve yayının erişilebilir olması özelliği %57.9 (81) oranıyla sağlık bilimcilerin dikkat ettikleri dördüncü, beşinci ve altıncı özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık bilimcileri arasında süreli yayınların hakemli olması özelliğine dikkate edenler %46.4 (65) oranıyla, baskısının özenli olmasına dikkat edenler %23.6 (33) oranıyla ve süreli yayının popüler olmasına dikkate alanlar %19.3 (27) oranıyla yedinci, sekizinci ve dokuzuncu dikkat sırası sıklığında yer almaktadır. Yayının hakemsiz “review” olması özelliği sağlık bilimcileri tarafından en az dikkate alınan özellik olarak son sırada gelmektedir.

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının süreli yayın kullanımında aradıkları özellikler ile ilgili bulgular Tablo 50’de sunulmaktadır.

TABLO 50. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER

SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Güncel Olmasına	(58) 41.4	(33) 23.6	(31) 22.1	(10) 7.1	(6) 4.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(122) 87.1	(18) 12.9	(140) 100
"Review " Dergi Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(0) 0.0	(4) 2.9	(8) 5.7	(16) 11.4	(124) 88.6	(140) 100
"Peer-review " (Hakemli) dergi Olmasına	(2) 1.4	(10) 7.1	(7) 5.0	(15) 10.7	(10) 7.1	(9) 6.4	(5) 3.6	(2) 1.4	(3) 2.1	(2) 1.4	(65) 46.4	(75) 53.6	(140) 100
Yayınlayan Kurumun Otoritesine	(8) 5.7	(19) 13.6	(29) 20.7	(28) 20.0	(13) 9.3	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(101) 72.1	(39) 27.9	(140) 100
Konuyla Doğrudan İlgili Olmasına	(54) 38.6	(31) 22.1	(19) 13.6	(11) 7.9	(3) 2.1	(2) 1.4	(4) 2.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(124) 88.6	(16) 11.4	(140) 100
Erişilebilir Olmasına	(4) 2.9	(17) 12.1	(20) 14.3	(23) 16.4	(5) 3.6	(10) 7.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(81) 57.9	(59) 42.1	(140) 100
Popüler Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(4) 2.9	(1) 0.7	(0) 0.0	(6) 4.3	(9) 6.4	(5) 3.6	(0) 0.0	(27) 19.3	(113) 80.7	(140) 100
Baskısının Özenli Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(6) 4.3	(7) 5.0	(13) 9.3	(3) 2.1	(0) 0.0	(33) 23.6	(107) 76.4	(140) 100
Citation İndekslerde Yer Aıyor Olmasına	(0) 0.0	(17) 12.1	(16) 11.4	(25) 17.9	(15) 10.7	(11) 7.9	(2) 1.4	(1) 0.7	(3) 2.1	(0) 0.0	(90) 64.3	(50) 35.7	(140) 100
ISI'da Yer Almasına	(14) 10.0	(13) 9.3	(15) 10.7	(20) 14.3	(27) 19.3	(20) 14.3	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(113) 80.7	(27) 19.3	(140) 100

V. 17. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler

Tablo 51’de elde edilen bulgulara göre fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları da süreli yayınları ararken %92.6 (126) oranıyla en çok yayının güncel olması özelliğine önem vermektedirler. Konuyla doğrudan ilgili olması özelliği %76.5 (104) oranıyla, ISI listesinde yer alma özelliği %66.2 (90) oranıyla ve süreli yayını yayınlayan kurumun otorite özelliği %65.5 (89) oranıyla fen bilimcilerin süreli yayınları ararken ikinci, üçüncü ve dördüncü sıklık sırasında dikkatini çekmektedir. Fen bilimcileri arasında süreli yayının erişilebilir olması özelliğine dikkat edenler %50.7 (69) oranıyla beşinci sıklık sırasında, citation indekslerde yer alması özelliğine dikkat edenler %49.3 (67) oranıyla altıncı sıklık sırasında ve yayınların hakemli olma özelliğine dikkat edenler %39 (53) oranıyla sıklık sırasında görülmektedirler. Süreli yayınların bakışının özenli olması özelliği %15.4 (21) oranıyla, popüler olma özelliği %13.2 (18) oranıyla ve yayınların hakemsiz olması özelliği %9.6 (13) oranıyla süreli yayınları ararken fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları tarafından en az dikkate alınan özellikler olarak son dikkat sıklıkları sıralarında yer almaktadırlar.

V. 17. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Süreli Yayın Kullanımında Aradıkları Özellikler

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının süreli yayınların kullanımında dikkate aldıkları özellikler Tablo 52’de sunulmaktadır. Tabloda yer alan bulgulardan anlaşılabileceği gibi, sosyal bilimciler en çok %91 (71) oranıyla

TABLO 51. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER

SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Güncel Olmasına	(58) 42.6	(25) 18.4	(21) 15.4	(11) 8.1	(9) 6.6	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(126) 92.6	(10) 7.4	(136) 100
"Review " Dergi Olmasına	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(2) 1.5	(2) 1.5	(3) 2.2	(3) 2.2	(13) 9.6	(123) 90.4	(136) 100
"Peer-review " (Hakemli) dergi Olmasına	(3) 2.2	(12) 8.8	(12) 8.8	(17) 12.5	(4) 2.9	(3) 2.2	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(53) 39.0	(83) 61.0	(136) 100
Yayınlayan Kurumun Otoritesine	(20) 14.7	(31) 22.8	(20) 14.7	(13) 9.6	(4) 2.9	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(89) 65.5	(47) 23.5	(136) 100
Konuyla Doğrudan İlgili Olmasına	(37) 27.2	(23) 16.9	(27) 19.9	(12) 8.8	(5) 3.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(104) 76.5	(32) 23.5	(136) 100
Erişilebilir Olmasına	(1) 0.7	(18) 13.2	(17) 12.5	(20) 14.7	(11) 8.1	(1) 0.7	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(69) 50.7	(67) 49.3	(136) 100
Popüler Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(1) 0.7	(3) 2.2	(2) 1.5	(6) 4.4	(5) 3.7	(18) 13.2	(118) 86.8	(136) 100
Baskısının Özenli Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(5) 3.7	(6) 4.4	(7) 5.1	(1) 0.7	(1) 0.7	(21) 15.4	(115) 84.6	(136) 100
Citation İndekslerde Yer Alıyor Olmasına	(2) 1.5	(10) 7.4	(13) 9.6	(17) 12.5	(14) 10.3	(3) 2.2	(5) 3.7	(3) 2.2	(0) 0.0	(67) 49.3	(69) 50.7	(136) 100
ISI'da Yer Almasına	(15) 11.0	(10) 7.4	(23) 16.9	(18) 13.2	(20) 14.7	(3) 2.2	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(90) 66.2	(46) 33.8	(136) 100

Sürelî yayının güncel olması ve %89.7 (70) oranıyla sürelî yayının konuyla ilgili olması özelliğini dikkate almaktadırlar. Sosyal bilimciler sürelî yayının ISI listesinde yer alma özelliğini %64.1 (50) oranıyla ve yayınlayan kurumun otorite özelliğini %61.5 (48) oranıyla üçüncü ve dördüncü sırada önemli bulmaktadırlar. Sürelî yayının hakemli “Peer-review” olması özelliğine %43.6 (34) oranıyla, yayının erişilebilir olması özeliği %38.5 (30) oranıyla ve citation indekslerde yer alması özeliği %37.2 (29) oranıyla sosyal bilimcilerin beşinci, altıncı ve yedinci dikkat sıralarını kazanmaktadırlar. Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları en az %9 (7) oranıyla sürelî yayının popüler olması, %6.4 (5) oranıyla hakemsiz yayın olması ve %5.1 (4) oranıyla baskısının özenli olması özelliklerine ilgi göstermektedirler.

V. 17. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Sürelî Yayın Kullanımında Aradıkları Özelliklerin Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının sürelî yayın kullanımında aradıkları özelliklerin karşılaştırılması Tablo 53’de gösterilmektedir. Tabloda elde edilen bulgulara göre sürelî yayınlarda sürelî yayının güncel olması, konuyla ilgili olması tüm bilim dalları arasında aranan özellikler olarak ön sıralarda gelmektedirler. Yayını güncel olması her üç bilim dalında yakın bir düzeydedir. Oran olarak güncellik özelliğine en fazla dikkat eden öğretim elemanları %92.6 oranıyla fen bilimciler arasında görülmektedir. Sosyal bilimciler %91 oranıyla ve sağlık bilimcileri %87.1 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralara yerleşmektedirler.

Tablo 52. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER

SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	10 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Güncel Olmasına	(39) 50.0	(11) 14.1	(13) 16.7	(7) 9.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(71) 91.0	(7) 9.0	(78) 100
"Review " Dergi Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(5) 6.4	(73) 93.6	(78) 100
"Peer-review " (Hakemli) dergi Olmasına	(6) 7.7	(11) 14.1	(5) 6.4	(7) 9.0	(0) 0.0	(3) 3.8	(0) 0.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(34) 43.6	(44) 56.4	(78) 100
Yayınlayan Kurumun Otoritesine	(8) 10.3	(9) 11.5	(17) 21.8	(6) 7.7	(6) 7.7	(0) 0.0	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(48) 61.5	(30) 38.5	(78) 100
Konuyla Doğrudan İlgili Olmasına	(23) 29.5	(28) 35.9	(11) 14.1	(8) 10.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(70) 89.7	(8) 10.3	(78) 100
Erişilebilir Olmasına	(0) 0.0	(7) 9.0	(9) 11.5	(4) 5.1	(5) 6.4	(2) 2.6	(2) 2.6	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(30) 38.5	(48) 61.5	(78) 100
Popüler Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 2.6	(1) 1.3	(3) 3.8	(0) 0.0	(7) 9.0	(71) 91.0	(78) 100
Baskısının Özenli Olmasına	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(2) 2.6	(1) 1.3	(0) 0.0	(4) 5.1	(74) 94.9	(78) 100
Citation İndekslerde Yer Alıyor Olmasına	(1) 1.3	(5) 6.4	(6) 7.7	(7) 9.0	(5) 6.4	(4) 5.1	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(29) 37.2	(49) 62.8	(78) 100
ISI'da Yer Almasına	(1) 1.3	(7) 9.0	(15) 19.7	(6) 7.7	(12) 15.4	(7) 9.0	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(50) 64.1	(28) 35.9	(78) 100

Tablo 53. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

SÜRELİ YAYINLARI ARARKEN DİKKAT ETTİKLERİ ÖZELLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	Güncel		Hakemsiz		Hakemli		Otorite		Konuyla İlgili		Erişebilirli		Popüler		Baskı Özenliği		Citation Dizinlerde Yer Almasına		ISI'da Yer Almasına	
Tercih	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(122) 87.1	(18) 12.9	(16) 11.4	(124) 88.6	(65) 46.4	(75) 53.6	(101) 72.1	(39) 27.9	(124) 88.6	(16) 11.4	(81) 57.9	(59) 42.1	(27) 19.3	(113) 80.7	(33) 23.6	(107) 76.4	(90) 64.3	(50) 35.7	(113) 80.7	(27) 19.3
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(126) 92.6	(10) 7.4	(13) 9.6	(123) 90.4	(53) 39.0	(83) 61.0	(89) 76.5	(47) 23.5	(104) 76.5	(32) 23.5	(69) 50.7	(67) 49.3	(18) 13.2	(118) 86.8	(21) 15.4	(115) 84.6	(67) 49.3	(69) 50.7	(90) 66.2	(46) 33.8
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(71) 91.0	(7) 9.0	(5) 6.4	(73) 93.6	(34) 43.6	(44) 56.4	(48) 61.5	(30) 38.5	(70) 89.7	(8) 10.3	(30) 38.5	(48) 61.5	(7) 9.0	(71) 91.0	(4) 5.1	(74) 94.9	(29) 37.2	(49) 62.8	(50) 64.1	(28) 35.9
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	

Gruplar arasında süreli yayının konuyla ilgili olması özelliğine en çok önem veren %89.7 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Sağlık bilimcileri %88.6 oranıyla ikinci ve fen bilimcileri %76.5 oranıyla üçüncü sıralarda yer almaktadır.

Süreli yayınların hakemsiz olması özelliğine dikkat eden öğretim elemanlarının oranı tüm bilim dallarında çok düşük bir seviyededir. Bu özelliğe ilgi gösterenler sağlık bilimcileri arasında %11.4, fen bilimciler arasında %9.6 ve sosyal bilimciler arasında %6.4 olarak görülmektedir.

Bilim dalları arasında süreli yayınların hakemli özelliğini en fazla dikkate alan %46.4 oranıyla sağlık bilimcilerdir. Sosyal bilimcileri %43.6 oranıyla ve fen bilimcileri %39 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralarda yer almaktadırlar.

Yayınlayan kurumun otorite özelliğini %76.5 oranıyla en çok tercih edenler fen bilimcileridir. Sağlık bilimcileri %72.1 ve sosyal bilimciler %61.5 oranıyla bu özelliği önemli görmektedirler.

Süreli yayının erişilebilir olması özelliği %57.9 oranıyla en çok sağlık bilimleri dalında değer kazanmaktadır. Bu özellik fen bilimcileri tarafından %50.7 oranıyla ve sosyal bilimcileri tarafından %38.5 oranıyla önemli bulunmaktadır.

Popüler özelliğine dikkat eden öğretim elemanların oranı tüm bilim dallarında çok bir düşük düzeydedir. Popüler özelliğinde de aynı erişilebilirli olması özelliğinde olduğu gibi bu özellik de %19.3 oranıyla en çok sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının ilgisini çekmektedir. Fen bilimcileri %13.2 ve sosyal bilimcileri %9 oranıyla ikinci ve üçüncü sıradadırlar.

Baskı özelliğine önem verenler ise tüm gruplar arasında düşük bir seviyededir.

Ancak popüler olma özelliğinde olduğu gibi baskı özelliğine de %19.3 en çok sağlık bilimcileri özen göstermektedirler. Fen bilimcileri %15.4 oranıyla ve sosyal bilimciler %5.1 oranıyla bu özelliği daha az dikkate alan gruplar olarak sonraki sıralarda yer almaktadırlar.

Bilim dalları arasında süreli yayını ararken indekslerde yer alıyor olması özelliğine %64.3 oranıyla en çok sağlık bilimcileri tarafından önem verilirken, fen bilimcileri arasında bu özellik %49.3 ve sosyal bilimcileri arasında %37.2 oranlarıyla önem kazanmaktadır.

Süreli yayının ISI listesinde yer alıyor olması özelliği tüm bilim dallarında ilgi görmektedir. Oran olarak sağlık bilimcilerin %80.7'si, fen bilimcilerin %66.2'si ve sosyal bilimcilerin %64.1'i bu özelliği önemli bulmaktadırlar.

V. 18. Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar

Öğretim elemanları güncel gelişmeleri takip edebilmek için çeşitli bilgi kaynaklarından ve bilgiye erişim yöntemlerinden yararlanmaktadırlar. Bu sebepten her üç bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi kaynağı kullanım önceliklerini ve oranlarını belirtmek amacıyla araştırmamıza katılan öğretim elemanlarından güncel gelişmeleri takip edebilmek için izledikleri yol ve yöntemleri ilgili bir soru sorulmuştur. Ortaya çıkan sonuçlar her bilim dalı için ayrı ayrı ve bilim dalları arasında benzerliklerin ve farklılıkların ortaya çıkarabilme amacıyla bir tablo içinde sayı ve yüzde olarak karşılaştırılmaktadır.

V. 18. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar

Tablo 54’de yer alan bulgulara göre sağlık bilimcileri meslekleri ve alanları ile ilgili güncel kalabilmek için %93.6 (131) oranıyla en çok İnternet ve elektronik ortamdan yararlanmaktadırlar. Bilimsel toplantıları izleme %80.7 (113) oranıyla sağlık bilimcilerin ikinci güncel gelişmeleri takip edebilme yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevrimiçi tarama yapma %73.6 (103) oranıyla sağlık bilimcilerin güncel gelişmeleri takip edebilme yolu olarak üçüncü sıradadır. Konu uzmanları ile görüşme yolu %62.1 (87) oranıyla ve meslektaşlarla bilgi alış verişinde bulunma yolu %61.4 (86) oranıyla yakın ağırlıkta olarak dördüncü ve beşinci sıklık sırasında gelmektedirler. Basılı özleri ve dizinleri tarama %46.4 (65) sağlık bilimcilerin altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yollarını oluştururken, yayın kataloglarını izleme %27.1 (38) oranıyla güncel gelişmeleri takip edebilme sağlık bilimcilerin en az izledikleri yol olarak son sıklık sırasında yer almaktadır.

V. 18. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar

Aynı sağlık bilimlerinde olduğu gibi fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları çalıştıkları alanda güncel gelişmeleri takip edebilmenin en etkili yolu %93.4 (127) oranıyla İnternet ve elektronik ortamdan yararlanma olduğunu belirtmektedirler. Alanlarıyla ilgili çevrim-içi tarama yapma %69.1 (94) ve bilimsel toplantıları izleme %68.4 (93) oranıyla fen bilimcilerin ikinci ve üçüncü güncel gelişmeleri takip edebilme yollarını göstermektedir. Konunun uzmanlarıyla görüşme

Tablo 54. SAĞLIK BİLİMLERİ DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ TAKİP EDEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER

GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunma	(15) 10.7	(22) 15.7	(10) 7.1	(15) 10.7	(12) 8.6	(12) 8.6	(0) 0.0	(86) 61.4	(54) 38.6	(140) 100
Konunun Uzmanlarıyla Görüşme	(10) 7.1	(15) 10.7	(19) 13.6	(25) 17.9	(8) 5.7	(5) 3.6	(5) 3.6	(87) 62.1	(53) 37.9	(140) 100
Bilimsel Toplantıları İzleme	(14) 10.0	(16) 11.4	(59) 42.1	(24) 17.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(113) 80.7	(27) 19.3	(140) 100
Basılı Özleri ve Dizinleri Tarama	(3) 2.1	(21) 15	(20) 14.3	(11) 7.9	(5) 3.6	(5) 3.6	(0) 0.0	(65) 46.4	(75) 53.6	(140) 100
Alanıyla İlgili Çevrim-İçi Tarama Yapma	(20) 14.3	(37) 26.4	(15) 10.7	(7) 5.0	(12) 8.6	(10) 7.1	(2) 1.4	(103) 73.6	(37) 26.4	(140) 100
Yayın Kataloglarını İzleme	(0) 0.0	(4) 2.9	(0) 0.0	(2) 1.4	(11) 7.9	(4) 2.9	(17) 12.1	(38) 27.1	(102) 72.9	(140) 100
İnternet ve Elektronik Ortamdan Yararlanma	(78) 55.7	(25) 17.9	(10) 7.1	(8) 5.7	(2) 1.4	(3) 2.1	(5) 3.6	(131) 93.6	(9) 6.4	(140) 100

%51.5 (70) oranıyla, basılı özleri ve dizinleri tarama %48.5 (66) oranıyla ve meslektaşlarla bilgi alış verişinde bulunma %47.8 (65) oranıyla fen bilim dalında çalışan öğretim elemanların güncel gelişmeleri takip edebilme yollarının dördüncü, beşinci ve altıncı sıklık sıralarında görülmektedir. Yayın kataloglarını izleme %27.2 (37) oranıyla fen bilimcilerin güncel gelişmeleri takip edebilme sürecinde en az izledikleri yol olarak son sırada karşımıza çıkmaktadır.

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları çalıştıkları alanla ilgili güncel gelişmeleri takip edebilme yolları ile ilgili bulgular Tablo 55’de yer almaktadır.

18. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yollar

Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları çalıştıkları alanda güncel gelişmeleri takip edebilmek için izledikleri yollar ile ilgili bulgular Tablo 56’da sunulmaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre sosyal bilimciler de sağlık ve fen bilimcileri arasında olduğu gibi çalıştıkları alanda güncel kalabilmek için %91 (71) oranıyla en çok İnternet ve elektronik ortamdan yararlanmaktadırlar. Bilimsel toplantıları izleme %69.2 (54) oranıyla ve alanla ilgili çevrimiçi tarama yapma %66.7 (52) oranıyla sosyal bilimcilerin ikinci ve üçüncü alanlarında güncel gelişmeleri takip edebilme yollarını oluşturur. Konu uzmanlarıyla görüşmek %55.1 (43) oranıyla, basılı öz ve dizinleri tarama %51.3 (40) oranıyla ve meslektaşlarla bilgi alış verişinde bulunma %48.7 (38) oranıyla sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının dördüncü, beşinci ve altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yollarını oluşturmaktadır. Sosyal bilimciler konularında güncel gelişmeleri takip edebilmek için en az yayın kataloglarını izleme yolunu %43.6 (34) oranıyla

Tablo 55. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEYEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER

GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunma	(1) 0.7	(14) 10.3	(13) 9.9	(13) 9.9	(12) 8.8	(10) 7.4	(2) 1.5	(65) 47.8	(71) 52.2	(136) 100
Konunun Uzmanlarıyla Görüşme	(3) 2.2	(9) 6.6	(18) 13.2	(23) 16.9	(12) 8.8	(2) 1.5	(3) 2.2	(70) 51.5	(66) 48.5	(136) 100
Bilimsel Toplantıları İzleme	(9) 6.6	(23) 16.9	(37) 27.2	(17) 12.5	(7) 5.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(93) 68.4	(43) 31.6	(136) 100
Basılı Özleri ve Dizinleri Tarama	(15) 11.0	(17) 12.5	(15) 11.0	(6) 4.4	(4) 2.9	(9) 6.6	(0) 0.0	(66) 48.5	(70) 51.5	(136) 100
Alanla ilgili Çevrim-içi Tarama Yapma	(19) 14.0	(44) 32.4	(15) 11.0	(7) 11.0	(4) 2.9	(5) 3.7	(0) 0.0	(94) 69.1	(42) 30.9	(136) 100
Yayın Kataloglarını İzleme	(1) 0.7	(9) 6.6	(0) 0.0	(5) 3.7	(2) 1.5	(1) 0.7	(19) 14.0	(37) 27.2	(99) 72.8	(136) 100
İnternet ve Elektronik Ortamdan Yararlanma	(88) 64.7	(18) 13.2	(16) 11.8	(5) 3.7	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(127) 93.4	(9) 6.6	(136) 100

tercih etmektedirler.

18. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanda Güncel Gelişmeleri Takip Edebilmek İçin İzledikleri Yolların Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının güncel gelişmeleri takip edebilme için izledikleri yöntemlerin karşılaştırılması Tablo 57'de yer almaktadır. Tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında İnternet ve elektronik ortamdan yararlanma güncel gelişmeleri takip edebilme sürecinde en çok kullanılan yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık bilimcilerin %93.6'sı, fen bilimcilerin %93.4'ü ve sosyal bilimcilerin %91'i bu yöntemi kullanmaktadırlar.

Bilimsel toplantıları izleme, %80.7 oranıyla sağlık bilimcilerin ve %69.2 oranıyla sosyal bilimcilerinin ikinci güncel gelişmeleri takip edebilmek için izledikleri yöntem olmasına rağmen alanları ile ilgili çevrim-içi tarama yapma %69.1 oranıyla fen bilimcilerin ikinci güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluşturmaktadır.

Alanları ile ilgili çevrim-içi tarama yapma, %73.6 oranıyla sağlık bilimcilerin ve %66.7 oranıyla sosyal bilimcilerin üçüncü güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluştururken, bilimsel toplantıları izleme %68.4 oranıyla fen bilimcilerin üçüncü güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini olarak gözükmektedir.

Konunun uzmanlarıyla görüşme, %62.1 sağlık, %55.1 oranlarıyla sosyal ve %51.5 oranıyla fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının dördüncü güncel

Tablo 56. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEYEBİLMELERİ İÇİN

İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER

GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunma	(7) 9.0	(10) 12.8	(8) 10.3	(2) 2.6	(4) 5.1	(5) 6.4	(2) 2.6	(38) 48.7	(40) 51.3	(78) 100
Konu Uzmanlarıyla Görüşmek	(3) 3.8	(7) 9.0	(12) 15.4	(5) 6.4	(4) 5.1	(2) 2.6	(1) 1.3	(43) 55.1	(44) 56.4	(78) 100
Bilimsel Toplantıları İzleme	(10) 12.8	(11) 14.1	(15) 19.1	(17) 21.8	(0) 0.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(54) 69.2	(24) 30.8	(78) 100
Basılı Özleri ve Dizinleri Tarama	(5) 6.4	(4) 5.1	(14) 17.9	(7) 9.0	(6) 7.7	(4) 5.1	(0) 0.0	(40) 51.3	(38) 48.7	(78) 100
Alanla ilgili Çevrimiçi Tarama Yapma	(14) 17.9	(26) 33.3	(3) 3.8	(2) 2.6	(3) 3.8	(1) 1.3	(3) 3.8	(52) 66.7	(26) 33.3	(78) 100
Yayın Kataloglarını İzleme	(7) 9.0	(4) 5.1	(3) 3.8	(8) 10.3	(3) 3.8	(3) 3.8	(6) 7.7	(34) 43.6	(44) 56.4	(78) 100
İnternet ve Elektronik Ortamdan Yararlanma	(32) 41.0	(16) 20.5	(19) 24.4	(3) 3.8	(1) 1.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(71) 91.0	(7) 9.0	(78) 100

Tablo 57. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÜNCEL GELİŞMELERİ

İZLEYEBİLMELERİ İÇİN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

GÜNCEL GELİŞMELERİ İZLEDİKLERİ YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRMASI	Meslektaşlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunma		Konunun Uzmanlarıyla Görüşme		Bilimsel Toplantıları İzleme		Basılı Özleri ve Dizinleri Tarama		Alanımla İlgili Çevrim- İçi Tarama Yapma		Yayın Kataloglarını İzleme		İnternet ve Elektronik Ortamdan Yararlanma	
Tercih	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler	Edenler	Emeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(86) 61.4	(54) 38.6	(87) 62.1	(53) 37.9	(113) 80.7	(27) 19.3	(65) 46.4	(75) 53.6	(103) 73.6	(37) 26.4	(38) 27.1	(102) 72.9	(131) 93.6	(9) 6.4
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(65) 47.8	(71) 52.2	(70) 51.5	(66) 48.5	(93) 68.4	(43) 31.6	(66) 48.5	(70) 51.5	(94) 69.1	(42) 30.9	(37) 27.2	(99) 72.8	(127) 93.4	(9) 6.6
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(38) 48.7	(40) 51.3	(43) 55.1	(44) 56.4	(54) 69.2	(24) 30.8	(40) 51.3	(38) 48.7	(52) 66.7	(26) 33.3	(34) 43.6	(44) 56.4	(71) 91.0	(7) 9.0
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini göstermektedir.

Sağlık bilimleri dalında çalışan ğretim elemanlarının %61.4'ü meslektaşlarıyla bilgi alış verişinde bulunma yöntemini, fen ve sosyal bilimcileri %48.5 ve %51.3 oranıyla basılı özleri ve dizinleri tarama yöntemini beşinci güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemi olarak belirtmektedirler.

Meslektaşlarıyla bilgi alış verişinde bulunma, %48.7 oranıyla sosyal ve %47.8 oranıyla fen bilim dalında çalışan ğretim elemanlarının altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Basılı özleri ve dizinleri tarama yöntemi %46.4 oranıyla sağlık bilim dalında çalışan ğretim elemanlarının altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluşturmaktadır.

Yayın kataloglarını izleme, her üç grubunda en az kullanılan güncel kalabilme yöntemi olarak son sırada gelmektedir. Oran olarak sosyal bilimcilerin %43.6'sı, fen bilimcilerin %27.2'si ve sağlık bilimcilerin %27.1'si bu yöntemi yedinci sırada kullanmaktadırlar.

V. 19. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında alışan ğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Dil Sorunlarının Karşılaştırılması

Tablo 58'de elde edilen sonuçlara göre bilim dalları arasında yabancı dil sorunu ile karşı karşıya kalan %44.9 oranıyla en çok sosyal bilimcilerdir. Fen bilimleri dalında çalışan ğretim elemanları %15.4 oranıyla ve sağlık bilim dalında çalışan ğretim elemanları %13.2 oranıyla sosyal bilimler dalında çalışan ğretim elemanlarına göre çok bir az düzeyde son sıralarda dil sorunu ile karşı karşıya

kalmaktadırlar.

Tablo 58. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN KARŞILAŞTIKLARI DİL SORUNLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

BİLİM DALLARI	Sağlık		Fen		Sosyal	
	(Sayı)		(Sayı)		(Sayı)	
	%		%		%	
YABANCI DİL SORUNU	Sorunu Olanlar	Sorunu Olmayanlar	Sorunu Olanlar	Sorunu Olmayanlar	Sorunu Olanlar	Sorunu Olmayanlar
(Sayı)	(18)	(122)	(21)	(115)	(35)	(43)
%	13.2	86.8	15.4	84.6	44.9	55.1
Toplam	(140)		(136)		(78)	
%	100		100		100	

V. 20. Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri

Tüm bilim dallarında bilgi ararken yayın dilinin önemli bir engel olup olmadığını ve onların bu süreçte dil tercihlerini saptamak amacıyla öğretim elemanlarına bir soru sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar her grup için ayrı ayrı ve gruplar arasında yaşanan benzerliklerin ve farklılıkların ortaya çıkarabilmesi amacıyla elde edilen özellikler bir tablo üzerinde sayı ve yüzde olarak karşılaştırılmaktadır.

V. 20. 1. Sağlık Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi ararken yayın dili tercihleri ile ilgili sonuçlar Tablo 59’da yer almaktadır. Tabloda sunulan bulguları

dikkate aldığımızda sağlık bilimciler %62.9 (88) oranıyla en çok yayın dilinin yabancı dilde olması seçeneğini işaretlemişlerdir. Kaynak dilinden etkilenmeyen sağlık bilimciler %58.6 oranıyla ikinci sıklık sırasında gelmektedir. Kaynak dilinin Farsça (kendi dilinde) olmasını tercih eden katılımcılar %47.1 (66) oranıyla üçüncü sırada ve kaynağın Farsça'ya çevrilmiş olmasını tercih eden sağlık bilimciler %37.1 (52) oranıyla son sırada yer almaktadır.

V. 20. 2. Fen Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri

Sağlık bilimleri dalında olduğu gibi Tablo 60'a baktığımızda fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının birinci tercihlerini %65.4 (89) oranıyla kaynağın yabancı dilde yazılmış olması oluşturmaktadır. Fen bilimciler arasında

Tablo 59. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

SAĞLIK BİLİMCİLERİN BİLGİ ARARKEN DİL AÇISINDAN TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kaynağın Dilinin Farsça Olması	(35) 25.0	(12) 8.6	(17) 12.1	(2) 1.4	(66) 47.1	(74) 52.9	(140) 100
Yabancı Dilde Yazılmış Olması	(43) 30.7	(27) 19.3	(16) 11.4	(2) 1.4	(88) 62.9	(52) 37.1	(140) 100
Kaynağın Farsça'ya Çevrilmiş Olması	(10) 7.1	(23) 16.7	(12) 8.6	(7) 5.0	(52) 37.1	(88) 62.9	(140) 100
Kaynağın Yayın Dili Tercihimi Etkilemez	(52) 37.1	(14) 10.0	(2) 1.4	(14) 10.0	(82) 58.6	(58) 41.4	(140) 100

kaynak dilinin Farsça olmasını tercih eden öğretim elemanları %51.5 (70) oranıyla

ikinci ve kaynağın yayın dili tercihlerini etkilemeyen elemanlar %40.4 (44) oranıyla üçüncü sıklık sırasını oluşturmaktadır. Kaynağın Farsça'ya çevrilmiş olmasını tercih eden kitle %32.4 (44) oranıyla fen bilimcilerin en az seçtikleri seçenek olarak son sırada görülmektedir.

Fen bilimcilerin bilgi ararken yayın dili ile ilgili tercihleri tablo 60'da yansıtılmaktadır.

Tablo 60. FEN BİLİMLERİ DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

FEN BİLİMCİLERİN BİLGİ ARARKEN DİL AÇISINDAN TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kaynağın Dilinin Farsça Olması	(35) 25.7	(21) 15.4	(13) 9.6	(1) 0.7	(70) 51.5	(66) 48.5	(136) 100
Yabancı Dilde Yazılmış Olması	(61) 44.9	(22) 16.2	(6) 4.4	(0) 0.0	(89) 65.4	(47) 34.6	(136) 100
Kaynağın Farsça'ya Çevrilmiş Olması	(5) 3.7	(20) 14.7	(15) 11.0	(4) 2.9	(44) 32.4	(92) 67.6	(136) 100
Kaynağın Yayın Dili Tercihimi Etkilemez	(35) 25.7	(7) 5.1	(6) 4.4	(7) 5.1	(55) 40.4	(81) 59.6	(136) 100

V. 20. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihleri

Tablo 61'de sunulan sonuçlara göre sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %62.8 (49) oranıyla en çok kaynak dilinin farsça olmasını tercih etmişlerdir. Kaynak dilinin yabancı dilde yazılmış olmasını tercih eden sosyal bilimciler %56.4 (44) oranıyla ve kaynağın Farsça'ya çevrilmiş olmasını tercih edenler ise %35.9 (28) ikinci ve üçüncü tercih sıklık sıralarında yer almaktadır.

Kaynağın yayın dilinden etkilenemeyen sosyal bilimciler %32.1 (25) oranıyla en az tercih edilen seçenek olarak dördüncü sıklık sırasında gelmektedir.

Tablo 61. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

FEN BİLİMCİLERİN BİLGİ ARARKEN DİL AÇISINDAN TERCİHLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kaynağın Dilinin Farsça Olması	(36) 46.2	(9) 11.5	(4) 5.1	(0) 0.0	(49) 62.8	(29) 37.2	(78) 100
Yabancı Dilde Yazılmış Olması	(19) 24.4	(16) 20.5	(9) 11.5	(0) 0.0	(44) 56.4	(34) 43.6	(78) 100
Kaynağın Farsçaya Çevrilmiş Olması	(6) 7.7	(16) 20.5	(5) 6.4	(1) 1.3	(28) 35.9	(50) 64.1	(78) 100
Kaynağın Yayın Dili Tercihimi Etkilemez	(17) 21.8	(4) 5.1	(2) 2.6	(4) 5.1	(25) 32.1	(53) 67.9	(78) 100

V. 20. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgi Ararken Yayın Dili İle İlgili Tercihlerinin Karşılaştırılması

Tablo 62'deki sonuçlara baktığımızda, bilim dalları arasında kaynak dilinin Farsça olmasını en çok tercih edenler %62.8 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Fen bilimcileri %51.5 oranıyla ikinci ve sağlık bilimcileri %47.1 oranıyla üçüncü sıklık sıralarında görülmektedir.

Gruplar arasında bilgi kaynağının yabancı dilde yazılmış olmasını en fazla

tercih edenler %65.4 oranıyla fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %62.9 oranıyla ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları %56.4 oranıyla ikinci ve üçüncü sıklık sırasına yerleşmektedirler.

Tablo 62. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİ ARARKEN YAYIN DİLİ İLE İLGİLİ TERCİHLERİ

Bilim Dalları	Kaynağın Dilinin Farsça Olması		Yabancı Dilde Yazılmış Olması		Kaynağın Fars'çaysa Çevrilmiş Olması		Kaynağın Yayın Dili Tercihimi Etkilemez	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(66) 47.1	(74) 52.9	(88) 62.9	(52) 37.1	(52) 37.1	(88) 62.9	(82) 58.6	(58) 41.4
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(70) 51.5	(66) 48.5	(89) 65.4	(47) 34.6	(44) 32.4	(92) 67.6	(55) 40.4	(81) 59.6
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(49) 62.8	(29) 37.2	(44) 56.4	(34) 43.6	(28) 35.9	(50) 64.1	(25) 32.1	(53) 67.9
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

Bilgi kaynağının Farsçaya çevrilmiş olması tercihi sağlık bilimciler arasında %37.1, sosyal bilimciler arasında %35.9 ve fen bilimciler arasında %32.4 oranları ile görülmektedir.

Son olarak kaynak yayın dili tercihlerini etkilemeyenler %58.6 oranıyla en çok sağlık bilimciler arasında görülmektedir. Fen bilimcileri %40.4 oranıyla ve sosyal bilimcileri %32.1 oranıyla ikinci ve üçünü sırada yer almaktadırlar.

V. 21. Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Sıklıkları

Araştırmamıza katılan sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının toplantılara katılma sıklıklarını belirtmek ve gruplar arasında yaşanan farklılıkların ve benzerliklerin ortaya çıkarmak amacıyla öğretim elemanlarının toplantılara katılma sıklıkları sorulmuştur. Tablo 63’de sunulan sonuçlara göre gruplar arasında fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %100 toplantılara katılmaktadırlar. Ancak sıklık olarak fen bilimcileri %2.9’ü toplantıların hepsine, %82.4 olanaklar elverdiğince ve %14.7’si ara sıra toplantılara katılma durumunda bulunmaktadırlar.

Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları arasında da benzer bir durum yaşanmaktadır. Sağlık bilimcileri fen bilimcilere göre biraz düşük olarak %97.1 oranıyla toplantılara katıldığı saptanmıştır. Ancak tercih sıklığı olarak fen bilimcileri arasında olduğu gibi sağlık bilimcilerin de %2.9’ü toplantıların hepsine, %79.2’si olanaklar elverdiğince ve %15’i ara sıra toplantılara katıldıkları tespit edilmiştir.

Gruplar arasında sosyal bilimciler toplantılara en az katılan grup olmasına rağmen yine diğer gruplar gibi %94.8 oranıyla toplantılara katılma düzeyleri yukarı bir seviyede görülmektedir. Tercih olarak da sosyal bilimler dalında çalışan öğretim

elemanlarının %3.8'i toplantıların hepsine, %69.2'i olanaklar elverdiğince ve %21.8'i ara sıra katılmaktadırlar.

Son olarak sosyal bilimcilerin toplantılara katılma sıklıkları diğer gruplara göre az bir düzeyde olmasına rağmen toplantılara ara sıra katılan öğretim elemanları sosyal bilimler dalında yukarı seviyede gözükmektedir.

Tablo 63. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS/SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA SIKLIKLARI

KONFERANS/ SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILAR A KATILMA SIKLIĞINIZ	Hepsine Katılanlar (Sayı) %	Olanaklar Elverdiğince Katılanlar (Sayı) %	Ara Sıra Katılanlar (Sayı) %	Katılanlar Toplam (Sayı) %	Katılmayanlar Toplam (Sayı) %	Toplam (Sayı) 100
Sağlık	(4) 2.9	(111) 79.2	(21) 15.0	(136) 97.1	(4) 2.9	(140) 100
Fen	(4) 2.9	(112) 82.4	(20) 14.7	(136) 100	(0) 0.0	(136) 100
Sosyal	(3) 3.8	(54) 69.2	(17) 21.8	(74) 94.8	(4) 5.2	(78) 100

V. 22. Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri

Öğretim elemanları bilgi elde edinme amacıyla seminer, konferans ve mesleki toplantılara katılmaktadırlar. Toplantılara katılma sıklığında görüldüğü gibi bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının toplantılara katılma nedenlerinde de benzerlikler ve farklıklar yaşanmaktadır. Bu nedenle çeşitli bilim dallarında yaşanan özellikleri ve toplantılara katılma nedenlerini ortaya koyabilmek amacıyla öğretim elemanlarının toplantılara katılma nedenleri ile ilgili bir soru sorulmuştur. Her bilim

dalından elde edilen bulgular hem ayrı ayrı ve hem de bilim dalları arasında yaşanan farklılıkların ve benzerliklerin bir araya getirilip ve karşılaştırmak amacıyla sayıları ve oranları bir tablo üzerinde sunulmaktadır.

V. 22. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri

Tablo 64’de yer alan sonuçlara göre, sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %98.6 (138) oranıyla en çok toplantılardaki sunulan konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek amacıyla katılmaktadırlar.

Tablo 64. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULAR

KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Görüşebilmek	(5) 3.6	(14) 10.0	(29) 20.7	(12) 8.6	(23) 16.4	(83) 59.3	(57) 40.7	(140) 100
Uzmanlarla Görüşebilmek	(14) 10.0	(43) 30.7	(24) 17.1	(27) 19.3	(0) 0.0	(108) 77.1	(32) 22.9	(140) 100
Konuşma ve Tartışmalardan Yararlanabilmek	(89) 63.6	(25) 17.9	(14) 10.0	(7) 5.0	(3) 2.1	(138) 98.6	(2) 1.4	(140) 100
Bildirileri Basılı Olarak Elde Edebilmek	(2) 1.4	(30) 21.4	(15) 10.7	(20) 14.3	(17) 12.1	(84) 60.0	(56) 40.0	(140) 100
Bildiri Sunarak Yayın Yapmak	(30) 21.4	(19) 13.6	(21) 15.0	(16) 11.4	(16) 11.4	(102) 72.9	(38) 27.1	(140) 100

Uzmanlarla görüşebilmek amacıyla toplantılara katılanlar %77.1 (108) oranıyla ikinci ve bildiri sunarak yayın yapmak amacıyla katılanlar %72.9 (102) üçüncü sıklık sıralarında gelmektedir. Bildirileri basılı olarak elde edebilme amacıyla toplantılara katılan sağlık bilimcileri %60 (84) oranıyla dördüncü sıklık sırasında görülmektedir. Meslektaşlarıyla görüşebilmek nedeniyle toplantılara katılan öğretim elemanları %59.3 (83) oranıyla bu grubun en az kitlesini oluşturmaktadır.

V. 22. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri

Sağlık bilimcilerin arasında olduğu gibi fen bilimcilerin arasında da toplantılarda sunulan konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek nedeni bu grup arasında %93.4 (127) oranıyla diğer nedenlere göre yüksek düzeydedir. Toplantıya katılan uzmanlarla görüşebilmek nedeni %67.6 (92) oranıyla ve bildiri sunarak yayın yapmak nedeni %66.9 (91) oranıyla yakın bir düzeyde fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının ikinci ve üçüncü toplantılara katılma nedeni sıklığı sırasında yer almaktadır. Fen bilimcileri arasında bildirileri basılı olarak elde edebilmek amacıyla toplantılara katılan öğretim elemanları %45.6 (62) ve meslektaşlarıyla görüşebilmek amacı fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının en az katılma nedeni olarak %41.2 (56) oranıyla son sıklık sırasında görülmektedir.

Fen bilimcilerin toplantılara katılma nedenleriyle ilgili bulgular tablo 65’de sunulmaktadır.

Tablo 65. FEN BİLİMLERİ DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Görüşebilmek	(5) 3.7	(5) 3.7	(19) 14.0	(20) 14.7	(7) 5.1	(56) 41.2	(80) 58.2	(136) 100
Uzmanlarla Görüşebilmek	(27) 19.9	(32) 23.5	(23) 16.9	(10) 7.4	(0) 0.0	(92) 67.6	(44) 42.4	(136) 100
Konuşma ve Tartışmalardan Yararlanabilmek	(76) 55.9	(35) 25.7	(9) 6.6	(1) 0.7	(5) 3.7	(127) 93.4	(9) 6.6	(136) 100
Bildirileri Basılı Olarak Elde Edebilmek	(4) 2.9	(17) 12.5	(18) 13.2	(16) 11.9	(7) 5.1	(62) 45.6	(74) 54.4	(136) 100
Bildiri Sunarak Yayın Yapmak	(24) 17.6	(28) 20.6	(12) 8.8	(7) 5.1	(20) 14.7	(91) 66.9	(45) 33.1	(136) 100

V. 22. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleri

Tablo 66’da yer alan sonuçları dikkate aldığımızda, sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları da %89.7 (70) oranıyla toplantılarda sunulan konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek için toplantılara katılmaktadırlar. Bildiri sunarak yayın yapma nedeniyle toplantılara katılanlar ise %66.7 (52) oranıyla sosyal bilimcilerin ikinci sıklık nedenini oluşturmaktadır. Konu uzmanları ile konuşmak ve iletişim kurmak nedeniyle toplantılara katılanlar ise %55.1 (43) oranıyla sosyal bilimcilerin üçüncü sıklık nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Bildirileri basılı olarak elde edebilmek nedeni %43.6 (34) oranıyla dördüncü sırada yer almaktadır.

Meslektaşlarla görüşebilmek amacı %34.6 (27) sosyal bilimcilerin en az toplantılara katılma nedenleri olarak son sırada gözükmektedir.

Tablo 66. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ BUGULAR

KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA NEDENLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Meslektaşlarla Görüşebilmek	(0) 0.0	(5) 6.4	(5) 6.4	(1) 1.3	(16) 20.5	(27) 34.6	(51) 65.4	(78) 100
Uzmanlarla Görüşebilmek	(11) 14.1	(16) 20.5	(7) 9.0	(8) 10.3	(1) 1.3	(43) 55.1	(35) 44.9	(78) 100
Konuşma ve Tartışmalardan Yararlanabilmek	(46) 60.3	(17) 21.8	(7) 9.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(70) 89.7	(8) 10.3	(78) 100
Bildirileri Basılı Olarak Elde Edebilmek	(1) 1.3	(17) 21.8	(12) 15.4	(4) 5.1	(0) 0.0	(34) 43.6	(44) 56.4	(78) 100
Bildiri Sunarak Yayın Yapmak	(15) 19.2	(14) 17.9	(13) 16.7	(9) 11.5	(1) 1.3	(52) 66.7	(26) 33.3	(78) 100

V. 22. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Toplantılara Katılma Nedenleriyle İlgili Bulguların Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilimcilerin toplantılara katılma nedenleri ile ilgili bulguların karşılaştırılması Tablo 67’de yer almaktadır. Tabloda yer alan bulguları

dikkate aldığımızda meslektaşlarla görüşebilmek nedeni en çok %59.3 oranıyla sağlık bilimciler arasında görülmektedir. Fen bilimcileri %59.3 oranıyla ikinci ve sosyal bilimcileri %34.6 oranıyla üçüncü sırada gelmektedir.

Gruplar arasında uzmanlarla görüşebilmek nedeniyle en çok toplantılara katılan öğretim elemanları yine %77.1 oranıyla sağlık bilimcilerdir. Fen bilimcileri %67.6 oranıyla ikinci ve sosyal bilimcileri %55.1 oranıyla üçüncü sıranklık sırasında yer almaktadır.

Tüm bilim dallarında, konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek nedeniyle toplantılara katılan öğretim elemanları diğer nedenlerle katılanlara göre yukarı bir düzeyde gözükmehtedir. Oran olarak gruplar arasında bu nedenle toplantılara en fazla katılanlar yine %98.6 oranıyla sağlık bilimcilerdir. Oran olarak fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %93.4'ü ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının %89.7'si bu nedenle toplantılara katıldıkları tespit edilmiştir.

Bildirileri basılı olarak elde edebilmek amacıyla en çok toplantılara katılanlar %60 oranıyla yine sağlık bilimcilerdir. Fen bilimciler %45.6 oranıyla ve sosyal bilimcileri %43.6 oranıyla ikinci ve üçüncü sıranklık sıralarına yerleşmektedirler.

Son olarak bildiri sunarak yayın yapabilmek amacıyla toplantılara katılanlar %72.9 oranıyla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Yakın bir ağırlıkta %66.9 oranıyla fen bilimcileri ve %66.7 oranıyla sosyal bilimciler karşımıza çıkmaktadır.

**Tablo 67. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM
ELEMANLARININ KONFERANS, SEMİNER VE MESLEKİ TOPLANTILARA KATILMA
NEDENLERİ İLE İLGİLİ BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI**

BİLİM DALLARI	Meslektaşlarla Görüşebilmek		Uzmanlarla Görüşebilmek		Konuşma ve Tartışmalardan yararlanabilmek		Bildirileri Basılı Olarak Elde Edebilmek		Bildiri Sunarak Yayın Yapmak	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(83) 59.3	(57) 40.7	(108) 77.1	(32) 22.9	(138) 98.6	(2) 1.4	(84) 60.0	(56) 40.0	(102) 72.9	(38) 27.1
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(56) 41.2	(80) 58.2	(92) 67.6	(44) 42.4	(127) 93.4	(9) 6.6	(62) 45.6	(74) 54.4	(91) 66.9	(45) 33.1
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(27) 34.6	(51) 65.4	(43) 55.1	(35) 44.9	(70) 89.7	(8) 10.3	(34) 43.6	(44) 56.4	(52) 66.7	(26) 33.3
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

V. 23. Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Öğretim elemanları çalıştıkları alanlar ile ilgili gereksinim duydukları bilgiyi elde etme, erişim ve ulaşım sürecinde bir takım engeller ve zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının karşılaştıkları zorlukları saptamak ve bu süreçte gruplar arasında yaşanan benzerlikler ve farklılıkları ortaya koyabilmek amacıyla bu elemanlara bir soru sorulmuştur. Konuyla ilgili elde edilen bulgular her bilim dalı için ayrı ayrı hem

de bilim dalları arası karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

V. 23. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Tablo 68’de yer alan sonuçlara göre, sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %90.7 (127) oranıyla en çok bilgi kaynağının bilgi merkezinde olmayışından şikayetçidirler. Zaman yetersizliği %44.3 (62) oranıyla, gelişmelerden haberdar olma zorluğu %42.9 (60) oranıyla ve alanlarındaki uzman kişilerin yetersizliği %42.1 (59) oranıyla yakın bir düzeyde sağlık bilimcileri tarafından ikinci, üçüncü ve dördüncü sıklık sırasında zorluk olarak önemli bulunmaktadır. Bilimsel toplantıların yetersizliği %35 (49) oranıyla, mali kaynak yetersizliği %34.3 (48) oranıyla ve bilgi okur yazarlığının olmayışı %31.4 (44) oranıyla bilgiye erişim sürecinde önemli zorluklar olarak sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları tarafından beşinci, altıncı ve yedinci sıklık sırasında ifade edilmektedir. Yabancı dil sorunu bir zorluk olarak sağlık bilimciler arasında %21.4 (30) oranıyla en az karşılaştıkları zorluk olarak son sıklık sırasında gelmektedir.

V. 23. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Tablo 69’da yer alan sonuçlara göre fen bilimcileri arasında da sağlık bilimcilerin arasında olduğu gibi bilgiye erişim sürecinde en fazla zorluk %81.6 (111) oranıyla bilgi kaynağının bilgi merkezinde olmayışını ifade etmişlerdir.

Tablo 68. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR

BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Gelişmelerden Haberdar Olma Zorluğu	(10) 7.1	(19) 13.6	(10) 7.1	(8) 5.7	(1) 0.7	(4) 2.9	(5) 3.6	(3) 2.1	(60) 42.9	(80) 57.1	(140) 100
Kaynağın Bilgi Merkezinde Olmaması	(96) 68.6	(21) 15.0	(6) 4.3	(0) 0.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(127) 90.7	(13) 9.3	(140) 100
Yabancı Dil Sorunu	(6) 4.3	(6) 4.3	(2) 1.4	(0) 0.0	(0) 0.0	(5) 3.6	(9) 6.4	(2) 1.4	(30) 21.4	(110) 78.6	(140) 100
Uzman Kişilerin Yetersizliği	(2) 1.4	(26) 18.6	(19) 13.6	(7) 5.0	(2) 1.4	(2) 1.4	(1) 0.7	(0) 0.0	(59) 42.1	(81) 57.9	(140) 100
Bilimsel Toplantıların Yetersizliği	(6) 4.3	(6) 4.3	(17) 12.1	(8) 5.7	(6) 4.3	(4) 2.9	(2) 1.4	(0) 0.0	(49) 35.0	(91) 65	(140) 100
Zaman Yetersizliği	(11) 7.9	(14) 10.0	(15) 10.7	(7) 5.0	(9) 6.4	(6) 4.3	(0) 0.0	(0) 0.0	(62) 44.3	(78) 55.7	(140) 100
Mali Kaynak Yetersizliği	(2) 1.4	(15) 10.7	(10) 7.1	(12) 8.6	(2) 1.4	(1) 0.7	(4) 2.9	(2) 1.4	(48) 34.3	(92) 65.7	(140) 100
Bilgi Okur Yazarlığının Olmaması	(7) 5.0	(14) 10.0	(3) 2.1	(2) 1.4	(8) 5.7	(3) 2.1	(4) 2.9	(3) 2.1	(44) 31.4	(96) 68.6	(140) 100

Fen bilimcilerin arasında mali kaynak yetersizliği %46.3 (63) oranıyla ve gelişmelerden haberdar olma sıkıntısı %40.4 (55) oranıyla bilgiye erişim sürecinde zorluk olarak algılanması kaynağın bilgi merkezinde olmayışı zorluğuna göre düşük bir seviyede ikinci ve üçüncü sıralarda yer almaktadırlar. Uzman kişilerin yetersizliğini bir zorluk olarak gören fen bilimcileri %23.5 (32) oranıyla, zaman yetersizliğini bir zorluk olarak görenler %22.1 (30) oranıyla ve bilgi okur yazarlığını bir zorluk olarak görenler ise bu oran %18.4 (25)'tir. Fen bilimcileri arasında %17.6 (24) oranıyla bilimsel toplantıların yetersizliğini ve yabancı dil sorununu %14 (19) oranıyla bilgiye erişim sürecinde bir zorluk olarak önemli bulan fen bilimciler yedici ve sekizinci sıklık sıralarında görülmektedirler. Bazı veritabanlarının elde edilememesini bir zorluk olarak görenlerin oranı %2.9 (4) ve İnternet hızının yetersizliğini bu konuda engel olarak görenler ise %1.5 (2)'tir. Son olarak fen bilimcilerin %2.9 (4)'ü bilgiye erişim güçlüğü yaşamamaktadır.

V. 23. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının arsında da aynı sağlık ve fen bilimleri dalında çalışan elemanlarının arasında olduğu gibi bilgiye erişim sürecinde %96.2 (75) oranıyla bilgi kaynağının bilgi merkezinde olmayışını zorluk olarak ifade etmektedirler. Bu grup gelişmelerden haberdar olma zorluğunu %50 (39) oranıyla ikinci sıklık sırasında önemli bulmaktadırlar. Sosyal bilimciler arasında uzman kişilerin yetersizliğini bir sorun olarak gören öğretim elemanları %37.2 (29) oranıyla ve zaman yetersizliğini bir zorluk olarak görenler ise %35.9 (28) oranıyla

Tablo 69. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR

BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	8 Tercih (Sayı) %	9 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Gelişmelerden Haberdar Olma Zorluğu	(23) 16.9	(21) 15.4	(8) 5.9	(3) 2.2	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(55) 40.4	(81) 59.6	(136) 100
Kaynağın Bilgi Merkezinde Olmayışı	(91) 66.9	(19) 14.0	(7) 5.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(111) 81.6	(25) 18.4	(136) 100
Yabancı Dil Sorunu	(3) 2.2	(3) 2.2	(5) 3.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(3) 2.2	(0) 0.0	(19) 14.0	(117) 86.0	(136) 100
Uzman Kişilerin Yetersizliği	(4) 2.9	(12) 8.8	(7) 5.1	(2) 1.5	(2) 1.5	(4) 2.9	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(32) 23.5	(104) 76.5	(136) 100
Bilimsel Toplantıların Yetersizliği	(1) 0.7	(11) 8.1	(5) 3.7	(2) 1.5	(2) 1.5	(1) 0.7	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(24) 17.6	(112) 82.4	(136) 100
Zaman Yetersizliği	(2) 1.5	(13) 9.6	(5) 3.7	(7) 5.1	(1) 0.7	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(30) 22.1	(106) 77.9	(136) 100
Mali Kaynak Yetersizliği	(9) 6.6	(23) 19.9	(22) 16.2	(6) 4.4	(2) 1.5	(0) 0.0	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(63) 46.3	(73) 53.7	(136) 100
Bilgi Okur Yazarlığının Olmayışı	(1) 0.7	(7) 5.1	(7) 5.1	(2) 1.5	(2) 1.5	(1) 0.7	(3) 2.2	(2) 1.5	(0) 0.0	(25) 18.4	(111) 81.6	(136) 100
Bazı Veritabanlarının ve Makalelerin Elde Edilebilinmemesi	(2) 1.5	(2) 1.5	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(4) 2.9	(132) 97.1	(136) 100
İnternet Hızının Yetersizliği	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(1) 0.7	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.5	(134) 98.5	(136) 100
Bilgiye Erişme Güçlüğü Duymuyorum	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 0.7	(3) 2.2	(4) 2.9	(132) 97.1	(136) 100

üçüncü ve dördüncü sıklık sırasında görülmektedir. Sosyal bilimcilerin arasında beşinci sıklık sırasında yer alan zorluk ağırlıklı olarak %33.3 (26) oranıyla mali kaynak yetersizliği ve öğretim elemanları içinde bilgi okur yazarlığının olmayışıdır. Yedinci zorluk sıklığı sırasında görülen zorluk %28.2 (22) oranıyla yabancı dil sorunudur. Bilimsel toplantıların yetersizliği %21.8 (17) oranıyla sosyal bilimciler arasında en az düzeyde zorluk olarak son sıklık sırasında gelmektedir.

Sosyal bilimcilerin bilgiye erişim sürecinde karşılaştıkları zorluklar ile ilgili bulgular Tablo 70’de sunulmaktadır.

V. 23. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Bilgiye Erişim Sürecinde Karşılaştıkları Zorlukların Karşılaştırılması

Tablo 71’de yer alan sonuçlara dikkat ettiğimizde, gelişmelerden haberdar olma zorluğu %50 oranıyla en çok sosyal bilimciler arasında yaşanmaktadır. Sağlık bilimcileri arasında bu zorluk %42.9 ve fen bilimcileri arasında ise %40.4’dür.

Kaynağın bilgi merkezinde olmayışı ve erişilememesi her üç bilim dalında da yukarı bir seviyede en çok karşılaşılan zorluk olarak görülmektedir. Sosyal bilimciler arasında bu zorluk %96.2, sağlık bilimcileri arasında %90.7 ve fen bilimcileri arasında %81.6 oranlarında oluşmaktadır.

Gruplar arasında yabancı dil sorunu %28.2 oranıyla en çok sosyal bilimciler arasında görülmektedir. Sağlık bilimcileri arasında %21.4 oranıyla ikinci ve fen bilimcileri arasında bu zorluk %14 oranıyla üçüncü sıralarda gelmektedirler.

Tablo 70. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR

BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	7 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Gelişmelerden Haberdar Olma Zorluğu	(12) 15.4	(16) 20.5	(4) 5.1	(5) 6.4	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(39) 50.0	(39) 50.0	(78) 100
Kaynağının Bilgi Merkezinde Olmayışı	(51) 65.4	(15) 19.2	(2) 2.6	(4) 5.1	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(75) 96.2	(3) 3.8	(78) 100
Yabancı Dil Sorunu	(5) 6.4	(8) 10.3	(6) 7.7	(1) 1.3	(1) 1.3	(1) 1.3	(0) 0.0	(22) 28.2	(56) 71.8	(78) 100
Uzman Kişilerin Yetersizliği	(4) 5.1	(9) 11.5	(8) 10.3	(6) 7.7	(0) 0.0	(1) 1.3	(1) 1.3	(29) 37.2	(49) 62.8	(78) 100
Bilimsel Toplantıların Yetersizliği	(0) 0.0	(6) 7.7	(5) 6.4	(3) 3.8	(3) 3.8	(0) 0.0	(0) 0.0	(17) 21.8	(61) 78.2	(78) 100
Zaman Yetersizliği	(2) 2.6	(5) 6.4	(10) 12.8	(4) 5.1	(5) 6.4	(1) 1.3	(1) 1.3	(28) 35.9	(50) 64.1	(78) 100
Mali Kaynak Yetersizliği	(1) 1.3	(13) 16.7	(6) 7.7	(2) 2.6	(1) 1.3	(2) 2.6	(1) 1.3	(26) 33.3	(52) 66.7	(78) 100
Bilgi Okur Yazarlığının Olmayışı	(3) 3.8	(6) 7.7	(9) 11.5	(2) 2.6	(3) 3.8	(3) 3.8	(2) 2.6	(26) 33.3	(50) 64.1	(78) 100

Uzman kişilerin yetersizliği bilgiye erişim sürecinde bir zorluk olarak %42.1 oranıyla sağlık bilimcileri tarafından belirtilmiştir. Bu oran sosyal bilimciler için %37.2 ve fen bilimcileri için %23.5'dir.

Bilim dalları arasında bilimsel toplantıların yetersizliği bir zorluk olarak %35 oranıyla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının arasında olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilimciler arasında bu zorluk %21.8 ve fen bilimciler arasında %17.6'dır.

Bilimsel toplantıların yetersizliğinde olduğu gibi, zaman yetersizliği zorluğunun en fazla %44.3 sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları içinde olduğu saptanmıştır. Sosyal bilimciler için bu oran %35.9 ve fen bilimcileri için %22.1'dir.

Mali kaynak yetersizliği zorluğu en çok %46.3 oranıyla fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları arasındadır. Bu oran sağlık bilimleri dalında %34.3 ve sosyal bilimler dalında %33.3'tür.

Bilgi okur yazarlığı sorunu gruplar arasında %33.3 oranıyla en çok sosyal bilimcileri tarafından belirtilmiştir. Sağlık bilimcileri arasında bu zorluk %31.4 ve fen bilimcileri arasında %18.4'dür.

Bazı makalelerin elde edinebilinmemesi %2.9 oranıyla ve İnternet hızının yetersizliği %1.5 oranıyla fen bilimcilerin bilgiye erişim sürecinde dokuzuncu ve onuncu zorlukları olarak saptanmıştır. Sağlık ve sosyal bilimciler arasında bu zorluklar görülmemektedir. Son olarak fen bilimcilerin %2.9'ü bilgiye erişme güçlüğü duymamaktadırlar.

Tablo 71. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BİLGİYE ERİŞİM SÜRECİNDE

KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARIYLA İĞLİLİ BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI

	Gelişmelerden Haberdar Olma Zorluğu		Kaynağının Bilgi Merkezinde Olmaması		Yabancı Dil Sorunu		Uzman Kişilerin Yetersizliği		Bilimsel Toplantıların Yetersizliği		Zaman Yetersizliği		Mali Kaynak Yetersizliği		Bilgi Okur Yazarlığının Olmaması		Bazı Makalelerin Elde Edilebilinmemesi		İnternet Hızının Yetersizliği		Bilgiye Erişme Güçlüğü	
Tercih	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler	Edenler	Edmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(60) 42.9	(80) 57.1	(127) 90.7	(13) 9.3	(30) 21.4	(110) 78.6	(59) 42.1	(81) 57.9	(49) 35.0	(91) 65	(62) 44.3	(78) 55.7	(48) 34.3	(92) 65.7	(44) 31.4	(96) 68.6	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100
Toplam	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100	(140) 100
Fen	(55) 40.4	(81) 59.6	(111) 81.6	(25) 18.4	(19) 14.0	(117) 86.0	(32) 23.5	(104) 76.5	(24) 17.6	(112) 82.4	(30) 22.1	(106) 77.9	(63) 46.3	(73) 53.7	(25) 18.4	(111) 81.6	(4) 2.9	(132) 97.1	(2) 1.5	(134) 98.5	(4) 2.9	(132) 97.1
Toplam	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100	(136) 100
Sosyal	(39) 50.0	(39) 50.0	(75) 96.2	(3) 3.8	(22) 28.2	(56) 71.8	(29) 37.2	(49) 62.8	(17) 21.8	(61) 78.2	(28) 35.9	(50) 64.1	(26) 33.3	(52) 66.7	(26) 33.3	(50) 64.1	(0) 0.0	(78) 100	(0) 0.0	(78) 100	(0) 0.0	(78) 100
Toplam	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100	(78) 100

V. 24. Öğretim Elemanlarının İnternet'i Kullanma Sıklıklarının Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının İnternet'i kullanma amaçlarıyla ilgili bulguları Tablo 72'de yer almaktadır. Tabloda bulunan bulgulara göre fen bilimcileri %88.3 oranıyla İnternet'i her gün kullanan grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık bilimciler %69.3 oranıyla ve sosyal bilimciler %66.6 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralarda gelmektedirler.

Gruplar arasında sosyal bilimciler %30.8 oranıyla en çok İnternet'i haftada birkaç kez kullanan grup olarak görülmektedir. Sağlık bilimcileri %21.4 oranıyla ve fen bilimcileri %10.3 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklıklarında yer almaktadır.

Tablo 72. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET'İ KULLANMA SIKLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İNTERNET'İ KULLANMA SIKLIĞI	Her Gün (Sayı) %	Haftada Birkaç Kez (Sayı) %	Ayda Birkaç Kez (Sayı) %	Yılda Birkaç Kez (Sayı) %	Kullanalar Toplam (Sayı) %	Kullanmayanlar Toplam (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Sağlık	(97) 69.3	(30) 21.4	(13) 9.3	(0) 0.0	(140) 100	(0) 0.0	(140) 100
Fen	(120) 88.3	(14) 10.3	(2) 1.4	(0) 0.0	(136) 100	(0) 0.0	(136) 100
Sosyal	(52) 66.6	(24) 30.8	(2) 2.6	(0) 0.0	(78) 100	(0) 0.0	(78) 100

Bilim dalları arasında İnternet'i ayda birkaç kez kullanan öğretim elemanları %9.3 oranıyla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal

bilimciler %2.6 oranıyla ve fen bilimcileri %1.4 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklığını sırasında bulunmaktadır.

Her üç bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında İnternet'i yılda birkaç kez kullanan kullanıcı grubu görülmemektedir.

V. 25. Öğretim Elemanlarının İnternet'i Kullanma Amaçları

Sağlık, fen ve sosyal bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının İnternet'i ne amaçla kullandıklarını belirleyebilmek için onların İnternet kullanımları ile ilgili bir soru sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar hem ayrı ayrı hem de karşılaştırılmaya olanak sağlayan bir şekilde tablolar üzerinde sayı ve yüzde olarak sunulmaktadır.

V. 25. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İnternet'i Kullanma Amaçları

Tablo 73'deki bulgulara baktığımızda, sağlık bilimciler İnternet'in sunduğu tüm olanaklar ve hizmetler içerisinde en çok e-posta olanağını %94.3 (132) oranıyla kullanmaktadırlar. İkinci kullanım sırasında elektronik kaynaklara erişebilmek olanağı %93.6 (131) oranıyla gelmektedir. Üçüncü sırada güncel bilgiye erişme olanağı %92.1 (129) oranıyla yer almaktadır. Aynı alanda çalışan insanlarla bilgi alış verişinde bulunmak olanağı %51.4 (72) oranıyla dördüncü kullanım amacı sırasında görülmektedir. Kütüphane kataloglarına erişim olanağı %29.3 (41) oranıyla ve yayın siparişi olanağı %25.7 (36) oranıyla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının İnternet'i en az kullanma amaçları olarak görülmektedir.

**Tablo 73. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
İİTERNET'İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR**

İİTERNET'İ KULLANIM AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kütüphane Kataloglarına Erişmek	(0) 0.0	(6) 4.3	(2) 1.4	(23) 16.4	(5) 3.6	(5) 3.6	(41) 29.3	(99) 70.7	(140) 100
Güncel Bilgiye Erişmek	(72) 51.4	(23) 16.4	(30) 21.4	(2) 1.4	(2) 1.4	(0) 0.0	(129) 92.1	(11) 7.9	(140) 100
Aynı Alanda Çalışan İnsanlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunmak	(0) 0.0	(2) 1.4	(14) 10.0	(36) 25.7	(20) 14.3	(0) 0.0	(72) 51.4	(68) 48.6	(140) 100
Elektronik Postadan (E-mail) Yararlanmak	(39) 27.9	(38) 27.1	(45) 32.1	(6) 4.3	(2) 1.4	(2) 1.4	(132) 94.3	(8) 5.7	(140) 100
Elektronik Kaynaklara Erişebilmek	(29) 20.7	(62) 44.3	(32) 22.9	(6) 4.3	(2) 1.4	(0) 0.0	(131) 93.6	(9) 6.4	(140) 100
Yayın Siparişı	(0) 0.0	(0) 0.0	(2) 1.4	(8) 5.7	(7) 5.0	(19) 13.6	(36) 25.7	(104) 74.3	(140) 100

V. 25. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İİternet'i Kullanma Amaçları

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları da İİternet'in sağladığı olanaklar arasında ağırlıklı olarak %97.8'i (133) en çok güncel bilgiye erişim ve elektronik postadan yararlanmak amacıyla kullanmaktadırlar. Elektronik kaynaklara erişebilmek fen bilimcilerin İİternet'i kullanma amaçlarının ikinci sıklığı sırasında yer almaktadır. Aynı alanda çalışan insanlarla bilgi alış verişinde bulunmak olanağı %42.6 (58) oranıyla, yayın siparişı olanağı %39 (53) oranıyla ve kütüphane

kataloglarına erişim olanağı %32.4 (44) oranıyla fen bilimcilerin üçüncü, dördüncü ve beşinci İnternet’i kullanma amaçları sırasını oluşturmaktadır.

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının İnternet’i kullanma amaçlarıyla ilgili sonuçlar tablo 74’de yer almaktadır.

**Tablo 74. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR**

İNTERNET’İ KULLANIM AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kütüphane Kataloglarına Erişmek	(3) 2.2	(1) 0.7	(6) 4.4	(16) 11.8	(12) 8.8	(6) 4.4	(44) 32.4	(92) 67.6	(136) 100
Güncel Bilgiye Erişmek	(68) 50.0	(14) 10.3	(35) 25.7	(14) 10.3	(1) 0.7	(1) 0.7	(133) 97.8	(3) 2.2	(136) 100
Aynı Alanda Çalışan İnsanlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunmak	(0) 0.0	(6) 4.4	(12) 8.8	(18) 13.2	(17) 12.5	(5) 3.7	(58) 42.6	(78) 57.4	(136) 100
Elektronik Postadan (E-mail) Yararlanmak	(41) 30.1	(64) 47.1	(18) 13.2	(9) 6.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(133) 97.8	(3) 2.2	(136) 100
Elektronik Kaynaklara Erişebilmek	(23) 16.9	(47) 34.6	(52) 38.2	(5) 3.2	(1) 0.7	(0) 0.0	(128) 94.1	(8) 5.9	(136) 100
Yayın Siparişi	(1) 0.7	(3) 2.2	(1) 0.7	(21) 15.4	(11) 8.1	(16) 11.8	(53) 39.0	(83) 61.0	(136) 100

V. 25. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Amaçları

Tablo 75’deki bulguları dikkate aldığımızda, İnternet’in sağladığı olanaklar içinde güncel bilgiye erişim amacıyla İnternet’i kullanan sosyal bilimler dalında

alışan ğretim elemanları %97.4 (76) oranıyla bu bilim dalında da diğerk bilim dallarında olduğu gibi yüksek düzeyde gözükmektedir.

Tablo 75. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

İNTERNET’İ KULLANMA AMAÇLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kütüphane Kataloglarına Erişmek	(3) 3.8	(3) 3.8	(10) 12.8	(11) 14.1	(9) 11.5	(0) 0.0	(36) 46.2	(42) 53.8	(78) 100
Güncel Bilgiye Erişmek	(50) 64.1	(13) 16.7	(9) 11.5	(4) 5.1	(0) 0.0	(0) 0.0	(76) 97.4	(2) 2.6	(78) 100
Aynı Alanda alışan İnsanlarla Bilgi Alış Verişinde Bulunmak	(1) 1.3	(4) 5.1	(10) 12.8	(7) 9.0	(5) 6.4	(2) 2.6	(29) 37.2	(49) 62.8	(78) 100
Elektronik Postadan (E-mail) Yararlanmak	(9) 11.5	(29) 37.2	(22) 28.2	(6) 7.7	(2) 2.6	(0) 0.0	(68) 87.2	(10) 12.8	(78) 100
Elektronik Kaynaklara Erişebilmek	(15) 19.2	(29) 37.2	(16) 20.5	(7) 9.0	(1) 1.3	(0) 0.0	(68) 87.2	(10) 12.8	(78) 100
Yayın Siparişi	(0) 0.0	(0) 0.0	(1) 1.3	(5) 6.4	(5) 6.4	(7) 9.0	(18) 23.1	(60) 76.9	(78) 100

Elektronik postadan ve elektronik bilgi kaynaklarına erişebilmek nedeniyle İnternet’i kullanan sosyal bilimciler ağırlıklı olarak %87.2 (68) oranıyla ikinci sıklık amacı sırasında yer almaktadır. Sosyal bilimler dalında çalışan ğretim elemanlarının %46.2 (36)’si kütüphane kataloglarına erişebilmek amacıyla ve %37.2 (68)’si aynı alanda çalışan insanlarla bilgi alış verişinde bulunmak amacıyla İnternet’i olanaklarından yararlanmaktadırlar. Yayın siparişi yapmak amacıyla İnternet’i

kullananlar %23.1 (18) oranıyla sosyal bilimciler arasında en az kitleyi oluşturanlar olarak son sırada görülmektedir.

V. 25. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanların İnternet’i Kullanma Amaçlarının Karşılaştırılması

Tablo 76’da sunulan sonuçlara baktığımızda, gruplar arasında kütüphane kataloglarına erişmek amacıyla İnternet’i kullananlar %46.2 oranıyla en çok sosyal bilimcilerdir. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %32.4 ve sağlık bilimleri dalında çalışanlar ise %29.3 oranıyla ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

Güncel bilgiye erişmek amacıyla İnternet’i kullanan öğretim elemanları tüm bilim dallarında yüksek bir seviyededir. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %97.8’i, sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %97.4’ü ve sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %92.1’i İnternet’i bu amaçla kullanmaktadırlar.

Bilim dalları arasında bilgi alış verişinde bulunmak amacıyla İnternet’i en çok kullananlar %51.4 oranıyla sağlık bilimcilerdir. Fen bilimcileri %42.6 oranıyla ve sosyal bilimciler %37.2 oranıyla ikinci ve üçüncü sıralarda yer almışlardır.

Güncel bilgiye erişim amacıyla olduğu gibi, tüm bilim dallarında e-postayı kullanan öğretim elemanlarının oranı bu seçenekte de yukarı bir düzeyde yer

Tablo 76. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET'İ KULLANMA AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İNTERNET KULLANIM AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	Kütüphane Kataloglarına Erişmek		Güncel Bilgiye Erişmek		Bilgi Alış Verişinde Bulunmak		Elektronik Postadan (E-mail) Yararlanmak		Elektronik Kaynaklara Erişebilmek		Yayın Siparişi	
Tercih	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler	Edenler	Etmeyenler
(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %	(Sayı) %
Sağlık	(41) 29.3	(99) 70.7	(129) 92.1	(11) 7.9	(72) 51.4	(68) 48.6	(132) 94.3	(8) 5.7	(131) 93.6	(9) 6.4	(36) 25.7	(104) 74.3
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(44) 32.4	(92) 67.6	(133) 97.8	(3) 2.2	(58) 42.6	(78) 57.4	(133) 97.8	(3) 2.2	(128) 94.1	(8) 5.9	(53) 39.0	(83) 61.0
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(36) 46.2	(42) 53.8	(76) 97.4	(2) 2.6	(29) 37.2	(49) 62.8	(68) 87.2	(10) 12.8	(68) 87.2	(10) 12.8	(18) 23.1	(60) 76.9
Toplam	(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100		(78) 100	

almaktadır. Oran olarak fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %97.8'i, sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %94.3'ü ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %87.2'si e-posta kullanımı amacıyla İnternet'ten yararlanmaktadırlar.

Tüm bilim dallarında elektronik bilgi kaynaklarına erişebilmek amacı e-posta kullanmak amacıyla olduğu gibi üst bir seviyededir. Ancak oran olarak fen bilimcilerin %94.1'i, sağlık bilimcilerin %93.6'si ve sosyal bilimcilerin %87.2'si bu amaçla İnternet kullandıklarını belirtmektedirler.

Son olarak yayın siparişi amacıyla İnternet'i en çok kullananlar %39 oranıyla fen bilimcilerdir. Sağlık bilimciler %25.7 oranıyla ve sosyal bilimciler %23.1 oranıyla yayın siparişi amacıyla İnternet'i kullanan grup olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 26. Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları

Öğretim elemanlarının İnternet üzerinden sunulan veritabanları kullanımlarının sıklığını saptamak amacıyla araştırmamıza katılan öğretim elemanlarından bir soru sorulmuştur. Bilim dalları arasında veritabanları kullanımında yaşanan benzerlikler ve farklıklar sayı ve oran olarak tablolar üzerine konulmuştur.

V. 26. 1. Sağlık Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları

Tablo 77'nin ikinci sütununda yer alan sonuçlara göre sağlık bilimcilerin

%98.6'si (138) tabloda adı belirtilen veritabanlarını kullanmakta ve %1.4'ü (2) veritabanlarını kullanmamaktadırlar. “Medline” veritabanı sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları tarafından en fazla kullanılan veritabanı olarak %90.7 (127) oranıyla karşımıza çıkmaktadır. “Science Direct” veritabanı kullanımı %66.4 (93) oranıyla, “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %44.3 (62) oranıyla, “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı kullanımı %42.9 (60) ve “ProQuest Digital Dissertation (UMI)” %30 (42) oranıyla “Medline” veritabanından sonra sağlık bilimcileri tarafından en çok kullanılan veritabanları olarak ikinci kullanım sırasından beşinci sıraya kadar yer almıştır. “AIP/APS/IOP”, “LISTA” ve “JSTOR” veritabanlarının sağlık bilimciler tarafında kullanılmadığı saptanmıştır.

Tabloda yer alan diğer veritabanları azda olsa sağlık bilimcileri tarafından ara sıra kullanılmaktadır.

V. 26. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları

Tablo 77'inin üçüncü sütununda yer alan bulgulara göre fen bilimcileri veritabanları arasından en çok %82.4 (112) oranıyla “Science Direct” veritabanını kullanmaktadırlar. “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı %64.7 (88) oranıyla fen bilimcilerin ikinci kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Fen bilimleri dalında “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %42.6 (58) oranıyla üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı %27.9 (38) oranıyla dördüncü, “IEEE/IEE Electronic Library (IEL)” veritabanı kullanımı %17.6 (24) beşinci, “ASME/ASCE”, “ISI Emerging Markets” ve “Kluwer Electronic

Tablo 77. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ VERİTABANLARINI KULLANMA SIKLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

VERİTABANLARI	Sağlık			Fen			Sosyal		
Tercih	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
ACM Digital Library	(2) 1.4	(138) 98.6	(140) 100	(11) 8.1	(125) 91.9	(136) 100	(1) 1.3	(77) 98.7	(78) 100
AIP/APS/IOP	(0) 0.0	(140) 100	(140) 100	(13) 9.6	(123) 90.4	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
ASME/ASCE	(4) 2.9	(136) 97.1	(140) 100	(22) 16.2	(114) 83.8	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
EBSCOhost	(5) 2.9	(135) 97.1	(140) 100	(12) 8.8	(124) 91.2	(136) 100	(12) 15.4	(66) 84.6	(78) 100
IEEE/IEE Electronic Library (IEL)	(2) 1.4	(138) 98.6	(140) 100	(24) 17.6	(112) 82.4	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
ISI Emerging Markets	(11) 7.9	(129) 92.1	(140) 100	(22) 16.2	(114) 83.8	(136) 100	(6) 7.7	(72) 92.3	(78) 100
ISI Web of Science / The Scince Citation Index	(39) 27.9	(101) 72.1	(140) 100	(38) 27.9	(98) 72.1	(136) 100	(14) 17.9	(64) 82.1	(78) 100
JSTOR	(0) 0.0	(140) 100	(140) 100	(8) 5.9	(128) 94.1	(136) 100	(4) 5.1	(74) 94.9	(78) 100
Kluwer Electronic Journals	(5) 3.6	(135) 96.4	(140) 100	(22) 16.2	(114) 83.8	(136) 100	(8) 10.3	(70) 99.7	(78) 100
Medline	(127) 90.7	(13) 9.3	(140) 100	(2) 1.5	(134) 98.5	(136) 100	(4) 5.1	(74) 94.9	(78) 100
ProQuest Digital Dissertation (UMI)	(42) 30.0	(98) 70.0	(140) 100	(16) 11.8	(120) 88.2	(136) 100	(10) 12.8	(68) 87.2	(78) 100
SAGE	(6) 4.3	(134) 95.7	(140) 100	(4) 2.9	(132) 97.1	(136) 100	(12) 15.4	(66) 84.6	(78) 100
Science Direct	(93) 66.4	(47) 33.6	(140) 100	(112) 82.4	(24) 17.6	(136) 100	(45) 57.7	(33) 42.3	(78) 100
SpringerLink Elektronik Journals	(60) 42.9	(80) 57.1	(140) 100	(88) 64.7	(48) 35.3	(136) 100	(22) 28.2	(56) 71.8	(78) 100
Wiley-Blackwell	(62) 44.3	(78) 55.7	(140) 100	(58) 42.6	(78) 57.4	(136) 100	(21) 26.9	(57) 73.1	(78) 100
CINAHL	(2) 1.4	(138) 98.6	(140) 100	(0) 0.0	(136) 100	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
Elsvier	(3) 2.1	(137) 97.9	(140) 100	(0) 0.0	(136) 100	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
LISTA	(0) 0.0	(140) 100	(140) 100	(0) 0.0	(136) 100	(136) 100	(3) 3.8	(75) 96.2	(78) 100
NCBI	(1) 0.7	(139) 99.3	(140) 100	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
OID	(1) 0.7	(139) 99.3	(140) 100	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
PUBMED	(9) 6.4	(131) 93.6	(140) 100	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
SYRUS	(12) 8.6	(128) 91.4	(140) 100	(1) 0.7	(135) 99.3	(136) 100	(0) 0.0	(78) 100	(78) 100
Kullanmıyorum	(2) 1.4	(138) 98.6	(140) 100	(2) 1.5	(134) 98.5	(136) 100	(25) 32.1	(53) 67.9	(78) 100

Journals” veritabanları aynı ağırlıkta olarak fen bilimcilerin beşinci veritabanı kullanım sıklıklarını oluşturmaktadır. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları aynı sağlık bilimciler gibi tabloda yer alan diğer veritabanlarını arasına kullanmaktadırlar.

V. 26. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımları

Tablo 77’inin dördüncü sütununda sunulan bulguları dikkate aldığımızda sosyal bilimciler arasında veritabanı kullanımı sağlık ve fen bilim dallarına göre farklı görülmektedir. “Science Direct” sosyal bilimler dalında kullanım açısından en çok kullanılan veritabanı olarak %57.7 (45) oranıyla ilk sırada gelmektedir. “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı kullanımı %28.2 (22) ikinci, “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %26.9 (21) oranıyla üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı %17.9 (14) oranıyla dördüncü, aynı ağırlıkta olarak “EBSCOhost” ve “SAGE” %15.4 (12) oranıyla sosyal bilimcilerin beşinci veritabanı kullanım sıklıklarında görülmektedir. “AIP/APS/IOP”, “CINAHL”, “Elsevier”, “NCBI”, “OVID”, “PUBMED” ve “SYRUS” veritabanları sosyal bilimciler tarafından kullanılmamaktadır. Son olarak sosyal bilimcilerin %32.1 (25) tabloda yer alan veritabanlarından yararlanmamaktadırlar.

V. 26. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Veritabanlarını Kullanımlarının Karşılaştırılması

Tablo 77’ideki sonuçlara baktığımızda “Medline” veritabanı sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları tarafından en fazla kullanılan veritabanı olarak %90.7

oranıyla karşımıza çıkmaktadır. Fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları veritabanları arasından en çok %82.4 ve %57.7 oranıyla “Science Direct” veritabanını kullandıkları tespit edilmiştir.

Bilim dalları arasında “Science Direct” veritabanı kullanımı %66.4 oranıyla, sağlık bilimcilerinin ikinci kullanım sırasını oluştururken, SpringerLink Elektronik Journals veritabanı %64.7 oranıyla fen bilimcilerin ve %28.2 oranıyla sosyal bilimcilerin ikinci kullanım sıklığı sıralarında yer almaktadır.

“Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %44.3 oranıyla, “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı kullanımı %42.9 ve “ProQuest Digital Dissertation (UMI)” %30 oranıyla ve “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının üçüncü sıradan, altıncı sıraya kadar veritabanı kullanım sıralarını oluştururken, fen bilimcilerin arasında “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %42.6 oranıyla üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı %27.9 (38) oranıyla dördüncü, “IEEE/IEE Electronic Library (IEL)” veritabanı kullanımı %17.6 beşinci, “ASME/ASCE”, “ISI Emerging Markets” ve “Kluwer Electronic Journals” veritabanları aynı ağırlıkta olarak fen bilimcilerin altıncı veritabanları kullanımlarında yer almaktadır. “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı %26.9 oranıyla üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı %17.9 oranıyla dördüncü, bir ağırlıkta olarak “EBSCOhost” ve “SAGE” %15.4 oranıyla beşinci ve “ProQuest Digital Dissertation (UMI)” %12.8 oranıyla sosyal bilimcilerin altıncı veritabanı kullanım sırasında görülmektedir.

“AIP/APS/IOP”, “LISTA” ve “JSTOR” veritabanları sağlık bilimcileri tarafından, “CINAHL”, “Elsevier” ve “LISTA” veritabanları fen bilimcileri tarafından ve “AIP/APS/IOP”, “CINAHL”, “Elsevier”, “NCBI”, “OVID”, “PUBMED” ve “SYRUS” veritabanları sosyal bilimciler tarafından kullanılmamaktadır.

Sağlık bilimcilerin %98.6’sı, fen bilimcilerin %98.5’i ve %67.9’u tabloda adı belirtilen veritabanlarını kullanmaktadırlar. Sosyal bilimcilerin %32.1’i, fen bilimcilerin %1.5’i ve sosyal bilimcilerin %1.4’u tablo 77’de belirtilen veritabanlarını kullanmamaktadırlar.

Son olarak sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan ğretim elemanları aynı tabloda yer alan diğer veritabanlarını az da olsa ara sıra kullanmaktadırlar.

V. 27. Öğretim Elemanlarının Tarama Motorlarını Kullanımları

Öğretim elemanlarının hangi tarama motorların daha çok kullandıkları ve tarama sürecinde hangi tarama motorlarını tercih ettiklerinin saptanması için 27. soruda ğretim elemanlarının tarama motorlarını kullanım sıklıkları sorulmuştur.

V. 27. 1. Sağlık Bilimler Dalında alışan ğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları

Tablo 78’deki bulgulara göre ‘Google’ tarama motoru % 99.3 (139) oranıyla ilk sırada, Yahoo tarama motoru %62.9 (88) oranıyla ikinci sırada, Altavista %22.1 (33)

**Tablo 78. SAĞLIK BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI**

TARAMA MOTORLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Altavista	(0) 0.0	(4) 2.9	(13) 9.3	(14) 10.0	(31) 22.1	(109) 77.9	(140) 100
Google	(127) 90.7	(12) 8.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(139) 99.3	(1) 0.7	(140) 100
MSN	(0) 0.0	(4) 2.9	(21) 15.0	(10) 7.1	(25) 17.9	(115) 82.1	(140) 100
Yahoo	(13) 9.3	(71) 50.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(88) 62.9	(52) 37.1	(140) 100

oraniyla üçüncü sırada ve MSN %17.9 (25) oraniyla dördüncü sırada sağlık bilimcileri tarafından kullanılan tarama motorları olarak yer almaktadır.

V. 27. 2. Fen Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları

Sağlık bilimleri dalında olduğu gibi fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları da %99.3 (139) oraniyla en çok “Google” tarama motorunu kullanmaktadırlar. Fen bilimcileri arasında “Yahoo” taram motorunu kullanan öğretim elemanları %62.9 (88) oraniyla “Google” paketini kullanan elemanların oranına göre düşük bir düzeyde görülmektedir. “Altavista” kullanımı fen bilimcilerin arasında %22.1 (31) oraniyla çok düşük düzeydedir. “MSN” tarama motoru fen bilimleri dalında %17.9

(25) en az kullanılan tarama motoru olarak son kullanım sırasında yer almaktadır. Ama ilk tercih olarak “Google” tarama motorunu seçen fen bilimcileri %90.7 (127) oranıyla ve “Yahoo” tarama motorunu ilk tercih de seçenler ise %9.3 (13) oranıyla birinci ve ikinci ilk tercih sıklığında yer almaktadır. “Altavista” ve “MSN” tarama motorunu hiçbir fen bilim dalında çalışan öğretim elemanı ilk tercihi olarak seçmemektedir.

Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının tarama motorları ile ilgili bulguları Tablo 79’da sunulmaktadır.

Tablo 79. FEN BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI

TARAMA MOTORLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Altavista	(1) 0.7	(1) 0.7	(8) 5.9	(6) 4.4	(16) 11.8	(120) 88.2	(136) 100
Google	(127) 93.4	(7) 5.1	(1) 0.7	(0) 0.0	(135) 99.3	(1) 0.7	(136) 100
MSN	(0) 0.0	(0) 0.0	(8) 5.9	(4) 2.9	(12) 8.8	(124) 91.2	(136) 100
Yahoo	(8) 5.9	(69) 50.7	(4) 2.9	(0) 0.0	(81) 59.6	(55) 40.4	(136) 100

V. 27. 3. Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Kullandıkları Tarama Motorları

Sosyal bilimcilerin tercih ettikleri tarama motorları ile ilgili bulgular Tablo 80’da sunulmaktadır. Sağlık ve fen bilimleri dalında olduğu gibi yine sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında da “Google” %98.7 (77) oranıyla en çok kullanılan tarama motoru olarak karşımıza çıkmaktadır. “Yahoo” %76.9 (60) oranıyla düşük bir düzeyde ikinci kullanım sırasında yer almaktadır. “Altavista” %21.8 (17) oranıyla ve “MSN” %17.9 (14) oranıyla sosyal bilimcileri tarafından en az kullanılan tarama motorları olarak üçüncü ve dördüncü kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

Tablo 80. SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARI

TARAMA MOTORLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Tercih Edenler (Sayı) %	Tercih Etmeyenler (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Altavista	(0) 0.0	(2) 2.6	(11) 14.1	(4) 5.1	(17) 21.8	(61) 78.2	(78) 100
Google	(75) 96.2	(2) 2.6	(0) 0.0	(0) 0.0	(77) 98.7	(1) 1.3	(78) 100
MSN	(0) 0.0	(0) 0.0	(10) 12.8	(4) 5.1	(14) 17.9	(64) 82.1	(78) 100
Yahoo	(3) 3.8	(55) 70.5	(0) 0.0	(2) 2.6	(60) 76.9	(18) 23.1	(78) 100

V. 27. 4. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının Tarama Motorlarını Kullanım Oranlarının Karşılaştırılması

Tablo 81’deki bulgular dikkate alındığında, sağlık ve fen bilimcileri arasında

%99.3 oranıyla ve sosyal bilimciler arasında %98.7 oranıyla “Google” tarama motoru en çok kullanılan tarama motoru olarak görülmektedir.

Tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında “Yahoo” tarama motorunun kullanımı ikinci sırada yer almaktadır. Ancak oran olarak gruplar arasında “Yahoo” tarama motorunu en fazla kullanan %76.9 oranıyla sosyal bilimcilerdir.

Tablo 81. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ TARAMA MOTORLARINI KULLANMA ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

	Altavista		Google		MSN		Yahoo	
Tercih (Sayı) %	Edenler (Sayı) %	Etmeyenler (Sayı) %	Edenler (Sayı) %	Etmeyenler (Sayı) %	Edenler (Sayı) %	Etmeyenler (Sayı) %	Edenler (Sayı) %	Etmeyenler (Sayı) %
Sağlık	(31) 22.1	(109) 77.9	(139) 99.3	(1) 0.7	(25) 17.9	(115) 82.1	(88) 62.9	(52) 37.1
Toplam	(140) 100		(140) 100		(140) 100		(140) 100	
Fen	(16) 11.8	(120) 88.2	(135) 99.3	(1) 0.7	(12) 8.8	(124) 91.2	(81) 59.6	(55) 40.4
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	
Sosyal	(17) 21.8	(61) 78.2	(77) 98.7	(1) 1.3	(14) 17.9	(64) 82.1	(60) 76.9	(18) 23.1
Toplam	(136) 100		(136) 100		(136) 100		(136) 100	

Sağlık bilimcileri %62.9 oranıyla ikinci ve fen bilimcileri %59.6 oranıyla “Yahoo” tarama motorunu en az kullanan grup olarak üçüncü kullanım sıklığı sırasında gelmektedir.

“Altavista” tarama motoru kullanımı tüm gruplar arasında tarama motorları kullanımı içinde üçüncü kullanım sıklığı sırasında gözükmektedir. Oran olarak sağlık bilimcilerin %22.1’i, sosyal bilimcilerin %21.8’i ve fen bilimcilerin %11.8’i “Altavista” tarama motorunu kullanmaktadırlar

Son olarak tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında “MSN” tarama motoru kullanımı düşük düzeydedir. Sağlık ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında “MSN” tarama motoru kullanımı %17.9 oranıyla eşit ağırlıktadır. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları %8.8 oranıyla gruplar arasında “MSN” tarama motorunu en az kullanan grup olarak son kullanım sırasına yerleşmektedir.

V. 28. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimleri Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının

E-posta Kullanımları

Tablo 82’de yer alan bulguları dikkate aldığımızda her üç bilim dalında çalışan öğretim elemanları çoğunlukla yakın bir düzeyde e-postayı kullanmaktadırlar. Fen bilimcileri %99.3 oranıyla, sağlık bilimcileri %98.6 oranıyla ve sosyal bilimciler %96.6 oranıyla her bilim dalının e-posta kullanan kitlesini oluşturmaktadırlar. Sosyal bilimcilerin %6.4’ü, sağlık bilimcilerin %1.4’ü ve fen bilimcilerin %0.7’si e-postayı kullanmamaktadırlar.

Tablo 82. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ E-POSTA KULLANIMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

E-POSTA KULANMA KARŞILAŞTIRMASI	E-posta Kullananlar (Sayı) %	E-posta Kullanmayanlar (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Sağlık	(138) 98.6	(2) 1.4	(140) 100
Fen	(135) 99.3	(1) 0.7	(136) 100
Sosyal	(63) 96.6	(5) 6.4	(78) 100

V. 29. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Dalında Çalışan Öğretim Elemanlarının E-posta Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması

Sağlık, fen ve sosyal bilimcilerin e-posta kullanım amaçlarını belirtmek için 29. soruda onların e-posta kullanma amaçları sorulmuştur. Tablo 83’de yer alan bulgulara göre fen bilimcileri %99.3 oranıyla ve sağlık bilimcileri %98.6 oranıyla yakın bir düzeyde ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları bir az düşük olarak %93.6 oranıyla e-postayı meslektaşlar, arkadaşlar ve aile ile iletişim kurmak amacıyla kullanmaktadırlar.

Gruplar arasında tartışma gruplarından haberdar olmak amacıyla e-posta’yı en çok kullananlar %35.3 oranıyla fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilimcileri %33.6 oranıyla ve sosyal bilimciler %33.3 oranıyla yakın bir ağırlıkta olarak ikinci ve üçüncü sıralarda görülmektedir.

Dergilere makale göndermek amacıyla en fazla e-posta kullananlar %58.6 oranıyla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları %50 ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları ise %49.3 oranıyla ikinci ve üçüncü sıradadırlar.

Tablo 83. SAĞLIK, FEN VE SOSYAL BİLİMLER DALINDA ÇALIŞAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ E-POSTAYI KULLANMA AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

E-POSTA KULLANMA AMAÇLARININ KARŞILAŞTIRMASI	Sağlık (Sayı) %	Fen (Sayı) %	Sosyal (Sayı) %
Meslektaşlar, Arkadaşlar ve Aile İle İletişim Kurmak	(138) 98.6	(135) 99.3	(73) 93.6
Tartışma Gruplarından Haberdar Olmak	(47) 33.6	(48) 35.3	(26) 33.3
Dergilere Makale Göndermek	(82) 58.6	(67) 49.3	(39) 50.0
Yerli ve Yabancı Bilim Adamlarıyla İletişim Kurmak	(32) 22.9	(66) 48.5	(25) 32.1
Toplantıların Kayıt İşlemlerini Yapmak	(15) 10.7	(13) 9.6	(0) 0.0
Eğitim-Öğretimiyle İlgili İşlemleri Yapmak	(53) 37.9	(58) 42.6	(23) 29.5
E-Dosya Göndermek	(13) 9.3	(12) 8.8	(8) 10.3
Belek Olarak Dosyalarını Saklamak	(16) 11.4	(18) 13.2	(11) 14.1

Gruplar arasında yerli ve yabancı bilim adamlarıyla iletişim kurmak amacıyla e-posta kullananlar %48.5 oranıyla en çok fen bilimcileridir. Sosyal bilimciler %32.1 oranıyla ikinci sırada ve sağlık bilimciler bu amaçla e-posta'yı en az kullanan grup olarak %32.1 oranıyla karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık bilimcilerin %10.7'si ve fen bilimcilerin %9.6'sı toplantıların kayıt işlemlerini yapmak amacıyla e-posta kullanmaktadırlar. Sosyal bilimciler bu amaçla İnternet'i kullanmamaktadırlar.

Bilim dalları arasında eğitim-öğretimle ilgili işlemleri yapmak amacıyla e-posta kullananlar %42.6 oranıyla en fazla fen bilimcilerdir. Sağlık bilimciler %37.9 ikinci ve sosyal bilimciler %29.5 oranıyla bu amaçla e-posta kulanlar arsında gözükmektedir.

Elektronik dosya göndermek amacıyla e-posta kullananlar her üç bilim dalında da aşağı düzeydedir. Ancak oran olarak sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının %10.3'ü, sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %9.3'ü ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının %8.8'i bu amaçla e-posta'dan yararlanmaktadırlar.

Son olarak bellek olarak dosya saklamak amacıyla en fazla e-posta kullananlar %14.1 oranıyla sosyal bilimcilerdir. Fen bilimciler %13.2 oranıyla ikinci ve sağlık bilimciler %11.4 oranıyla en az bu amaçla e-posta kullanan grup olarak son sırada yer almaktadır.

VI. BÖLÜM: BİLGİ ARAMA VE BİLGİ TARAMA MODELLERİ

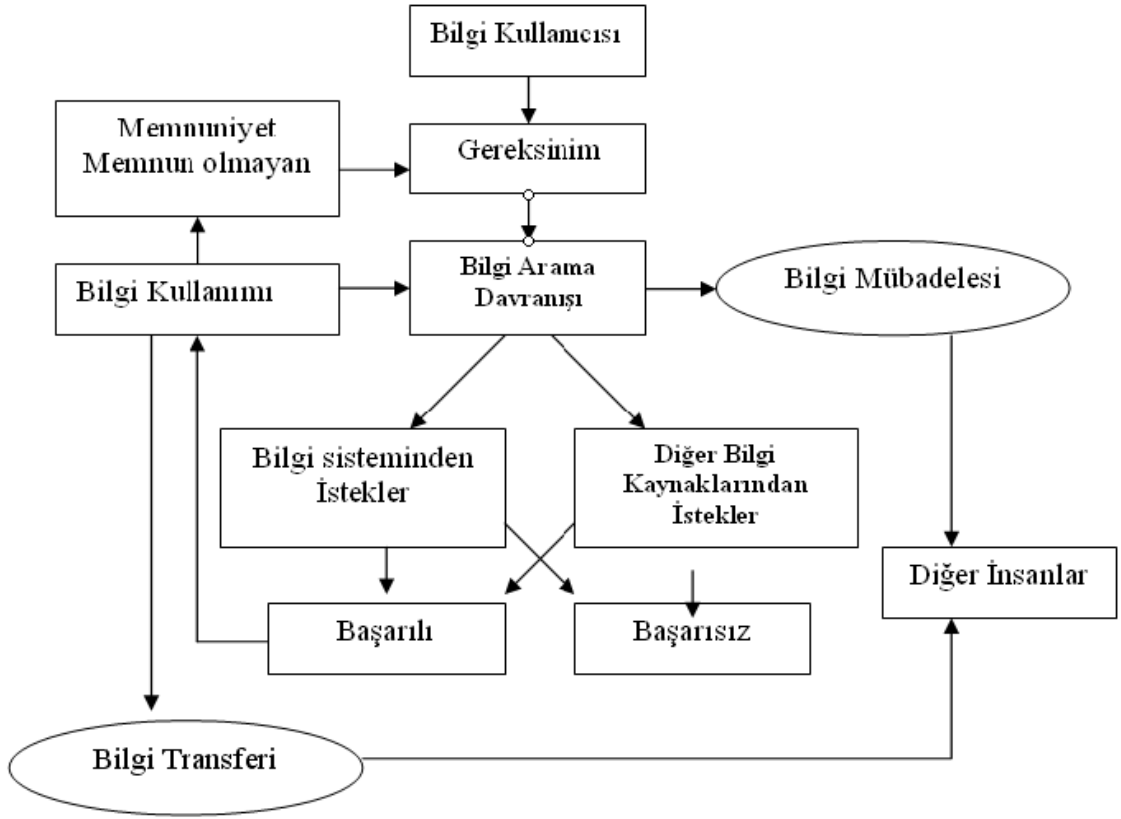
VI. 1. Bilgi Arama Modelleri

Bilgi ve enformasyon bilimi birçok bilgi arama davranışı modeli üretmiştir. Wilson'a göre bilgi davranışı kavramı 'bir bireyin tüm hareketlerini, bilgiye gereksinim duyduğu andan başlayıp, bazı bilgileri aramasıyla devam edip, o bilgileri kullanması veya transfer etmesi ile biter. Ancak son tanımlamasında Wilson bilgi arama davranışını insanın tüm eylemlerini bilgi kaynakları ile iletişim kurmasıyla bilgi kanalları aşamasını kapsamaktadır. Bu iki eylem aktif ve pasif bilgi davranışı ve bilgi kullanımını kapsamaktadır (Wilson, 2000: 49)

Bütün bilgi arama modelleri kullanıcının bilgi arama ve bilgiye erişim sürecinde hangi yollara ve yöntemlere başvurduğunu ve hangi yöntemleri kullandıklarını göstermek için tasarlanmıştır. Günümüzde bilişim teknolojisinin sağladığı olanaklar sayesinde kullanıcılar kolaylıkla bilgi ağlarına ve İnternet üzerinden çeşitli veritabanlarına erişebilmekte ve bunun yanı sıra bireyler ile bilgisayar arasında bilgi etkileşimi yaşanmaktadır. Öte yandan İnternet, çok ortamlı medya ve kolaylıkla kullanım özelliğini taşıyarak tüm kullanıcılar bu teknolojiye ilgi ve sevgi göstermektedirler. Bu teknolojik gelişmeleri ve değişimleri göz önünde tutarak bilgi arama modellerini incelememiz yararlı olacaktır.

Wilson, iletişim ve bilgi davranışı ile bilgi arama ve bilgi tarama arasındaki ilişkiyi, bu modellerin bağlantılı yollarda benzer meselelere yöneldiklerinde ilişkilendirilebilecekleri şeklinde gösterir (Wilson, 1999: 249-270). Burnett ve McKinley (1998: 285-302) bilgi arama anlayışında yardımcı olacak üç tane birbirleriyle ilişkili model önerir. Bu modeller: (a) Postmodern kimlik modeli, (b) Rizomorfik bilgi bağlamları modeli ve (c) Metne bağlı ileri teknoloji etkileşimidir. Bu iki yazar bilgi arama problemini bireysel görüşme ve kamu bilgisi etkileşiminin araştırılması sonucunda bir bireyin kimlik müzakeresi olarak görür. Bu modeller Wilson'un modelini, bilgi arama modelleme yaklaşımı ile etkileşimli iletişim araştırmaları sürecindeki birleşme merkezinde dayandırarak övmektedir (Ocholla, 1999: 128).

Bilgi davranışı modeli, bir sorun hakkında düşünme çerçevesi olarak tanımlanabilir ve teorik konumlar arasındaki ilişkilerin ifadesine doğru gelişebilir. Bilgi davranışının genel alanındaki çoğu model önceki çeşitliliktedir: ifadeler bilgi-arama aktivitesini, bu aktivitenin sebepleri ve sonuçları veya bilgi-arama davranışının aşamaları ve evreleri arasındaki ilişkileri tanımlayan şemalar şeklindedir. Böyle modeller nadiren teorik konumların arasındaki ilişkileri özgüleştirme aşamasına kadar ilerler: genelde teori öncesi aşamadadırlar, fakat tarama veya test için yararlı olabilecek ilişkiler önerebilirler (Wilson, 1999: 250).

Şekil 6. Wilson'un Bilgi Davranışı Modeli

Ancak, bilgi davranışı modellerini bilgi-arama veya bilgi tarama olarak adlandıran daha azdır. Şekil 6 Wilson'un 1981 yılında sunduğu modelin bir varyasyonudur (Wilson, 1981).

Bu modelin amacı yazarın ortak "bilgi gereksinimleri"ne alternatif olarak önerdiği "bilgi-arama davranışı"nın kapsadığı çeşitli alanları vurgulamaktır, ancak kapsamının daha geniş olduğu ve burada "bilgi davranışı" olan aşamaları da kapsadığı açıktır.

Bilgi-arama davranışı modeli, bilgi gereksinimini karşılamak için uygun ve isabetli bilgiyi bulmada başarılı veya başarısız olacak resmi veya gayri resmi bilgi kaynakları

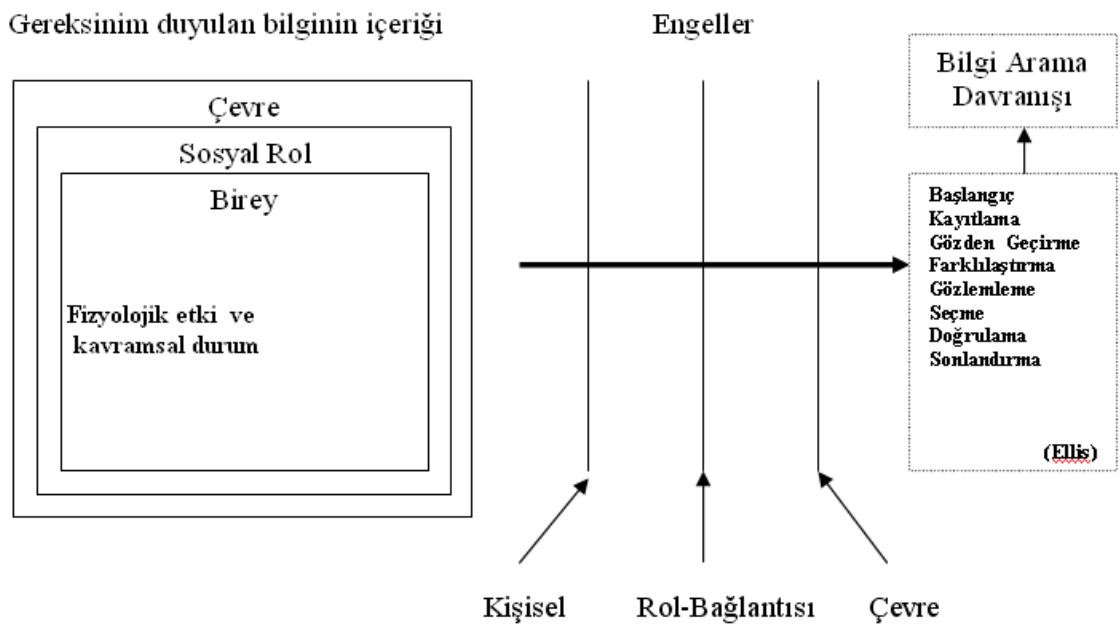
veya hizmetlerini talep eden bir bilgi kullanıcısı tarafından algılanan gereksinimler sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Eğer bilgi arama süreci başarılı olursa, birey bulunan bilgiden faydalanabilir ve bilgi gereksinimi de tamamen ya da kısmen karşılanır ve bu süreçten memnun olur veya gereksinimi karşılanmadığı durumda memnun olmaz ve arama sürecini tekrar eder ve bu sürece yeniden başlar. Bu model, aynı zamanda bilgi arama davranışının bir parçasının bilgi değişiminden veya alışverişinden geçen diğer insanları kapsayabilir ve yararlı olarak algılanan bu bilgi kişinin kendisi tarafından kullanıldığı kadar (veya kullanılmadan) diğer insanlara da geçirilir.

Bilgi-arama davranışı alanında çeşitli modeller bulunmaktadır. Bu bölümde bilgi arama modellerin bir kaçı ele alınmaktadır: Wilson (1981)'un bilgi arama modeli; Dervin (1983)'in Anlamlandırma Yaklaşımı modeli (sense making); Ellis (1989 ve 1993)'in bilgi arama stratejilerinin davranışsal modeli; Kuhlthau (1991)'nin bilgi-arama davranışının aşamaları modeli ve Wilson (1996, 1997)'un 1981 modelini bilgi bilimi dışındaki alanlarda literatür analizi yoluyla geliştirdiği model, altıncı bölümde incelenmektedir.

VI. 1. 1. Wilson Modeli (1981)

Wilson'un bu modeli ilk bilgi arama modeli olarak 1981 yılında ortaya çıkmıştır. Wilson'un 1981 yılında sunduğu ikinci bilgi arama modeli iki ana konuma veya öneriye dayanır: (a) Birincisi, bilgi gereksiniminin birincil gereksinim olmaması, ancak daha temel bir gereksinimden meydana çıkan ikincil bir gereksinim olması, (b) İkincisi, bir

gereksinimi karşılamak için bilgi arama çabasında tarayıcının farklı engellerle karşı karşıya gelmesidir. Wilson, psikolojideki tanımlarını ele alarak, temel gereksinimlerin fizyolojik, bilişsel veya hissi olarak tanımlanabileceğini ileri sürer. Bu gereksinimlerin her birinin içeriği, kişinin kendisi, kişinin işi veya yaşamının rol gerekleri veya işinin ve yaşamının içinde bulunduğu çevre (politik, ekonomik, teknolojik, vb.) olabileceğini söyler. Bilgi aramayı engelleyen şeylerin içeriklerinin aynı kaynaktan ortaya çıktığını ileri sürer.

Şekil 7. Wilson'un bilgi arama davranışı modeli

Bu model sadeleştirilmiş bir şekilde gösterilmiştir (aynı zamanda Şekil 7'de Ellis (1989) tarafından tanımlanan arama davranışları da gösterilmektedir). Wilson'un modeli

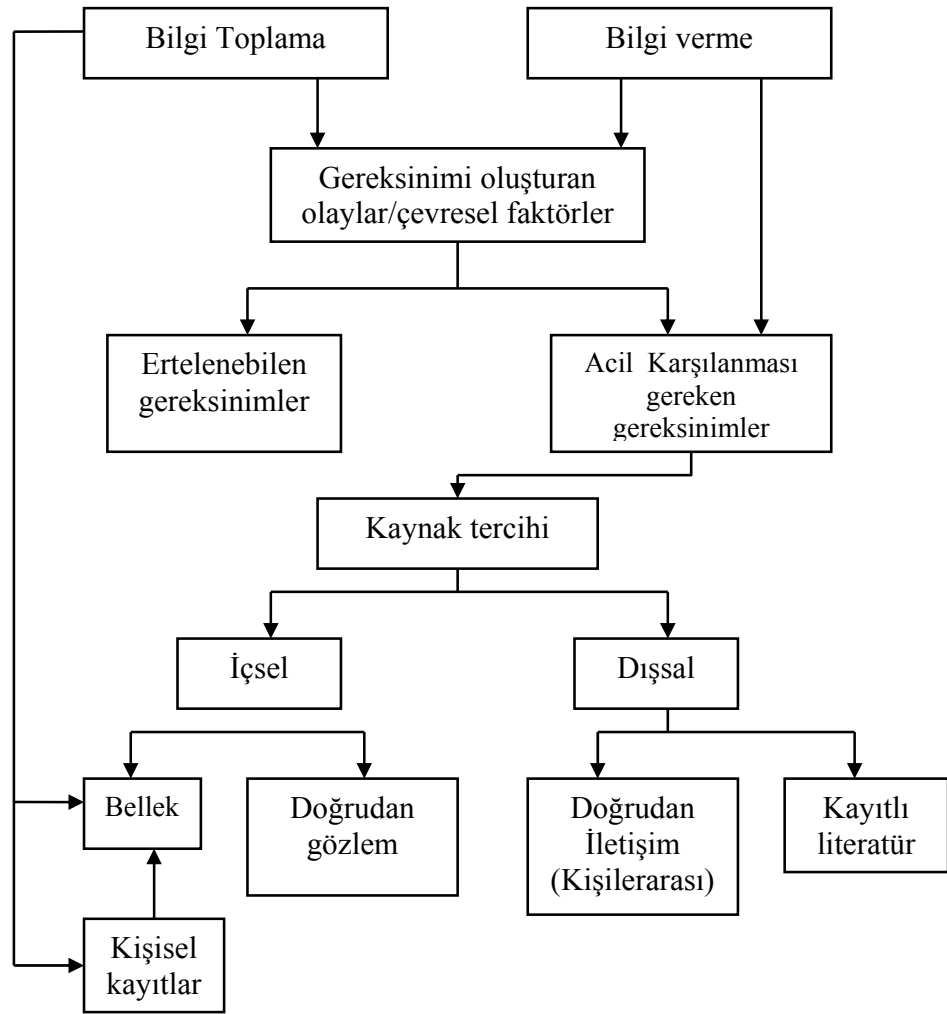
bir makro model veya büyük bir bilgi-arama davranışı modeli olarak tanımlanabilir. Bilgi gereksinimlerinin nasıl ortaya çıktığını ve gerçek bilgi arayışını neyin engelleyebileceğini gösterir. Aynı zamanda test edilebilir ve bilgi davranışı hipotezlerini birleştirir: örneğin, farklı çalışma rollerindeki bilgi gereksinimleri konumu farklı olabilir veya kişisel özellikler bilgi arayışını engelleyebilir veya yardımcı olabilir.

Bu yüzden, bu model çeşitli modellerin genel bir işlevi olan hipotezler kaynağı olarak değerlendirilebilir.

Modelin zayıflığı ve yetersizliği tüm hipotezlerin sadece kesin olması ve açık olmamasından kaynaklanmaktadır. Süreçlerin kişi üzerindeki etkisine dair hiç bir gösterge, engellerin algılanması ile sonuçlanan faktörler ve çeşitli engel varsayılan şeylerin kişilere bilgi aramada benzer veya farklı motivasyon etkileri yoktur. Ancak, daha mükemmel bir modelin kapsaması gereken unsur çeşitleri üzerinde düşünmeyi sağlayacak belli unsurlara gereksinim duyar (Thagard ve Kunda, 1997: 2).

VI. 1. 2. Krikelas Modeli (1983)

Krikelas'in 1983 yılındaki bilgi arama davranışı alanındaki çalışması en çok atıf alan çalışmadır. Bu model de kullanıcı bilgiye gereksinim duyduğunda ona ulaşmak amacıyla bir kaynağı seçmeye yöneldiğini göstermektedir. Kulacının gereksinim duyduğu kaynak, içsel (internal) veya dışsal (external) bir bilgi kaynağı olabilir (Case, 2002: 119, 121).

Şekil 8. Krikelas'ın bilgi arama davranışı modeli (Krikelas, 1983: 17).

Krikelas'ın modelinin en önemli özelliği, net ve sade olmasıdır. Bu modelde bilgi aramaya yönelik süreç tek bir diyagram halinde verilmiştir. Bir aşamadan diğer aşamaya geçiş sade bir şekilde gösterilmiş ve bir aşamayı çevrelememektedir (Case, 2002: 121).

Krikelas, modelinde bireyleri bilgi aramaya yönelten ilk etkenin algılanan bir gereksinim olduğunu ve bireylerin öncelikle kendi deneyimlerine ve beklentilerine

başvurduklarını belirtmektedir. Burada bilgiye erişemezlerse, bilginin nereden bulunacağını araştırmaya yönelenmektedirler. Dışarıdan tercih edilen ilk kaynak ise diğer bireyler, yani sözlü iletişim, olmaktadır. Basılı kaynaklar açısından ise, en kolay erişebildikleri kaynakları tercih etmektedirler (Case, 2002: 122; Krikelas, 1983: 15-16).

Krikelas (1983: 7), tasarladığı modelde bilgi arama davranışı sürecine ilişkin olarak bireyin ilgilendiği bir konuyla ya da sorunla ilgili olarak, sahip olduğu bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu anladığında bilgi arama davranışına başladığını belirtmektedir. Bu süreç, gereksinimin karşılandığı zaman sona erer. Diğer bir deyişle gereksinimin karşılandığı halde bilgi arama davranışı süreci de tamamlanır.

VI . 1. 3. Dervin, Anlamlandırma Yaklaşımı Modeli (Sense-Making Approach) 1983, 1996

Dervin'in Anlamlandırma teorisi birkaç yıldır gelişmekte olan bir modeldir. Bu teori sadece bir bilgi-arama davranışı modeli olarak görülemez: Dervin (1983)'in söylediği gibi daha çok ‘...hem kaotik hem de düzenli varsayılan bir gerçekliğin anlamlandırma yapılması için tasarlanan bir insan aracı’ olarak algılanan bilgi ile başa çıkmak için tasarlanan ‘...bir varsayımlar seti, bir teorik bakış açısı, metodolojik bir yaklaşım ve araştırma modelleri seti olarak uygulama’dır.

Ancak, anlamlandırma yaklaşımı dört unsur bağlamında tamamlanır:

1. Bilgi sorunlarının ortaya çıktığı bağlamı tanımlayan zaman ve uzayda bir durum;

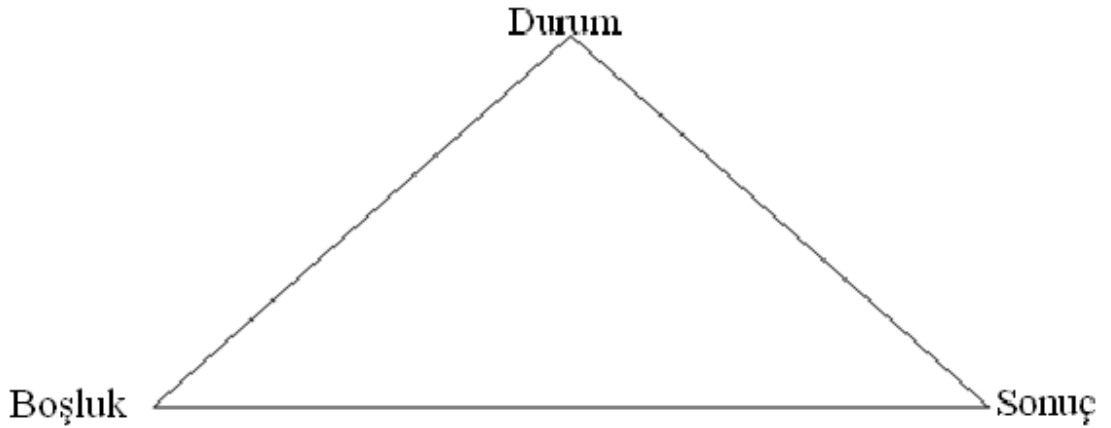
2. Bağlamsal durum ve istenen durum (yani belirsizlik) arasındaki farklılığı tanımlayan bir boşluk;

3. Bir sonuç, yani, anlamlandırma yapma sürecinin sonuçları;

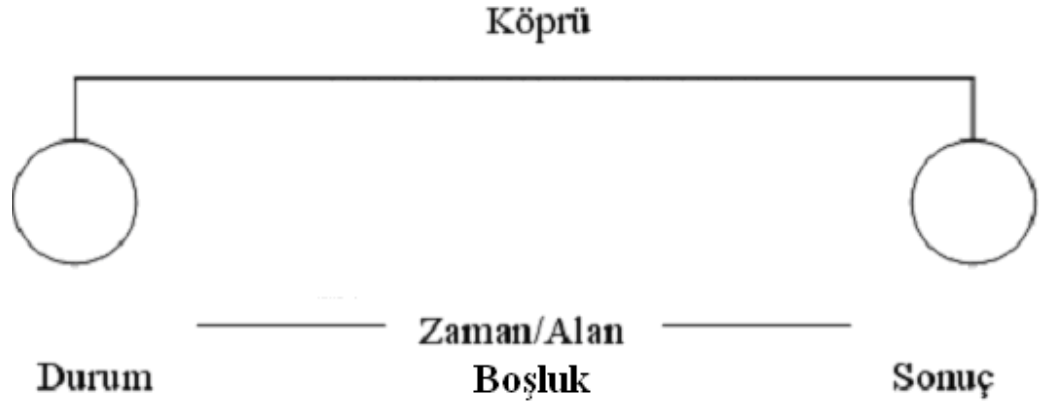
4. Bir köprü, yani durum ve sonuç arasındaki boşluğu kapatma yolu.

Dervin bu unsurları bir üçgen şeklinde sunar: durum, boşluk/köprü ve sonuç Şekil 9'da temsil edilir. Ancak, köprü metaforunu daha doğrudan kullanmak ve Şekil 8'deki gibi sunmak daha çok tercih edilir.

Dervin, modelinin gücü kısmen metodolojik sonuçlarından ileri gelmektedir, çünkü sorunlu durumun doğasını açığa çıkaracak sorgulamaya ve belirsizlik ve karmaşıklık boşluğuna köprülük yapacak bilgi uzantısına ve bilgi kullanımının sonuçlarının doğasına neden olur.

Şekil 9. Dervin'in belirsiz ve karmaşık bir durumun açıklama çerçevesi

Şekil 10. *Dervin'in düzeltilmiş belirsiz ve karmaşık bir durumun açıklama çerçevesi*

Tutarlı olarak uygulanan 'mikro-dakika, zaman-çizgisi görüşmeleri' gibi sorgulamalar bilgi hizmeti tasarımı ve dağıtımını etkileyebilen gerçek iç görüşlere neden olur (Dervin, 1986, 1992).

VI. 1. 4. Ellis, 1989 ve Ellis, Cox ve Hall, 1993

Ellis'in modeli 1989 yılında bilgi ve bilgi arama araştırmalarını etkilemiştir. Gerçekten bu model bilgi aramanın durumunu ve koşullarını göz önünde tutarak tasarlanmıştır. Bu model ağ ve İnternet gibi hypermetin ortamlarda kullanılmakta ve bilgi aramanın ilk aşamalarını kapsamaktadır. Ellis'in bilgi arama sürecini içeren farklı davranışları incelemesi, şemasal bir model olarak resimedilmez. Ellis farklı davranışların tek bir aşamalar seti oluşturma etkisini iddia etmez; aslında Ellis 'aşamalar' terimi yerine 'durumlar' terimini kullanır (Wilson, 1999; 254). Ellis'in bilgi arama modeli aşağıdaki durumlardan oluşmaktadır:

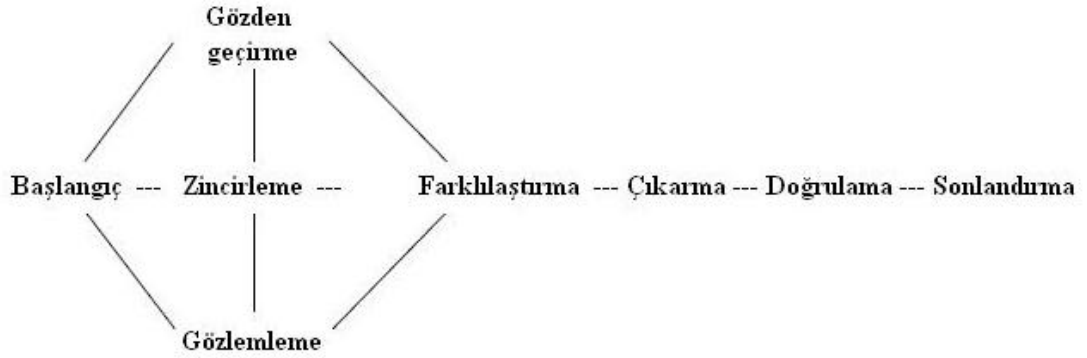
- **Başlangıç (Starting):** Kullanıcının bilgi aramaya başlaması ile kullanılan araçlar, örneğin bazı bilgili meslektaşlara soru sorma; Diğer bir deyişle çalışma alanıyla ilgili bilgi kaynaklarını tanılamak. Örneğin, ağ ve İnternet ortamında: sınıflandırılmış listelere erişebilmek için yahoo'nun web sitesine veya Book Mark'a girip ve tarama yapmak. Başlangıç aramanın ilk adımlarını oluşturur ve bu aşamada arama yapacağımız kaynaklar belirtilir.
- **Zincirleme (Chaining):** Bilinen materyaldeki dipnotlar ve aktarmalar veya aktarma indeksleri yoluyla bilinen maddelerden "iletme" kayıtları;
- **Gözden Geçirme (Browsing):** İstenilen bilgileri elde edebilme amacıyla bulunan kaynakları içeriğini incelemek. Kullanıcılar katalogları, listeleri, konu başlıklarını ve yazarların isimlerini inceleyerek bu aşamayı gerçekleştirmektedir. Çalışma alanıyla ilgili kaynakların okunması gereksinimlerin karşılanmasına olanak sağlayacaktır. 'Yarı-yönlendirilmiş veya yarı-yapılandırılmış tarama' (Ellis, 1989: 187)
- **Farklılaştırma (Differentiating):** Bilgi kaynaklarında bilinen farklılıkları, elde edilen bilginin miktarını filtrelemede kullanma. Diğer bir deyişle yararlı ve yararsız kaynakları ayıklamak ve çalışma alanıyla ilgili kaynakları değerlendirmek. Bu aşamada yararlı kaynakları sınıflandırmak ve organize etmek gerekmektedir. Söz konusu aşamanın hızlı ve uygun bir biçimde yapılması;

- **Gözlemlleme (Monitoring):** Güncel kalma ve ya güncel tarama yapma; bu aşamada araştırmacı çalışma alanıyla ilgili yeni yayımlanan çeşitli bilgi kaynaklarını takip etmesi ve kendini güncel tutması gerekmektedir. Araştırmacı veri tabanları gibi kaynakları inceleyerek bu aşamayı yapabilmektedir;
- **Seçme (Extracting):** Bir bilgi kaynağındaki ilgili malzemeyi seçerek tanımlama; Çıkarma düzenli bir faaliyet olarak özel kaynaklardan bilgi elde edebilmektir. Bu aşama elde edilen bilgilerin analizini kapsamaktadır;
- **Doğrulama (Verifying):** Bilginin doğruluğunu kontrol etmek; Diğer bir deyişle bu aşamada elde edilen bilgilerin isabetli veya isabetsiz olmasını kontrol etmek;
- **Sonlandırma (Ending):** Son bir tarama ile ‘gevşek uçları bağlama’ olarak tanımlanabilir.

Ellis’in modelinin gücü Kuhlthau’nun modeli gibi deneysel araştırmaya dayanır ve sonraki çalışmalarda, son olarak da bir mühendislik şirketinde test edilir (Ellis and Haugan, 1997: 384–403).

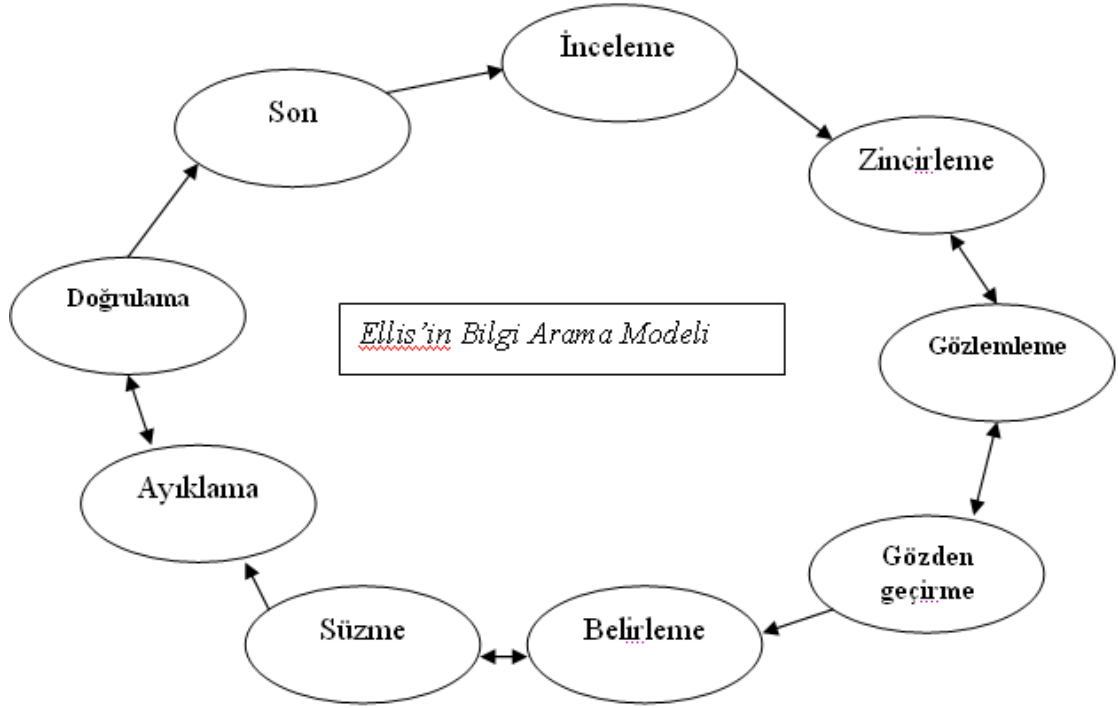
Ellis modelinde ‘başlangıç’ aşaması, bir süreci başlattığı ve ‘sonlandırma’nın da o süreci bitirdiği açıktır. Aynı zamanda ‘doğrulama’nın sonlandırma aşamasından önceki olduğu ve ‘seçme’nin ‘gözden geçirme’ gibi belli bir tarama davranışını izlemesi

gerektiğini iddia etmek mantıklıdır. Aslında bu gerçeğe dikkat çekmek ‘seçme’nin ‘gözden geçirme’, ‘zincirleme’ veya ‘gözlemleme’ ile aynı çeşit bir bilgi davranışı olmadığı ve ‘farklılaştırma’nın da bir çeşit davranış olduğu sonucunu verir: Farklılaştırma bir filtreleme süreci olduğu ve seçme bilgi kaynaklarında uygulanan bir hareket olarak görüldüğü halde gözden geçirme, zincirleme ve gözlemleme araştırma süreçleridir.

Şekil 11. Ellis'in davranış çerçevesinde aşamalı süreç versiyonu

Kalan davranışlar belli bir sıralama şeklinde oluşmaz ve tüm araştırma süreci boyunca farklı zamanlarda farklı sıralamalarda başlatılabilirler. Bu yüzden, Ellis'in birleştirdiği farklı türlerdeki durumların araştırma davranışının mikro analizi (başlama, kayıtlama, seçme, doğrulama, sonlandırma) ve bilgi davranışının makro analizi (gözden geçirme, gözlemleme, farklılaştırma) durduğu görülür. Eğer bunlar kabul edilirse, Şekil 11'deki gibi bir modelin şematik sunumunu önermek mümkündür. Böylece, Wilson ve Ellis'in modelleri tüm bilgi arama sürecinin farklı seviyelerinde işlem görmekte ve birini bir diğerinin içine yerleştirecek yeti (fikir) ile gösterilir.

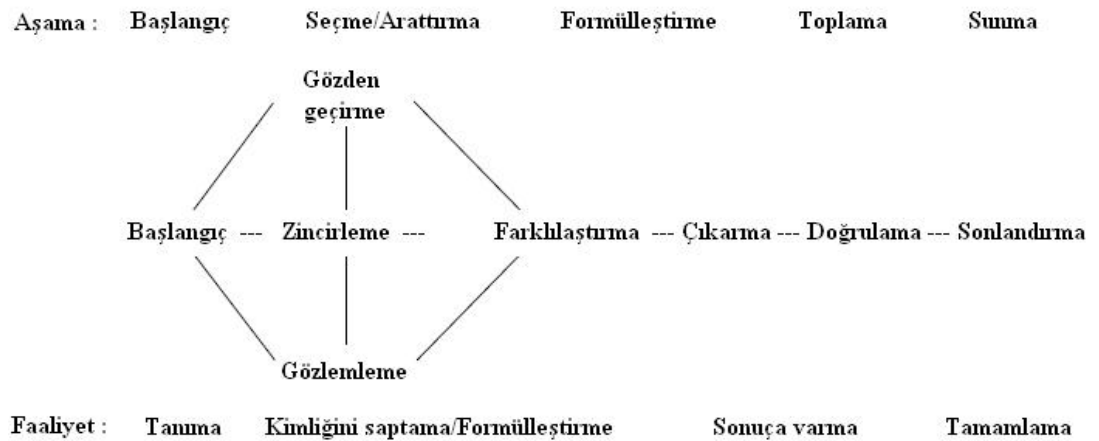
Şekil 12. Ellis'in bilgi arama modeli

VI. 1. 5. Kuhlthau Modeli, 1991

Kuhlthau (1991: 361-371, 1994)'nın çalışması ile Ellis'in 'bilgi tarama süreci' aşamalarını birleştirilmiş duygular, düşünceler, hareketler ve uygun bilgi görevlerini katarak tamamlar. Bu duygular, düşünceler ve hareketler birliği Kuhlthau'nun bilişsel perspektifinden çok olgusal perspektifini tanımlar. Kuhlthau'nun modeli: Başlangıç, Seçme, Araştırma, Formülleme, Toplama ve Sunma aşamalarından oluşmaktadır. Örnek olarak, sürecin Başlangıç safhasının belirsizlik duyguları ve sorun alanı ile ilgili genel

düşünceler ile tanımlanır ve altyapı bilgi arama ile ilişkilendirilir: bu noktada ‘uygun görev’ bir bilgi gereksinimini ‘farkına varmak’dır. Kalan uygun görevler: Belirleme, yani taramanın genel konusunu belirleme; genel konuda tarama yapmak veya bilgi tarattırmak; konudaki daha özgün bir alana odaklanan Formülleme; Toplama, yani odaklanan alan ile ilgili bilgiler toplama ve Tamamlama, bilgi taramanın sonu.

Bu yüzden Kuhlthau’nun modeli çeşitli aşamalar ve aktiviteler ile birleştirilmiş duygulara dikkat çekerek Ellis’in modelinden daha geneldir. Bu bakımdan, Kuhlthau, Kelly’nin bireylerin karşılaştıkları bilgilerden anlam çıkarma sürecinde oluşan hissi deneyimlerini tanımladığı ‘kişisel inşa teorisi’ olan borcunu kabul eder (Kelly, 1963). Temel konum bilgi tarama gereksinimi ile birleşen belirsizlik duygularının tarama süreci ilerledikçe ve şüphe, karmaşıklık ve boşuna uğraşma duygularını artırır ve başarılı oldukça bu duygular ilgili materyaller toplandıkça değişir: güven artar ve rahatlama, memnuniyet ve yönelme duyguları ile birleşir.

Şekil 13. Kuhlthau'nun aşamalı modeliyle şekil 5'in bir karşılaştırılması

Aslında, burada Kuhlthau'nun gösterdiği (ve deneysel araştırma ile doğruladığı) sorun alanının kademeli bir saflık sürecidir. Bu yüzden, Kuhlthau'nun araştırma aktivitesinin analizinde başarılı bir araştırma süreci kesindir. Kuhlthau'nun önceki çalışması lise öğrencilerinin boylamsal çalışmalarıdır, son zamanlarda bir güvenlik analistin çalışmasına uygulanabilir bir model göstermektedir (Kuhlthau, 1997: 14-15).

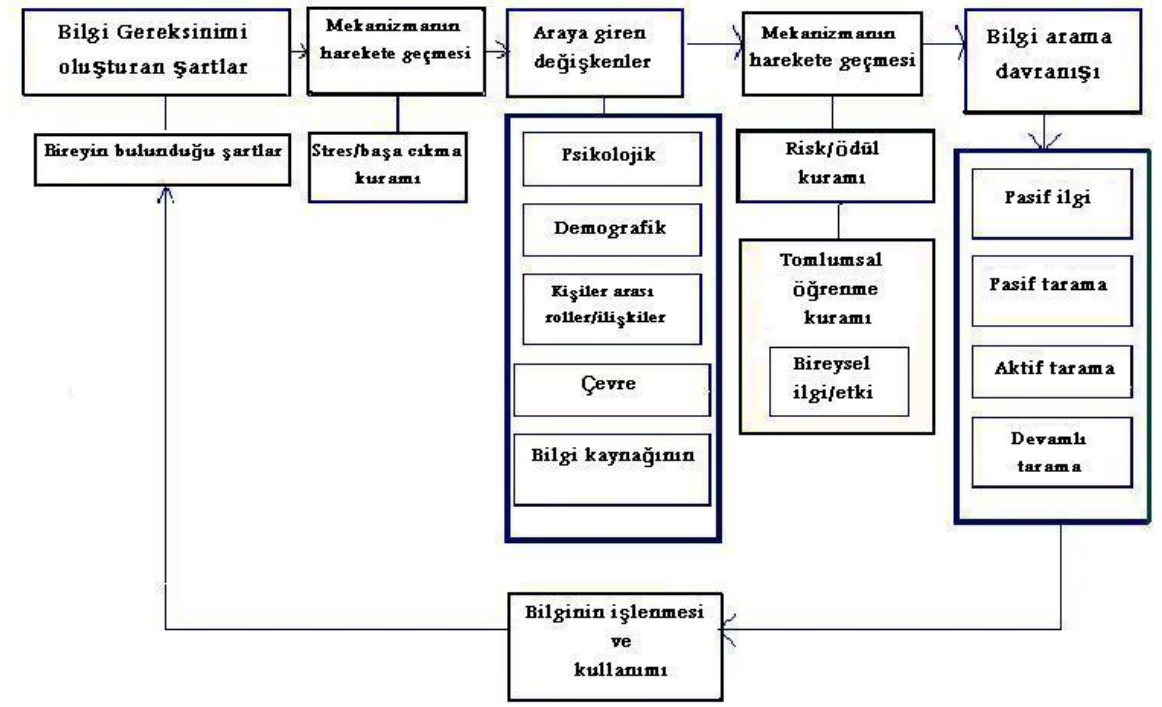
Ellis ve Kuhlthau modellerinin bir araya getirilip getirilmeyeceğini incelemek çok ilginçtir, bu Şekil 13'de Ellis'in aktivite kategorilerini ve Kuhlthau'nun aşamaları ile birlikte gösterdiği sunumumda denenmiştir.

Bu iki modelin birleşmesi ile Ellis'in arama modellerini belirlediği güçlü benzerlikler ve farklılıklar görebiliriz. Ancak, Ellis'in karakteristiklerini aşamalar olarak değil de farklı insanlarda farklı sıralarda veya aynı insanda farklı zamanlarda oluşan davranış unsurları olarak sunduğunu tekrarlamak gerekir. Bu yüzden, iki model temel olarak yazarların kafasında karşıttır: Ellis davranışsal özelliklerin sıralamasının değişebildiğini ileri sürerken, Kuhlthau ise davranış analizinin temelindeki aşamaları verir.

VI. 1. 6. Wilson Modeli (1996)

Wilson'un (1996) yılında sunduğu model (Şekil 14), 1981 yılında sunduğu modelinin gözden geçirilmiş ve yeniden yapılandırılmış halidir. Wilson bu modelde

araştırmayı bilgi biliminden, karar verme, psikoloji, yenileşme, sağlık iletişimi ve tüketici araştırmalarına kadar farklı alanlara çeker.

Şekil 14. Wilson'un 1996 yılında sunduğu bilgi davranışı

Wilson'un 1981 yılında sunduğu modelinin temel çatısı kişinin bilgi gereksiniminin odağında kaldığını, engellerin “müdahaleci değişkenler”ce temsil edildiğini ve “bilgi-arama davranışı”nın tanımlandığı konusunda ısrar eder. Ancak, değişiklikler de vardır: “müdahaleci değişkenler” teriminin kullanımı, etkilerinin bilgi kullanımının destekleyicisi olduğu kadar engelleyicisi olduğunu da gösterir.

Bilgi-arama davranışının “aktif tarama”nın dikkat odağı olduğu yerde öncekinden daha fazla çeşit içerdiğini gösterir; “bilgi işlemi ve kullanımı”nın bilgi gereksinimleri karşılandığında geri bildirim döngüsünün gerekli kısmı olarak görülür; üç ilgili teorik fikir sunulur:

a. Bazı gereksinimlerin bilgi-arama davranışını uyandırmasını açıklamak için gereksinim sunan stresle baş etme teorisi (Folkman, 1984: 839-852);

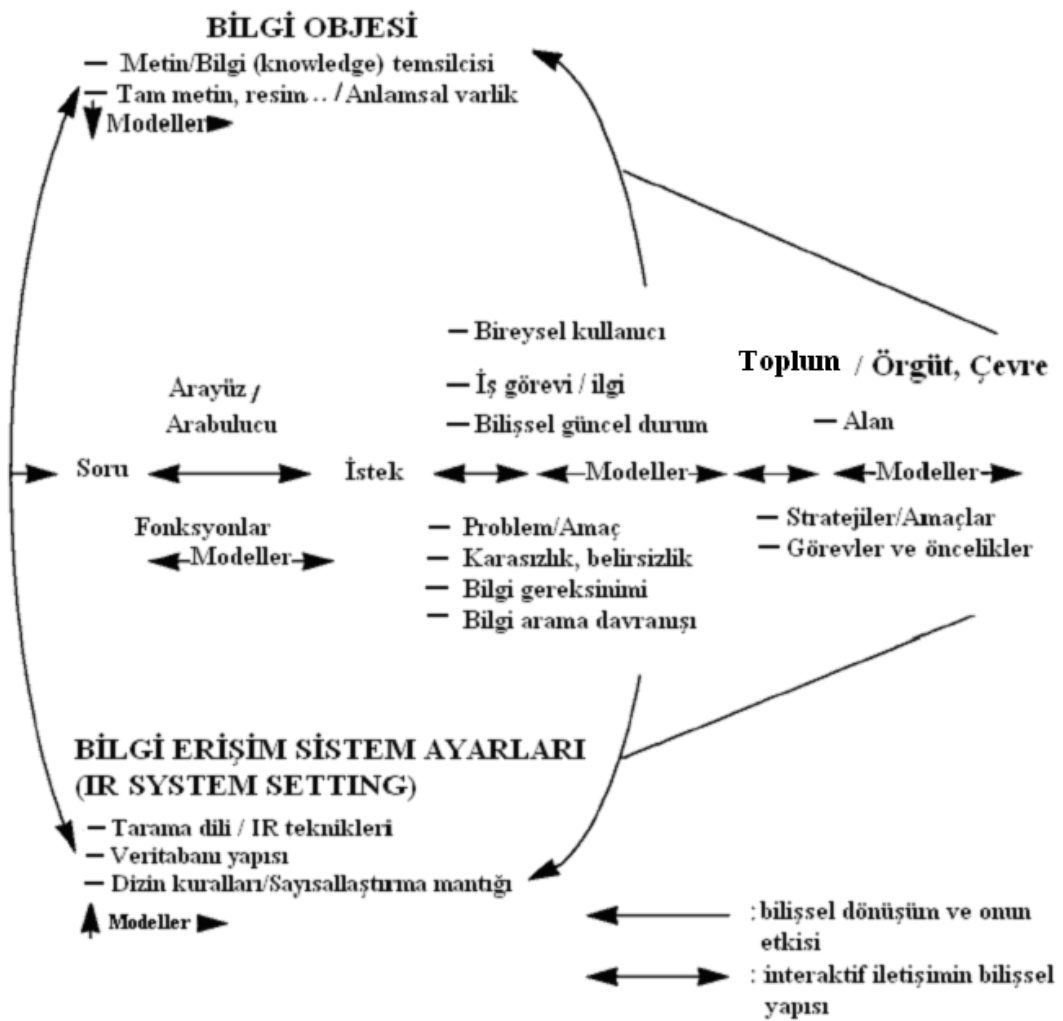
b. Hangi bilgi kaynaklarının bir bireyden daha fazla kişi tarafından kullanıldığını açıklamaya yardımcı olan risk/ödül teorisi (Murray, 1991: 10);

c. “Öz-yeterliği” kavramını “kişinin istenen sonuçları üretmede gerekli davranışları başarılı bir şekilde yapabilmesine ikna” fikrini birleştiren sosyal öğrenme teorisi (Bandura, 1977: 191-215).

Böylece model makro davranışlardan biri olarak kalır, fakat genişliği ve diğer teorik davranış modellerini içermesi onu zengin bir hipotez kaynağı ve Wilson’un önceki modelinden daha ileri bir model yapar. Aynı zamanda Wilson’un modelini bu bölümde ele alınan diğer modellerle ilişkilendirebiliriz. Hem Ellis’in hem de Kuhlthau’nun modellerinin bilgi-arama davranışının aktif tarama modeliyle bağlantılı olduğu açıktır. Dervin’in modeli özellik olarak tamamen farklıdır, çünkü onun amacı bilgi gereksiniminin ortaya çıktığı ve bu gereksinimin karşılandığı bağlamın incelenmesinden bilgi davranışının tanımı için bir inceleme çerçevesi sağlamaktır. Aslında, bu bir aktivite veya bir durum modeli olmaktan çok bir yöntem modelidir.

V. 2. Bilgi Tarama Modelleri

Genel anlamda bilgi-arama davranışı ile bilgi erişim davranışı arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır: IR (information retrieval) sisteminin kullanımı bilgi toplamada muhtemel bir stratejidir, bu sebepten dolayı bilgi-arama sürecinde potansiyel bir alt aşama oluşturur.

Şekil 15. Ingwersen'in bilgi erişim süreci modeli

Perspektif olarak bakıldığında kullanıcıların IR sistemleri ile etkileşimi, Saracevic (1996: 3-9)'in IR sistemleri ile etkileşimde kullanıcılara çeşitli modellerini yararlı bir inceleme olanağını sağlamıştır. Saracevic üç model tanımlar: 1. “IR’yi iki uçlu unsur seti” olarak (sistem ve kullanıcı) karşılaştırmada veya eşleştirmede birleşen süreçler olarak temsil eden “geleneksel” model; 2. “tüm bilgi süreci unsurlarında oluşabilecek kavrama süreçlerini belirlemede yoğunlaşan” Ingwersen (1996: 3-50)'in kavramsal modeli; 3. “kullanıcının IR sistemi ile olan etkileşimini bilgi aramanın bir bölümündeki etkileşimleri ayırma sıralaması olarak düşünen” Belkin’in “epizot modeli” (1995: 379-395). Daha sonra Saracevic bir “elde etme-kavrama-uygulama” bilgi kullanımı modelinin tüm çerçevesi içerisinde gelişen “katmanlaşmış etkileşim modeli” olarak adlandırdığı modeli önermiştir. Saracevic’in ileri sürdüğü katmanların seviyeleri (kendi sözleriyle) üçe indirgenmiştir: “yüzey” veya kullanıcı ve sistem arayüzü arasındaki etkileşim seviyesi; “kavrama” veya metinler veya temsilleri ile etkileşim seviyesi; “durum” veya başlangıç sorunu ele alan bağlam.

Bu modeli incelediğimizde, diğer bilgi arama davranışı modelleri ile yakın benzerlikleri görebiliriz. Özellikle “kullanıcının kavramsal alanı” ve “sosyal/örgütsel çevre” Wilson’un modellerinde ve “aktif tarama” ile ilgili IR sistemine yöneltilen genel oryantasyon sorularında belirtilen “kavramdaki kişi” ve “çevresel faktörler” ile benzerlik gösterir. Ancak, Ingwersen belli unsurları da ortaya koymuştur: İlk olarak, bilgi kullanıcısı, belge üreticisi, aracı, arayüz ve IR sisteminin işlemleri modelin her alanında ilgi alanının örtük veya açık kavramsal modellerin sonucu olduğunu göstermiştir.

Böylece, kullanıcılar genellikle örtük olan fakat açıkta olabilecek iş görevleri, bilgi gereksinimleri, sorunları veya amaçlarının modellerini kullanırlar. IR sistemi, sistem tasarımcısının, sistemin ne yapması gerektiği ve nasıl işlemesi gerektiği konusundaki kavramsal modelinin açıklamasıdır. İkinci olarak, Ingwersen IR sisteminin, kapsamlı bir bilgi arama davranışı modelinin araştırmacının ilgisini çekebilecek bilgi nesnelerini gösteren sistemi kapsamaması gerektiğini söyler. Üçüncü olarak, çeşitli kavramsal dönüşümün, kullanıcının bir sorun yaşadığı veya bilgi nesneleri işaretçilerinin araştırılıp yararlı nesnelerin tanımlandığı bir durumda amaç belirlediği hayat-dünyasından hareket etmede yer aldığını gösterir. Son olarak da, bu modellere veya kavramsal yapılara ve onların kullanıcıyı, yazarı ve IR sistemi tasarımcısını kapsayan “sistem” de etkin bir şekilde iletişim kurulacak dönüşümlerine duyulan gereksinime dikkat çeker.

Bu sebeple, Ingwersen’in modeli bir yere kadar bilgi davranışı, IR sistem tasarımı konuları ve bilgi gereksinimleri ile ilişkilidir ve bu kavramsal yapılar ve çoklu temsili düşünce üzerine odaklanma, modelin önemli bir gücüdür. Saracevic “Zayıflık test edilebilirlik sağlamayan şeydedir... ve IR sistemlerinin değerlendirilmesinin uygulamasında az da olsa vardır” diye belirtmiştir (Saracevic, 1996: 3-9). Ancak, son zamanlarda Borlund ve Ingwersen (1997: 225-250) bu modelin temelinde bir değerlendirme stratejisi geliştirmiş ve test etmiştir ve etkileşimli IR sistemlerini test etmede bunun değerini göstermişlerdir. Geriye kalan potansiyel zayıflık, “kullanıcının kavramsal alanı” başlığı altındaki bu çalışmada incelenen diğer modellerde tanımlandığı gibi, bilgi davranışının tümüdür. Kullanıcıların araştırma yapma noktasına nasıl geldikleri ve kavramsal yapılarının karar verme süreçlerinden nasıl etkilendiği, bilgi

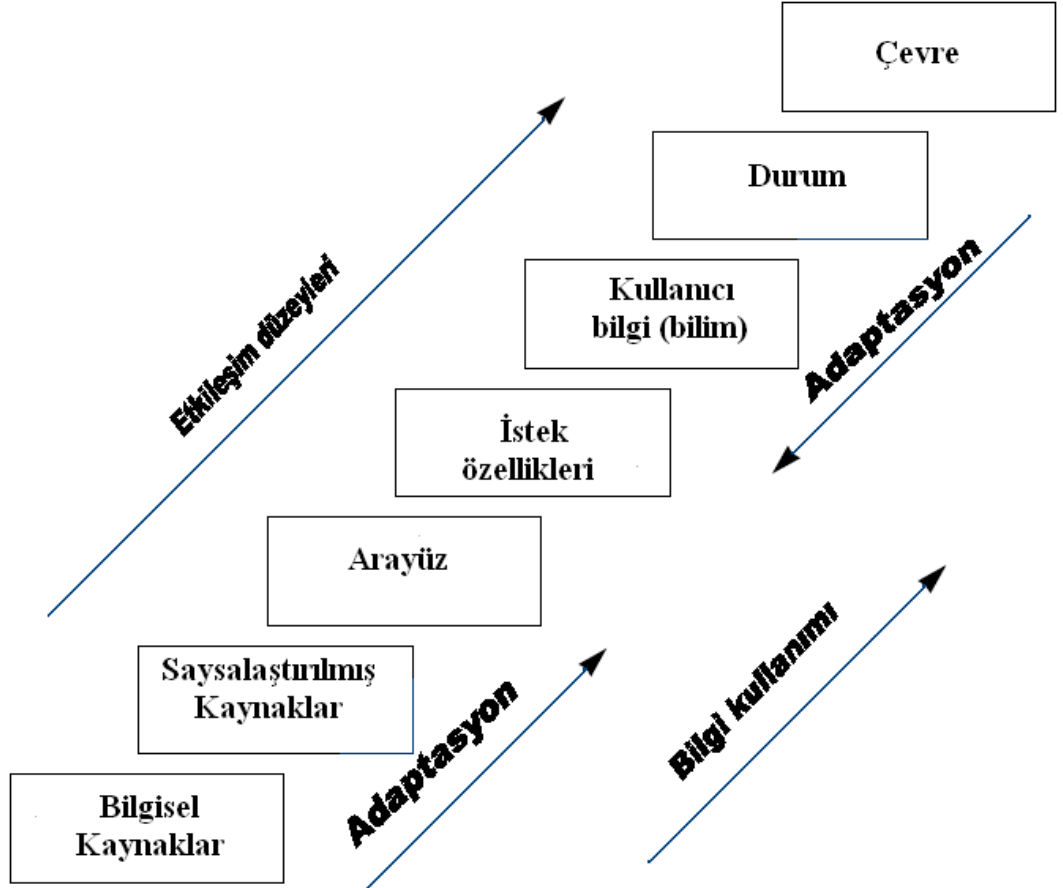
taramaya nasıl ve ne zaman geçilmesi gerektiği meseleleri kayıp olabilir. Wilson'un 1996 yılında sunduğu modelinin bakış açısından, Ingwersen'in modelinin önemli kısmı (açık kavramsal teori oryantasyonu dışında) "aktif tarama" sürecinin ve bu süreçteki unsurların tanımıdır.

Belkin'in "epizod" modeli, "aktivite" modelinden veya "etkileşim" adlandırdığı modelinden daha iyi olabilir, çünkü o bir bilgi taramasında, üç başka boyutlu çerçeve içerisinde: "etkileşim amacı" (öğrenme-seçme); "erişim modu" (tanıma-belirleme) ve "düşünülen kaynak" (bilgi-meta-bilgi); "belge tarama"dan "bilgi tarama"ya kadar yapılan hareketlere odaklanır. Belkin ve diğerlerine (1996: 379-395) göre, "Her bilgi arama stratejisi (ISS=information seeking strategy) bu dört boyuttaki konuma göre tanımlanabilir". Ancak, bu çalışmada kullanılan terminolojide bunlar bilgi-tarama stratejileri olarak tanımlanmıştı, çünkü bilgi-taramacısı ve bilgi-sağlayıcısı arasındaki genel bir etkileşimde ifade edilse de Beklin (Wilson, 1999: 258; 1995: 379-395)'in çalışmasının odak noktası IR sistemlerinin tasarımı hakkındadır.

Beklin ve meslektaşları "...kullanıcı ve sistemin diğer unsurları arasındaki diyalog için...Örneğin insanların bilgi ararken gözlemlerine dayalı böyle senaryolar ISS'nin amacını gerçekleştirmeyi hedeflediği insan-bilgisayar arasında yapılandırılmış etkileşimi için bir araç olarak kullanılabilir" "senaryolar"ın veya planların gelişimini savunurlar. Böyle bir amaç hedeflendiğinde, tabi ki IR sisteminin kullanımı için sınırlı senaryoların üretimi için yeterli şekilde genelleştirilmiş davranışı belirlemede önemli sorunlar olabilir. Ancak, eğer kullanıcı girdisinden senaryo yaratımı için kurallar belirlenebilirse,

kullanıcının başlangıç etkileşimli davranışına tepki olarak uygun bir senaryo yaratacak daha akıllı bir sistem geliştirilebilir.

Saracevic (1996: 3-9) kendi modelini (Şekil 16) “katmanlaşmış etkileşim modeli” olarak tanımlamaktadır ve üç seviye yapısı (basitleştirilmiştir) olduğu düşünülmektedir: yüzey, kavramsal ve durumsal. Bu model Ingwersen’in modeline çok benzerlik göstermektedir.

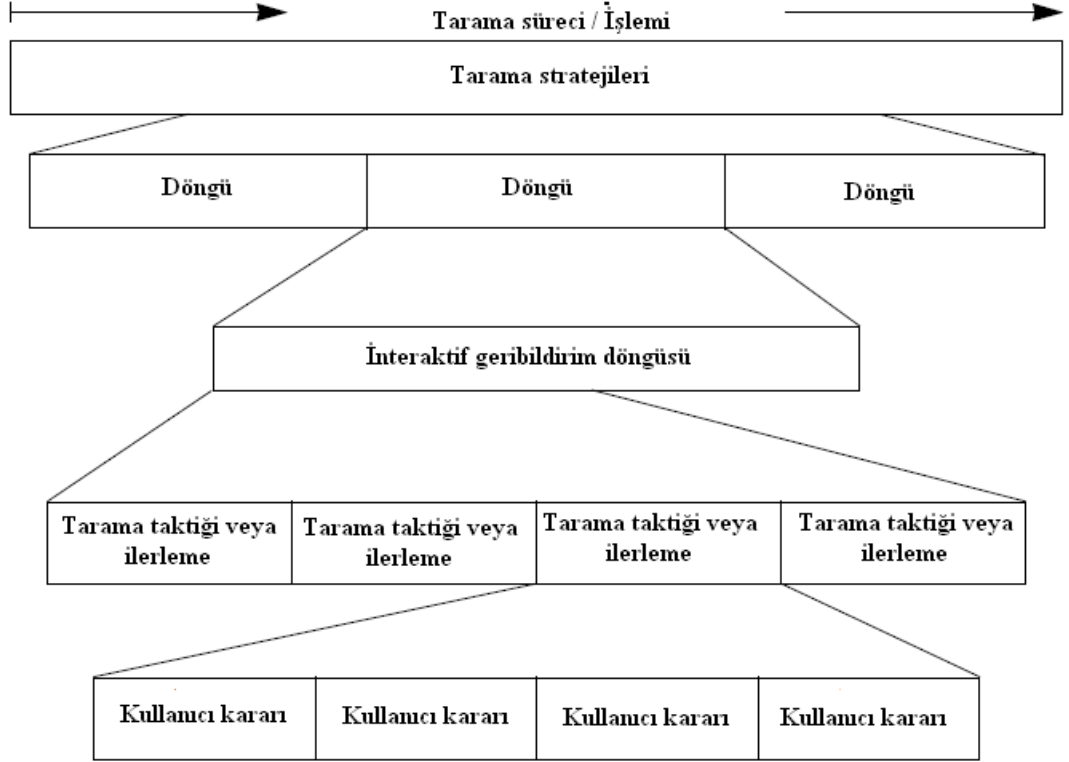

Şekil 16. Saracevic'in bilgi erişim modeli

Yüzey seviyesinde, kullanıcı komutlar veya soruları dışarı çıkararak bir arayüz aracılığıyla sistemle etkileşime girer. Aynı seviyede sistem, kullanıcıdan sorunun doğası ile ilgili daha fazla bilgi elde etmek için tasarlanan meta-bilgi, metinler (resimler, vb. dahil) veya sorular ile cevap verir. Kavramsal seviyede, kullanıcı başlangıç sorunu ile ilgili metnin yararlılığını ve isabetli olmasını değerlendirmesini sağlayacak şekilde sistem çıktıları veya sistem etkileşimine uygun olarak toplanan metinler ile etkileşim içerisinde. Durumsal seviyede, “...kullanıcılar gereksinimini ve sonuç sorusunu üreten durum veya eldeki sorun ile etkileşime girer. Tarama sonuçları sorunun çözümüne veya bir kısmının çözümüne uygulanabilir”.

Spink (1997: 382-394)’in modeli, kullanıcı yargılarını, tarama taktiklerini, interaktif geribildirim döngülerini ve kişinin tarama sürecini IR sistemi ile etkileşim içerisinde oluşturan döngüleri tanımlayan deneysel taramadan alınan bir tarama süreci modelidir. Model Şekil 17’de basitleştirilmiş şekilde gösterilmiştir. Spink modeli şu şekilde tanımlar:

Her tarama stratejisi bir ya da daha fazla döngü içerebilir (elde edilenlerin gösterimi ile sonuçlanan bir ya da daha fazla tarama komutları...). Her döngü bir veya daha fazla etkileşimli geribildirim olayları içerebilir (kullanıcı girdisi, IR sistemi çıktısı, kullanıcı yorumu ve yargısı, kullanıcı girdisi).

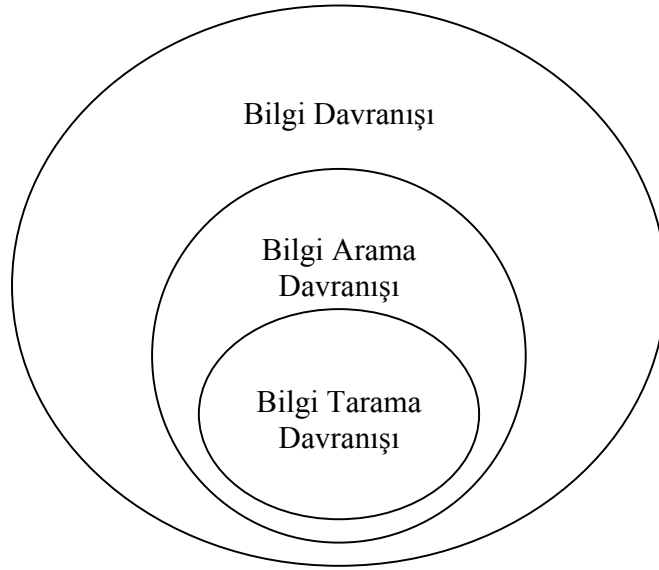
Şekil 17. *Spink'in bilgi erişim sürecinde etkileşim modeli*

Bir girdi tarama stratejisi içerisinde bir hareketi de temsil edebilir ve taramayı iletebilecek bir tarama taktiği olarak değerlendirilebilir. Her hareket sistem çıktısını gerektiren bir kullanıcı girdisi veya sorusu içerir” (Spink, 1997: 392).

Bu IR etkileşimli görüşünün değeri doğrudan deneysel araştırmaya dayanır ve kullanıcı yargılarının, tarama taktiklerinin ve interaktif geribildirim döngülerinin görüşünü IR etkileşimini genel olarak bilgi-arama davranışı ile doğrudan birleştirir. Bu yüzden, kullanıcıların yargıları tüm bilgi arama aktivitesi boyunca kazanılan ilk deneyimlere dayalı olmalıdır, taktikler ve hareketler ayarlarda interaktif IR sistemindekilerden daha yararlı olduğu kanıtlanan davranışlardan alınmalıdır.

VI. 3. Bilgi Arama ve Tarama Arasındaki İlişki

Bilgi davranışı ve bilgi arama davranışı modellerinin tamamı aynı olgu veya aktiviteleri tanımlamaya çalışmaz: Ellis (1989: 171-212)'in vaka çalışmasında olduğu gibi, bazıları gerçek tarama aktivitesindeki davranışsal örnekler ile ilgilenir; Kuhlthau (1994)'nın modeli gibi olan diğerleri ise davranışsal örneklerin meydana gelebileceği aktivite aşamaları sunar. Burada sunulan model ikinci türdendir ve bilgi arama aktivitesi için tüm çerçeve gibi problem çözmeyi sunar. Kuhlthau'nun modeli bilgi arama sürecinin çeşitli aşamaları içerisinde uyum sağlayabileceğini gösterir.

Şekil: 18. *Araştırma alanında iç içe bir bilgi arama ve tarama modeli*

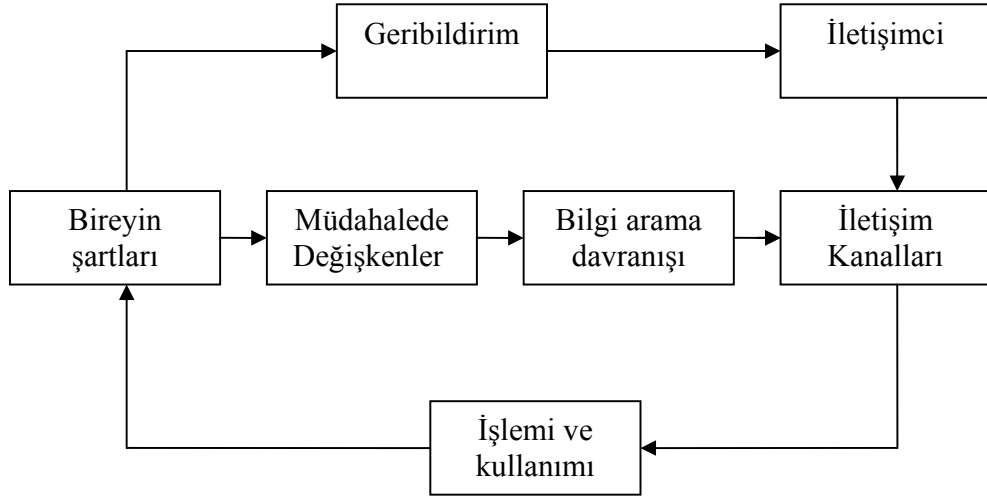
Aynı zamanda Ellis'in davranışsal modelinin Kuhlthau'nun "toplama" olarak adlandırdığı aktiviteler içerisinde yer aldığını ve bunların üçünün de Wilson'un 1996 yılında sunduğu bilgi davranışı modelinin içinde olduğunu rahatlıkla savunabiliriz.

Çeşitli modellerin analizi, bu modellerin birbirinin içine girmiş olarak görülen bilgi davranışı alanlarının içinde çeşitli araştırma alanlarının ileri sürmemesine neden olmuştur.

Bilgi davranışı; özellikle insanların bilgi kaynaklarını bulması, ulaşması, kullanımı ve kullandığı çeşitli yöntemleriyle ilgili alanın bir alt-seti olarak görülen bilgi-arama davranışı, bilgi kullanıcısı ve metinsel verinin tek tip olarak görülebileceği bilgi erişim sistemleri ile olan bilgisayar temelli bilgi sistemleri arasındaki etkileşimlerle ilgili bilgi-arama davranışının bir alt-seti olarak tanımlanan bilgi tarama davranışı ile daha geniş bir araştırma alanı olarak tanımlanabilir (Şekil 18'de gösterildiği gibi).

Açıkkçası, bilgi davranışı insanın iletişim davranışının bir parçası olduğunu göstererek iç içe olan bu modeli daha da genişletebiliriz: Tüketici davranışı gibi enformasyona yönelik çeşitli araştırmalar ele alındığında, bunu belli bağlamlarda hatırlamak yararlı olabilir. Shannon ve Weaver (1949, Wilson, 1999: 263)'in iletişim modelini kendilerine başlangıç noktası olarak alan çoğu bilgi araştırmacısının ilgi alanı olan iletişim teorisinde modeller vardır. Özellikle Maletzke (1963, Wilson, 1999, 263)'nin modeli burada ele alınan veya ele alınan modellere katılabilecek modellerden birinde kapsanan iletişim süreçlerinin özelliklerini gösterir; örneğin, o alıcının

(kullanıcının) kendi-imajının ve “dinleyicilerin bir üyesi olarak alıcının” ele alınması gereken özellikler olduğunu ileri sürer.

Şekil 19. İletişim ve bilgi arama ile ilişkisi

Maletzke aynı zamanda iletişimin tam işlenmesinde ele alınması gereken “iletici”nin özelliklerini detaylandırır: Öz-imaj, kişisel yapı, çalışma takımı, sosyal çevre, örgüt ve “medya içeriğinin halk karakteri tarafından oluşturulan baskı ve engeller”. Bilgi davranışındaki çalışmaların odak noktası bilinen veya bilinmeyen iletişimlerin, bilgi arayanın üzerinedir, aynı zamanda iletişim alıcısını iletişim çalışmalarındaki araştırmada ele alınmasına rağmen, iletişimci ve iletişim kanalları üzerinde güçlü bir odaklanma vardır. Böylece, burada bağlantıya dikkat çekilirken, Şekil 1 iletişim çalışmalarının kapsamlı bir alan olarak ele almamaktadır. Ancak, iletişim ve bilgi-arama davranışı arasındaki genel ilişkiyi Şekil 19’da gösterebiliriz.

Bu diyagram Şekil 14'in basitleştirir, bilgi kaynaklarını “iletişim kanalları” olarak yeniden adlandırır, temel modeli iletişim kanalları üzerinden mesajların göndereni olarak ileticiye bağlar ve ileticinin alıcının iletişime tepkisinden öğrendiği bir geri bildirim döngüsü gösterir. Orijinal modeli bu şekilde genişleterek iki alanı birleştirebilir ve bilgi bilimi araştırmasında hiç detaylı incelemesi olmayan bilgi-arama sürecindeki ilişkileri belirleyip ele alabiliriz.

Aynı zamanda Şekil 19'deki alanların insan-bilgisayar etkileşimi alanı (HCI=human-computer interaction) ile etkileşim içerisinde olduğunu ileri sürebiliriz, aslında öyle olmalıdır da, çünkü HCI bilgisayar temelli bilgi edinimi dahil tüm insan ve bilgisayar etkileşim alanları ile ilgilidir, onu iletişim davranışı ve alt-kanalları ile kesişen ilgili bir alan olarak görebiliriz. Bu iç içe geçmiş model araştırmacılar tarafından kendilerine alan bağlamında ele alınması gereken belli bir başlığın çalışmasını hatırlatacak çeşitli alanlarda kullanılabilir: böylece bilgi tarama, bilgi arama anlayışı ve genel olarak bilgi davranışı ile anlaşılmalıdır. Yine araştırma bu alanlardan birine araştırma için merkezi özne olarak müdahale edebilir, fakat yine bir araştırma alanlar arasındaki ilişkileri araştırabilir. Bunu, tüm bilgi davranışları, geniş alan içerisinde bilgi-arama ve kişinin bilgisayar-temelli sistemler ile etkileşimlerinde bilgi tarama bakımından bir grup veya bireyin davranışlarını incelemede bir daire dilimi olarak gözümüzde canlandırabiliriz.

VII. BÖLÜM: SONUÇ, ÖNERİLER VE BİLGİ ARAMA MODELÖNERİSİ

VII. 1. Sonuç

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bilgi üretiminin artışı ile bilişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgi merkezlerinin politikalarının yönünü ve türünü değiştirdi ve bilgi merkezleri bu teknolojilerden yararlanmaya başladı. Bilgi üreten ve kullanan kurumlar bilişim teknolojilerinden yararlanmaya başlamasıyla bu kurumlar yeni bir olayla yani bilgi devrimini veya bilgi patlama olayını meydana çıkardı. Yeni meydana çıkan teknolojiler görsel-işitsel ve metinsel bilginin düzenlemesine, saklanmasına, erişmesine ve paylaşımına yeni olanaklar sağladı.

Bilişim teknolojisi alanındaki gelişmeler bilginin önemini daha da artırdı. Gündeme gelen yenilikler ve ilerlemeler bireylerin ve toplumların davranışlarını ve özellikle bilgi arama davranışlarını da etkiledi. Günümüzde her ülkenin yerini diğer ülkeler arasında bireylerin ve ülkelerdeki bilimsel insan kaynakları ve teknolojik gelişmeler belirlemektedir.

Bilimsel bilgiyi en çok üreten ve tüketen insanlar eğitim ve araştırma merkezlerinde çalışan eğitim-öğretim ve araştırma yapan araştırmacılar ve öğretim elemanları ve kurum olarak üniversitelerdir. Üniversitede bulunan bilgi merkezleri bağlı oldukları kurumlarda çalışan insanların ve özellikle o kurumlarda bulunan öğretim elemanlarının bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında sorumludurlar ve önemli rol oynamaktadırlar.

Üniversitede bulunan bilgi merkezleri öğretim elemanlarının bilgi gereksinimlerini karşılamasında sorumlu kurumlar olarak bu gruba iyi bir şekilde bilgi hizmeti sunmak ve onların bilgi gereksinimlerini karşılamak için bu kitlenin özelliklerini, bilgi gereksinimlerini ve özellikle bilgi arama davranışlarını incelemeleri gerekmektedir.

Araştırmamıza katılan öğretim elemanların ankette yer alan sorulara verdikleri cevaplardan meydana çıkan bulgulara dayanarak, bu incelemenin bulguları ve sonuçları şunlardır:

1. Gruplar arasında 25-30 yaş arasında yer alan öğretim elemanları en çok sağlık bilimler dalında görülmektedir. Sosyal bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları üçüncü sıradadır. Gruplar içinde 31-35 yaş arasında yer alan öğretim elemanları her üç bilim dalında da birbirine yakın bir ağırlıktadır. 36-40 yaş arasında gözüken elemanlar en çok sağlık bilimcilerdir. Fen bilimcileri ikinci sırada ve sosyal bilimciler daha düşük bir düzeyde üçüncü sıradadır. Bilim dalları arasında 41-45 yaş grubu içinde en fazla yer alanlar sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimcileri yakın bir düzeyde ikinci ve üçüncü çoğunluğu oluşturmaktadır. 45-50 yaşları arasında yer alan öğretim elemanları her üç bilim dalında da yakın bir seviyededir. 51-55 yaş grubu en çok fen bilimcileri grubundan oluşmaktadır sosyal bilimcileri ikinci ve sağlık bilimcileri üçüncü sırada görülmektedir. 56-60 yaş grubu her üç bilim dalında da aşağı seviyededir. 61-65 yaş grubunda sadece sosyal bilimcileri yer almaktadır. Sağlık ve fen bilimcileri bu yaş grubunda görülmemektedir.

2. Profesör doktor statüsüne sahip olan öğretim elemanları az bir düzeyde sağlık

bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının arasındadır. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları ikinci sırada doktor statüsüne sahiplerdir. Sosyal bilimler dalında bu statüye sahip olan hiçbir öğretim elemanı görülmemektedir. Bilim dalları arasında doçent doktor statüsüne sahip olanlar eşit ağırlıkta olarak sağlık ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Fen bilimleri dalında bu statüye sahip olan öğretim elemanları son sırada gelmektedirler. Yardımcı doçent doktor statüsüne sahip olan öğretim elemanları en fazla sağlık bilimcileridir. Fen bilimcileri ikinci ve sosyal bilimcileri son sırada görülmektedir. Öğretim görevlisi statüsüne sahip olan öğretim elemanları gruplar arasında sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında görülmektedir. Fen ve sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sırada öğretim görevlisi statüsüne sahip olmaktadırlar. Doktora öğrencisi statüsüne sahip olan öğretim elemanları az bir seviyede fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının arasındadır. Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları üçüncü sırada yer almaktadır. Bilim dalları arasında okutman statüsüne sahip olan elemanlar az bir kitleden oluşmaktadır.

3. Bilim dalları arasında bağlı oldukları üniversite bilgi merkezini çok önemli bulan sağlık bilimcileridir. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda üniversite bilgi merkezini önemli bulmaktadırlar. Gruplar arasında bilgi merkezini önemli gören en fazla sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları üçüncü sırada yer almaktadır. Üniversiteye bağlı olan bilgi merkezlerini bilim dalları arasında en

çok kısmen önemli görenler fen bilimcileridir. Sosyal ve sağlık bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada bilgi merkezlerini önemli bulmaktadırlar. Son olarak bu soru ile ilgili bir fikir az bir düzeyde olmayanlar sosyal bilimler dalında görülmektedir.

4. Bilgi merkezini her gün kullananlar en çok sağlık bilimler dalında görülmektedir. Fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları yakın bir düzeyde ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. Haftada bir kez bilgi merkezini kullananlar yine her gün kullananlar olduğu gibi sağlık bilimcileridir. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü kullanım sıklıklarında görülmektedir. Gruplar arasında iki haftada bir kez bilgi merkezini en fazla kullananlar sağlık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada bilgi merkezini iki haftada bir kez kullanmaktadırlar. Bilgi merkezinden ayda bir kez yararlananlar eşit düzeyde fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilim dalında çalışan elemanları bilgi merkezinden en az ayda bir kez yararlan gruplardır. Bilim dalları arasında bilgi merkezini üç ayda bir kez kullanan elemanlar en çok sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada bilgi merkezinden yararlanma durumunda bulunmaktadırlar. Altı ayda bir kez bilgi merkezinin kullanımı her üç bilim dalında düşük düzeyde olmasına rağmen fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları birinci, sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları üçüncü sırada bilgi merkezini altı ayda bir kez kullanmaktadırlar. Yılda bir kez bilgi merkezini kullanan elemanlar da fen ve sosyal bilimler dalında aşağı seviyededir. Sağlık bilimleri dalında yılda bir kez bilgi merkezinden yararlanan hiçbir öğretim elemanı görülmemektedir. Son

olarak sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının aşağı düzeyde küçük bir kitlesi üniversitede bulunan bilgi merkezlerinden yararlanmamaktadırlar.

5. Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi merkezinde bulunan basılı ortamdaki bilgi kaynaklarını bilgi merkezine giderek ve dijital ortamdaki kaynakları İnternet üzerinden kullanmaktadırlar. Bu şekilde bilgi merkezini en fazla kullananlar sağlık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada bu şekilde bilgi merkezinden yararlanmaktadırlar. Bilgi merkezlerini en çok giderek kullanan grup sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sıralarda görülmektedirler. Bilgi merkezini İnternet üzerinden kullanan öğretim elemanları her üç bilim dalında da çok bir düşük düzeyde görülmektedir.

6. Fen bilimcileri merkezi kütüphanede bulunan bilgi kaynaklarının ve sunulan bilgi hizmetlerinin yeterli olduğunu belirten kitledir. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci sırada yer almaktadır. Sağlık bilimleri dalındaki öğretim elemanları son sırada gelmektedir. Fakülte kütüphanesi ise sağlık bilimcileri yüksek bir düzeyde, sunulan bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini yeterli görmektedirler. Sosyal ve fen bilimcileri düşük bir düzeyde fakülte kütüphanesinin yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Sağlık, fen ve sosyal bilimcileri bağlı oldukları bölüm kütüphanesinde bulunan bilgi kaynaklarını ve sunulan bilgi hizmetlerini çok düşük bir seviyede yeterli olduğunu belirtmektedirler.

7. Bilgi merkezini en çok kitap ödünç alma amacıyla kullananlar fen bilimcileridir. İkinci sırada sağlık ve üçüncü sırada sosyal bilimcileri yer almaktadır. Bilgi merkezinin süreli yayınlarını izleme amacıyla kullanan elemanlar en çok sosyal bilimcileridir. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları ikinci sırada ve fen bilimcileri üçüncü sırada yer almaktadırlar. Fotokopi çekirmek amacıyla bilgi merkezini kullananlar, en fazla sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık ve fen bilimcileri sonraki sıralarda görülmektedir. Kütüphaneler arası hizmetlerden yararlanmak için bilgi merkezinden yararlanan öğretim elemanları, sağlık ve fen bilim dallarında yakın bir düzeydedir. Sosyal bilimler dalında bu amaçla bilgi merkezini kullananlar aşağı düzeyde olmaktadır. Yurt dışından yayın getirebilme olanağından yararlanma sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında da birbirine yakındır. Görsel-işitsel materyallerden yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanan öğretim elemanları en çok sağlık bilimcilerinden oluşturmaktadır. Sosyal bilimcileri ikinci sırada görülmektedir. Fen bilimcilerin, oranı sağlık ve sosyal bilimcilerine göre daha düşük düzeydedir. Bilgi merkezini danışma kaynaklarından yararlanma amacıyla en çok kullananlar sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Fen ve sağlık bilimcilerinin kullanım oranları yakın bir düzeyde görülmektedir. Tez izleme amacıyla bilgi merkezini kullanan öğretim elemanları sağlık bilimleri dalında fen ve sosyal bilimler dalına göre yukarı düzeyde yer almaktadır. İnternet hizmetlerinden yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanan öğretim elemanları her üç grupta düşük seviyededir. Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları en çok kitap ödünç alma amacıyla bilgi merkezini kullanmaktadırlar. Sağlık bilimcilerinin en az İnternet hizmetlerinden

yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanmalarına rağmen fen ve sosyal bilimcileri en az görsel-işitsel materyalden yararlanma amacıyla bilgi merkezini kullanmaktadır.

8. Sağlık, fen ve sosyal bilimleri dallarında çalışan öğretim elemanları bilgiye en çok gereksinim duydukları dönemler yeni bir alanda araştırma yapma dönemi olarak ortaya çıkmıştır. Fen ve sağlık bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının derse hazırlık dönemi ikinci bilgi gereksinimi dönemlerini oluştururken sosyal bilimcilerin makale, kitap ve bildiri hazırlama dönemi ikinci sırada görülmektedir. Danışmanlık yapma dönemi sağlık bilimcilerin bilgi gereksinimlerinin üçüncü sıklık dönemini oluştururken, tez çalışması dönemi fen bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının üçüncü bilgi gereksinimi duyulan dönemleridir. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ise derse hazırlık yapma dönemi üçüncü bilgi gereksinimi sıklığında görülmektedir. Tez çalışması dönemi sağlık bilimcilerin dördüncü bilgi gereksinimi döneminin sıklığını gösterirken, fen bilimcileri ise makale, kitap ve bildiri hazırlama dönemi dördüncü gereksinim sıklığı dönemi sırasında ve sosyal bilimciler ise tez bilimsel gelişmeleri takip etme dönemi dördüncü gereksinim sıklığı döneminde yer almaktadır. Makale, kitap ve bildiri hazırlama, proje hazırlama ve danışmanlık yapma sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının beşinci, altıncı ve yedinci bilgi gereksinimi sıklığı dönemlerini kanıtlamaktadır. Fen bilimcileri ise bilimsel gelişmeleri takip etme dönemi, proje hazırlama dönemi ve danışmanlık yapma dönemi bu bilim dalının öğretim elemanlarının beşten yediye kadar bilgi gereksinim dönemlerinin sıklığını oluşturmaktadır. Sağlık ve fen bilim dallarının yanı sıra sosyal bilimler dalında da tez çalışması dönemi, proje hazırlama dönemi ve danışmanlık yapma dönemi öğretim

elemanların beşinci, altıncı ve yedinci bilgi gereksinim dönemlerinin sıklığını saptamıştır.

9. Elektronik dergi kullanımı en çok kullanılan elektronik bilgi kaynağı olarak görülmektedir. Sağlık bilimcileri bu kaynağı en çok kullanan grup olarak ilk sırada yer almaktadır. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada e-dergilerden yararlanmaktadırlar. E-kitap kullanımı en fazla fen bilimcileri arasındadır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve sağlık bilimler dalında çalışan elemanlar üçüncü kullanım sıklığında yer almaktadırlar. Elektronik tez kullanımı en çok fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında görülmektedir. Elektronik tez kullanımı sağlık ve sosyal bilimler dalında az bir düzeydedir. Elektronik öz ve dizin kaynaklarını en fazla kullanan grup yakın bir ağırlıkta sağlık ve sosyal bilimlerdeki öğretim elemanlarıdır. Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının üçüncü kullanım sıklığı sırasında yerini almıştır. Elektronik toplantı ve bildiri metni kullanımı tüm bilim dallarında yakın bir düzeydedir. Elektronik patent kullanımı en çok fen ve sağlık bilimcileri arasında gözükmemektedir. Sosyal bilimciler arasında elektronik patent kullanımı diğer gruplara göre düşük bir düzeyde yer almaktadır. Elektronik rapor kullanımı her üç bilim dalında da yakın bir düzeydedir. Elektronik standart kullanımı en çok fen bilimcilerinde görülmüştür. Sağlık ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada elektronik standartları kullanmaktadırlar. Elektronik gazete kullanımı en fazla sosyal bilimler dalındadır. Fen ve sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının elektronik gazete kullanımları sosyal bilimcilere göre az bir düzeyde tespit edilmiştir.

10. Basılı kitap tüm bilim dallarında en fazla kullanılan bilgi kaynağıdır. Kitap

kullanımında olduğu gibi, basılı dergi kullanımı diğerk basılı kaynakların kullanımına göre tüm gruplar arasında yukarı seviyededir. Tez kullanımı bütün bilim dalları arasında üçüncü kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Basılı öz ve dizin kullananlar en çok sosyal bilimcilerdir. Sağlık bilimcileri ikinci ve fen bilimcileri üçüncü kullanım sıklığı sırasında yer almaktadır. Basılı toplantı ve bildiri metni kullanımı tüm bilim dallarında yakın bir seviyededir. Patent kullanımı en çok sağlık ve fen bilimcileri arasında görölmektedir. Sosyal bilimcileri arasında patent kullanımı diğerk gruplara göre düşük bir düzeyde görölmüştür. Basılı raporu en çok kullanan grup sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci kullanım sıklığında yer almaktadırlar. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları üçüncü sıradadır. Basılı standart kullanımı en çok fen bilimleri arasında görölmektedir. Sağlık bilimcilerin arasında bu kaynağın kullanımı aşağı düzeydedir. Sosyal bilimcileri çok düşük seviyede standartlardan yararlanmaktadırlar. Son olarak basılı gazete kullanımı en çok sosyal bilimler dalındadır. Sağlık ve fen bilimler dalında gazete kullanımı sosyal bilim dalına göre azdır.

11. Ansiklopedi kullanımı en çok sosyal bilimciler arasında görölmektedir. Sağlık ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada ansiklopedi kaynağını kullanmaktadırlar. Sözlük kullanımı yine en fazla sosyal bilimcileridir. Sözlük kullanımı fen ve sağlık bilimler dalında ikinci ve üçüncü sırada tercih edilmektedir. Öz ve dizin kullanımı en çok sosyal bilimler dalındadır. Öz kullanımı sağlık ve fen bilimciler tarafından ikinci ve üçüncü sırada tercih edilmiştir. Bibliyografya kaynağı en çok sosyal bilimciler tarafından kullanılmaktadır. Sağlık ve fen bilim dalları arasında ikinci ve üçüncü sırada

bulunmaktadır. Biyografi kullanımı en çok sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları tarafından yapılmaktadır. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü kullanım sırasını oluşturmaktadır. El kitabı kullanımı, sağlık ve fen bilimciler tarafından en çok kullanılan danışma kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları arasında az bir seviyededir. Yıllık kullanımı en çok sosyal bilimcileri arasındadır. Fen bilimcileri ikinci ve sağlık bilimcileri üçüncü sırada bu yıllık kaynağından yararlanmaktadırlar. Rehber danışma kaynakları yakın bir oranla her üç bilim dalında da kullanılmaktadır. Bilim dalları arasında sağlık bilimcileri atlas kaynağını en çok kullanan grup olarak tanımlanmaktadır. Fen ve sosyal bilimcileri düşük bir seviyede atlas ve harita kullanan öğretim elemanlarıdır. Ankette yer alan seçenekler dışında kullanılan danışma kaynakları sadece fen bilimcileri tarafından belirtilmiştir. Fen bilimcileri istatistik ve standart danışma kaynaklarından az bir düzeyde yararlanmaktadırlar.

12. Sosyal bilimcileri kişisel bilgi kaynakları en çok tercih eden grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Fen ve sağlık bilimcileri ikinci ve üçüncü tercih sırasında yer almaktadır. Bölümdeki kitaplığı en çok kullanan grup sosyal bilimcilerdir. Sağlık bilimcileri ikinci kullanım sıklığını ve fen bilimcileri bölümündeki kitaplığı düşük düzeyde kullanan grup olarak üçüncü tercih sırasında bulunmaktadır. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları gruplar arasında bölümdeki meslektaşlarla en çok danışmanlık yapan grup olarak görülmektedir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıklık sırasında gelmektedirler. Sağlık bilimcileri bilgi gereksinimi gerektiğinde bölüm dışındaki meslektaşlarla en fazla danışmanlık girişiminde bulunan öğretim

elemanlarıdır. Fen bilimcileri ve sosyal bilimcileri eşit bir düzeyde ikinci sırada gözükmektedir. Bilgi gereksinimi gerektiğinde konuyla ilgili yayımlanan bilimsel toplantıların kullanımı her üç bilim dalında da yakın bir düzeyde yer almaktadır. Merkezi ve fakülte kütüphanesi kullanımı sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarının bilgi gereksinimlerinin karşılamasında önemli rol oynamaktadır. Bu rol fen ve sağlık bilimcileri arasında ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Bilgi gereksinimi durumunda elektronik ortamdaki sunulan bilgi kaynaklarından ve hizmetlerinden en çok yararlanan grup fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilimcileri ikinci ve sosyal bilimcileri üçüncü sırada elektronik ortamdaki sunulan bilgi kaynaklarından ve hizmetlerinden yararlanmaktadır.

13. Meslektaşlarıyla en çok danışmanlık yapan grup sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimcileri yakın bir düzeyde ikinci ve üçüncü sırada yer almışlardır. Basılı ortamı en çok tercih eden grup yine sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimcileri ikinci ve üçünü kullanım sırasında yer almaktadır. Fen bilimcileri elektronik ortamı en çok kullanan bilim dalı olarak birinci kullanım sıklığı oluşturmaktadır. Sosyal ve sağlık bilimcileri ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasında görülmektedir.

14. Bilginin orijinal olma özelliğini en fazla dikkate alan sağlık bilimcilerdir. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda gelmektedirler. Yine bilginin güncel olma özelliğine en çok önem veren sağlık bilimcileri olmaktadır. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü dikkat önem sırasındadır. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları bilginin doğruluğuna en çok dikkat eden öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimcileri sonraki sıralarda bilginin doğruluğuna önem vermektedirler.

Bilgi kaynağının güvenilirlik özelliğine dikkat eden en fazla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sıralarda gözükmektedir. Bilgi kaynağının erişim ve kullanım kolaylığına dikkat eden en çok sağlık bilimcileridir. Fen ve Sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıradadırlar. Bilgi kaynağını ararken kaynağın dil özelliğini en çok dikkate alan sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralara yerleşmektedirler. Bilgi kaynağının formatına ve sunulduğu ortam özelliğine en çok dikkat eden sağlık bilimleri dalında görülmektedir. Sosyal ve fen bilim dalları ikinci ve üçüncü sıradadır. Bilgi kaynağının kapsam özelliğini en fazla dikkate alan sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimcileri sağlık bilimcilere göre düşük bir düzeyde ikinci ve üçüncü sıradadırlar. Bilgi kaynağının yazarına ve yayıncı özelliğine dikkat eden öğretim elemanları her üç bilim dalında yakın bir düzeydedir. Bilgi kaynağının daha önce kullanılan bir kaynak olması özelliğine en fazla dikkat eden sağlık bilimcileri grubudur. Sosyal ve fen bilimcileri arasında bu özelliğe dikkate alan öğretim elemanları yakın bir düzeyde yer almaktadırlar.

15. Her üç bilim dalında da öğretim elemanları çoğunlukla taramayı kendileri yapmaktadırlar. Yayın taraması yapma sürecinde kütüphaneciden en çok yardım isteyen sağlık bilimcilerdir. Fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları yayın taraması yaparken kütüphaneciden yardım alan gruplar olarak ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadırlar. Bilim dalları arasında yayın taraması yaparken uzman bir kişiden yardım alan en çok fen bilimcileridir. Sağlık bilimcileri ikinci ve sosyal bilimcileri yayın taraması yapma sürecinde uzman bir kişiden en az yardım isteyen grup olarak son sırada

yer almaktadır.

16. Yayın taraması yaparken kitapların kaynakçalarını en çok araştıran sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında görülmektedir. Sağlık ve fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sırada kitapların kaynakçalarını araştırmaktadırlar. Yayın taraması sürecinde en çok makalelerin kaynakçalarını araştıran sağlık bilimcileridir. Sosyal bilimcileri ikinci ve fen bilimcileri üçüncü sırada gelmektedir. İndeksleri ve bibliyografyaları yayın taraması sürecinde en fazla tarayan yine sağlık bilimcileridir. Sosyal ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları yakın bir düzeyde ikinci ve üçüncü sıradadırlar. Veritabanları taraması en fazla yapanlar sağlık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimcileri yayın taraması sürecinde ikinci ve üçüncü sırada veritabanlarından yararlanmaktadırlar. Son olarak gruplara arsında yayın taraması sürecinde kütüphane kataloglarını tarayan en fazla sosyal bilimcileridir. Sağlık ve fen bilimcileri yayın taraması yaparken bu yöntemden yararlanmaktadırlar.

17. Süreli yayınların kullanımında süreli yayının güncel olması, konuyla ilgili olması tüm bilim dalları arasında en çok aranan özellikler olarak ilk sıralarda gelmektedirler. Süreli yayınların hakemsiz olması özelliğine dikkat eden öğretim elemanlarının oranı tüm bilim dallarında çok bir düşük seviyededir. Bu özelliğe en çok ilgi gösterenler sağlık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıradadırlar. Bilim dalları arasında süreli yayınların hakemli olması özelliğini en fazla dikkate alan grup sağlık bilimcileridir. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda yer almaktadırlar. Yayınlayan kurumun otorite özelliğine en çok dikkat eden kitle fen bilimcileridir. Sağlık ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda bu

özelliğın önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Süreli yayının erişilebilirli olması özelliğı en çok sağık bilim dalında değeri kazanmaktadır. Bu özellik fen ve sosyal bilimciler tarafından ikinci ve üçüncü sırada önemli bulunmaktadır. Süreli yayınların popüler olma özelliğine dikkat eden öğretim elemanları tüm bilim dallarında çok bir düşük düzeydedir. Popüler olma özelliğı en çok sağık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının ilgisini çekmektedir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıradadırlar. Süreli yayınların baskı özelliğine önem verenler tüm gruplar arasında düşük bir seviyededir. Ancak baskı özelliğine de en çok sağık bilimcileri özen göstermektedirler. Fen ve sosyal bilimcileri bu özelliğı az dikkate alan gruplar olarak sonraki sıralarda yer almaktadırlar. Süreli yayını ararken indekslerde yer alıyor olması özelliğine en çok sağık bilimcileri tarafından önemli görölmektedir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. ISI listesinde yer alıyor olmasına en fazla dikkat eden sağık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda bu özelliğe önem vermektedirler.

18. Tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında İnternet ve elektronik ortamdan yararlanma güncel gelişmeleri takip edebilme sürecinde en çok kullanılan yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilimsel toplantıları izleme sağık ve sosyal bilimcilerinin ikinci güncel gelişmeleri takip edebilmede izledikleri yöntem olduğuna rağmen alanları ile ilgili çevrim-içi tarama yapma fen bilimcilerin ikinci güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanları ile ilgili çevrim-içi tarama yapma, sağık ve sosyal bilimcilerin üçüncü güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluştururken, bilimsel toplantıları izleme fen bilimcilerin üçüncü

güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluşturmaktadır. Konunun uzmanlarıyla görüşme, sağlık, sosyal ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının dördüncü güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini göstermektedir. Sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının meslektaşlarla bilgi alış verişinde bulunma yöntemini, fen ve sosyal bilimcileri basılı özleri ve dizinleri tarama yöntemini beşinci güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemleri olarak belirtmektedirler. Meslektaşlarla bilgi alış verişinde bulunma, sosyal ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Basılı özleri ve dizinleri tarama yöntemi sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarının altıncı güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemlerini oluşturmaktadır. Yayın kataloglarını izleme, her üç grubunda en az kullandıkları güncel gelişmeleri takip edebilme yöntemleri olarak son sırada gelmektedir.

19. Yabancı dil sorunu ile karşı karşıya en çok sosyal bilimciler kalmaktadır. Fen ve sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları sosyal bilimler dalında çalışan elemanlarına göre bir az düzeyde son sıralarda görülmektedir.

20. Bilim dalları arasında kaynak dilinin Farsça (kendi dilinde) olmasını en çok tercih edenler sosyal bilimcilerdir. Fen bilimcileri ikinci ve sağlık bilimcileri üçüncü sıklık sıralarında görülmektedir. Bilgi kaynağının yabancı dilde yazılmış olmasını tercih edenler en fazla fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Sağlık ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sıklık sırasında bulunmaktadırlar. Bilgi kaynağının Farsça'ya çevrilmiş olması en fazla tercihi sağlık bilimciler arasındadır, sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralarda

gözükmektedir. Son olarak kaynak dili tercihlerini etkilemeyenler en çok sağlık bilimciler arasındadır. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada gözükmektedir.

21. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları toplantılara en çok katılan grup olarak görülmektedir. Sağlık bilimcileri fen bilimcilerine göre biraz düşük olarak toplantılara katıldıkları saptanmıştır. Gruplar arasında sosyal bilimcileri toplantılara en az katılan grup olmasını rağmen yine diğer gruplar da olduğu gibi toplantılara katılma düzeyleri yukarı bir seviyede görülmektedir.

22. Bilim dalları arasında meslektaşlarla görüşebilmek nedeniyle toplantılara katılan en çok sağlık bilimcileri arasında görülmektedir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. Uzmanlarla görüşebilmek nedeniyle toplantılara katılan öğretim elemanları yine en çok sağlık bilimcilerdir. Fen bilimcileri ikinci ve sosyal bilimciler üçünü sıklık sırasında yer almıştır. Tüm bilim dallarında, konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek nedeniyle toplantılara katılan öğretim elemanları diğer nedenlerle katılanlara göre grupların tümünde yukarı düzeyde gözükmektedir. Bildirileri basılı olarak elde edebilmek amacıyla toplantılara katılanlar en fazla sağlık bilimcileridir. Fen ve sosyal bilimciler ikinci ve üçüncü sıklık sıralarına yerleşmektedirler. Bildiriyi sunarak yayın yapabilmek amacıyla toplantılara katılanlar en çok sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Yakın bir ağırlıkta fen ve sosyal bilimcileri toplantılara bu amaçla katılan gruplar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

23. Gelişmelerden haberdar olma zorluğu en çok sosyal bilimciler arasında yaşanmaktadır. Sağlık ve fen bilimcileri arasında bu zorluk ikinci ve üçüncü sıradadır.

Kaynağın bilgi merkezinde olmayışı her üç bilim dalında da yukarı bir seviyede en çok karşılaşılan zorluk olarak görülmektedir. Yabancı dil sorunu en çok sosyal bilimcileri arasında gözükmektedir. Sağlık bilimcileri arasında bu sorun ikinci ve fen bilimcileri arasında üçüncü sıralarda gelmektedirler. Uzman kişilerin yetersizliği bilgiye erişim sürecinde bir zorluk olarak en fazla sağlık bilimciler arasındadır. Sosyal ve fen bilimcileri arasında bu zorluk ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır. Bilimsel toplantıların yetersizliği bir zorluk olarak en çok sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında olduğu tespit edilmiştir. Sosyal ve fen bilimcileri arasında bu zorluk sonraki sıralarda gözükmektedir. Zaman yetersizliği zorluğu en fazla sağlık bilimler dalında çalışan öğretim elemanların içinde olduğu saptanmıştır. Sosyal ve fen bilimcileri arasında bu zorluk ikinci ve üçüncü sıralarda yer almaktadır. Mali kaynak yetersizliği zorluğu en çok fen bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasındadır. Sağlık ve sosyal bilimler dalında mali yetersizlik zorluğu yakın bir düzeydedir. Bilgi okuryazarlığı sorunu en çok sosyal bilimcileri arasında olduğu anlaşılmaktadır. Sağlık bilimcileri arasında bu zorluk ikinci ve fen bilimcileri arasında üçüncü sıralarda görülmektedir.

24. Fen bilimcileri İnternet'i en fazla her gün kullanan gruptur. Sağlık ve sosyal bilimcilerin İnternet kullanımları ikinci ve üçüncü sıralarda gelmektedirler. Sosyal bilimcileri İnternet'i en çok haftada birkaç kez kullanan grup olarak görülmektedir. Sağlık ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü kullanım sıklıklar sırasında bulunmaktadır. İnternet'i ayda birkaç kez kullananlar en fazla sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimcileri ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasındadır. Her üç bilim dalında çalışan öğretim elemanların arasında İnternet'i yılda birkaç kez

kullanan kullanıcı olarak görülmemektedir.

25. Kütüphane kataloglarına erişebilmek amacıyla İnternet’i en çok kullananlar sosyal bilimcilerdir. Fen ve sağlık bilimleri dalında çalışanlar ikinci ve üçüncü kullanım sıklığı sırasında görülmektedir. Güncel bilgiye erişebilmek amacıyla İnternet’i kullanan öğretim elemanları tüm bilim dalarında yüksek bir seviyededir. Bilgi alış verişinde bulunmak amacıyla İnternet’i en çok kulanlar sağlık bilimcilerdir. Fen ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sıralardadır. Tüm bilim dallarında e-postayı kullanmak amacıyla İnternet’i kullanan bilimcilerin oranı yukarı bir düzeyde yer almaktadır. Bilim dallarının tümünde elektronik bilgi kaynaklarına erişebilmek amacı aynı e-posta kullanmak amacıyla olduğu gibi üst bir seviyededir. Son olarak yayın siparişi amacıyla İnternet’i en çok kullananlar fen bilimcileridir. Sağlık ve sosyal bilimcileri yayın siparişi amacıyla İnternet’i kullanan gruplar olarak ikinci ve üçüncü sıralarda karşımıza çıkmaktadırlar.

26. “Medline” veritabanı sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları tarafından en fazla kullanılan veritabanı olarak görülmektedir. Fen ve sosyal bilimler dalında çalışan öğretim elemanları veritabanları arasından en çok “Science Direct” veritabanını kullanmaktadırlar. “Science Direct” veritabanı kullanımı sağlık bilimcilerinin ikinci kullanım sırasını oluştururken, “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı fen ve sosyal bilimcilerinin ikinci kullanım sıklığı sıralarında yer almaktadır. “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı, “SpringerLink Elektronik Journals” veritabanı kullanımı ve “ProQuest Digital Dissertation (UMI)” ve “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” sağlık bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının üçüncü

sıradan, altıncı sıraya kadar veritabanı kullanım sıralarını oluştururken, fen bilimcilerin arasında “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı dördüncü, “IEEE/IEE Electronic Library (IEL)” veritabanı kullanımı beşinci, “ASME/ASCE”, “ISI Emerging Markets” ve “Kluwer Electronic Journals” veritabanları eşit ağırlıkta olarak fen bilimcilerin altıncı sırada veritabanları kullanım sıklıklarını oluşturur. “Wiley-Blackwell” veritabanı kullanımı sosyal bilimcilerinin üçüncü, “ISI Web of Science / The Scince Citation Index” veritabanı dördüncü, bir ağırlıkta olarak “EBSCOhost” ve “SAGE” veritabanı beşinci ve “ProQuest Digital Dissertation (UMI)” veritabanı altıncı kullanım sıklıkları sırasında görülmektedir. “AIP/APS/IOP”, “LISTA” ve “JSTOR” veritabanları sağlık bilimcileri tarafından, “CINAHL”, “Elsevier” ve “LISTA” veritabanları fen bilimcileri tarafından ve “AIP/APS/IOP”, “CINAHL”, “Elsevier”, “NCBI”, “OVID”, “PUBMED” ve “SYRUS” veritabanları sosyal bilimcileri tarafından kullanılmamaktadır. Tabloda adı belirtilen veritabanlarını sağlık ve fen bilimcileri yukarı bir düzeyde kullanmaktadırlar. Sosyal bilimcileri düşük bir seviyede belirtilen veritabanlarından yararlanmaktadırlar.

27. Sağlık, fen ve sosyal bilimler dalında “Google” tarama motoru en çok kullanılan tarama motoru olarak görülmektedir. Ancak gruplar arasında “Google” kullanımı sağlık ve fen bilimcileri arasında en çok ve sosyal bilimciler arasında en az kullanılmaktadır. Tüm bilim dalları arasında “Yahoo” tarama motoru kullanımı ikinci sırada yer almaktadır. Ancak gruplar arasında “Yahoo” tarama motorunu kullanımı sosyal bilimciler arasında diğer gruplara göre yukarı düzeydedir. Sağlık bilimcileri ikinci ve fen bilimcileri “Yahoo” tarama motorunu en az kullanan grup olarak üçüncü kullanım

sıklığı sırasında görülmektedir. “Altavista” tarama motoru kullanımı tüm gruplar arasında üçüncü kullanım sıklığı sırasında gözükmemektedir. Ancak “Altavista” kullanımı sağlık ve sosyal bilimcileri arasında fen bilimcilerine göre yukarı düzeydedir. Son olarak tüm bilim dallarında çalışan öğretim elemanları arasında “MSN” tarama motoru kullanımı düşük düzeydedir. Sağlık ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları arasında “MSN” tarama motoru kullanımı eşit ağılıktadır. Fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları gruplar arasında “MSN” tarama motorunu en az kullanan grup olarak son kullanım sırasında yer almıştır.

28. E-posta’yı her üç bilim dalında çalışan öğretim elemanları çoğunlukla yakın bir düzeyde kullanmaktadırlar. Sosyal bilimcilerin %6.4’ü, fen bilimcilerin %1.4’ü ve sağlık bilimcilerin %0.7’si e-postayı kullanmamaktadırlar.

29. Fen ve sağlık bilimcileri yakın bir düzeyde ve sosyal bilim dalında çalışan öğretim elemanları bir az düşük olarak e-postayı meslektaşları, arkadaşları ve aile ile iletişim kurmak amacıyla kullanmaktadırlar. Tartışma gruplarından haberdar olma amacıyla e-posta’yı en çok kullananlar fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sağlık bilimcileri ve sosyal bilimciler yakın bir ağırlıkta olarak ikinci ve üçüncü sıralarda görülmektedir. Dergilere makale göndermek amacıyla e-posta kullananlar en çok sağlık bilimleri dalında çalışan öğretim elemanlarıdır. Sosyal ve fen bilimleri dalında çalışan öğretim elemanları ikinci ve üçüncü sırada e-postayı bu nedenle kullanmaktadırlar. Yerli ve yabancı bilim adamlarıyla iletişim kurmak amacıyla e-posta kullananlar en çok fen bilimcileridir. Sosyal bilimcileri ikinci sırada ve sağlık bilimcileri bu amaçla e-posta’yı en az kullanan grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık ve fen

bilimcileri düşük bir seviyede toplantıların kayıt işlemleri yapmak amacıyla e-posta kullanmaktadırlar. Sosyal bilimciler bu amaçla e-postayı kullanmamaktadırlar. Eğitim-öğretimiyle ilgili işlemleri yapmak amacıyla e-posta kullananlar en fazla fen bilimcileridir. Sağlık ve sosyal bilimcileri ikinci ve üçüncü sırada bu amaçla e-posta kulanlar arasında gözükmektedir. E-dosya göndermek amacıyla e-posta kullananlar her üç bilim dalında da aşağı düzeydedir. Bellek olarak dosya saklamak amacıyla en fazla e-posta kullananlar sosyal bilimciler arasındadır. Fen bilimcileri ikinci ve sağlık bilimcileri en az bu amaçla e-posta kullanan öğretim elemanları olarak son sıraya yerleşmektedir.

30. Bilgi merkezlerinin giderek sanal yollara dönüştüğü gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak bilgi merkezini bir mekân olarak kullanan kullanıcı sayılarında yada bu mekânda yüz yüze gerçekleştirilen referans, kullanıcı eğitimi gibi işlemlerin sayılarında meydana gelen düşüş bilgi merkezlerinin basılı ortamdaki dermelerinin daha az kullanıldığı ve elektronik ortamdaki dermelerin de çok kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir deyişle kullanıcılar daha fazla sayıda elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarına erişim sağlamaktadırlar.

31. Ortaya çıkan sonuçları dikkate aldığımızda bilişim teknolojileri Tebriz'deki üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları ve bilgi sunan merkezlerin bilgi kaynaklarını, bilgi merkezlerinin hizmet ve derme oluşturma politikalarını derinden değiştirmektedir. Dolayısıyla araştırmanın ana hipotezi “Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişim ve gelişim, Tebriz’de bulunan üniversite kütüphanelerinden yararlanan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarını etkilemektedir” doğru olarak tespit edilmiştir. Tablo 5, 21, 33, 37, 49, 57, 72, 77, 81 ve

82'deki bulgulara baktığımızda bu etki en fazla sırayla fen ve sağlık bilim dallarında görülmektedir. Sosyal bilimler dalında bilişim teknolojilerin etkisi diğer bilim dallarına göre bir az düşük olsa da yine yukarı bir düzeyde sosyal bilimcilerin bilgi arama davranışlarını etkilemektedir.

32. Bu araştırmanın sonuçları hem İran'daki bilgi merkezlerinin ve hem de Türkiye'deki bilgi merkezlerinin bilgi arama davranışı ve kullanıcı araştırmaları, bilgi kaynağı toplama, koleksiyon ve bilgi hizmeti politikası oluşturma açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

VII. 2. Öneriler

Elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda, başta Tebriz'deki üniversiteler olmak üzere ve bu üniversitelerde öğretim elemanlarına bilgi hizmeti sunan bilgi merkezleri, kullanıcılar ve kullanıcı araştırmaları için yararlı olabilecek öneriler sunulmaktadır:

1. Çeşitli kullanıcı gruplarının bilgi gereksinimlerini ve bilgi arama davranışlarının ayrı ayrı incelenmesinin bilgi merkezlerinin bilgi hizmeti politikası oluşturma sürecinde önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir. Bu

nedenle üniversitelerde çalışan diğer kullanıcı gruplarının bilgi arama davranışlarının araştırılması önerilmektedir.

2. Bilgi merkezlerinin ve sistemlerinin çeşitli bilim dallarında çalışan grupların özelliklerini tanımlanmasının bilgi merkezlerini yeniden yapılandırma sürecinde yararlı olacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle her bilim dalında çalışan öğretim elemanlarının özelliklerini tanımanın ve araştırmanın bilgi merkezlerinin iyi bir hizmet politikası oluşturabilmesi açısından yararlı olacağı saptanmıştır.
3. Bilişim teknolojileri öğretim elemanlarının davranışlarını ve özellikle bilgi arama davranışlarını derinden etkilemektedir. Bu nedenle bilişim teknolojilerinin her bilim dalında öğretim elemanlarının bilgi arama ve araştırma davranışları üzerindeki etkisinin iyi bir şekilde her bilim dalında ayrı ayrı incelenmesi gereklidir.
4. Bilişim teknolojilerinin araştırma ve öğrenme üzerine doğrudan etkisinin bilgi merkezleri, hizmetleri ve kullanıcıları üzerine olan etkisinden daha büyük olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle bilgi merkezleri kullanıcılarının olduğu yere, yani ağı ve İnternet üzerine taşınmaları ve bilgi uzmanları kullanıcıların iş akışları etrafında hizmetler geliştirerek, kullanıcıların bulunduğu çevrelerdeki içerik ve hizmetleri desteklemeleri gerekmektedir. Bilgi merkezlerinin bu görevi iyi bir biçimde yapabilmeleri için “içlerinin dışına çıkarılması” yani “bilgi kaynaklarının dijital formata aktarılmaları ve İnternet

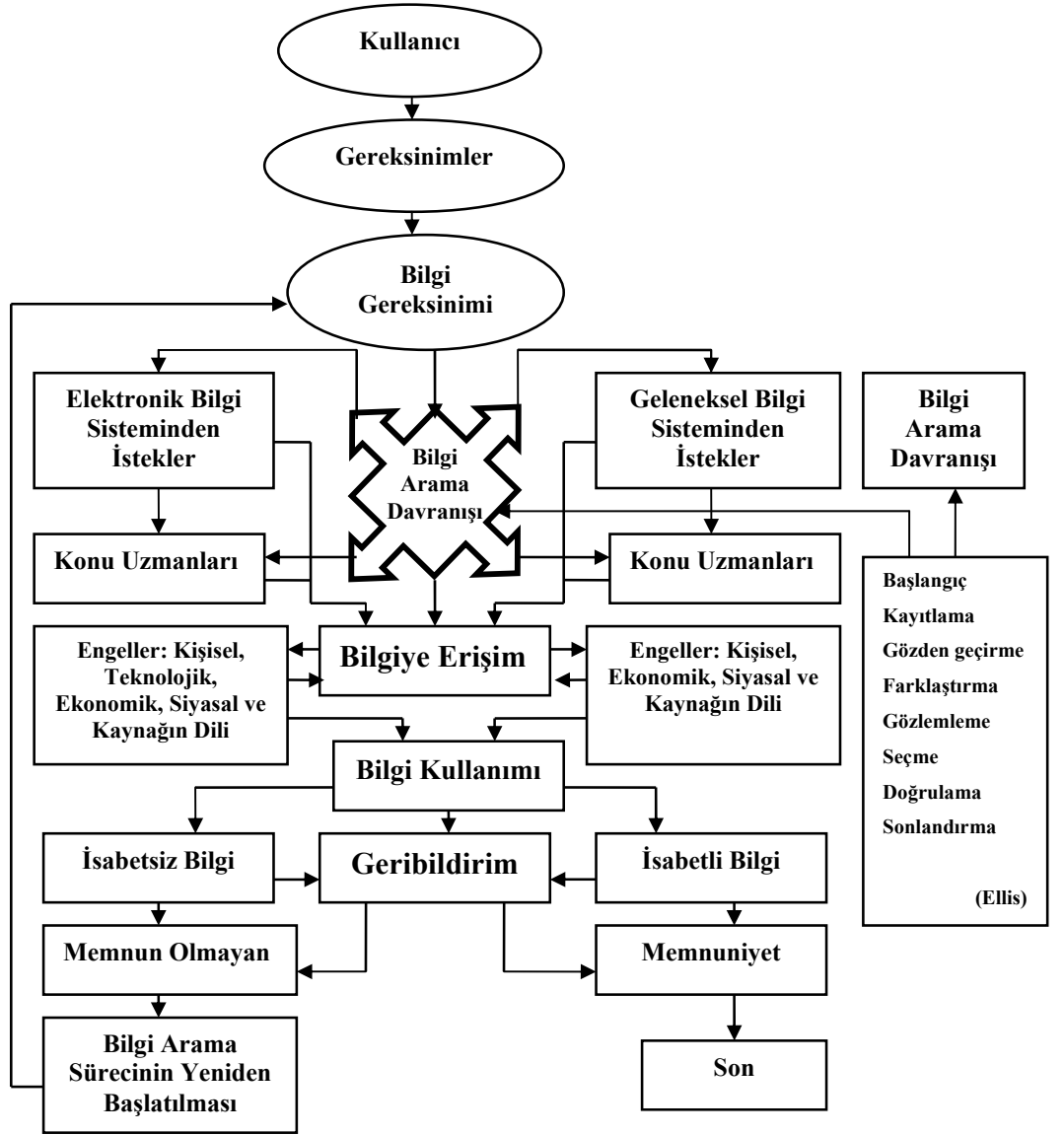
üzerinden kullanıcıların hizmetine sunulmaları” gerekmektedir. Diğer bir deyişle bu olay bilgi merkezlerinin ve kullanıcıların iş akışlarının bir parçası olmasıyla gerçekleşecektir.

5. Bilgi merkezlerinin ağ ortamında vazgeçilmez sanal yollar olabilmeleri için, bilgi merkezlerindeki kaynaklar ve sunulan geleneksel hizmetler hızla dijital ortama aktarılmalı ve İnternet üzerinden sunulmalıdır. Bunun için bilgi merkezlerinin işlevlerinin ve hizmet politikalarının yeniden yapılanmaları gerçekleştirilmelidir. Bilgi merkezlerinin sanal yollara dönüşmeleri gelişmiş dünyada ayakta kalmalarının ve yaşayabilmelerinin ön koşullarından biridir. Ancak sanal yollar olarak örgütlenen bilgi merkezleri, kullanıcıların iş, öğrenme, seyahat ve yaşam çevrelerinde daha etkin rol oynayabilirler.
6. Tebriz’deki üniversitelerde çalışmakta olan öğretim üyeleri dijital ortamda üretilen ve hizmete sunulan dijital bilgi kaynaklarından ve veritabanlarından iyi bir şekilde yararlanabilmeleri için bu üyelere sürekli bilgi okur-yazarlığı ve yabancı dil eğitimi verilmesi önerilmektedir.

VII. 3. Bilgi Arama Model Önerisi

Bilgi arama alanındaki modellerin çokluğuna bakıldığında, yeni bir bilgi arama modelini tanıtmak yararlı olmayabilir, ancak bu modelde yukarıda ele alınan modellerden en azından bir kaçının bir çeşit bağlantısını veya birleşimini sağlamak

amaçlanmıştır.

Şekil 20. Najjari'nin Bilgi Arama Davranışı Modeli

Bu modelde de diğer bilgi arama modellerinde olduğu gibi birey bilgi gereksinimini hissetmekte, karşılaştığı problemi çözebilmek için bilgiyi arama davranışı

ortamında bulunmaktadır. Kullanıcı istediği bilgiyi elde etmek ve kullanmak amacıyla geleneksel ve elektronik bilgi sistemlerine ve bilgi uzmanlarına başvurmaktadır. Kullanıcı bu süreçte bir takım teknolojik, ekonomik, siyasal ve bilginin yazıldığı dil gibi engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Şemanın bu kadar basit tasarlanması onun aşamalarının rahatlıkla anlaşılması içindir. Kullanıcı gereksinim duyduğu bilgiye eriştikten sonra bilgiyi kullanır. Kullanıcı eğer elde ettiği bilgiyi bilgi gereksinimine isabetli bulursa, pozitif bir şekilde geri bildirim döngüsü ile tepki gösterir ve bilgi arama sürecinden memnun kalarak bu sürece son verir ve bu süreci sonlandırır ve eğer eriştiği bilgiyi isabetli bulmazsa ve bilgi gereksinimini karşılayamazsa negatif bir şekilde geri bildirim döngüsü ile tepki gösterir ve bilgi arama davranışı sürecini yeniden başlatır. Geribildirim döngüsü bütün bilgi arama modellerinde olduğu gibi bu modelde de var olmak zorundadır, çünkü hedefe doğru ilerleme hiçbir zaman kolay olmamalı ve kesin çizgilerle ayrılmamalıdır. Tartışılan çeşitli bilgi davranışı, bilgi-arama davranışı ve bilgi tarama modelleri sorunun farklı özelliklerini ve boyutlarını ortaya çıkarmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Mustafa. (1994). "Milli Kütüphanelerde Yeni Gelişmeler". *Kütüphanecilikte Bilgi-Belge İşbirliği, Milli Kütüphanelerarası İletişim ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmelerin Aktarımında İlkelerin Tespiti Sempozyumu Bildiriler 22-25 Eylül 1992 içinde* (145-150). Haz: Altınay Sernikly. Ankara: Kültür Bakanlığı, Milli Kütüphane.
- Alakuş, Meral. (2005). "Kil Tabletlerden Sanal Ortama – Bilginin Düzenlenmesi ve Pazarlanması", UNAK5, u05-16.pdf, [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak05/u05-16.pdf>. adresinden 03.07.2009 tarihinde erişildi.
- Alkan, Nazlı. (2006). "Bilgi Merkezlerinde Kullanıcı-Kütüphaneci İlişkisi", 42. Kütüphane Haftası, 27 Mart - 2 Nisan 2006.
- Alipour Hafezi, Mehdi ve Daryush Motallebi. (2003). "Dijital Libraries". *Addresses and Essays of Iranian Library and Information Association (ILISA) Seminars*, 2: 57-96.
- Anameriç, Hakan ve Fatih Rukancı. (2003). "E-Kitap Teknolojisi ve Kullanımı". *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (2): 147-166.
- Anonymous. (2009). "Sirius Xm Radio; SIRIUS XM Expands Book Radio Channel". Global Warming Focus. Atlanta: Apr 27: 16. <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1683290331&sid=2&Fmt=2&clientId=79558&RQT=309&VName=PQD>. adresinden 03.07.2009 tarihinde erişildi.
- Arı, Ramazan, Ömer Üre ve Hasan Yılmaz. (1999). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Eğitimin Psikolojik Tterimleri*. 2. bsk. Konya: Mikro Yayınları.
- Arslan, A. (2004). "Günümüz Türkiye'sinde Medya Gerçeği". http://www.insanbilimleri.com/makaleler/sosyoloji/gunumuz_Turkiyesinde_Medya.htm. adresinden 08.07.2008 tarihinde erişildi.
- Atabek, Ü. (2004). "Alternatif Medya ve İletişim Teknolojileri", <http://mediaif.emu.edu.tr/pages/atabek/docs/altermedya.html>, adresinden 12.10.2009 tarihinde erişildi.
- Atılğan, Doğan. (2002). "Elektronik Kütüphanelerin gelişimi ve Ankara Üniversitesinde Elektronik Kütüphane Kullanımı". *Elektronik Gelişmeler Işığında Araştırma Kütüphaneleri İçinde*, Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Atılğan, Doğan. (2007). “İletişim Teknolojileri Çağında Değişen Bilgi Hizmetleri”. *I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim 25-26 May 2006* içinde (237-246). Haz: Ayşe Üstün ve Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Aziz, Aysel. (2008). *İletişime Giriş*. İstanbul: Aksu Yayınları.
- Baker, Sharon L. and Wilfrid F. Lancaster. (1977). *The Measurement and Evaluation of Library Services*. Arlington: Information Resources.
- Bandura, A. (1977). “Self Efficacy: Towards a Unifying Theory of Behavioural Change”. *Psychological Review*, 84: 191–215.
- Barker, Philip. (1994). “Electronic Libraries: Visions of the Future”. *The Electronic Library*, 12 (4): 221-229.
- Barutçugil, İsmet. (2002). *Bilgi yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık İletişim.
- Başaran, F. (2004). “İnternet: Yönelimler, Olasılıklar ...”. *TMMOB Elektronik Mühendisleri Odası Dergisi*, Sayı 4.
- Başaran, İbrahim Ethem. (2000). “Örgütsel Davranış: İnsan Üretim Gücü”. Ankara: Feryal Matbaası.
- Baysal, Can ve Erdal Tekarslan. (2004). “İşletmeciler İçin Davranış Bilimleri”. İstanbul: Avcıol.
- Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü*. (2009). Haz: H. S. Karakaş, F. Rukancı ve H. Anameriç. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Belkin, N. J. et al. (1995). “Cases, Scripts and Information Seeking Strategies: On the Design of Interactive Information Retrieval Systems”. *Expert Systems with Applications*, 9: 379–395.
- Birkerts, S. (1994). *The Gutenberg Elegies: The Fate of Reading in an Electronic Age*. Boston: Faber and Faber, MA.
- Bloom, Jonathan. (2003). “Kağıda İşlenen Uygarlık: Kağıdın Tarihi ve İslam Dünyasına Etkisi”. çev: Kılıç Zülal. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Borlund, P. and P. Ingwersen. (1997). “The Development of a Method for the Evaluation of Interactive Information Rretrieval Systems”. *Journal of Documentation*, 53 (3): 225–250.
- Bozkurt, V. (2000). “Enformasyon Toplumu ve Türkiye. İstanbul”, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Braun, Carl. (1977). "The Reference Interview". *Ohio Library Association Bulletin*, 47: 11-14.
- Buber, Martin. (1970). *"I and Thou"*. New York: Scribner.
- Buckland, M. (2002). *"Redesigning Library Services: A Manifesto"*. <http://sunsite.berkeley.edu/Literature/Library/Redesigning/html.html>, adresinden 07.02.2009 tarihinde erişildi.
- Burnett, K. & E.G. McKinley. (1998). "Modelling Information Seeking". *Interacting with Computers*, 10 (13): 285-302.
- Calhoun, Kenneth J., James T. C., Teng and Myun Joong Cheon. (2002). Impact of National Culture on Information Technology Usage Behaviour: An Exploratory Study of Decision Making in Korea and the USA, *Behaviour & Information Technology*, 21 (4): 293-302. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=11&hid=117&sid=e93a876b-a0e7-4de4-ad54-1939a54ecef6%40sessionmgr103>, adresinden 14.11.2008 tarihinde erişildi.
- Capeles-Romain, Adelaida. (1997). *The Impact of New Library Information Technology on Knowledge, Skills, and Attitudes of University Professors at the Rio Piedras Campus of the University Of Puerto Rico*. Walden University. (Yayımlanmış Doktora Tezi).
- Case, D. O. (2002). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior*. San Diego, CA: Academic Press.
- Champbell, J. D. (2006). "Changing a Cultural Icon: The Academic Libraries as a Virtual Destination". *Educase Review*, January/February: 1-8.
- Cimers, J. (2000). "İnternet Teknoloji İle İlintili Bir Şey Değildir". *Mediacat*, Y. 8, S. 69, İstanbul.
- Cüceloğlu, Doğan. (1996). *"İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları"*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cummins, Thompson R. (1984). "Question Clarification in the Reference Encounter"., *Canadian Library Journal*, 41: 63-67.
- Çelik, Ahmet. (2000). "Üniversite Kütüphanelerinin Geleceği". *Bilgi Dünyası*, 1. (1): 42-55.
- Çivi, E. (2000). "Knowledge Management as a Competitive Asset: a Review". *Marketing Intelligence & Planning*, 18 (4): 166-174.
- Çöklü, E. (2004). *"Halka İlişkilerde Medya Yönetimi"*, İstanbul: Set-Systems Yayıncılık.

- Çukadar, Sami. (2007). "Kütüphane Hizmetlerinin Sunulmasında Müşteri İlişkileri Yönetiminin Önemi". *I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: iletişim 25-26 Mayıs 2006*. içinde (276-289). Haz: Ayşe Üsrün ve Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Das, Malabika. (1999). Public Libraries and Community Networks: Linking Futures Together?, *Ariadne*, Issue 22: 1-2. <http://www.ariadne.ac.uk/issue22/das/>, adresinden 22.10.2008 tarihinde erişildi.
- Davenport, Thomas H. Ve Laurence Prusak. (2001). "*İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Elleriindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler*". Çev: Günhan Günay. İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım Ticaret Ltd.
- Davranış Bilimlerine Giriş*. (2002). Enver Özkalp, Hüsnü Arıcı, Rüveyde Bayraktar, Orban Aydın, Buket Erkal ve Ali Uzunöz. Anadolu Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (1997). "*Eğitimde Program Geliştirme*", Ankara: Usem Yayınları.
- Dempsey, L. (2006). "The (digital) library environment: Ten years after". *Ariadne*, 46: 1-22. <http://www.ariadne.ac.uk/issue46/dempsey/intro>, adresinden 03.01.2009 tarihinde erişildi.
- Dervin, B. (1983). "An Overview of Sense-Making Research: Concepts, Methods and Results to Date". *International Communications Association Annual Meeting. Dallas, Texas*. <http://communication.sbs.ohio-state.edu/sense-making/art/artdervin83.html>, adresinden 09.01.2007 tarihinde erişildi.
- Dervin, B. and Dewdney, P. (1986), "Neutral Questioning: a New Approach to the Reference Interview". *RQ*, 25 (Summer): 506–513.
- Ellis, D. (1989). "A Behavioural Approach to Information Retrieval Design". *Journal of Documentation*, 45 (3): 171–212.
- Ellis, D., D. Cox, and K. Hall. (1993). "A Comparison of the Information Seeking Patterns of Researchers in the Physical and Social Sciences". *Journal of Documentation*, 49 (4): 356–369.
- Ellis, D. and M. Haugan. (1997). "Modelling the Information-Seeking Patterns of Engineers and Research Scientists in an Industrial Environment", *Journal of Documentation*, 53 (4): 384–403.
- Erdoğan, İlham. (1994). "*İşletmelerde Davranış*". İstanbul: Beta Yayınevi.
- Ersoy, Osman. (1998). "*Kütüphaneciliğimizde 40 Yıl*", Yayına Hazırlayan Doğan Atılğan. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

- Fattahi, Rahmattollah, (2005), "Information to Knowledge, Addresses and Essays of Iranian Library and Informatin Science Association [ILISA] Seminars 2000-2002, 2 V., içinde: 177-200. Tehran: Iranian Library and Information Science Association (ILISA) & National Library & Archives of the I.R. Iran: 177-200.
- Fidel, Raya and Annelise Mark Pejtersen. (2004). "From Information Behaviour Research to the Design of Information Systems: The Cognitive Work Analysis framework", *Information Research*, 10 (1): 1-12. <http://informationr.net/ir/10-1/paper210.html>, adresinden 22.11.2008 tarihinde erişildi.
- Fiske, J. (1990). "*Introduction to Communication Studies*". London: Routlege.
- Folkman, S. (1984). "Personal Control and Stress and Coping Processes: A Theoretical Analysis". *Journal of Personality and Social Psychology*, 46: 839–852.
- Genc, Asi. (2004). "DVD Nedir? DVD Hakkında Herşey". <http://www.turkeyforum.com/satforum/archive/index.php/t-39342.html>, adresinden 26.07.2008 tarihinde erişildi.
- Green, Samuel S. (1993). "Personel Relations between Librarians and Readers". *American Library Journa*, 118, (11) pS4, 2p, 1: 74-81. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=7&hid=116&sid=f9019917-4580-44c2-91c0-8c8bcee6dc6f%40sessionmgr104>, adresinden 06.07.2008 tarihinde erişildi.
- Gülsoy, T. (1997). "*Reklam Terimleri ve Kavramları Sözlüğü*". İstanbul: Adam Yayınları.
- Gürdal, Oya. (1990). "Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması". *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (2): 175-178.
- "*Harrod's Librarians' Glossary: 9.000 Terms Used in Information Management, Library Science, Publishing, The Book Trades and Archive Management*". (1995). Compield by Leonard Montague Harrod. Aldershot: Grower.
- Healy, J. M. (1990). "*Endangered Minds: Why Our Children Don't Think*". New York, NY: Simon and Schuster.
- Henczel, Sue. (2004). "Creating User Profiles".*Online*, 28 (3): 30-33, <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=56&hid=104&sid=027b1bb0-1ad4-4100-ba46-a5c02480c85c%40sessionmgr114>, adresinden 06.09.2010 tarihinde erişildi.
- Hooper, T. (2001). "Management Issues for the Virtual Library". *The Electronic Library*, 19: 71-77.

- “Image Ware, E-Posta Yönetimi (E-Mail Management) ve Hummingbird E-Posta Yönetimi”. (2001). <http://www.imageware.ch/tr/solutions/index.jsp?solution=EMS> 26.12.2005 tarihinde erişildi.
- Ingwersen, P. (1996). “Cognitive Perspectives of Information Retrieval Interaction: Elements of a Cognitive IR Theory”. *Journal of Documentation*, 52(1), 3–50.
- “Internet World Stats, Internet Usage Statistics”. (2008). <http://www.Internetworldstats.com/stats.htm>. adresinden 23.12.2008 tarihinde erişildi.
- Kanamadi, Satish and B. D. Kumbar. (2007). “Impact of Information Technology Innovations on Resources and Services of Management Institute Libraries in Mumbai: A Librarians’ Approach”, *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*, 8: 1-10. http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v08n01/kanamadi_s01.htm, adresinden 17.02.2008 tarihinde erişildi.
- Kaptan, Saim. (1998). “Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri”. Ankara: Tekışık Ofset Yayınları.
- Karasar, Niyazi. (1982?). *Bilimsel Araştırma Yönetimi: Kavramlar. İlkeler. Teknikler*. Ankara: Matbaş Yayınları.
- Kaygusuz, Ayhan. (2004). Değişen Üniversite Kütüphanelerinde Kullanıcı ve Kütüphaneci Davranışı. “40. Kütüphane Haftası Bildirileri. 29 Mart – a Nisan 2004. içinde (21-24). Haz: Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Kelly, G. A. (1963). “A Theory of Personality: The Psychology of Personal Constructs”. New York: Norton.
- Keseroğlu, Hasan S. (2004). “Kütüphane-Bilgi Belge Merkezi Kurma. Kütüphane Programı Yazma Kılavuzu”. İstanbul: Hasan S. Keseroğlu.
- Kikuchi, Hideki and et al. (1996). “User Interface for a Digital Library to Support Construction of a Virtual Library”. *IEEE Proceedings of Multimedia’ Proceedings of the Third IEEE International Conference on*, Issue 17-23 Jun 1996: 429 – 432.
- Kingma, Bruce R. (1996). *The economics of information : a guide to economic and cost-benefit analysis for information professionals*. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited.

- Krikelas, Jams. (1983). "Information-Seeking Behavior: Patterns and Concepts". *Drexel Library Quarterly*, 19 (2): 5-20.
- Kuhlthau, C. C. (1997). "The Influence of Uncertainty on the Information Seeking Behavior of a Securities Analyst. In: Vakkari. P., Savolainen. R. and Dervin. B., eds". *Information seeking in context: proceedings of an International Conference on Research in Information Needs. Seeking and Use in Different Contexts, 14-16 August. 1996*". Tampere: Finland. London: Taylor Graham.
- Kuhlthau, C. C. (1991). "Inside the Search Process: Information Seeking From the User's Perspective". *Journal of the American Society for Information Science*, 42: 361-371.
- Kuhlthau, C. C. (1994). *Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services*". Norwood. NJ: Ablex Publishing.
- Kuntz, Lucy. (1999). *Online Resources and the Information Seeking Process*. University of California. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).
- Kurulgan, Mesut. (2005). "*Bilgi Toplumunun Kütüphaneler Üzerine Etkisi. Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması 22 Eylül 2005*". İçinde: (186-207). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi. <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak05/u05-19.pdf>, adresinden 07.02.2009 tarihinde erişildi.
- Kuzmits, Franks. (2002). "Using Information and E-mail for Political Gain". *Information Management Journal*, September/October: 76-80.
- Kütükcüoğlu, Tunç Ali. (2000). "*Türkiye'de Hayat Kalitesi ve İnternet*". <http://www.bilyap.com.tr/magazin/mag2/editor252.php>, adresinden 09.02.2009 tarihinde erişildi.
- Lakos, A. ve C. Gray. (2000). "*Personalized Library Portals as an Organizational culture change agent*", ITAL. 19: 169-174. <http://wotan.liu.edu/doi/data/Articles/jultmtbpgy:2000:v:19:i:4:p:169-174.html> adresinden 07.02.2009 tarihinde erişildi.
- Levy, D. M. (1997). "I Read the News Today. Oh Boy: Reading and Attention in Digital Libraries". *Proceedings of the 2nd ACM International Conference on Digital Libraries. Philadelphia*: 202-211.
- Library of Congress. (2008). "About Library of Congress". <http://www.loc.gov/about/>. adresinden 09.07.2008 tarihinde erişildi.
- Liu, Ziming. (2005). "Reading Behavior in the Digital Environment; Changes in Reading Behavior Over the Past Ten Years". *Journal of documentation*. 61 (6): 700-712.

<http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?contentType=Article&FileName=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/2780610601.pdf>, adresinden 26.11.2008 tarihinde erişildi.

- Lopez, Annette. (1993-94). "Did I See You Do What I Think You Did? The Pitfalls of Nonverbal Communication Across Cultures." *New Jersey Libraries*, 27: 18-22.
- Lu, Jie and Jamie Callan. (2006). "Full-text federated search of text-based digital libraries in peer-to-peer Networks". *Information Retrieval*, 9 (4): 477-498. <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=1&did=1085028221&SrchMode=1&sid=8&Fmt=6&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1290760132&clientId=79558>, adresinden 05.10.2009 tarihinde erişildi.
- Lucas, Peter (1993). "Customer Consultation and Its Implications for Service Delivery." *Public Library Journal*, 8: 53-54.
- Mabry, Celia Hales. (2003). "The Reference Interview as Partnership: An Examination of Librarian. Library User. and Social Interaction". *The Reference Librarian*, 83/84: 41-56. <http://www.haworthpress.com/web/REF>, adresinden 20.01.2009 tarihinde erişildi
- Maletzke, G. (1963). "*Psychologie der Massenkommunikation*". Hamburg: Hans Bredow-Institut. 1963.
- Melun, Margaret. (2004). "Information Resource Center and American Corners". *40. Kütüphane Haftası Bildirileri 29 Mart – 4 Nisan 2004*. içinde (88-91). Haz: Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Mount, Ellis. (1991). *Special Libraries and Information Centers: An Introductory Text*. 2nd ed. Whashington: Special Library Association.
- Murray, K. B. (1991). "A Test of Services Marketing Theory: Consumer Information Acquisition Activities". *Journal of Marketing*, 55: 10-25.
- The National Library of Medicine (NLM)*. (2009). About the National Library of Medicine. <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/nlm.html>, adresinden 22.01.2009 tarihinde erişildi
- Ocholla, D. N. (1998). "Information Consultancy and Brokerage in Botswana". *Journal of Information Science*, 24 (2): 24.
- Ocholla, Dennis N. (1999). "Insights Into Information-seeking and Communicating Behavior of Academics." *Intl. Inform & Llibr. Rev.*, 31: 119-143. <http://idealibrary.com>, adresinden 31.05.2007 erişildi.

- ODTÜ Bilgisayar Topluluğu. (2008). “*Ne Nedir? DVD Nedir*”. <http://www.cclub.metu.edu.tr/nenedir/DVD+Nedir%3F> adrsinden 25.08.2008 erişildi.
- Öcal, Orhan. ([1971]). *Kitabin Evrimi*. [Ankara]: İş Bankası.
- Öğüt, Adem. (2003). *Bilgi Çağında Yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Evi.
- Öner, Demir. (2003). *Bilgisayar Ağları: Mimarisi. Veri İletişimi. Hizmetleri ve Ağ Aygıtları*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Özdemirci, Fahrettin. (2007). “Üniversitelerde Belge Yönetimi ve Arşivler”. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2): 218-229. http://humanity.ankara.edu.tr/~odemirci/fo/universitelerde_belge_yonetimi_ve_arsivler.pdf, adresinden 27.08.2007 tarihinde erişildi.
- Özdemirci, Fahrettin, Mehmet Torular ve Selvet Saraç. (2009). *Üniversiteler İçin Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi / İşlemleri (BEYAS) El Kitabı*. Ankara: Özdemirci Fahrettin, Mehmet Torular ve Selvet Saraç.
- Özel, Can. (2004). *Türkiye’de İnternet’e Dayalı Uzaktan Eğitim ve Üniversite Kütüphaneleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Parrey, Richard O. (2001). “*Cyberlaw in the Legal Environment: Legal Issues and Internet: Supplement to Chapter Seven*”. http://vaw.edu/documents/commissioned/online_liability/online_liability.doc, Adresinden 07.12.2007 tarihinde erişildi.
- Powell, James. (1994). “Adventures with the World Wide Web. Creating a hypertext library information system”. *Database Magazine*, 17 (1): 59-66. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lxh&AN=ISTA2900876&site=ehost-live>, adresinden 17.05.2009 erişildi.
- Qobose, Edwin. (2000). “Subject Librarians Relations with Faculty at the University of Botswana: A Review of Liaison Activities”. *Journal of Southern Academic and Special Librarianship*: 01 iuicode. <http://www.icaap.org/iuicode?62.01.03.02>, adresinden 12.06.2008 tarihinde erişildi.
- Regan, Patrick. (2004). *Local Area Networks. Upper Saddle River*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Rehman, Sajjad. (2005). “Effectiveness of Communication Channels for Knowledge Sharing: A Study of Kuwaiti Companies”, 4 (4): 213–227.

<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=12&hid=4&sid=cf69b01b-a8a2-47f1-b5e5-8b4094ca56e3%40sessionmgr106>, adresinden 07.06.2008 erişildi.

Reitz, Joan M. (2007). *ODLIS —Online Dictionary for Library and Information Science*, <http://lu.com/odlis/search.cfm>. adresinden 30.07.2008 erişildi.

Roitberg, Nurit. (2000). “The Influence of Electronic Library on Library Management: A Technological University Library Experience”. *IFLA 66th, Beytalmoghad s 2002. Selected Papers*. http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v08n01/gupta_v01.htm, adresinden 17.02.2008 erişildi.

Rowley, Jennifer. (1996). *Bilginin Düzenlenmesi: Bilgi Erişime Giriş*. Çev: H. Sekine Karakaş vd. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Rukancı, Fatih. (2005). *Türkiye'de Hukuk Kaynaklarının Bibliyografik Denetimi*. Ankara: Alter.

Ruschoff, C. (1997). “What are The Most Important Issues Confronting Academic Librarianship as We Approach the 21 st Century?”. *Journal of Academic Librarianship*, 23 (4): 321-322.

Sağlamtunç, Tülin. (1994). “Halk Kütüphaneleri ve Milli Kütüphane Arasında Ulusal Bilgi Ağı Örgütlenmesi Çalışması”. *Kütüphanecilikte Bilgi-Belge İşbirliği. Milli Kütüphanelerarası İletişim ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmelerin Aktarımında İlkelerin Tespiti Sempozyumu (Bildiriler)*. Eylül 1992. İçinde (22-25). Ankara: Milli Kütüphane.

Saracevic, T. (1996). “Modeling Interaction in Information Retrieval (IR): A Review and Proposal”. In: Hardin. S.. ed. *59th Annual Meeting of the American Society for Information Science*. Silver Spring. MD: American Society for Information Science, 33: 3–9.

Sefercioğlu, Necmeddin. (2003). *Kataloglama İçin Kurallar*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Senemoğlu, N. ve Diğerleri. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı.

Shannon, C. E. and. W.W. Weaver. (1949). *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana. Ill. London: University of Illinois Press.

Shapiro, J. J. ve S. K. Hughes. (1996). “Information Literacy as a liberal Art: Enlightenment Proposals for a New Curriculum”. *Educom Revie, March/April*: 31–35.

Soltani, Poori ve Farvardin Rastin. (2001). *A Cyclopedic Dictionary of Library and Information Science*. Tahran: Farhange Moaser Yayınevi.

- Soper, M. E. (1976). "Characteristics and Use of Personal Collection". *Library Quarterly*, 46(4). p. 400.
- Soydan, Sait. (1979). "Davranış Bilimlerinde Veri Toplama Teknikleri ve Araştırma Yapmanın Güçlükleri. İ. Ü". *İşletme Fakültesi. Pazarlama Dergisi*, 4 (3): 15.
- Spink, A. (1997). "Study of Interactive Feedback During Mediated Information Retrieval". *Journal of the American Society for Information Science*, 48(5), 382–394.
- Sreenivishulu, V. (2000). "The Role of a Digital Librarian in the Management of Digital Information Systems (DIS)". *The Electronic Library*, 18 (1): 12-20. <http://www.emeraldinsight.com/Insight/ViewContentServlet?jsessionid=A590C5CD4BBAE3D7FA269355E1BBEEC5?Filename=Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/2630180101.pdf>, adresinden 13.11.2008 erişildi.
- Sveiby, Karl-Erik. (2001). "What is Knowledge Management?" *Brisbane: Sveiby Knowledge Associates*: 1-6. <http://www.sveiby.com.au/knowledgeManagement.html>, adresinden 27.12. 2007 erişildi.
- Şimşek, M. Şerif, Tahir Akgemci, Adnan Çelik. (2003). *Davranış bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Konya: Adım.
- Tabata, Kuniaki and Sadamichi Mitsumori. (1999). "An Email-Based Information Sharing System for Online Communities". *Information Knowledge System Management*, 1: 249-265. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=3&hid=113&sid=8a5fd579-2297-4f84-9537-85355a042ca0%40sessionmgr103>, adresinden 15.11. 2008 erişildi.
- Tague-Sutcliffe, Jean. (1995). *Measuring Information : An Information Services Perspective*. New York: Academic Pres.
- Teboul, B. J. C. (1994). "Facing and Coping with Uncertainty During Organizational Encounter". *Management Communication Quarterly*, 8 (2): 190-224.
- Temel Bilgi Teknolojileri*. (2003). Ali Güneş Murat Ataizi, Cengiz Hakan Aydın, Hasan Çalışkan, Ayşe Hepkul, Hakan Şenel ve Cemalettin Taşıcı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Thagard, Paul and Ziva Kunda. (1997). "Making Sense of People: Coherence Mechanisms": 1-20. <http://cogsci.uwaterloo.ca/Articles/Pages/Making.Sense.html>, adresinden 21.12. 2008 erişildi.
- Tiwari, Aravid. (2002). *Evaluation of Electronic Libraries*. New Delhi: A. P. H.

- Tonta, Yaşar. (2001). "Bilgi Erişim Sorunları ve İnternet" *Kütüphanecilikte Yeni Gelişmeler. Kavramlar. Olgular ... 37. Kütüphane Haftası Bildirileri. 26 Mart-01 Nisan 2001*. İçinde: (52-62) Ankara: TKD.
- Tonta, Yaşar. (2007). "Kütüphaneler Sanal Güzergahlara Mı Dönüşüyor?". *I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim 25-26 May 2006*. içinde (353-366). Haz: Ayşe Üstün Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Tosun, G., Z. B. A Vural, N. B. Yurdakul, T. Çelik, Ö. Köseoğlu, A. Rakın. (2006). *Bilgi İletişim Teknolojileri ve Yansımaları*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tweed, Stephen C. (1984). "The Library as a Profit Center". *Special Libraries*, 73 (3): 270-274.
- Uçak, Nazan Özenç. (1997). "Bilim Adamlarının Bilgi Arama Davranışları ve Bunları Etkileyen Nedenler". Ankara. Hacettepe Üniversitesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Uçak, Nazan Özenç ve Umut Al. (2000). "İnternet'te Bilgi Arama Davranışları". *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (3): 317-331.
- Uçak, Nazan Özenç. (2008). "Kütüphanecilik ve Bilgi Yönetimi Literatüründe Kullanıcı". *Bilgi Dünyası*. 9 (1). 20-40.
- Uçak, Nazan Özenç. (1999). "Sosyal ve İnsan Bilimleri Alanlarında Bilgi Gereksinimi ve Kullanımı". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 16. (1): 115-128.
<http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/yazarliste.asp?yazar=Nazan%20Özenç%20Uçak>, adresinden 31.05. 2008 erişildi.
- Uçar, Doğan. (2000). "Harita".
<http://www.konya.cc/forum/showthread.php?tid=704&pid=1047#pid1047>, adresinden 28.05.2009 erişildi.
- Using the İnternet as an Instructional Tool. The University of the State of New York.
<http://www.hudrivctr.org/inten.pdf>, adresinden 07.08.2007erişildi.
- Üstün, Ayşe. (2004). "Yüzyılda Halk Kütüphaneciliği". 40. *Kütüphane Haftası Bildirileri. 29 Mart – 4 Nisan 2004*, içinde (155-165). Haz: Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Vickery, Brian and Allina Vickery. (2001). "Information Science in Theory and Practice". Hossein Farajpahlou. Mashhad: Ferdowsi University.

- Weedman, Judith. (1992). Informal and Formal Channels in Boundary-Spanning Communication. *Journal of The American Society for Iniformation Science*. April. Apr1992, 43 (3): 257-267. (AN 16762162). [http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=12&hid=104&sid=cf69b01b-a8a2-47f1-b5e5-8b4094ca56e3%40sessionmgr106, adresinden 06.06.2008 erişildi.
- White, Curt M. (2004). *Data Communications and Computer Networks: A Business User's Apporoach*. Boston: Thomson; Course Technology.
- Wikipedia. (2008). Arşiv. http://tr.wikipedia.org/wiki/Ar%C5%9Fiv, adresinden 28.07.2008 erişildi.
- Wikipedia. (2008). "Atlas". [Çevrimiçi] Elektronik adres: http://tr.wikipedia.org/wiki/Atlas, adresinden 28.07.2008 erişildi.
- Wikipedia. (2009). "Mobile Phone". http://en.wikipedia.org/wiki/Mobile_phone#Usage, adresinden 29.08.2009 erişildi.
- Wilson, T. D. and C. Walsh. (1996). *Information Behaviour: an Interdisciplinary Perspective*. Sheffield: University of Sheffield Department of Information Studies.
- Wilson, T. D. (2000). "Human Information Behaviour". *Special Issue on Information Science Research*, 3 (2): 49-55. http://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf, adresinden 27.20.2007 erişildi.
- Wilson, T. D. (1997). "Information Behaviour: an Interdisciplinary Perspective". *Information Processing and Management*, 33 (4): 551-572.
- Wilson, T. D. (1999). "Models in İnformation Behaviour Research". *Journal Of Documentation*, 55 (3): 249-270.
- Wilson, T. D. (1981). "On User Studies and Information Needs". *Journal of Documentation*, 37 (1): 3-15.
- Wilson, T. D. (1999). "Models in Information Behaviour Research". *Journal of Documentation*, 55(3): 249-270.
- White, Marilyn. (1981). "The Dimensions of the Reference Interview". *RQ*, 20: 373-35.
- Xie, Hong. (2007). "Help Features in Digital Libraries: Types. Formats. Presentation Styles. and Problems". *Online Information Review*, 31 (6): 861-880. http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?Filename=html/Output/Publicshed/EmeraldFullTextArticle/Pdf/2640310609.pdf, adresinden 02.05.2008 erişildi.
- Yalvaç, M. (1994). *Kütüphane Hizmetlerinde Bilgisayara Geçiş ve Sorunları*. İstanbul: Mavibulut Yayınları.

- Yanbastı, Gülgün. (1996). “Kişilik Kuramları”. *Felsefe Ekibi İnternet Degisi*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 53. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi. http://www.felsefeekibi.com/dergi4/s4_y2.html, adresinden 13.11.2008 erişildi.
- Yeniçeri, Özcan ve Mehmet İnce. (2005). *Bilgi Yönetim Stratejileri ve Girişimcilik*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Yılmaz, Erol. (2005). “Kullanıcı Hakları ve Sorumlulukları: Bir Standart Denemesi”. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 19 (3): 1-18. http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1484&node_id=198, adresinden 31.08.2007 erişildi.
- Yılmaz, Malik. (2008). *Örgütsel Öğrenmede Bilgi Merkezinin Rolü*. Ankara: Ankara Üniversitesi”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Yönetim Organizasyon*. (2003). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yurdadoğ, B. U. (1997). “Enformasyon Devrimi’nin getirdikleri. götüremedikleri”. *Kütüphanecilik Bölümü: 25. Yıl’a Armağan*. içinde (71-85). Haz: B. Yılmaz Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.

ÖZET

Bilişim teknolojileri ve dijital ortamda üretilen ve sunulan bilgi kaynakları üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin bilgiyi arama, bilgiye erişim, bilgiyi kullanma ve bilgiyi üretme davranışlarını da büyük oranda değiştirmiştir. Sahip olduğu basılı ve elektronik enformasyon kaynakları ile öğretim üyelerinin bilgi gereksinimini karşılamakla yükümlü üniversite bilgi merkezi, öğretim üyelerinin gereksinim duydukları enformasyonu ve bilgiyi misyonu gereği temin etmektedir. Günümüz bilgi hizmetlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılması gerekliliği öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarını etkilediği gibi aynı şekilde bilgi merkezlerinin hizmetlerini de etkilemekte ve şekillendirmektedir. Bu bağlamda Tebriz Üniversitesi'nde 541, Azerbaycan Terbiyet Moellem Üniversitesi'nde 146, Tebriz Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde 582, İslami Azat Üniversitesi'nde 554 ve Endüstri Sehend Üniversitesi'nde ise, 84 öğretim elemanı olmak üzere toplam 1907 öğretim elemanının bilgi arama davranışı, betimleme yönteminden yararlanılarak, görüşme ve anket veri toplama tekniği kullanılarak incelenmiştir.

Çalışma evrenini oluşturan 5 üniversitede çalışan toplam 1907 öğretim üyesinin statülerine ve çalıştıkları bölümlere göre üniversite, fakülte ve bölüm bazında anket dağılımları yapılmıştır. Her üniversitenin öğretim üyelerinin çalışmada yer alabilmesini sağlamak amacıyla, üniversiteler arasında seçim yapılmadan tamamı araştırmaya dâhil edilerek Tebriz'deki 5 üniversitenin 224 bölümde çalışmakta olan öğretim üyelerine rastgele örnekleme yönteminden yararlanarak 29 sorudan (28'i kapalı biri açık) oluşan

anketten 4 anket teslim edilmiştir. Çalışma alanımızda yer alan üniversitelerin çeşitli bilim dallarında çalışan öğretim üyelerinin yaklaşık 408'i, anketin sorularına cevap verdikten sonra araştırmacıya iade etmişlerdir. Ankette yer alan sorulara verilen cevapların anlamsız olduğundan dolayı 54 tane anket inceleme dışı bırakılmıştır. 354 anketin verileri mercek altına alınarak her bilim dalında çalışan öğretim üyelerinin bilgiye gereksinim duyma ve bilgi arama sürecinde var olan benzerliklerinin ve farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada, genel olarak bilgi merkezi, bilgi kaynakları, davranış, bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı, teknolojinin bilgi merkezlerine ve bilgi arama davranışına ve özellikle Tebriz'deki üniversitelerde çalışmakta olan öğretim üyelerinin bilgi arama davranış etkisi konuları ele alınmış; üniversite bilgi merkezinin sunduğu hizmetlerin öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarını nasıl etkilediği ve bu davranışlardan nasıl etkilendiği yapılan alan araştırmasıyla da ölçülmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda, bilişim teknolojilerinin Tebriz'deki üniversitelerin öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarını, bilgi okur-yazarlık alışkanlıklarını ve bilgi merkezlerinin bilgi toplama, derme oluşturma ve bilgi hizmeti politikalarını önemli ölçüde etkilediği tespit edilmiştir.

SUMMARY

Informatics technologies and the information resources produced and presented in digital formats have considerably changed the information seeking, information accessibility and information use behavior of teaching staff of universities. The informational centers of the universities fulfill their responsibilities by meeting the informational needs of their teaching staff using the electronic and printed resources at hand. In recent informational services, the need for the use of informational technology has affected the behavior of information search of teaching staff in the same manner as the behavior of the users have affected and shaped the informational services. In the current research study, the data about the information search behavior of 1907 teaching staff of different universities (541 from Tabriz University, 146 from Azerbaijan Tarbiyat Moallem University, 582 from Tabriz Medical Sciences University, 554 from Islamic Azad University, 84 from Sahand Industrial University) have been gathered and examined using descriptive methodology, interviews and surveys.

The community in question consisted of 1907 faculty members from 5 universities in the city of Tabriz. The questionnaires have been constructed on the basis of the academic ranking of these members. Faculty members came from 224 departments within the universities in Tabriz. Before selecting the sample group, 4 questionnaires were sent to each department and 29 questions were asked. 408 faculty members included in the study returned the completed questionnaire. 54 questionnaires were rejected due to unclear answers. Based on the answers given to 354 questionnaires,

similarities and differences existing in the information need and seeking process among the faculty members of various departments were studied. Using random sampling method, 354 faculty members were selected as the sample group. The study has been conducted in a method based on random sampling to ensure that each science branch, each faculty, each department and each research center is represented properly.

The study in general has investigated the information center, information resources, behavior, information needs and information search behavior, the effect of technology on information centers and the information search behavior of the teaching staff, especially those who teach in Tabriz universities. It has aspired to find out how the services provided by the information center of these universities affected the information search behavior of their teaching staff and how these services were in turn affected by the possible change in the behavior of the teaching staff. The findings show that informatics technologies have had a considerable impact on the information search behavior and information literacy habits of the teaching staff in Tabriz universities as well as the collection of information in the information centers, collection development and the policies of information services in these universities.

EK-1: Tebriz’de Bulunan Üniversitelerin Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama

Davranışını Ölçmeye Yönelik Kullanıcı Anket Formu

BİLGİ ARAMA DAVRANIŞINI ÖLÇMEYE YÖNELİK ANKET

Sayın Öğretim Üyesi,

Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nde yapmakta olduğum “Tebriz’deki Üniversitelerin Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları: Bir Model Önerisi” başlıklı doktora tezim için aşağıda yer alan soruları yanıtlamanızı istirham ederim.

Öğretim üyelerinin bilgi gereksinimlerinin ve bilgi arama davranışlarının saptanması, ölçülmesi ve bu doğrultuda bir bilgi arama modeli oluşturulması amacıyla bir kullanıcı araştırması yapılmaktadır. Anketteki sorulara vereceğiniz yanıtlar bu konuda gerekli planlamaların yapılabilmesine imkan sağlayacaktır. Araştırmaya sunacağınız katkı için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Torab Najjari

A.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Doktora Öğrencisi

Üniversite:

Fakülte:

Bölüm:

I. Öğretim Üyelerinin Demografik Özellikleri İle İlgili Sorular

1. a. Yaşınız: a. [] b. Cinsiyetiniz: []

2. Akademik Unvanınız/Göreviniz :

1. Profesör []

2. Doçent []

3. Yardım Doçent []

4. Öğretim Görevlisi []

5. Araştırma Görevlisi []

6. Doktora Öğrencisi []

7. Okutman []

8. Akademik Uzman []

II. Öğretim Üyelerinin Bilgi Merkezilerini Kullanma Özellikleri İle İlgili Sorular

3. Üniversitenizde bulunan bilgi merkezleri bilgi gereksinimlerinizi karşılama sürecinde ne derece önemlidir?

1. ☐ Çok önemlidir
2. ☐ Önemlidir
3. ☐ Kısmen önemlidir
4. ☐ Fikrim yok

4. Üniversiteniz kütüphanelerini hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?

Her gün	Haftada bir kez	İki hatada bir kez	Ayda bir kez	Üç ayda bir kez	Altı ayda bir kez	Yılda bir kez

5. Üniversite kütüphanelerini genelde,

1. ☐ İnternet üzerinden web sayfası aracılığıyla kullanıyorum
2. ☐ Kütüphaneye giderek kullanıyorum
3. ☐ Dijital bilgi kaynaklarını İnternet üzerinden ve basılı bilgi kaynaklarını kütüphaneye giderek kullanıyorum

6. Üniversitenizin dermesini gereksinim duyduğunuz bilgi kaynaklarına erişim açısından yeterli buluyor musunuz?

Merkezi K. =	Yeterli ☐	Kısmen yeterli ☐	Yetersiz ☐	Fikrim yok ☐
Fakülte K. =	Yeterli ☐	Kısmen yeterli ☐	Yetersiz ☐	Fikrim yok ☐
Bölüm K. =	Yeterli ☐	Kısmen yeterli ☐	Yetersiz ☐	Fikrim yok ☐

7. Kütüphaneyi çoğunlukla hangi amaçlar için kullanırsınız? Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Kitap ödünç almak için
2. ☐ Süreli yayınları izlemek için
3. ☐ Fotokopi çektiirmek için
4. ☐ Kütüphaneler arası ödünç verme hizmeti için
5. ☐ Yurt dışından yayın getirebilmek için
6. ☐ Görsel-işitsel materyalden yararlanmak için
7. ☐ Danışma kaynaklarından yararlanmak için (Ansiklopedi, sözlük, el kitabı vb.)
8. ☐ Yayın taraması yapmak için (İndeks, öz (abstracts) ve/veya bilgisayar ile)

9. ☐ Tezleri incelemek için
10. ☐ İnternet hizmetinden yararlanmak için
11. ☐ Elektronik kaynakları kullanmak için
12. ☐ diğ er (l utfen belirtiniz)

III. Öğretim  yelerin Kaynak Kullanımı ve Bilgi Arama Davranışları İle İlgili Sorular

8. Bilgiye hangi durumlarda gereksinim duyarsınız? (Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Derse hazırlık yaparken
2. ☐ Tez  alışması yaparken
3. ☐ Yeni bir alanda araştırma yaparken
4. ☐ Makale/Kitap/Bildiri hazırlarken
5. ☐ Proje hazırlarken
6. ☐ Danışmanlık yaparken
7. ☐ Bilimsel gelişmeleri takip etmek için
8. ☐ Diğ er (l utfen belirtiniz)

9. Elektronik bilgi kaynakların kullanımında tercihiniz nelerdir? (Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ E-Kitap	6. ☐ E-Patent
2. ☐ E-Dergi	7. ☐ E-Rapor
3. ☐ E-Tez	8. ☐ E-Standard
4. ☐ E-�z (E-Abstract)/E-Dizin (E-İndeks)	9. ☐ E-Gazete
5. ☐ E-Toplantı metni/E-Bildiri	10. ☐ Diğ�er

10. Basılı bilgi kaynakların kullanımında tercihiniz nelerdir? (Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Kitap	6. ☐ Patent
2. ☐ Dergi	7. ☐ Rapor
3. ☐ Tez	8. ☐ Standard
4. ☐ �z (Abstract)/Dizin (Indexs)	9. ☐ Gazete
5. ☐ Toplantı metni/Bildiri	10. ☐ Diğ�er

11. Danışma kaynakların (reference sources) içinde tercih ettiğiniz hangileridir? (Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Ansiklopedi	6. ☐ El kitabı
2. ☐ S�zl�k	7. ☐ Yıllık
3. ☐ �z (Abstracts)/Dizin (İndeks)	8. ☐ Rehber

4. ☐ Bibliyografya	9. ☐ Harita ve atlas
5. ☐ Biyografi	10. ☐ Diğer

12. Çalışma alanınızla ilgili bilgi aramanız gerektiğinde öncelikle ne yaparsınız? (Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Kişisel kaynaklarıma bakarım	5. ☐ Konuyla ilgili yayımlanan bilimsel toplantıları metnini izlerim
2. ☐ Bölümdeki kitaplığa bakarım	6. ☐ Kütüphaneyi kullanırım (fakülte ve/veya merkez kütüphanesi)
3. ☐ Bölümdeki arkadaşlarıma danışırım	7. ☐ Elektronik ortamdaki kaynaklardan yararlanırım
4. ☐ Bölüm dışında meslektaşlarıma danışırım	8. Diğer

13. Çalışmanız sırasında çözmeniz gereken bir sorunla karşılaştığınızda gerekli bilgiyi öncelikle nereden ararsınız? (Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Çalışma alanımla uzman bir meslektaşına danışırım
2. ☐ Çalışma alanımla ilgili basılı kaynaklara başvururum
3. ☐ Çalışma alanımla ilgili elektronik kaynaklara başvururum

14. Gereksinim duyduğunuz bilgi kaynağını ararken nelere dikkat edersiniz? (Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız).

1. ☐ Kaynağın orijinal olmasına
2. ☐ Kaynağın güncel olmasına
3. ☐ Kaynağın doğruluğuna
4. ☐ Kaynağın güvenilirliğine
5. ☐ Kaynağın erişim kolaylığına
6. ☐ Kaynağın diline
7. ☐ Kaynağın formatına (basılı ve elektronik)
8. ☐ Kaynağın kapsamının uygunluğuna
9. ☐ Yazarının ve yayıncısının tanınmış olmasına
10. ☐ Bildiğim ve daha önce kullandığım bir kaynak olmasına
11. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

15. Basılı ve elektronik kaynaklardan tarama yaparken hangi yolları tercih edersiniz? (En çok kullandığınız seçenekleri tercih sırasına göre işaretleyiniz).

1. ☐ Taramayı kendim yaparım
2. ☐ Kütüphaneciden yardım isterim
3. ☐ Uzman birisinden yardım isterim

16. Alanınızla ilgili yayın taraması yapmanız gerektiğinde öncelikle izlediğiniz yollar nelerdir? Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Çalışma alanımla ilgili kitapların kaynakçalarını araştırırım
2. ☐ Çalışma alanımla ilgili makalelerin kaynakçalarını araştırırım
3. ☐ İndeksleri, özleri (abstracts) ve bibliyografyaları tararım
4. ☐ Veri tabanlarını (CD-ROM ve Çevrim içi) tararım
5. ☐ Kütüphane kataloglarını tararım

17. Alanınızla ilgili süreli yayınları ararken hangi özelliklere dikkat edersiniz?

Seçeneklerinizi önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Güncel olmasına
2. ☐ "Review " dergi olmasına
3. ☐ "Peer-review " (hakemli) dergi olmasına
4. ☐ Yayınlayan kurumun otoritesine
5. ☐ Konuyla doğrudan ilgili olmasına
6. ☐ Erişilebilir olmasına
7. ☐ Popüler olmasına
8. ☐ Baskısının özenli olmasına
9. ☐ Citation indekslerde yer alıyor olmasına
10. ☐ ISI'da yer almasına
11. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

18. Alanınızla ilgili güncel gelişmeleri izleyebilmek için aşağıdaki seçeneklerden hangilerini öncelikle tercih edersiniz? Önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Meslektaşlarımla bilgi alış verişinde bulunurum
2. ☐ Konunun uzmanlarıyla görüşürüm
3. ☐ Bilimsel toplantıları izlerim
4. ☐ Basılı indeks ve abstraktları düzenli olarak tararım
5. ☐ Alanımla ilgili çevrim-içi tarama yaparım
6. ☐ Yayın kataloglarını izlerim
8. ☐ İnternet ve Elektronik ortamdan yararlanırım
9. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

19. Bilgi ararken sizin için yabancı dil bir engel midir?

1. ☐ Engeldir
2. ☐ Engel değildir

20. Bilgi ararken dil açısından tercihiniz nedir? Önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Kaynağın dilinin Farsça olmasını tercih ederim
2. ☐ Yabancı dilde yazılmış olmasını tercih ederim
3. ☐ Kaynağın Farsça'ya çevrilmiş olmasını tercih ederim
4. ☐ Kaynağın yayın dili tercihimizi etkilemez

21. Konferans/seminer ve mesleki toplantılara katılma sıklığınız nedir? (Bir seçeneği işaretleyiniz).

1. ☐ Hepsine katılıyorum
2. ☐ Olanaklar elverdiğince katılıyorum (Zaman/para/çalışma programı)
3. ☐ Ara sıra katılıyorum
4. ☐ Hiç katılmam

22. Konferans, seminer ve mesleki toplantılara katılma nedenleriniz nelerdir? Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız. (Toplantılara hiç katılmıyorsanız bu soruyu geçiniz)

1. ☐ Meslektaşlarımla görüşebilmek için
2. ☐ Alanımdaki uzmanlarla görüşebilmek için
3. ☐ Konuşma ve tartışmalardan yararlanabilmek için
4. ☐ Bildirileri basılı olarak elde edebilmek için
5. ☐ Bildiri sunarak yayın yapmak için
6. ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

23. Bilgiye erişim sırasında karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Konuyla ilgili gelişmelerden haberdar olma zorluğu (İndeks, öz (abstracts), bibliyografya gibi ikincil kaynakları tanıma/kullanma zorluğu)
2. ☐ Aranılan bilgi kaynağının bölüm ve/veya üniversite kütüphanesinde olmayışı
3. ☐ Yabancı dil sorunu
4. ☐ Çalışma alanımla ilgili uzman kişilerin yetersizliği
5. ☐ Çalışma alanımla ilgili bilimsel toplantıların yetersizliği
6. ☐ Bilgi aramak ve/veya sağlamak için gerekli zaman yetersizliği
7. ☐ Bilgi aramak ve/veya sağlamak için gerekli mali kaynak yetersizliği
8. ☐ Elektronik ortamdan yararlanmak için gerekli bilgi ve becerinin olmayışı
9. ☐ Bilgiye erişme güclüğü duymuyorum
10. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

IV. Öğretim Üyelerinin İnternet ve Veritabanları Kullanımı İle İlgili Sorular

24. İnternet'i kullanma sıklığınız nedir?(bir seçeneği işaretleyiniz). Cuma 5383549913

1. ☐ Her gün kullanıyorum
2. ☐ Haftada birkaç kez kullanıyorum
3. ☐ Ayda birkaç kez kullanıyorum
4. ☐ Yılda birkaç kez kullanıyorum
5. ☐ Hiç kullanmıyorum

25. İnternet’i kullanma amacınız nedir? Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız. (İnternet’i hiç kullanmıyorsanız bu soruyu geçiniz).

1. ☐ Kütüphane kataloglarına erişmek için
2. ☐ Güncel bilgiye erişmek için
3. ☐ Aynı konuda çalışan insanlarla bilgi alış verişinde bulunmak için
4. ☐ Elektronik postadan (e-mail) yararlanmak için
5. ☐ Elektronik kaynaklara erişebilmek için
6. ☐ Yayın siparişi için
5. ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

26. En çok hangi veritabanlarını kullanıyorsunuz? Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ ACM (Association for Computing Machinery) Digital Library
2. ☐ AIP/APS/IOP
3. ☐ ASME/ASCE
4. ☐ EBSCOhost
5. ☐ IEEE/IEE Electronic Library (IEL)
6. ☐ ISI Emerging Markets
7. ☐ ISI Web of Science / The Scince Citation Index
8. ☐ JSTOR
9. ☐ Kluwer Electronic Journals
10. ☐ Medline
11. ☐ ProQuest Digital Dissertation (UMI)
12. ☐ SAGE
13. ☐ Science Direct
14. ☐ SpringerLink Elektronik Journals
15. ☐ Wiley-Blackwell
16. ☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz)

27. En çok hangi tarama motorlarını kullanıyorsunuz? Seçenekleri önem sırasına göre numaralandırınız.

1. ☐ Altavista
2. ☐ Google
3. ☐ Yahoo
4. ☐ MSN
5. Diğer (lütfen belirtiniz)

28. E-posta adresiniz var mı?

1. ☐ Evet
2. ☐ Hayır

29. Eğer yukarıdaki sorunun cevabı evetse, e-postayı hangi amaçlara ulaşmak için kullanıyorsunuz? (Lütfen belirtiniz)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Saygılarımla